

Capitolul 2. Auditul teritorial

2.1. Demografie

2.1.1. Evoluția numărului populației

Evoluția numărului de locuitori ai Polului de creștere Timișoara a avut în ansamblul său o ușoară tendință de creștere în intervalul 2010-2014, contrar declinului demografic înregistrat la nivel național (-192.353 locuitori) și regional (Regiunea 5 Vest, -20.615 locuitori). Creșterea s-a datorat în special valorii pozitive a bilanțului demografic natural. Dacă în anul 2010 numărul locuitorilor cu domiciliul stabil în aria polului a fost de 395.497, în anul 2014 acesta a crescut la 407.112 locuitori, respectiv cu 11.615 persoane.

În cadrul mediilor rezidențiale urban și rural ale polului, situația este însă diferită. Astfel, populația Municipiului Timișoara scade în același interval de timp de la 334.720 locuitori, la 333.531 locuitori, adică cu 1.189 locuitori în 5 de ani, dovedind o remarcabilă rezistență demografică, în comparație cu majoritatea orașelor țării, care cunosc un declin accentuat. În mediul rural aferent polului de creștere, numărul locuitorilor crește însă, de la 60.777 la 73.581 locuitori, respectiv un plus de 12.804 persoane, o creștere care reflectă procesul de consolidare a influenței orașului în teritoriu.

Creșteri se înregistrează în absolut toate cele 14 comune, cele mai mari fiind în comunele Giroc cu 3574 locuitori, Dumbrăvița cu 2550 locuitori, Moșnița Nouă cu 1642, Sânmihaiu Român cu 1235 locuitori. Cele mai mici creșteri au loc în comunele Pișchia cu 151 locuitori, Bucovăț 176 locuitori și Becicherecu Mic 198 locuitori.

La scara timpului lung însă, populația Polului de creștere Timișoara a avut în ultimii 25 de ani tendința generală de ușoară scădere (mai puțin accentuată însă decât la nivel național), cauzată în mare măsură de bilanțul demografic natural negativ, dar și de emigrarea populației active. Dacă în anul 1990 numărul locuitorilor cu domiciliul stabil a fost de 398.038, în anul 2012 acesta a scăzut la 372.316 locuitori, respectiv cu 25.722 persoane (Fig. 1).

Dacă populația Municipiului Timișoara a scăzut în același interval de timp de la 351.293 locuitori la 319.462 locuitori, adică cu 31.831 în 22 de ani, în mediul rural aferent Polului de creștere, numărul locuitorilor a crescut de la 46.745 la 65.854 locuitori, respectiv cu 19.109 persoane (Fig. 1). Creșterile cele mai mari le înregistrează comunele Giroc cu 4075 locuitori, Dumbrăvița cu 3318 locuitori, Săcälaz cu 2498 locuitori, Sânmihaiu Român cu 2392 locuitori, Giarmata cu 2153 locuitori (Fig. 2).

Scăderea numărului de locuitori din unele comune cum ar fi Becicherecu Mic, Bucovăț și Șag se justifică prin faptul că, începând cu anul 2005 respectiv 2008, din acestea s-au desprins și s-au format trei noi comune: Dudeștii Noi, Bucovăț și Parța.

Rata de evoluție

Rata de evoluție a numărului populației în perioada 1990-2012 la nivelul polului de creștere a fost una negativă și anume de -6,5 %, ceea ce înseamnă o medie anuală de -0,3 % (Fig. 2). Municipiul Timișoara a avut o rată dublă de scădere în raport cu polul de creștere, respectiv -12,8 %, adică -0,6 % pe an. Comunele au avut o rată de creștere de 40,9 % pe întreaga perioadă (1990-2012), revenind o medie anuală de 1,9 %.

Cele mai spectaculoase creșteri de peste 100 % le-au avut în această perioadă comunele Dumbrăvița cu 130,2 % și Giroc cu 104,8 %. Creșteri însemnate au mai înregistrat comunele Sânmihaiu Român 62,7 %, Giarmata 49,6 %, Moșnița Nouă 49,3 %, Săcälaz 47,9 %.

Scăderi semnificative de populație au avut comunele Becicherecu Mic -30,1 %, Șag -25,2 % și Remetea Mare -23,7 % (Fig. 3).

2.1.2. Distribuția populației. Densitatea

Ca urmare a scăderii numărului populației și densitatea este într-o ușoară scădere, de la 368,7 loc./km² în anul 1990 la 344,9 loc./km² în anul 2012. Cea mai densă zonă este, evident, municipiul Timișoara – centrul urban al polului de creștere, cu o densitate de 2.444 loc./km² în 2012 (în scădere de la 2.717,5 loc./km² în 1990).

Pentru comunele aflate în arealul de influență al municipiului Timișoara, densitatea populației înregistrează o ușoară creștere datorită evoluției pozitive a numărului de locuitori, ceea ce se poate traduce printr-o migrație a populației spre zona rurală pentru locuire. Dacă în 1990 densitatea medie în arealul de influență al municipiului măsura 49,2 loc/ km², în 2012 ea ajunge la 69,3 loc./km².

Cu 2.444 loc./km², Municipiul Timișoara formează cea mai densă zonă locuită din județul Timiș, județ care avea doar 78,42 locuitori/km² în anul 2012, și una dintre cele mai populate la nivel național, unde densitatea medie este de 89,41 locuitori/km². Comunele Dumbrăvița (309 loc./km²), Ghiroda (171,7 loc./km²), Giroc (150 loc./km²) au densități cu mult peste media județului (78,42 loc./km²) și cea națională (89,41 loc./km²), iar în celelalte comune densitatea este sub cele două medii de referință. La polul opus se situează comunele Remetea Mare, Orțișoara și Pișchia cu o densitate mult mai scăzută (24,2-30,5 loc./km²) (Fig. 4).



Figura nr. 1 Evoluția numărului de locuitori ai Polului de creștere Timișoara

Strategia Integrată de Dezvoltare 2015-2020
Polul de Creștere Timișoara

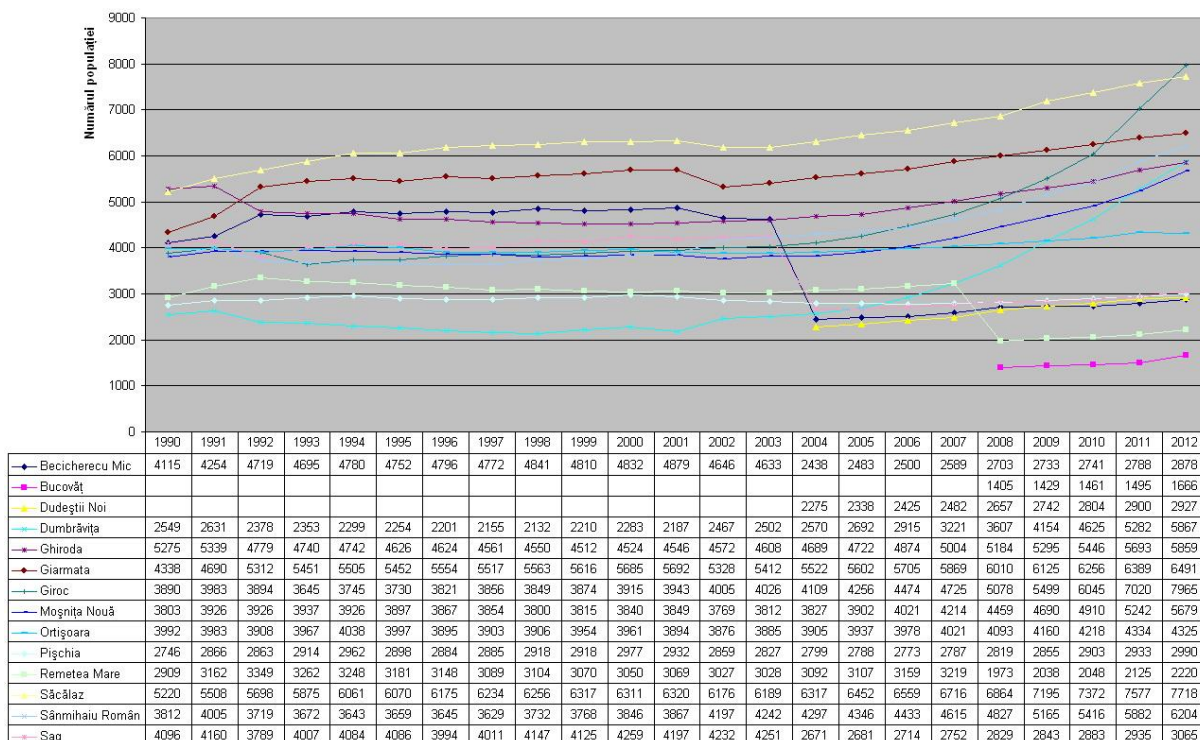


Figura nr. 2 Evoluția numărului de locuitori ai comunelor Polului de creștere Timișoara

Figura nr. 3 Rata de evoluție a numărului populației în perioada 1990-2012

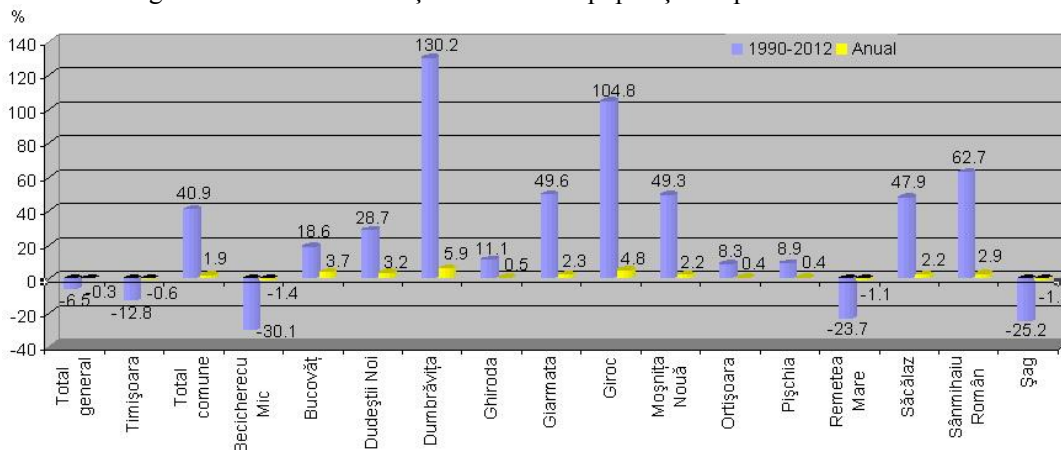
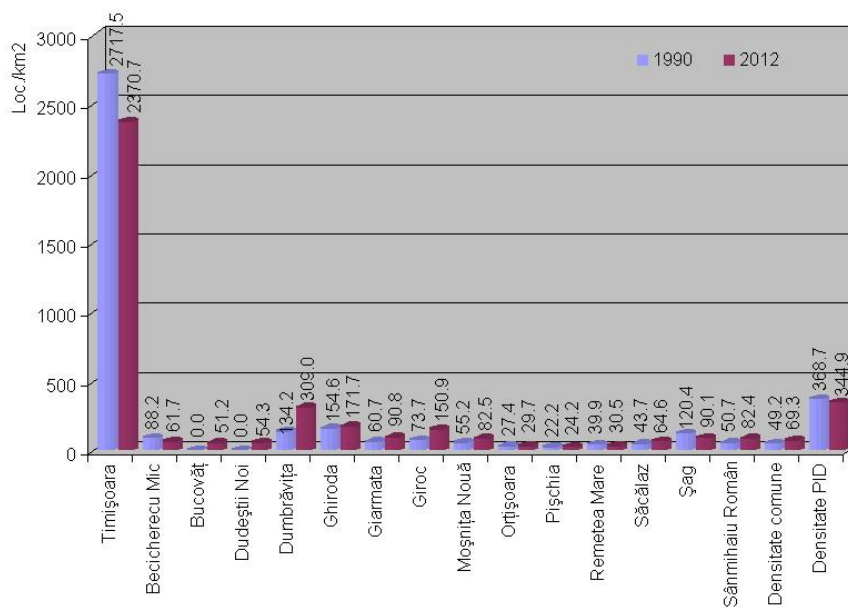


Figura nr.4 Densitatea populației



2.1.3. Mișcarea naturală a populației

Componentele mișcării naturale a populației Polului de creștere Timișoara au valori diferite. Dacă natalitatea pe teritoriul polului de creștere înregistrează o valoare de 10 ‰ în 2012, mortalitatea înregistrează o valoare ceva mai mică, de 9,8 ‰, rezultând un spor natural de 0,2 ‰ (Tabelul nr. 1).

Natalitatea în centrul urban este de 9,6 ‰ în timp ce mortalitatea este 9,7 ‰ rezultând un deficit demografic -0,1 ‰. În comunele din arealul de influență al municipiului Timișoara se valorile mișcării naturale diferă foarte mult de față de mediile polului de creștere.

Astfel valorile cele mai mici ale natalității se înregistrează în comunele Pișchia cu 6,7 ‰ și Becicherecu Mic cu 7,6 ‰ în timp ce Giroc și Dudeștii Noi au cele mai mari valori și anume 15,8 ‰ și respectiv 17,4 ‰.

În cadrul mortalității pe primele locuri cu cele mai mari valori se află comunele Șag cu 14,7 ‰ și Remetea Mare cu 15,3 ‰ în timp ce la polul opus se situează Dudeștii Noi cu 7,2 ‰ și Dumbrăvița cu 7,8 ‰.

Bilanțul demografic natural, rezultat din diferența dintre natalitate și mortalitate, înregistrează ca și cele două componente ale sale, variații foarte mari atât de la o comună la alta cât și față de media polului de creștere. Cele mai mari valori ale bilanțului demografic natural le înregistrează comunele Dudeștii Noi cu 10,2 ‰ și Giroc cu 6,7 ‰ în timp ce cele mai mici le au comunele Șag -5,9 ‰ și Remetea Mare -5,4 ‰ (Fig. 5)

Tabelul nr. 1 Mișcarea naturală a populației
Polului de creștere Timișoara, în anul 2012

Nr. crt.	Localitatea	Natalitate ‰	Mortalitate ‰	Bdn ‰
1.	Șag	8.8	14.7	-5.9
2.	Remetea Mare	9.9	15.3	-5.4
3.	Pișchia	6.7	11.7	-5.0
4.	Bucovăț	10.2	13.8	-3.6
5.	Becicherecu Mic	7.6	10.4	-2.8
6.	Timișoara	9.6	9.7	-0.1
7.	PID	10.0	9.8	0.2
8.	Ghiroda	10.9	10.1	0.9
9.	Orțișoara	12.9	11.6	1.4
10.	Sânmihaiu Român	12.4	10.3	2.1
11.	Comune	12.1	10.0	2.1

Strategia Integrată de Dezvoltare 2015-2020
Polul de Creștere Timișoara

12.	Săcălaz	10.5	7.9	2.6
13.	Moșnița Nouă	14.4	11.1	3.3
14.	Giarmata	12.0	8.3	3.7
15.	Dumbrăvița	12.1	7.8	4.3
16.	Giroc	15.8	9.2	6.7
17.	Dudeștii Noi	17.4	7.2	10.2

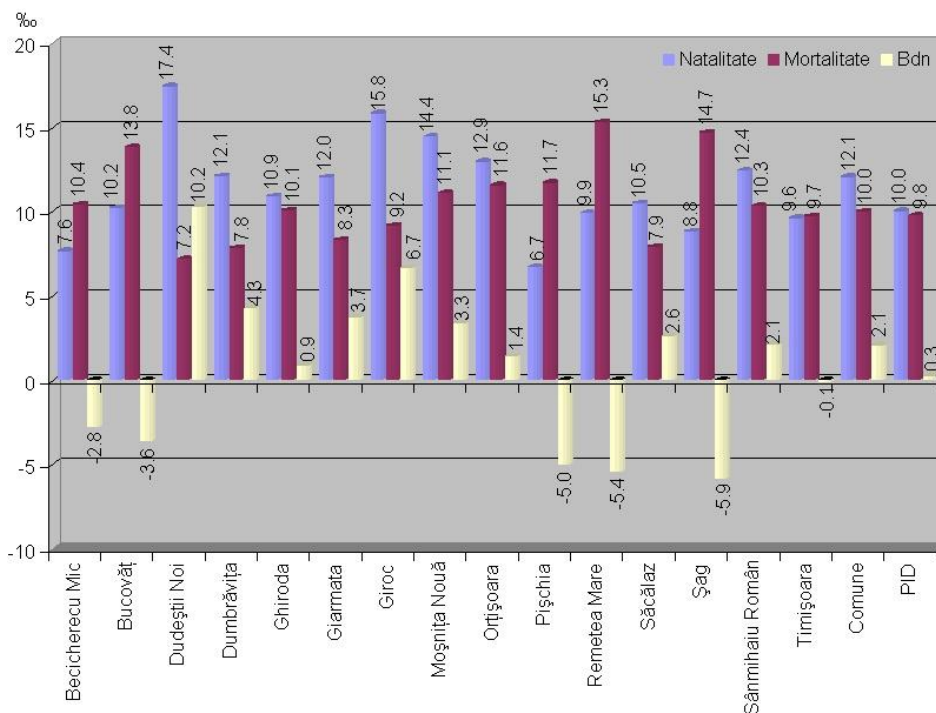


Figura nr. 5 Mișcarea naturală a populației Polului de creștere Timișoara în anul 2012

2.1.4. Structura populației

a. Structura populației pe grupe de vârstă și sexe

Conform datelor Institutului Național de Statistică, populația României urmează o tendință generală de îmbătrânire demografică, specifică însă țărilor europene. Astfel vârsta medie a populației României este de 40,6 ani, în timp ce pentru municipiul Timișoara ea este de 40,1 ani, cu valori diferite pentru masculin 38,5 ani, iar pentru feminin 41,4 ani la 1 ianuarie 2013.

Analiza structurii pe vârste a populației Polului de creștere Timișoara în anul 2013 indică faptul că grupul majoritar de populație se află în segmentul 20-64 ani, 70.0 %, urmat de segmentul sub 20 ani cu un procentaj de 17.0 %, iar ultimul segment peste 64 ani 12.9 % (Tabelul 2).

Tabelul nr. 2 Structura pe grupe de vârstă și sexe a populației
Polului de creștere Timișoara la 1 iulie 2013

Grupa de vârstă	Masculin %	Feminin %	Total %
Total	47.0	53.0	100.0
Tânăra (0-19)	18.4	15.7	17.0
Adultă (20-64)	70.8	69.4	70.0
Vârstnică < 65	10.8	14.9	12.9

Întocmit:

5

Tabelul nr. 3 Structura pe grupe de vârstă și sexe a populației
Municipiului Timișoara la 1 iulie 2013

Grupa de vârstă	Masculin %	Feminin %	Total %
Total	46.5	53.5	100.0
Tânăra (0-19)	17.7	14.8	16.1
Adultă (20-64)	71.2	70.1	70.6
Vârșnică < 65	11.1	15.1	13.3

Tabelul nr. 4 Structura pe grupe de vârstă și sexe a populației comunelor
din cadrul Polului de creștere Timișoara la 1 iulie 2013

Grupa de vârstă	Masculin %	Feminin %	Total %
Total	49.2	50.8	100.0
Tânăra (0-19)	21.7	20.3	21.0
Adultă (20-64)	68.9	66.0	67.5
Vârșnică < 65	9.4	13.6	11.5

Ponderea grupeii de vârstă activă (între 20 și 64 de ani) în anul 2013 este de 70,6 % în centrul urban Timișoara, în timp ce în arealul său de influență aceeași grupă de vârstă deține o pondere de 67,5 %, având valori ușor mai ridicate în comunele Dumbrăvița, Ghiroda, Giroc și mai scăzute în Pișchia, Orțișoara, Sânmihaiu Român și Moșnița Nouă (Fig. 6)

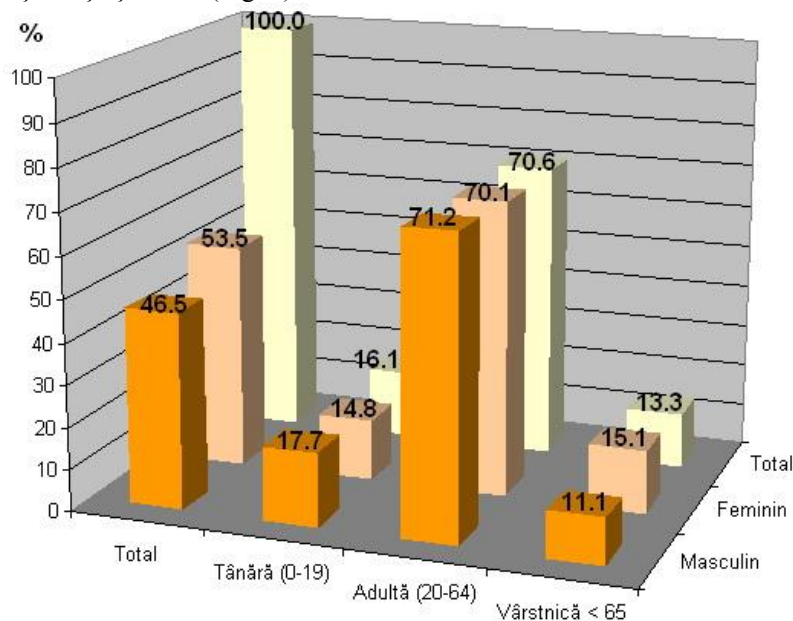


Figura nr. 6 Structura pe grupe de vârstă și sexe a populației
Municipiului Timișoara la 1 iulie 2013

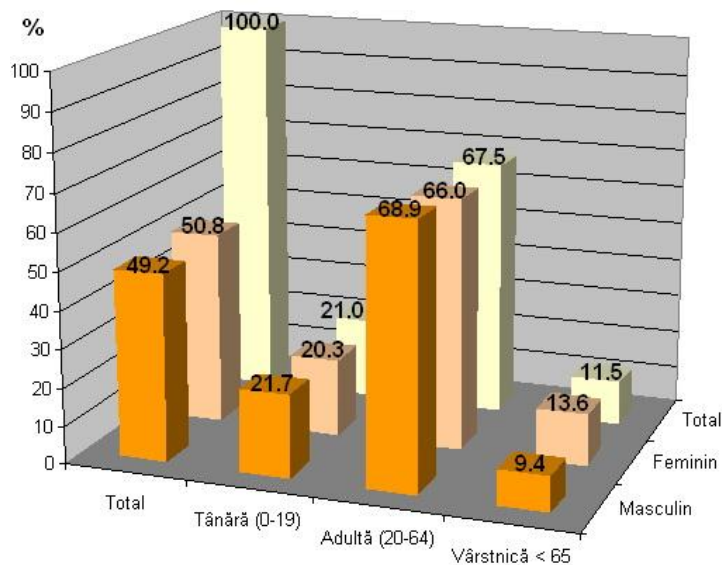


Figura nr. 7 Structura pe grupe de vârstă și sexe a populației comunelor din cadrul polului de creștere la 1 iulie 2013

Structura pe sexe a populației polului de creștere este favorabilă populației de sex feminin, aproximativ 53% față de 47% pentru populația de sex masculin. Populația masculină numără 175279 persoane (47 % din total), iar cea feminină 197566 persoane (53 %), raportul de masculinitate fiind de 88,7 persoane de sex masculin la 100 persoane de sex feminin în anul 2013 (Fig. 8).

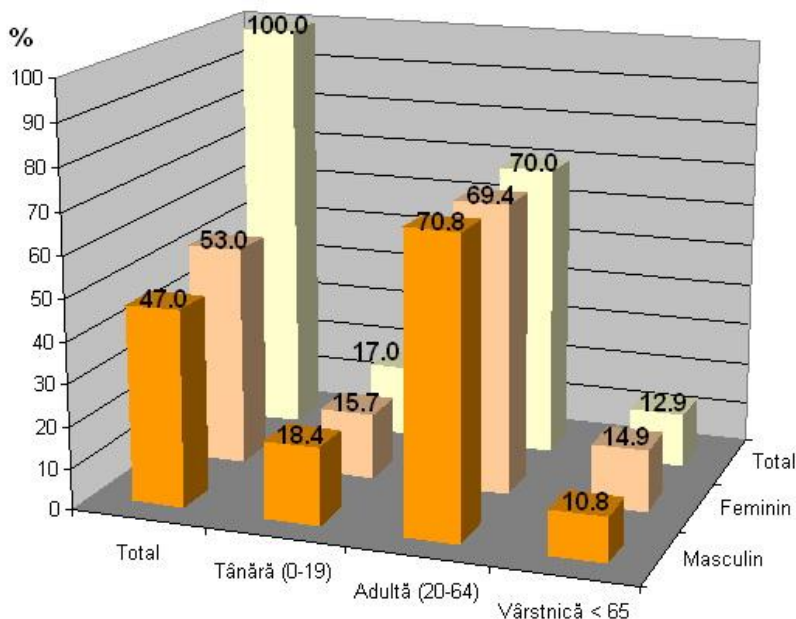


Figura nr. 8 Structura pe grupe de vârstă și sexe a populației Polului de creștere Timișoara la 1 iulie 2013

b. Structura populației după nivelul de instruire

Structura populației Polului de creștere, după nivelul de instruire la recensământul din anul 2011, scoate în evidență ponderea mare pe care o ocupă absovenții învățământului secundar 62,2%, după care urmează cei

Strategia Integrată de Dezvoltare 2015-2020
Polul de Creștere Timișoara

ai învățământului superior 27,9 %, primar 5,8 % și post-liceal și de maiștri 2,8 %. Ponderea celor fără școală absolvită este de 1,3 % (Fig. 9)

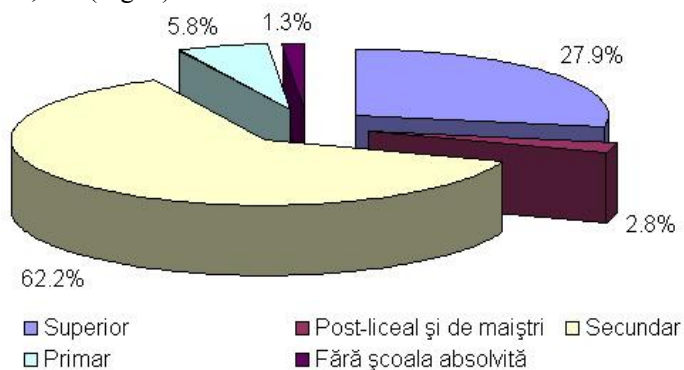


Figura nr. 9 Structura populației Polului de creștere după nivelul de instruire în anul 2011

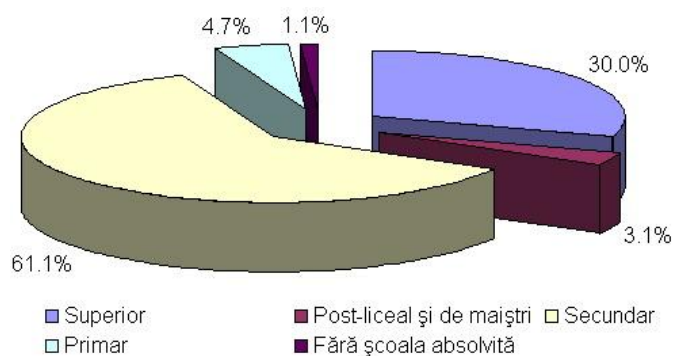


Figura nr. 10 Structura populației Municipiului Timișoara după nivelul de instruire în anul 2011

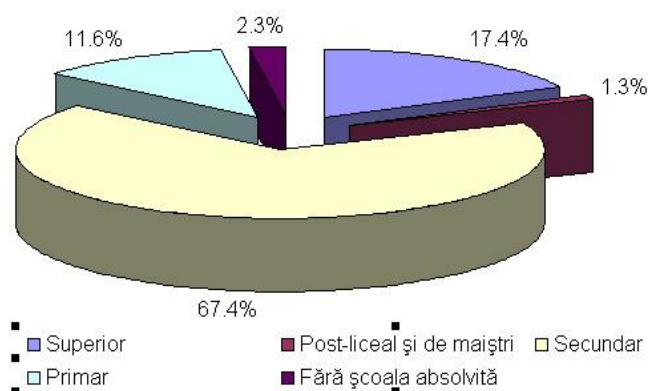


Figura nr. 11 Structura populației comunelor din cadrul Polului de creștere după nivelul de instruire în anul 2011

c. Structura confesională a populației

Pe teritoriul Polului de creștere Timișoara coexistă pașnic cetățeni grupați în 21 etnii și 16 religii, această aspect reflectând două trăsături majore ale populației din zonă și anume interculturalitatea și gradul ridicat de toleranță.

Structura confesională a populației la recensământul din 2011 pentru municipiu a fost următoarea: religie ortodoxă (75,0 %), romano-catolici (7,1 %), penticostali (2,0 %), reformați (1,3 %), baptiști (1,2 %), greco-catolici (1,1 %), ortodoxă sârbă (0,8 %), musulmani (0,3 %), martorii lui iehova (0,1 %), creștină după evanghelie (0,1 %), și alte religii (10,8%), iar pentru arealul de influență: ortodocși (77,7%), penticostali (5,7%), romano-catolici (5,2%), reformați (1,5%), baptiști (1,3 %), greco-catolici (0,7%), ortodocși sârbi (0,4 %), etc. (Fig. 12)

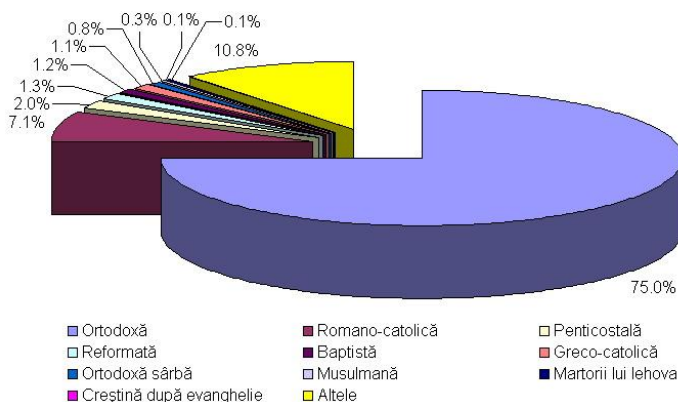


Figura nr. 12 Structura confesională a populației Municipiului Timișoara la recensământul din anul 2011

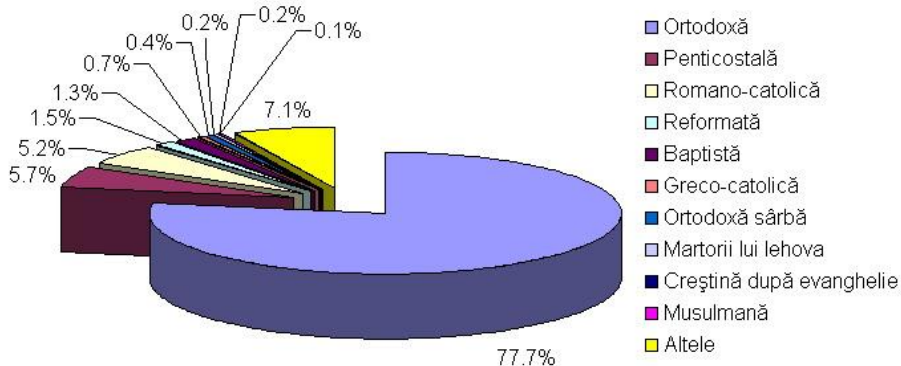


Figura nr. 13 Structura confesională a populației comunelor din cadrul Polului de creștere Timișoara la recensământul din anul 2011

Strategia Integrată de Dezvoltare 2015-2020
Polul de Creștere Timișoara

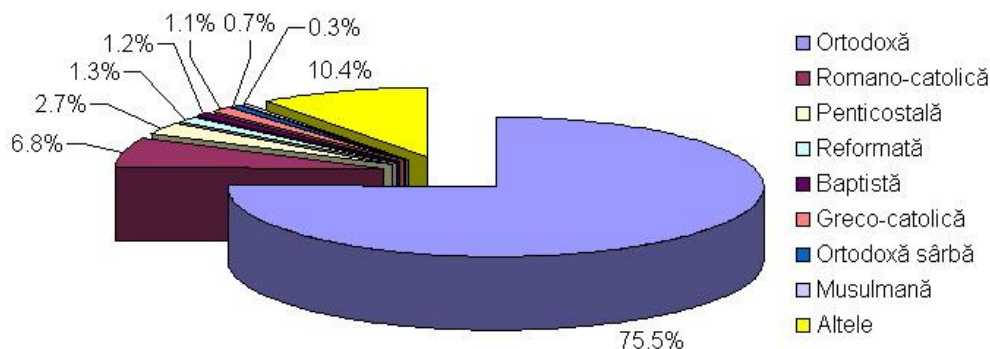


Figura nr. 14 Structura confesională a populației din cadrul Polului de creștere Timișoara la recensământul din anul 2011

d. **Structura etnică a populației**

Structura pe etnii la recensământul din 2011 pentru Polul de creștere Timișoara a fost următoarea: români 82,1 %, maghiari 4,7 %, sârbi 1,4 %, germani 1,2 %, rromi 0,8 %, bulgari 0,2 %, ucraineni 0,2 %, slovaci 0,1 %, italieni 0,1 %, italieni 0,1 % (15).

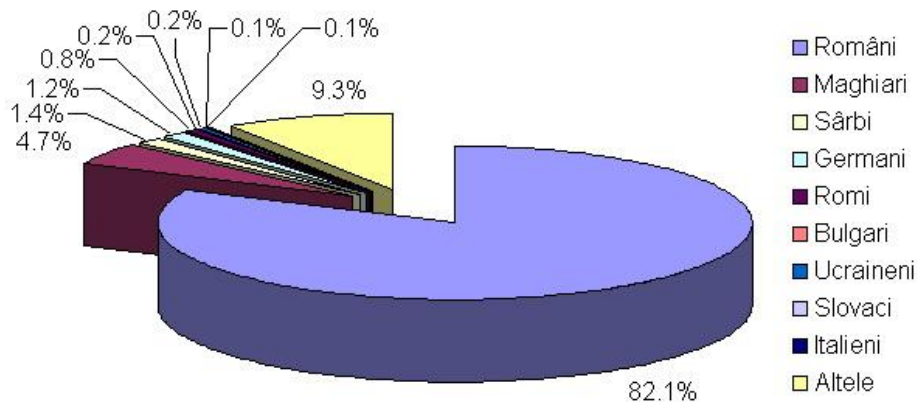


Figura nr. 15 Structura etnică a populației din cadrul Polului de creștere Timișoara la recensământul din anul 2011

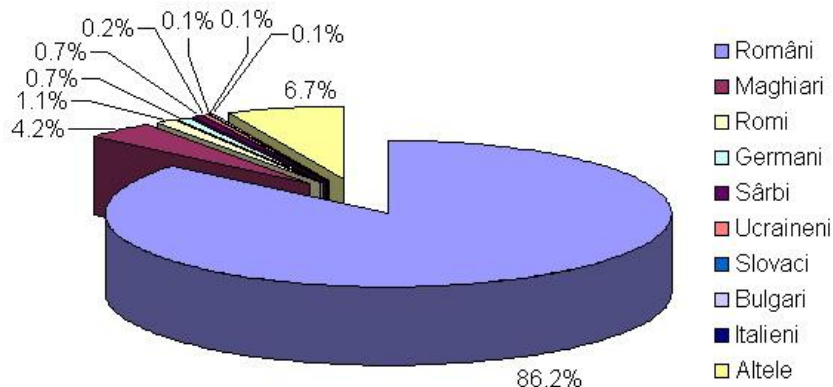


Figura nr. 16 Structura etnică a populației comunelor din cadrul Polului de creștere Timișoara la recensământul din anul 2011

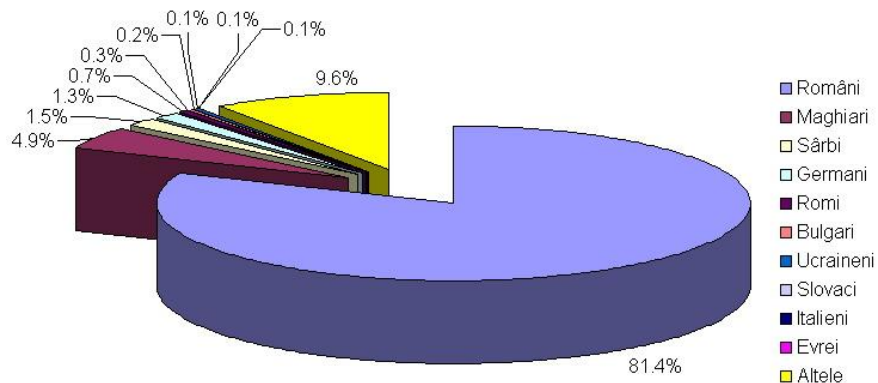


Figura nr. 17 Structura etnică a populației Municipiului Timișoara la recensământul din anul 2011

2.2. Competitivitate economică și resurse umane

2.2.1. Încadrarea județului Timiș în economia națională și regională

Evoluția economică a județului Timiș din ultimii ani este în strânsă legătură cu evoluția economiei naționale, în contextul european specific. Este cunoscut faptul că, în ultimii 10 ani, economia României a trecut prin două faze distincte: de creștere susținută în perioada 2003-2008, respectiv de contracție și lentă relansare, ca urmare a crizei declanșate în 2009, din care încă societatea românească nu a ieșit pe deplin. Poziția județelor țării în acest context a evoluat, unele dovedind o bună capacitate de a face față crizei, în timp ce altele au fost mai profund afectate și au continuat să acumuleze rămăneri în urmă.

De altfel, această evoluție inegală marchează în primul rând un proces de continuă adâncire a disparităților social-economice, la nivel local și regional. Regiunile, județele și mai ales orașele cele mai dinamice devin din ce în ce mai performante (la scara României), în timp ce alte unități teritoriale se transformă treptat în adevărate pungi de sărăcie. Spre exemplu, în intervalul 2008 – 2013, ponderea Municipiului București în realizarea PIB național a crescut cu 2,4 puncte procentuale (de la 20,2% la 22,6%), cea a județului Timiș a crescut cu 0,29 puncte procentuale (de la 4,67% la 4,96), în timp ce ponderea județului Vaslui s-a redus cu aproape 0,1 puncte procentuale (de la 0,97% la 0,88%), iar cea a județului Mehedinți cu 0,12 puncte procentuale (de la 0,91% la 0,87%), județe care și așa aveau o contribuție foarte redusă la crearea PIB al României. Cea mai performantă regiune a țării (cu excepția Capitalei), Regiunea Vest, chiar dacă a fost puternic afectată de criză, și-a consolidat ușor poziția relativă în acest interval, cu 0,01 puncte procentuale, în timp ce cea mai puțin dezvoltată regiune, cea de Nord-Est, a pierdut 0,13 puncte procentuale la ponderea sa în crearea PIB-ului României.

În tabel nr. 5 prezentăm un clasament al performanțelor economice ale celor mai puternice județe ale țării și ale municipiului București. Acest clasament este realizat pe baza datelor oficiale făcute publice de Ministerul Finanțelor, Institutul Național de Statistică și Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă.

Tabelul nr.5 Evoluția performanțelor economico-financiare la nivel național și pe județe reprezentative

Județul	Valoarea PIB Mld. lei (2013)*	PIB euro/locuitor (2013 – est.)*	Cifra de afaceri – mil. lei (2012)**	Populația ocupată medie (mii - 2013)*	Nr. mediu salariați (mii - 2013)*	Câștigul salarial mediu lunar (2013)*	Rata șomajului (% - febr. 2014)***
ROMANIA	625,6	6.926	1.062.122	8.280,0	4.510,0	1.507	5,83
București	141,2	16.660	304.610	987,8	815,1	2.349	2,04
<i>Timiș</i>	<i>31,0</i>	<i>10.507</i>	<i>44.001</i>	<i>322,3</i>	<i>206,4</i>	<i>1.672</i>	<i>1,89</i>
Constanța	25,3	8.059	56.129	282,3	166,9	1.504	4,56
Brașov	22,0	8.681	36.175	227,4	155,9	1.552	5,13
Prahova	21,7	7.579	51.545	278,6	160,5	1.594	6,00
Cluj	21,1	8.222	37.704	318,5	185,3	1.691	3,61
Argeș	20,8	8.844	43.603	242,4	130,8	1.639	7,10
Iași	20,0	5.486	22.495	277,2	140,9	1.455	5,32
Ilfov	15,2	9.780	<u>60.355</u>	162,4	109,3	<u>2.132</u>	<u>1,82</u>

Surse: *Ministerul Finanțelor, **INSSE, ***ANOFM, 2014

În mod evident, datele din tabel indică disparități structural-teritoriale accentuate, datorită în primul rând concentrării puternice a resurselor de dezvoltare în Capitală și în județul Ilfov. Astfel, regiunea București-Ilfov deține 20,5% din numărul de salariați la nivel național, 25% din PIB-ul României (la o populație de 10,67% din cea a țării), concentrează 34,4% din cifra de afaceri și 60,6% din investițiile străine directe. Aceste cifre subliniază o dezvoltare centralizată excesiv, care poate însemna și o risipă de resurse social-economice, prin neglijarea unor zone cu potențial, dar defavorizate conjunctural de ineficiența politicii regionale a României.

Din păcate, această anomalie structurală este accentuată statistic și de modul arbitrar în care Ministerul de Finanțe prelucrează situațiile financiare întocmite de companiile și instituțiile din țara noastră. Astfel, companiile mari, indiferent de locul în care își au sediul și operează, trebuie să depună situațiile financiare doar la București și nu la autoritățile fiscale teritoriale, așa cum ar fi normal. De asemenea, cărțile de muncă ale multor angajați din instituțiile publice sunt păstrate la București și nu la sucursalele teritoriale ale acestor instituții, acolo unde de fapt angajații lor își desfășoară activitatea.

În ciuda anomaliilor statistice și a concentrării unei bune părți a economiei reale în Capitală, **județul Timiș** ocupă poziții remarcabile la majoritatea indicatorilor considerați, fie că este vorba de indicatori cantitativi, fie de indici calitativi. Astfel, Timișul se situează pe primul loc între județele României la valoarea absolută a PIB, la valoarea PIB/locuitor, la numărul populației ocupate și la numărul salariaților, pe locul 2, după județul Ilfov, cu cea mai redusă rată a șomajului, respectiv pe locul 4, după Ilfov, Constanța și Prahova, în privința cifrei de afaceri. De asemenea, chiar dacă în ultimii ani apetența investitorilor străini s-a mai temperat, Timișul continuă să fie atractiv, favorizat fiind de poziția geografică în vestul țării, de infrastructurile în curs de modernizare, de calitatea forței de muncă, bine formată în puternicul centru universitar Timișoara, și de mediul investițional favorabil.

Tabelul 6 Evaluarea performanțelor la nivelul regiunii Vest

Județul	Valoarea PIB Mld. lei (2013)*	PIB euro/locuitor (2013 – est.)*	Cifra de afaceri – mil. lei (2012)**	Populația ocupată (mii - 2013)*	Nr. salariaților (mii - 2013)*	Câștigul salarial mediu net lunar (2013)*	Rata șomajului (% - febr. 2014)***
<i>Timiș</i>	<i>31,0</i>	<i>10.507</i>	<i>44.001</i>	<i>322,3</i>	<i>206,4</i>	<i>1672</i>	<i>1,89</i>
Arad	13,6	7.326	24.425	198,7	115,5	1446	3,44
Hunedoara	11,3	6.307	14.344	175,5	109,2	1371	7,17
Caras-Severin	7,9	6.307	6.521	113,1	53,4	1302	5,46

Întocmit:

12

Strategia Integrată de Dezvoltare 2015-2020
Polul de Creștere Timișoara

Regiunea Vest	63,9	7617	89.291	809,6	484,5	1510	4,49
ROMANIA	625,6	6.926	1.062.122	8.280,0	4.510,0	1507	5,83

*Surse: *Ministerul Finanțelor, **INSSE, ***ANOFM, 2014*

Dacă la nivel național Bucureștiul manifestă o anumită hidrocefalie, la scara Regiunii Vest județul Timiș este la fel de dominant, îndeosebi prin forța economică a reședinței sale, municipiul Timișoara. Astfel, județul Timiș concentrează 48,5% din PIB-ul regional, 49,3% din cifra de afaceri, 39,8% din populația ocupată și 42,6% din numărul de salariați ai regiunii. Are cea mai redusă rată a șomajului (1,89%) și un PIB/locuitor care îl situează de departe pe primul loc, atât la nivel regional cât și pe plan național (tabelul nr. 6). În ciuda aparențelor – datorate mediatizării eficiente a performanțelor economice ale orașului Cluj-Napoca –, Timișoara continuă să fie orașul cu cea mai puternică economie, susținută și de armătura economică a multor alte localități din județ, în primul rând a celor din aureola sa periurbană, componente ale polului de creștere Timișoara. Astfel, comunele periurbane cu cele mai mari cifre de afaceri în anul 2012 erau Giroc (975,14 mil.lei), Ghiroda (713,31) și Dumbrăvița (675,72), urmate de Remetea Mare, Orțișoara, Săcălaz, Giarmata, Moșnița Nouă și Șag, cu între 300 și 139 mil. lei fiecare. Contribuții majore la cifra de afaceri și PIB-ul județului aduc și alte localități din Timiș, între care Sânnicolaul Mare, Lugojul, Jimbolia, Deta, Sânnandrei, Recaș, Făget, Șandra ș.a.

Conform cifrelor furnizate de DGFP Timiș, pe ansamblul polului de creștere, în anul 2012, municipiul Timișoara contribuia cu 78,6% la realizarea cifrei de afaceri a unităților economice locale, iar cele 14 comune componente cu 21,4%. Deși cu oscilații de la un an la altul, tendința de durată pare să fie de ușoară creștere treptată a ponderii comunelor periurbane în realizarea cifrei de afaceri a polului. Este o tendință firească, de altfel, dacă se are în vedere procesul de exurbanizare a activităților industriale și a marilor companii logistice care caracterizează majoritatea orașelor europene mari.

Subliniem că cifrele furnizate de DGFP Timiș au caracter parțial, ca urmare a două circumstanțe obiective, și anume: dependența valorilor totale de depunerea de către firme a bilanțurilor contabile, respectiv înregistrarea activității doar a firmelor locale, companiile mari depunându-și bilanțurile direct la DGFP a României. Ca urmare, nu pot fi făcute evaluări credibile asupra indicatorilor reali ai întregii economii a municipiului, a polului de creștere Timișoara și a județului Timiș, și nici nu poate fi calculată ponderea Timișoarei și a comunelor polului în cifra de afaceri totală a județului. Datele disponibile la nivel de județ, de la INS, nu pot fi corelate credibil cu cele de care dispune DGFP Timiș, deoarece INS operează ajustări conform standardelor statistice specifice, în timp ce DGFP dispune de totaluri parțiale. Avantajul celor din urmă este însă că datele pot fi obținute discretizat, inclusiv la nivel de localitate, în timp ce statistica INS nu oferă decât date agregate pe județ.

Activități conform CAEN pe baza înregistrărilor din bilanțurile contabile ale societăților depuse la DGFP

O analiză a ponderii sectoarelor economiei în realizarea cifrei de afaceri în perioada 2010 – 2012, pe baza datelor din bilanțurile societăților comerciale depuse la DGFP Timiș, evidențiază preponderența sectorului terțiar (al serviciilor) în economia locală, ponderea cifrei de afaceri din acest sector fiind de 61,50%. În aceeași perioadă, sectorul industrial a contribuit la realizarea cifrei de afaceri în polul de creștere Timișoara în medie cu 22,50%, sectorul construcțiilor cu 12,50%, sectorul agricol având o contribuție nesemnificativă la creșterea economiei locale: 3,50%.

Pe de altă parte, în cazul marilor contribuabili, ale căror date economico-financiare sunt raportate direct la București, sectorul predominant (cifră de afaceri și locuri de muncă) este industria, serviciile fiind mai puțin diversificate și mai slab reprezentate.

Numărul însemnat al marilor contribuabili localizați în polul de creștere Timișoara, majoritatea din sectorul secundar, consolidează poziția industriei timișorene, potențază dezvoltarea economiei locale și contribuie la atragerea de noi investiții în arealul polului, în special în domeniul ca:

Întocmit:

13

Strategia Integrată de Dezvoltare 2015-2020
Polul de Creștere Timișoara

- Fabricarea anvelopelor și a camerelor de aer,
- Fabricarea de echipamente electrice și electronice pentru autovehicule,
- Fabricarea altor piese și accesorii pentru autovehicule și pentru motoare de autovehicule,
- Telecomunicații și fabricarea echipamentelor de comunicații,
- Fabricarea de echipamente electrice și electronice,
- Producția și conservarea cărnii și creșterea porcinelor,

Economia polului de creștere Timișoara se bazează, astfel, atât pe industrie cât și pe servicii, cele două sectoare completându-se reciproc.

Cunoscut drept „pol comercial tradițional” în zona de vest a României, municipiul Timișoara a cunoscut în ultimul timp o dezvoltare impresionantă a **sectorului terțiar**, în special a serviciilor de cunoaștere intensivă. Principalele servicii care au cunoscut o dezvoltare spectaculoasă în economia Timișoarei sunt:

- serviciile de tehnologia informației,
- activități de realizare de software,
- serviciile prestate în principal către întreprinderi (management și consultanță în management, cercetare-dezvoltare, arhitectură și inginerie, analiză tehnică, activități juridice, de contabilitate și consultanță fiscală);

Este de remarcat rentabilitatea sectorului serviciilor de cunoaștere intensivă. Ramurile Informațiilor și comunicațiilor, Intermedierile financiare și asigurări, Activitățile profesionale, științifice și tehnice, Activitățile de servicii administrative și activitățile de servicii suport, precum și Sănătatea și asistența socială nu numai că înregistrează profit în valori absolute dar au și o rentabilitate financiară (a capitalurilor) și economică (a activelor) suficientă pentru a garanta investitorilor eficiența utilizării capitalurilor și a gestionării mijloacelor economice.

Alte sectoare care au avut o contribuție însemnată la realizarea cifrei de afaceri și crearea de locuri de muncă în polul de creștere Timișoara sunt (conform CAEN): Transporturile rutiere de mărfuri, Lucrări de construcții drumuri și autostrăzi și Lucrările de construcții clădiri.

Principalele sectoare și ramuri ale economiei care au generat locuri de muncă și au contribuit semnificativ la realizarea cifrei de afaceri din rândul societăților administrate de DGFP Timiș pot fi urmărite în tabelul nr. 7.

Tabelul nr.7 Principalele activități economice generatoare de locuri de muncă și circuite financiare, în Polul de creștere Timișoara (2012)

Sector	Număr societăți	Număr locuri de muncă	Cifra de afaceri (lei)
Cultivarea cerealelor (exclusiv orez) și plantelor leguminoase	224	577	331.892.354
Producția și conservarea cărnii	24	1.574	173.983.903
Fabricarea încălțăminteii	67	4.453	305.083.115
Fabricarea plăcilor, foliilor, tuburilor și profilelor	15	621	115.859.897
Fabricarea de construcții metalice și părți componente	103	922	197.317.473
Fabricarea de echipamente electrice și electronice	4	2.251	130.428.051
Fabricarea altor piese și accesorii pentru autovehicule	10	534	142.972.525
Închirierea și subînchirierea bunurilor imobiliare proprii	507	938	210.181.144
Lucrări de construcții clădiri rezidențiale și nerezidențiale	898	5.790	785.018.468
Lucrări de construcții de drumuri și autostrăzi	46	1.601	446.437.420

Întocmit:

14

Strategia Integrată de Dezvoltare 2015-2020
Polul de Creștere Timișoara

Lucrări de instalații sanitare, de încălzire și de gaze naturale	299	1.550	352.555.405
Comerț cu ridicata de piese și accesorii pentru autovehicule	136	729	252.700.014
Comerț cu ridicata al produselor farmaceutice	89	368	365.350.676
Transporturi rutiere de mărfuri	633	3.102	995.644.317
Restaurante	363	2.481	154.431.936
Activități de realizare a soft-ului la comandă	279	1.900	263.506.470
Activități de contractare, pe baze temporare, a personalului	26	1.593	88.923.214
Asistență medicală specializată	158	955	107.419.586
Activități de protecție și gardă	55	1.853	40.804.177
Activități ale centrelor de intermediere telefonică	20	971	60.523.309

(Sursa: date prelucrate de autori, după datele primare de la DGFP Timiș, 2012)

Notă: au fost reținute doar activitățile (conform CAEN) cu contribuțiile cele mai mari.

Analiza nu este completă însă fără a preciza rolul marilor contribuabili, aceștia fiind de altfel și principalii generatori de locuri de muncă în cadrul polului de creștere Timișoara (**tabelul 8**).

Tabelul nr.8 Rolul marilor contribuabili în crearea de locuri de muncă și circulația financiară în Polul de creștere Timișoara (2012)

Sector	Număr societăți	Număr locuri de muncă	Cifra de afaceri (lei)
Fabricarea de echipamente electrice și electronice pentru autovehicule și pentru motoare de autovehicule	3	5.998	1.835.573.059
Fabricarea altor piese și accesorii pentru autovehicule și pentru motoare de autovehicule	4	5.135	1.889.678.792
Fabricarea anvelopelor și a camerelor de aer, resaparea și refacerea anvelopelor	1	-	2.376.683.119
Activități de telecomunicații prin rețele fără cablu (exclusiv prin satelit) și fabricarea echipamentelor de comunicații	3	2.832	665.300.805
Industria chimică și petrochimică	4	1.486	908.239.828
Fabricarea calculatoarelor, a echipamentelor electrice și electronice	3	3.636	480.553.519
Comerț cu ridicata și cu amanuntul	3	3.372	1.267.425.353
Servicii de utilitate publică		4.589	1.032.428.261
Producția și conservarea carnii, creșterea porcinelor	2	1.674	1.442.500.767
Lucrări de construcții	5	1.633	575.164.744
Transporturi rutiere de mărfuri și transporturi aeriene de pasageri	9	1.512	580.853.999

(Sursa: date prelucrate de autori după datele primare)

Notă: au fost reținute doar activitățile (conform CAEN) cu contribuțiile cele mai mari.

2.2.2 Evoluția cifrei de afaceri a polului de creștere Timișoara

Cifra de afaceri realizată de societățile din Polul de creștere Timișoara (analizată pe baza bilanțurilor depuse la DGFP) a înregistrat o evoluție ascendentă în perioada 2010-2012, cu un ritm mediu anual de creștere de 12% (**tabelul 9, fig. 18**). Creșterea cifrei de afaceri este evidentă în toate ramurile, respectiv agricultură, industrie, construcții și servicii.

Tabel nr.9 Numărul societăților comerciale, numărul mediu de salariați, cifra de afaceri și rezultatul brut obținut în perioada 2010-2012 (mii lei)

Anul	Sectorul economic	Nr. firme	Nr. mediu salariați	Cifra de afaceri	Rezultat brut
2010	agricultura	485	1.363	431.274	-7.599
	industrie	1.880	24.642	3.149.089	86.498
	construcții	2.301	41.388	1.882.826	30.953
	servicii	15.987	54.320	8.952.132	85.042
	total	20.653	121.713	14.415.322	194.895
2011	agricultura	496	1.378	548.082	22.898
	industrie	2.089	71.850	4.124.038	161.316
	construcții	2.396	11.113	1.989.571	-22.641
	servicii	16.453	55.126	10.402.895	73.962
	total	21.434	139.467	17.064.586	235.534
2012	agricultura	503	1.436	607.185	14.188
	industrie	2.065	27.190	3.847.959	172.689
	construcții	2.196	12.182	2.257.450	-193.712
	servicii	16.131	78.023	11.232.646	241.379
	total	20.895	118.831	17.945.240	234.544

(Date prelucrate din bilanțurile contabile depuse de agenții economici la DGFP Timiș)

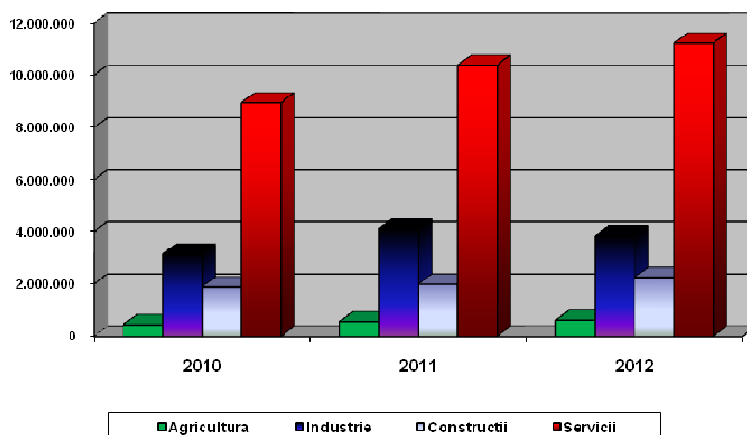


Figura 18 Evoluția cifrei de afaceri pe ramuri de activitate în perioada 2010-2012 (mii lei)

Tabelul nr.10 Cifra de afaceri pe localități și pe ramuri de activitate în perioada 2010-2012 (mii lei)

LOCALITATE	SECTOR	2010	2011	2012	CA/1000 loc. (anul 2012)
Municipiul Timișoara	agricultura	314.622	383.301	412.535	46,02
	industrie	2.135.688	2.465.158	2.570.803	
	construcții	1.512.715	1.631.887	1.902.860	
	servicii	7.461.959	8.649.620	9.218.645	
	Total	11.424.984	13.129.966	14.104.843	
Becicherecu Mic	agricultura	9.019	15.512	18.133	46,02
	industrie	8.606	9.361	10.862	

Strategia Integrată de Dezvoltare 2015-2020
Polul de Creștere Timișoara

	construcții	1.582	3.063	2.636	
	servicii	14.821	27.765	40.938	
	Total	34.028	55.702	72.569	25,61
Bucovăț	agricultura	1.045	474	169	
	industrie	1.611	475	496	
	construcții	3.732	7.236	9.495	
	servicii	5.050	4.169	5.486	
	Total	11.438	12.355	15.646	10,23
Dudeștii Noi	agricultura	1.638	2.166	2.857	
	industrie	6.761	7.967	5.269	
	construcții	840	694	1.624	
	servicii	12.784	18.697	20.318	
	Total	22.023	29.525	30.068	10,40
Dumbrăvița	agricultura	2.446	1.792	3.164	
	industrie	81.588	141.622	132.776	
	construcții	92.962	109.145	94.231	
	servicii	264.227	346.455	445.556	
	Total	441.222	599.013	675.726	121,64
Giarmata	agricultura	10.677	12.501	18.609	
	industrie	29.114	29.578	58.809	
	construcții	9.016	16.319	11.722	
	servicii	75.379	70.554	79.700	
	Total	124.186	128.952	168.841	26,15
Ghiroda	agricultura	1.579	2.078	2.468	
	industrie	167.462	784.383	300.723	
	construcții	125.283	37.900	34.506	
	servicii	287.183	326.384	375.621	
	Total	581.506	1.150.744	713.318	122,94
Giroc	agricultura	2.431	3.017	4.221	
	industrie	427.910	426.639	519.508	
	construcții	41.195	60.398	56.204	
	Servicii	339.870	398.157	395.215	
	Total	811.406	888.211	975.148	130,30
Moșnița Nouă	Agricultura	4.961	7.451	7.672	
	Industria	24.746	29.221	33.269	
	Construcții	25.340	19.618	33.320	
	Servicii	54.506	55.572	70.814	
	Total	109.553	111.863	145.075	26,75
Orțișoara	Agricultura	16.167	32.978	37.516	
	Industria	25.162	30.752	31.581	
	Construcții	946	1.244	2.513	
	Servicii	45.094	179.321	206.636	
	Total	87.369	244.295	278.246	64,16
Pișchia	Agricultura	77	97	71	
	Industria	1.225	1.252	870	
	Construcții	483	646	596	

Întocmit:

17

Strategia Integrată de Dezvoltare 2015-2020
Polul de Creștere Timișoara

Remetea Mare	Servicii	5.178	5.659	12.436	4,72
	Total	6.963	7.654	13.973	
	Industria	65.469	80.895	112.302	
	Construcții	2.552	930	693	
	Servicii	65.215	98.698	179.329	
Săcălaz	Total	133.236	180.522	292.324	134,46
	Agricultura	49.532	68.458	86.774	
	Industria	12.653	14.322	15.875	
	Construcții	8.593	10.408	13.915	
	Servicii	80.014	87.511	114.119	
Sîmihaiu Român	Total	150.792	180.700	230.683	30,15
	Agricultura	80	730	840	
	Industria	50.902	31.442	37.859	
	Construcții	4.947	6.607	4.807	
	Servicii	63.202	41.840	46.085	
Șag	Total	119.131	80.619	89.592	14,77
	Agricultura	7.062	12.217	12.156	
	Industria	23.856	17.510	16.956	
	Construcții	21.110	71.949	88.328	
	Servicii	50.972	35.988	21.747	
Șag	Total	103.000	137.665	139.187	46,77

(Date prelucrate din bilanțurile contabile depuse de agenții economici la DGFP Timiș)

Subliniem însă că, așa cum am constatat mai sus, cifra de afaceri a unităților economice din cuprinsul Polului de creștere Timișoara este mult mai mare dacă se are în vedere și contribuția agenților economici încadrați în categoria marilor contribuabili, ale căror date de bilanț nu sunt însă disponibile în plan local.

a. Industria și construcțiile

Tradițional, industria și construcțiile au reprezentat sectoarele cu cele mai semnificative contribuții la dezvoltarea economică a Timișoarei și a comunelor din arealul ei de influență. Cu toate acestea, în ultimii ani se remarcă o scădere a aportului acestora la formarea cifrei de afaceri, în detrimentul sectorului serviciilor. Astfel, dacă în anul 2010 ponderea cifrei de afaceri cumulat în industrie și construcții era de 35%, în anul 2012 ponderea a scăzut până la 31%. Scăderea se remarcă în mod special în cazul industriei (de la 23 la 18 procente în totalul economiei), în timp ce construcțiile înregistrează o ușoară creștere (de la 12 la 13 procente).

Principalele **ramuri industriale** care au cunoscut o dezvoltare deosebită în ultimii ani pe teritoriul Polului de creștere Timișoara au fost telecomunicațiile, industria electronică și electrotehnică, industria componentelor auto, precum și industria chimică și petrochimică.

Industria **componentelor auto** a înregistrat o dezvoltare puternică în ultimii ani, ca o consecință a necesității dezvoltării tehnologice în cadrul unităților industriale existente, în zona Timișoarei concentrându-se firme de renume în acest domeniu (Lisa Dräxelmaier, Delphi Packard, Kromberg & Schubert, Contitech, TRW, Mahle, Dura etc.).

Industria **electronică și electrotehnică** este o ramură de succes în industria orașului Timișoara, mai ales datorită investițiilor marilor întreprinderi cu activități în producția „high-tech” (Flextronics, ABB Rometrics, Luxten Lighting, ELBA-Philips etc.), ceea ce a determinat și o dezvoltare a societăților autohtone, furnizori sau sub-contractori ai acestora. Această dezvoltare a determinat reducerea

fenomenului de migrație a forței de muncă tinere și specializate înspre Europa de Vest sau continentul nord american.

Industria chimică și petrochimică, tradițională la Timișoara, s-a dezvoltat în special prin investițiile efectuate de Continental Automotive Products, Procter&Gamble (Detergenți), Linde Gas și Azur.

Alături de marii actori din industriile de vârf menționate anterior, în Polul de creștere Timișoara sunt concentrate numeroase alte firme, mai ales întreprinderi mici și mijlocii, în domenii tradiționale – cum sunt industria textilă și a confecțiilor, fabricarea articolelor de îmbrăcăminte și industria pielăriei și încălțămintei - investitorii străini fiind interesați de aceste sectoare, datorită costurilor de producție scăzute, comparativ cu țările lor de origine. De remarcat că aceste domenii s-au dezvoltat inclusiv datorită societăților locale, tradiționale în Timișoara, precum Pasmatex, Uzinele Textile Timișoara, Filty. Deși unele din aceste unități tradiționale au intrat în declin ori au dispărut, în acest sector s-au dezvoltat alte investiții locale (Bontimes, FanyLux etc.), care au preluat forța de muncă bine calificată și spiritul de întreprindere consacrat în ramurile respective.

Organizarea teritorială a industriei în cadrul Polului de creștere Timișoara ilustrează rolul motor al al aglomerației centrale a polului și difuzarea implantărilor industriale, în mod radial, dinspre zonele industriale mai vechi sau mai noi ale Timișoarei, în lungul marilor axe de penetrație (rutiere și feroviare), spre localitățile din zona periurbană. Privilegiate au fost, în acest sens, comunele aflate în imediata vecinătate a municipiului, care au atras numărul cel mai mare de investitori și întreprinderile cele mai productive. Concentrarea industrială scade pe măsură ce crește distanța localităților rurale față de Timișoara, așezările din inelele doi și trei fiind din ce în ce mai mult dominate de sectorul agricol. Se remarcă tendința grupării unităților pe profile industriale.

Din punct de vedere al dimensiunii spațiale a activității industriale, nu toate orizonturile periurbane au fost afectate în mod similar de procesul difuziunii industriei. Se constată, astfel, o dezvoltare a industriei preponderent în partea de sud și sud-vest a orașului (în comunele Giroc, Sînmihaiu Român, Șag și în cartierele Freidorf, Torontalului, Șagului din Timișoara) și spre est (comunele Ghiroda, Remetea Mare, Dumbrăvița, Giarmata și cartierele Buziașului, UMT din Timișoara).

Noile activități industriale au fost localizate la limita spațiului urban, dar și în comunele periurbane situate în imediata vecinătate a municipiului Timișoara, de-a lungul axelor principale de penetrare în oraș. Creșteri spectaculoase ale sectorului industrial s-au înregistrat mai ales în comunele Giroc, Ghiroda, Dumbrăvița, dar și în comunele Giarmata, Remetea Mare sau Sînmihaiu Român. Terenurile disponibile la prețuri scăzute, fondul imobiliar înnoit, accesul facil și mediul natural nepoluat și atrăgător au reprezentat principalele atuuri ale acestor localități în atragerea investitorilor din acest domeniu.

Zonele industriale centrale, care afectau coeziunea structurii urbane, sunt în prezent în reconversie, aici dezvoltându-se în special spații comerciale, de servicii și spații rezidențiale. Continuă să existe, însă, unele unități industriale dispersate pe întreaga suprafață a municipiului Timișoara, ceea ce permite circulația facilă a forței de muncă, dar determină și disfuncționalități urbane: incompatibilitatea activității industriale cu habitatul din apropiere, schimbul de produse dintre unitățile industriale pe infrastructura stradală din interiorul orașului, aglomerarea căilor de acces, poluarea. Au fost construite infrastructuri variate pentru a deservi unitățile și platformele industriale existente, dar în prezent acestea prezintă un grad avansat de degradare, unele sectoare fiind dezafectate.

Principalele *zone industriale și de antrepozite* din Timișoara, în care se concentrează adesea și unități de *servicii pentru întreprinderi*, chiar unități comerciale cu ridicata sau cu amănuntul, sunt :

Zona industrială Calea Buziașului (sud-est) care concentrează întreprinderi din industria chimică, producția de componente auto și electrotehnică (Elbromplast, Procter&Gamble, Azur, Decogips, Adecom, BFG Com, Lisa Dräxelmaier etc.);

Zona industrială Calea Șagului (sud), zonă ce cuprinde depozite de materiale de construcții (Arabesque, Arthema, Lipoplast, Eurologistica, Europrefabricate, General Beton etc.), precum și un număr însemnat de showroom-uri și dealeri auto (Casa Auto Ford, Citroen, Iatsa, Skoda, showroom Ligne Roset sau Maxx Auto). O contribuție importantă la dezvoltarea și diversificarea profilului zonei o are platforma Incontro, unde sunt localizate preponderent firme de construcții (Incontro Prefabricati, Isopalrom sau Dipietro). Calea Șagului a devenit totodată o importantă zonă comercială, aici funcționând în prezent și hypermarket-uri cum ar fi Auchan, Jysk, Praktiker, Metro, Carrefour, Dedeman sau Baumax;

Parcul Industrial Freidorf (sud-vest) constituie o importantă zonă de atracție a investițiilor străine, de încurajare a dezvoltării întreprinderilor și creării de noi locuri de muncă, preponderentă fiind industria componentelor auto (Kromberg&Schubert, Rosign, Contitech, R-Coating, Elba); în preajma acesteia s-au localizat și alte întreprinderi, din sfera producției și desfacerii, îndeosebi din cadrul industriei alimentare (Nestle, Smithfield ș.a.);

Zona industrială UMT (nord-est) unde s-au localizat preponderent unități din industria chimică și automotive (Continental Automotive Products, Prompt, Linde Gaz, Întreprinderea Mecanică, Hella), dar și depozite;

Zona industrială Calea Torontalului (nord-vest) ce cuprinde unități din industria prelucrătoare (Flextronics, Coca-Cola, SCA Packaging). În această zonă se află și Parcul Industrial și Tehnologic Timișoara (PITT) ce are ca scop sprijinirea dezvoltării sectorului IMM-urilor din domeniile: software, IT și telecomunicații, electronică și electrotehnică, logistică, activități de proiectare și cercetare - dezvoltare;

Zona de activități economice Calea Aradului (nord), zonă nou apărută, în care se dezvoltă mai ales servicii și depozite; ca și în cazul zonei Calea Șagului, zona Aradului a devenit un important pol comercial, aici fiind localizate hypermarket-uri precum Auchan, Selgros sau Hornbach;

Zona industrială și de servicii Calea Lugojului (est), conturată după 1990, aflată în prelungirea vechiului nucleu industrial Modern, s-a extins mai ales pe teritoriul comunelor Ghiroda și Giarmata, la ieșirea spre Lugoj și către conexiunea cu aeroportul internațional Timișoara, potențată mai recent și de conexiunea cu autostrada spre Lugoj - București. Aceasta concentrează numeroase showroom-uri (Toyota, Suzuki, Honda, Volkswagen-Audi, Volvo, Peugeot, Auto Roma, Porsche România, Skoda, Auto Timișoara, Todoruț Internațional etc.) și IMM-uri specializate în distribuție de produse industriale, servicii pentru întreprinderi, industrie textilă, hotelărie etc.;

Zona industrială și de depozitare pericentrală, care s-a dezvoltat în lungul căii ferate ce traversează orașul, cu un profil tradițional diversificat (construcții, confecții metalice, industrie alimentară, antrepozite). În prezent, aceasta se află în plin proces de reconversie, înspre statutul *de zonă de afaceri*, cu dezvoltarea preponderentă de unități comerciale, cum ar fi: Iulius Mall, Kaufland, Billa, Galeria 1, Praktiker, Kappa, Dedeman, sau spații de birouri pentru firme, cum ar fi Alcatel, Delta Tel, Aquatim. De amintit în această zonă complexul de birouri City Business Centre, care plasează oferta de spații pentru birouri la un nivel ridicat, și Fructus Plaza Timișoara, o altă cladire de birouri și spații rezidențiale la standarde ridicate;

Zonele industriale Gara de Nord, Solventul, Freidorf, Tipografilor (ILSA) și Modern sunt alte spații care în prezent sunt în restructurare, suportând în principal o reconversie din zone industriale în zone rezidențiale sau comerciale.

Dintre comunele Polului de creștere care se remarcă prin dezvoltarea unor activități industriale, amintim:

- Giroc, cu principalele ramuri: fabricarea de încălțăminte și îmbrăcăminte, fabricarea plăcilor, foliilor și a profilelor, fabricarea echipamentelor electrice și fabricarea de construcții metalice;
- Ghiroda, cu principalele ramuri: fabricarea de componente pentru autovehicule și producția de energie electrică;
- Dumbrăvița, cu principalele ramuri: fabricarea de încălțăminte și îmbrăcăminte, producția de băuturi răcoritoare.

Activitățile industriale sunt prezente, într-o mai mică măsură, și în comunele Remetea Mare (fabricarea hârtiei și a cartonului ondulat), Giarmata (recuperarea materialelor reciclabile sortate), Moșnița Nouă (fabricarea încălțăminte), Sîmihaiu Român (piese și accesorii auto) și Orțișoara (textile).

Baza materială a industriei este bogată, există un fond excedentar de clădiri industriale și un număr mare de echipamente industriale, în special în subramurile industriei grele. Vechile hale și depozite industriale, supradimensionate și greu adaptabile la utilizările actuale, au fost abandonate, determinând o supraîncărcare a spațiului urban și periurban din fostele zone industriale. Aceste zone industriale, dezafectate în prezent, au fost propuse în PUG spre reconversie urbană, însă procesul de restructurare și reabilitare a acestora este destul de lent, investitorii preferând să construiască noi clădiri industriale, la nivelul standardelor occidentale.

Polul de creștere Timișoara dispune de o forță de muncă specializată, cu înaltă calificare și experiență în diverse activități industriale, universitățile din Timișoara asigurând un potențial ridicat de formare profesională. Existența programelor de colaborare între sectoarele de cercetare-dezvoltare și cel al producției industriale, apariția pe plan local a societăților multinaționale (Alcatel, Siemens, Luxten Lighting, ELBA-Philips etc.) au dus la diminuarea fenomenului de emigrare a specialiștilor de înaltă performanță. Se constată o creștere a numărului personalului specializat în domenii de vârf (automatizări, informatică, calculatoare, telecomunicații, electronică și electrotehnică etc.). Calitatea resurselor umane din Timișoara este, de altfel, unul din motivele principale pentru care investitorii străini aleg Timișoara pentru localizarea investițiilor lor în România.

În industria timișoreană există o bună experiență tehnică și tehnologică și ponderea utilizării proceselor tehnologice performante este în creștere comparativ cu anii precedenți, marile companii internaționale stabilite în zona Timișoarei investind aici în echipamente și tehnologii de ultimă oră. Utilajele învechite au fost parțial evacuate, spațiile uzinale au fost reorganizate și modernizate, fiind introduse tehnologii noi. Mai există, însă, unele procese tehnologice energofage, poluante, care nu asigură o calitate ridicată a produselor. Marea majoritate a întreprinderilor industriale mari au implementat sisteme de asigurare și tehnologii moderne de urmărire a calității produselor.

Creșterea competitivității întreprinderilor locale se datorează și implementării proceselor tehnologice performante de către corporațiile multinaționale prezente în zonă, ceea ce a determinat sporirea interesului producătorilor autohtoni în achiziția de tehnologii moderne și în creșterea productivității muncii în cadrul întreprinderilor mici și mijlocii.

Un rol important în atragerea investițiilor străine și în crearea de noi locuri de muncă îl au parcurile industriale, științifice și tehnologice și incubatoarele de afaceri. În zona Polului de creștere Timișoara sunt operaționale mai multe parcuri industriale: Parcul Industrial Freidorf (situat în partea de sud-vest a Timișoarei), Parcul Industrial și Tehnologic Timișoara (situat în partea de nord-vest a orașului), Parcul Industrial Moșnița Nouă, precum și un Incubator de Afaceri și Centru de Transfer Tehnologic în domeniul software.

Sectorul construcțiilor este dominat de domeniul construcțiilor de clădiri rezidențiale, construcției de drumuri și autostrăzi precum și de cel al lucrărilor de instalații sanitare, încălzire, termice și gaz.

Alături de Timișoara, comunele în care s-a dezvoltat foarte bine sectorul construcțiilor sunt:

- Dumbăvița: clădiri rezidențiale și lucrări de instalații sanitare și încălzire;
- Șag: lucrări de instalații sanitare și încălzire;
- Giroc: clădiri rezidențiale, construcții de drumuri și autostrăzi;
- Ghiroda, Moșnița Nouă, Orțișoara;

b. Agricultură

Condițiile pedoclimatice favorabile și fertilitatea ridicată a solului din zonă determină un potențial ridicat de producție agricolă, caracteristică specifică pe ansamblul Câmpiei Banatului. Pentru arealul aferent Polului de creștere Timișoara, fertilitatea solurilor este diferită de la un sector la altul, fiind ridicată în partea de nord-est și spre marginea vestică, unde suprafețe mari ocupă cernoziomurile cambice. Mult mai redusă este însă fertilitatea solurilor din părțile centrale, de sud-vest, de sud și de est, unde pe vechile areale de extindere a mlaștinilor din luncile Timișului și Begăi predomină lăcoviștile și a solurile gleice. Fertilitate medie au solurile brune eumezobazice, care ocupă suprafețe mai mari în părțile de sud-est și la contactul cu Dealurile Lipovei.

Ca urmare, învelișul de sol din spațiul polului este de o mare diversitate, din clasele cernoziomuri cambice (38,39%), lăcoviști și soluri gleice (21,74%), soluri brune eumezobazice (15,45%), bălți și gropi de împrumut – 4,60%, cernoziomuri (tipice, gleizate 3,8%). Capacitatea solurilor de susținere a producției agricole este medie, datorită ponderii ridicate a unor tipuri de soluri cu fertilitate scăzută sau afectate de umezeală în exces, compensată însă de prezența cernoziomurilor și preluvisolurilor molice, soluri calitative pentru dezvoltarea agriculturii.

Suprafața totală a Polului de creștere Timișoara este de 107.954 ha, din care 84.335 ha (78%) sunt destinate agriculturii - reprezentând circa 10% din suprafața agricolă a județului Timiș. Din suprafața agricolă totală a polului, 70.878 ha (84%) sunt terenuri arabile, 9.530 ha pășuni (11,3%), 2.558 ha fânețe (3%), 911 ha livezi și pepiniere pomicole (1%) și 458 ha vii și pepiniere viticole (0,54%). Suprafețe întinse de teren agricol dețin comunele Orțișoara (16% din suprafața agricolă a Polului de creștere), Săcălaz (13%), Pișchia (11%) și Sînmihaiu Român (8%), în timp ce municipiul Timișoara deține cca. 5% din totalul suprafeței agricole a polului.

În ceea ce privește profilul producției agricole, aparent paradoxală pentru zona Polului Timișoara – dominată de un oraș mare, cu nevoi ridicate de consum zilnic de produse agricole proaspete – este slaba dezvoltare a horticulturii și a producției legumicole, în favoarea extinderii marilor culturi de câmp (cereale și unele plante tehnice). De altfel, în mod tradițional, cel puțin începând cu anii 60 ai sec. al XX-lea, zona Timișoara s-a afirmat ca importator de produse legumicole și horticole, aduse de la distanțe variate, fie din spații apropiate, din județ (Belinț pentru cartofi și varză, Gottlob pentru lubeniță și pepeni etc.), fie de la distanțe mai mari, din bazinele legumicole ale Aradului sau ale Olteniei.

Cauza principală o constituie pretabilitatea redusă a solurilor pentru astfel de culturi, dar și lipsa amenajărilor pentru irigații în spațiile cu soluri fertile, la care se adaugă orientarea forței de muncă rurale spre alte tipuri de activități. În ultimii ani, expansiunea spațiilor construite și îmbătrânirea forței de muncă specializate în agricultură, din categoria micilor producători, au făcut ca sursele de aprovizionare cotidiană cu legume proaspete să depășească granițele țării. Produsele locale sunt din ce în ce mai rare în rețeaua comercială din Timișoara sau din comunele polului.

Cultivarea cerealelor pentru boabe (grâu, secară, orz, orzoaică, porumb și alte cereale) deține cea mai ridicată pondere în sectorul agricol, reprezentând peste 50% din cifra totală de afaceri în domeniul agriculturii, comunele cu cea mai însemnată contribuție la realizarea cifrei de afaceri fiind Săcălaz și Orțișoara, urmate de Becicherecu Mic și Șag. Un alt sector agricol destul de bine dezvoltat îl reprezintă activitățile în ferme mixte (Giarmata, Becicherecu Mic). Conform datelor de la DGFP Timiș, menționăm

că în Municipiul Timișoara este înregistrată o societate cu 62 angajați, care în anul 2012 a avut o cifră de afaceri de circa 50 mil. lei (8% din cifra de afaceri din agricultura întregului pol) din activități după recoltare.

Piscicultura - ca activitate economică - este un sector slab dezvoltat, cifra de afaceri fiind ne semnificativă. Totuși, amenajarea zonelor piscicole (în localitățile Remetea Mare și Pișchia) ar putea genera beneficii pentru economia polului de creștere.

Județul Timis dispune de un **fond forestier** semnificativ, dar concentrat în estul județului. Ca urmare a faptului ca polul este situat în cea mai mare parte în zona de câmpie, sectorul silviculturii și exploatarea forestieră deține o pondere mică în economia polului, fiind concentrat în special pe teritoriul comunei Sacalaz. Exploatări forestiere de mică amploare se fac și în comunele Dumbrăvița, Ghiroda și Dudeștii Noi, însă cu o cifră de afaceri mult mai scăzută.

c. Serviciile

Polul de creștere Timișoara a cunoscut în ultimul timp o dezvoltare impresionantă a sectorului terțiar, în special a serviciilor cu valoare adăugată mare.

Cifra de afaceri realizată în sectorul serviciilor a crescut de la 8,952 mld. lei în 2010 la 11,232 mld. lei în 2012, realizând în medie un procent de 62% din totalul cifrei de afaceri a polului. În mediul urban, ponderea serviciilor în totalul cifrei de afaceri este mai ridicată decât media polului de creștere (65% în Timișoara), în timp ce în mediul rural, cu o pondere de 50%, situația sectorului serviciilor este diferențiată.

Sectorul terțiar este bine reprezentat atât ca valoare cât și ca pondere în comunele Dumbrăvița (66%, 445 mil. lei), Orțișoara (74%, 206 mil. lei) sau Remetea Mare (61%, 180 mil. lei). În alte comune, deși valoarea cifrei de afaceri din sectorul serviciilor este semnificativă, ponderea acestuia în cifra de afaceri a comunei respective este sub media polului: Ghiroda (53%, 375 mil. lei), Giroc (40%, 395 mil. lei). În Pișchia sau Dudeștii Noi, deși serviciile au o pondere ridicată în total (89% respectiv 66%), sectorul terțiar nu are o valoare semnificativă (12 mil. lei sau 20 mil. lei). În celelalte localități, sectorul serviciilor are o pondere sub 50% și în același timp o contribuție puțin semnificativă în economia polului: Săcălaz (49%, 114 mil. lei), Moșnița Nouă (50%, 71 mil. lei), Giarmata (47%, 80 mil. lei), Sînmihaiu Român (51%, 46 mil. lei), Șag (15%, 22 mil. lei) sau Bucovăț (33%, 5 mil. lei).

Comerțul a rămas în continuare sectorul cu cea mai ridicată contribuție la realizarea cifrei de afaceri, atât în mediul urban cât și în mediul rural, cu o pondere de aproximativ 60% din sectorul serviciilor, însă o dezvoltare semnificativă este evidentă și în rândul altor tipuri de servicii, respectiv:

- Transporturi, în special transporturi rutiere de mărfuri: Timișoara, Orțișoara, Giroc, Giarmata, Dumbrăvița;
- Servicii profesionale și tehnice (knowledge, intensive business services): Timișoara, Dumbrăvița, Ghiroda;
- Hoteluri și restaurante (Timișoara, Dumbrăvița);
- Tranzacții imobiliare (Timișoara, Dudeștii Noi, Giroc);
- Sănătate și asistență socială (Remetea Mare);

Se remarcă intervenția masivă pe piața internă a firmelor internaționale cu renume în domeniul prestării de servicii, ceea ce a determinat o creștere semnificativă a calității produselor oferite, multe dintre aceste firme acționând aici în special pentru a-și proteja și păstra clienții – mari companii internaționale – care investesc în zonă.

d. Comerțul

Cererea ridicată de produse și puterea de cumpărare a populației, peste media pe țară, au reprezentat factori importanți în atragerea investițiilor în comerț în zona Timișoarei. Polul de creștere Timișoara are la dispoziție o infrastructură complexă, care facilitează transportul de mărfuri înspre și dinspre Timișoara (rutier, feroviar, aerian). Tradiția de târg comercial a Timișoarei este susținută de proximitatea cu statele vecine, capacitatea mare de atracție a investitorilor, puterea de cumpărare a populației, numărul mare de turiști etc.

Din punct de vedere al repartiției teritoriale, se observă o mai bună corelare a unităților comerciale cu numărul populației și volumul desfacerilor. Au apărut noi zone comerciale și s-au deschis noi supermarketuri în preajma cartierelor și zonelor de locuințe. Pentru spațiile comerciale situate în zona centrală a orașului, precum și pentru principalele artere comerciale au fost întocmite și aprobate regulamente urbanistice, ce reglementează funcțional activitățile comerciale. Diversitatea mărfurilor vândute și calitatea acestora asigură aprovizionarea diferitelor segmente de cumpărători, resimțindu-se influențele mediului concurențial creat prin intrarea pe piața locală a investitorilor străini strategici, reprezentanți ai firmelor de renume. Amplasarea centrelor comerciale în zonele periferice ale municipiului facilitează de asemenea accesul locuitorilor din comunele polului de creștere spre acestea. Astfel, în zona de sud-vest, la limita cu comuna Șag și în zona de nord a orașului sunt localizate importante hipermarketuri cum sunt ar fi: Auchan, Jysk, Praktiker, Metro, Selgros, Dedeman.

Cifra de afaceri din comerț deține o pondere de 61,27% din volumul cifrei de afaceri a sectorului servicii a Polului. Și în comunele din arealul de influență, ponderea cea mai însemnată la realizarea cifrei de afaceri o deține comerțul, aceasta depășind 50%. Între comunele din imediata vecinătate a municipiului Timișoara se detașează Giroc, Ghiroda și Dumbrăvița.

Cele mai importante supermarketuri și hipermarketuri ale Polului de creștere Timișoara sunt Auchan, Billa, Profi, Penny, Metro, Praktiker și Selgros care au o prezență mai veche pe piața de retail, dar și Hornbach, Baumax, Dedeman, Lidl și Carrefour, mai recent intrate pe piața din Timișoara. De asemenea, investitori români de succes au deschis magazine moderne, cu autoservire (Novatim etc.).

Funcționarea piețelor agro-alimentare în municipiul Timișoara este reglementată și controlată de către administrația locală, fapt care duce la practicarea unui comerț civilizat, în spații special amenajate. Existența numeroaselor piețe en-gros și agro-alimentare în Timișoara este o mărturie a intereselor comercianților privați în această direcție. Gradul avansat de uzură al unora din aceste piețe, necesită însă investiții pentru modernizare, după modelul celor realizate recent, în cazul pieței Iosefin.

Remarcăm introducerea în Timișoara, începând cu anul 2014, a piețelor agro-alimentare volante, care se dovedesc a avea un mare succes și pot reprezenta, în perspectivă, un bun stimulent pentru dezvoltarea producției legumicole și horticole în spațiul rural al polului de creștere Timișoara. Efectul de antrenare va putea fi obținut, în măsura în care autoritățile locale responsabile vor veghea ca acestea să nu fie acaparate de intermediari sau de reprezentanții filierelor de importatori și vor coopera cu cele din comunele polului pentru stimularea producției horticole locale.

Ponderea cea mai ridicată (circa 50% la realizarea cifrei de afaceri în cadrul comerțului cu amănuntul) o dețin vânzările în magazine nespecializate, de mărfuri diverse, în care predominante sunt cele alimentare, băuturile și produsele din tutun. Acest tip de activități se desfășoară în general în magazine denumite "Magazine generale alimentare", care au ca obiect principal de activitate vânzarea bunurilor alimentare, de băcănie, precum și a altor tipuri de mărfuri cum sunt: cosmetice, articole electrocasnice, îmbrăcăminte etc., acest fapt justificând și ponderea redusă deținută de unitățile specializate cu profil alimentar.

e. Servicii Financiar - Bancare

Sectorul financiar-bancar s-a dezvoltat în ultimii ani datorită acțiunii conjugate a mai multor factori, cum ar fi: dezvoltarea de noi instrumente de creditare și economisire, scăderea dobânzilor la creditele în lei dar

și în valută, respectiv scăderea diferențelor dintre acestea, creșterea investițiilor în sectorul bancar și creșterea înclinației spre investiții a agenților economici etc.

Volumul tranzacțiilor financiare a crescut semnificativ în ultimii ani, ceea ce denotă o creștere a încrederii populației în sistemul bancar și de asigurări, dar și o mai bună adaptare a sistemului la cerințele actuale ale pieței financiare și o mai mare deschidere către nevoile clienților.

Dacă în cazul populației – persoane fizice - creditele acordate depășesc valoarea disponibilităților păstrate în conturi la bănci, în cazul agenților economici diferența dintre volumul creditelor acordate și volumul disponibilităților bancare este mult mai mare, situație datorată politicii băncilor de a facilita contractarea de credite de către agenții economici în scopul dezvoltării economice.

La finele anului 2013, în municipiul Timișoara funcționau un număr de 30 entități bancare (47 sucursale, 113 agenții și 2 puncte de lucru) și o cooperativă de credit cu o agenție. În spațiul periurban, băncile sunt prezente printr-un număr redus de unități, localizate în special în comunele din imediata vecinătate a municipiului Timișoara.

Din cele 44 de societăți de asigurare acreditate de Comisia de Supraveghere a Asigurărilor, 27 de societăți de asigurare și 6 brokeri de asigurări activează în polul de creștere Timișoara. Principalele societăți de asigurare: Allianz Țiriac, Asirom, Omnisig, ING Asigurări de Viață, BCR Asigurări, Asiban, Ardaf, Astra, Generali, AIG Life, Grupama etc., sunt prezente pe piața de asigurări în municipiul Timișoara în proporție de peste 50%.

f. Sectorul Tehnologiei Informației și Comunicațiilor

Sectorul Tehnologiei Informației și Comunicațiilor (TIC) este unul din sectoarele economice cele mai dinamice din Polul de creștere, înregistrând o creștere constantă și substanțială în ultimii 5 ani. Tradiția industrială, calitatea educației și cercetării de specialitate din universitățile timișorene (și în primul rând din „Universitatea „Politehnica” din Timișoara, locul unde a fost conceput primul computer din România), precum și proximitatea față de piețele mari din Europa Centrală au constituit elemente importante pentru dezvoltarea acestui sector. Avantajele acestuia sunt, prin urmare, calificarea superioară a resurselor umane și potențialul de cercetare prin numărul mare de absolvenți. Întreprinderile produc, în mare parte, software, hardware, realizează comerț sau oferă consultanță. De asemenea, sectorul tinde să fie unul inovativ, astfel încât întreprinderile sunt din ce în ce mai motivate să dezvolte produse proprii, cu proprietate intelectuală, care să contribuie la conturarea unui brand regional pe piața europeană și nu numai.

La nivelul anului 2012, cifra de afaceri din sectorul TIC reprezenta 4,32% din volumul total al cifrei de afaceri a sectorului Servicii la nivelul Polului de creștere Timișoara. Deși are o pondere mică în cifra de afaceri, observăm că sectorul TIC a realizat, în aceeași perioadă, aproximativ 61% din rezultatul net al sectorului Servicii. Astfel, constatăm că acest sector este unul dintre sectoarele cu o profitabilitate peste media celorlalte sectoare de servicii (tabelul 11).

În momentul de față, pe plan regional și local, sectorul este bine reprezentat și divers, firmele de profil fiind angajate într-o gamă largă de activități, de la distribuția de componente până la dezvoltarea de aplicații software foarte specializate. În perioada 2010-2012, volumul cifrei de afaceri a sectorului TIC la nivelul Polului a înregistrat o creștere semnificativă, ajungând în 2012 la cca. 10,4 mld. lei. De asemenea, se remarcă un grad ridicat de concentrare a firmelor în municipiul Timișoara (91% din totalul firmelor din sectorul TIC din cadrul Polului de creștere). Dintre localitățile rurale în care acest sector este bine reprezentat se remarcă Dumbrăvița și Ghiroda, ambele situate în imediata vecinătate a municipiului Timișoara și având cel mai ridicat grad de accesibilitate (cu legătură directă spre aeroport, pe traseul drumului european E70 sau cu legătură rapidă la acesta prin șoseaua de centură a Timișoarei, în cazul Dumbrăviței).

Tabelul nr. 11 Repartiția firmelor din sectorul TIC la nivelul Polului de creștere Timișoara (2012)

	CAEN TIC	Denumire cod CAEN	Nr. salariați	Nr. societăți	Cifra de Afaceri	Rezultat net
Timișoara	62; 63	Servicii de software și activități conexe	2.919	562	351.655.957	30.932.787
	60; 61	Servicii de telecomunicații	311	76	39.684.823	37.020.011
Arealul de influență	62; 63	Servicii de software și activități conexe	125	60	19.827.782	3.053.385
	60; 61	Servicii de telecomunicații	15	5	1.034.537	29.755
Timișoara	Total / TIC:		3.230	638	391.340.780	67.952.798
Arealul de influență	Total / TIC:		140	65	20.862.319	3.083.140
Total TIC /Pol de creștere			3.370	703	412.203.099	71.035.938
Timișoara	Total Servicii		70.298	13.649	8.433.271.157	107.492.480
Arealul de influență	Total Servicii		7.725	2.482	2.014.000.495	9.272.076
Total Servicii /Pol de creștere			78.023	16.131	10.447.271.652	116.764.556
% Servicii TIC în Total Servicii			4,32%	4,36%	3,95%	60,84%

(Sursa: Direcția Generală a Finanțelor Publice Timiș, 2012 – date prelucrate)

Plecând de la acest efect de concentrare spațială a firmelor din sectorul TIC, cu scopul de a le promova și a le susține pentru a deveni actori pe piața globală, generatori de produse proprii, sub un brand regional puternic, în anul 2011 a fost înființat la Timișoara Clusterul Regional pentru Tehnologia Informației și a Comunicațiilor Regiunea Vest România.

g. Alte activități de prestări servicii

Sectorul serviciilor prestate către întreprinderi și cel al serviciilor prestate către populație a cunoscut o amploare deosebită în ultimii ani. Se remarcă o intervenție masivă pe piața internă a firmelor internaționale cu renume în domeniul prestării de servicii, ceea ce a determinat o creștere semnificativă a calității produselor oferite, multe dintre aceste firme acționând în special pentru a-și proteja și păstra clienții – mari concerne internaționale – care investesc în zonă.

Sectorul serviciilor de cunoaștere intensivă - servicii care folosesc cunoștințe profesionale înalte (Knowledge Intensive Business Services, KIBS) este foarte bine dezvoltat, serviciile către întreprinderi și serviciile informatice având o contribuție similară la dezvoltarea acestui sector. De remarcat că, 80,84% din rezultatul net obținut de sectorul servicii este realizat de serviciile de tip KIBS. Cifra de afaceri aferentă acestor servicii este de doar 8,59%. Acest lucru arată profitabilitatea ridicată a sectorului, precum și importanța acestuia în cadrul Polului de creștere Timișoara (tabelul 12).

Tabelul nr. 12 Repartiția firmelor din sectorul serviciilor de cunoaștere intensivă (KIBS) la nivelul Polului de creștere Timișoara

2012	CAEN KIBS	Denumire cod CAEN	Nr salariați	Nr societati	Cifra de Afaceri	Rezultat net
Timisoara	62; 63	Informatică și activități conexe	2.919	562	351.655.957	30.932.787
	72	Cercetare-dezvoltare	365	34	49.014.105	1.639.288
	69; 70; 71	Alte activități de servicii prestate în principal întreprinderilor	4.119	2.107	416.410.164	22.155.499
	62; 63	Informatică și	125	76	39.684.823	37.020.011

Întocmit:

26

Strategia Integrată de Dezvoltare 2015-2020
Polul de Creștere Timișoara

Arealul de influență		activități conexe				
	72	Cercetare-dezvoltare	5	4	1.459.329	-37.780
	69; 70; 71	Alte activități de servicii prestate în principal întreprinderilor	411	272	39.558.049	2.681.357
Timișoara	Total KIBS		7.403	2.703	817.080.226	54.727.574
Arealul de influență	Total KIBS		541	352	80.702.201	39.663.588
Total KIBS /Pol de creștere			7.944	3.055	897.782.427	94.391.162
Timișoara	Total Servicii		70.298	13.649	8.433.271.157	107.492.480
Arealul de influență	Total Servicii		7.725	2.482	2.014.000.495	9.272.076
Total Servicii /Pol de creștere			78.023	16.131	10.447.271.652	116.764.556
% Servicii KIBS in Total Servicii			10,18%	18,94%	8,59%	80,84%

(Sursa: Direcția Generală a Finanțelor Publice Timiș, 2012 – date prelucrate)

În cadrul serviciilor de cunoaștere intensivă (KIBS), o evoluție interesantă o are sectorul serviciilor de consultanță către întreprinderi (juridice, de contabilitate și consultanță fiscală, servicii de sondaje, consultanță fiscală, managerială și tehnologică, arhitectură etc.). În acest domeniu, serviciile sunt oferite atât de organizațiile locale specializate (CCIAT), dar mai ales de către firme naționale și internaționale (Price Waterhouse Coopers, Ernst & Young, KPMG etc.).

Serviciile de recrutare și plasare a forței de muncă se derulează prin Inspectoratul Teritorial al Muncii, Agenția de Ocupare a Forței de Muncă (on-line pe internet, prin site-urile specializate în acest domeniu), precum și prin firme private specializate (Manpower, Adecco, Luger&Makler, Trenkwalder etc.).

Ponderea serviciilor prestate către populație este destul de scăzută, 10% din totalul serviciilor de piață, sectoarele principale fiind cel al sănătății și cel al asistenței sociale, urmate de sectorul activităților recreative, culturale și sportive. Spectaculoasă este și intrarea în rândul jucătorilor importanți pe piața serviciilor de sănătate a comunei Remetea Mare, unde o singură companie (B.Braun - Avitum SRL) asigură peste 250 locuri de muncă și o cifră de afaceri de peste 50 mil. lei din activități de asistență medicală specializată (CAEN 8622), la care se adaugă 2 firme (Braun Avitum și Braun Medical), care asigură aprox. 100 locuri de muncă și o cifră de afaceri de peste 100 milioane lei din comerțul cu ridicata al produselor farmaceutice.

În Polul de creștere Timișoara sunt localizate de asemenea un număr însemnat de societăți de transport marfă și persoane, de curierat, firme care oferă servicii educaționale, sociale, de divertisment și recreere, creșterea volumului de afaceri în acest sector fiind dată și de extinderea sectorului turistic, dar și de orientarea tot mai mare a populației către produsele oferite de aceste firme.

h. Cercetarea

Unitățile de cercetare din regiunea de Vest și județul Timiș (institute, centre, stațiuni, oficii, etc.) sunt concentrate în special în municipiul Timișoara și activează în diverse domenii ale științei: medicină, sănătate publică, agricultură, silvicultură, ingineria și protecția mediului, echipamente și tehnologii de sudare și încercări de materiale, ecologie (inclusiv ecologie industrială), chimie, electrochimie, agrochimie, informatică, construcții și materiale de construcții, pedologie etc.

La nivelul comunelor din Polul de creștere Timișoara sunt active 5 unități comerciale ce au ca obiect de activitate cercetarea - dezvoltarea în biotehnologie (câte una în fiecare comună: Giroc, Giarmata, Săcălaz, Dumbrăvița, Remetea Mare), conform datelor furnizate de Direcția Generală a Finanțelor Publice.

Întocmit:

27

Activitatea propriu-zisă de cercetare științifică reprezintă doar o parte din sfera de activitate a unităților de cercetare, deoarece gama de servicii oferite este mai largă, cuprinzând servicii de consultanță, studii și analize, asistență și expertiză tehnică, calificare personal, materializate în contracte de cercetare și de prestări servicii încheiate cu terții - societăți comerciale, ONG-uri, autorități ale administrației publice locale. În unitățile de cercetare din Timișoara se desfășoară atât activități de cercetare fundamentală, cât și aplicativă, orientată spre nevoile industriei, pe baza unor proiecte finanțate prin Programul de Cercetare de Excelență CEEEX și Planul Național de Cercetare – Dezvoltare PNCDI 2.

Principalele unități de cercetare din Timișoara sunt următoarele:

- Institutul Național de Cercetare - Dezvoltare în Sudură și Încercări de Materiale ISIM Timișoara (în cadrul căruia funcționează „Centrul de excelență în domeniul sudării cu ultrasunete”)
- Institutul Național de Cercetare - Dezvoltare pentru Electrochimie și Materie Condensată
- Institutul Național de Cercetare - Dezvoltare INCD-ECOIND - sucursala Timișoara
- Institutul Național de Cercetare – Dezvoltare în Construcții, Urbanism și Dezvoltare Teritorială Durabilă „URBAN – INCERC”
- Institutul de Chimie Timișoara al Academiei Române
- Academia Română - filiala Timișoara (în cadrul căreia activează: Institutul de Studii Banatice „Titu Maiorescu”, Centrul de Cercetări Tehnice Fundamentale și Avansate - CCTFA, Centrul de Cercetare pentru Dezvoltarea Rurală Durabilă a României - CCDRDR, Observatorul Astronomic și Biblioteca Filialei Timișoara a Academiei Române)
- Institutul de Medicină Legală
- Centrul Regional de Sănătate Publică Timișoara;
- Institutul de Cercetări și Amenajări Silvice I.C.A.S. Timișoara
- Institutul e - Austria
- Oficiul pentru Studii Pedologice și Agrochimice O.S.P.A. Timișoara
- Institutul de Boli Cardiovasculare

O parte din unitățile de cercetare sunt afiliate la Asociația pentru Cercetare Multidisciplinară din Zona de Vest a României (ACM-V), care are sediul în Municipiul Timișoara.

Asociația pentru Cercetare Multidisciplinară din Zona de Vest a României (ACM-V) are membri, persoane fizice și juridice, din cele patru județe ale Regiunii Economice Vest (Arad, Caraș-Severin, Hunedoara și Timiș). Aceștia acoperă un număr mare de domenii științifice: inginerie, medicină, agricultură, științe umaniste și altele. Persoanele juridice sunt din rândul universităților și institutelor de cercetare din regiune. ACM-V colaborează pe baza unor convenții cu organizații de cercetare și universități din Novi Sad - Serbia și Szeged - Ungaria.

Cercetarea instituționalizată se completează cu cercetarea științifică desfășurată în universități. Cercetarea universitară este desfășurată de colective alcătuite din cadre didactice, doctoranzi și studenți în ani terminali. În Timișoara - unul dintre cele mai importante centre universitare din țară - cercetarea științifică constituie un obiectiv de bază al personalului academic din universități. Preocuparea universităților pentru performanță este susținută de existența a numeroase centre de cercetare acreditate de CNCSIS (Consiliul Național al Cercetării Științifice din Învățământul Superior) - multe dintre ele înființate începând cu anul 2001 - precum și a centrelor de excelență. În cadrul universităților din Timișoara există în prezent trei centre de excelență, din care două în cadrul Universității de Științe Agricole și unul în cadrul Universității Politehnice.

Pentru dezvoltarea potențialului științific, tehnologic și economic la nivel regional, au fost realizate importante proiecte de parcuri și centre de transfer tehnologic.

Incubatorul de afaceri și Centrul de Transfer Tehnologic în domeniul software Timișoara este un proiect inițiat de către Primăria Municipiului Timișoara în parteneriat cu Consiliul Județean Timiș, Universitatea Politehnica și IBD/GTZ Serviciul Integrat de Consultanță pentru Economie al Germaniei în România, în

vederea încurajării cercetării aplicate, stimulării inițiativelor tinerilor și dezvoltării IMM-urilor în domeniul tehnologiilor de vârf și software, Aceasta a înregistrat un real succes de la înființare până în prezent.

În parteneriat, a fost implementat și *Parcul Științific și Tehnologic „Tim Science Park”* Timișoara”. Înființarea acestui parc a avut ca scop utilizarea rezultatelor activității de cercetare și aplicarea tehnologiilor avansate în economie, dar și creșterea participării instituțiilor de învățământ superior și a unităților de cercetare-dezvoltare la procesul de dezvoltare economico-socială. Domeniile de activitate sunt: chimie, electrochimie, protecția mediului, fizică, sudură, calculatoare, conducerea automată a sistemelor tehnologice, științe economice și marketing, alte domenii în funcție de eventuale necesități.

Parcul Tehnologic și Industrial Timișoara (PITT) funcționează în urma unui proiect realizat de către Consiliul Județean Timiș și Agenția de Dezvoltare Economico-Socială Timiș, finanțat prin Phare SIF 2001, Fondul Național pentru Dezvoltare Regională, Fonduri locale și alte surse, având ca scop sprijinirea dezvoltării sectorului IMM din următoarele domenii: Software; IT și comunicații; Electronică și electrotehnică; Automotive și alte tipuri de industrii ce utilizează tehnologii avansate și nepoluante; Alte activități de producție cu tehnologie puțin poluantă; Activități de proiectare, cercetare – dezvoltare; Logistică.

În anul 2011 a luat ființă la Timișoara *ROSENC Cluster*, o asociație neguvernamentală care are la bază 26 membri fondatori, 4 membri asociați și 30 membri care au aderat ulterior, scopul acesteia fiind de a promova Regiunea Vest și județul Timiș ca lider în sectoarele energiilor regenerabile, eficienței energetice și noilor energii sustenabile și participarea în rețelele internaționale ca partener sau coordonator de proiecte pentru creșterea competitivității organizațiilor din asociație (Strategia de dezvoltare economico-socială a județului Timiș 2015- 2020/2023).

De asemenea, în anul 2013, a fost constituit *Ind Agro Invest Cluster*, primul cluster inovativ agricol din România, cu scopul de a produce utilaje agricole moderne care se pretează la solul din România.

Centrul Regional de Competențe și Dezvoltare a Furnizorilor din Sectorul Automotive – CERC va fi localizat în Timișoara, în Parcul Industrial Freidorf pe o suprafață de 8.000 mp. Centrul de competențe vizează dezvoltarea furnizorilor locali, în vederea creșterii competitivității întreprinderilor românești și a stimulării companiilor multinaționale pentru a-și menține unitățile de producție în zonă. Centrul de competențe va asigura condițiile necesare pentru funcționarea firmelor din domeniul Automotive în ceea ce privește prototiparea și producția de serie mică, testarea și măsurarea de calitate, organizarea de târguri și expoziții, conferințe și seminarii precum și organizarea de cursuri de calificare pentru angajații firmelor din acest domeniu din regiune.

Imobilul va cuprinde 3 corpuri independente cu o suprafață construită SC = 1600 mp (1corp cu 3 nivele și 2 cu un nivel) cu acces între ele. Centrul va fi mobilat și dotat cu echipamente de specialitate de ultimă generație folosite în industria automotive. Imobilul construit va cuprinde: un spațiu administrativ și de informare (50 mp), un laborator de măsurare/testare (150 mp), un laborator injecție mase plastice (700 mp), un laborator mașini cu comandă numerică (700 mp), precum și sală de conferințe. Spațiile și echipamentele vor fi puse la dispoziția firmelor, sub prețurile de pe piață.

i. Investiții

Timișoara reprezintă un important pol de atracție pentru investitorii străini, atât în cadrul județului Timiș, cât și la nivel național. Succesul Timișoarei în atragerea investitorilor străini este rezultatul condițiilor geopolitice favorabile, al infrastructurii tehnice și de comunicații dezvoltate, a existenței forței de muncă bine calificate și a mediului social coeziv, a relațiilor inter-umane și inter-etnice agreabile, al atractivității mediului de afaceri și nu în ultimul rând și a deschiderii și preocupării constante a autorităților publice locale de a atrage investiții străine, de a încuraja afacerile.

Din primele 20 de firme cu participare străină la capital la nivelul județului Timiș, 14 firme au sediul pe teritoriul Polului de creștere Timișoara (11 în Timișoara, 1 în Giarmata, 1 în Ghiroda, 1 în Dudeștii Noi). (tabelul 13)

Analiza repartiției teritoriale a firmelor cu capital străin la nivelul polului evidențiază concentrarea acestora în municipiului Timișoara și prezenta în număr redus în comunele Giarmata, Dudeștii Noi și Ghiroda. Localizarea prioritară a investițiilor în municipiul Timișoara - atât cele străine cât și cele autohtone - apare și datorită dezvoltării insuficiente a infrastructurii de afaceri în comunele din arealul de influență al municipiului Timișoara.

Tabelul nr. 13 Lista primelor 20 de societăți cu capital străin din județul Timiș după volumul de capital investit în euro

	Firma	Domeniu de activitate	Localitatea	Aport de capital străin - euro -
1	Smithfield Romania	Creșterea animalelor și procesarea cărnii	Timișoara	152.221.604,57
2	Enel Distribuție Banat SA	Distribuție energie	Timișoara	43.741.548,47
3	Mahle Componente de Motor SRL	Producție industrială	Timișoara	37.354.151,70
4	TRW Automotive Safety Systems SRL	Producție industrială	Timișoara	32.755.439,85
5	Delphi Packard Romania SRL	Producție industrială	Sannicolau Mare	30.139.147,21
6	Trovatore SRL	Cultivare cereale	Gataia	26.127.244,16
7	Continental Automotive Products SRL	Producție industrială	Timișoara	22.639.396,32
8	Valeo Lighting Injection SA	Producție Industrială	Giarmata	21.699.991,02
9	Flextronics Romania SRL	Producție industrială	Timișoara	19.961.954,66
10	Profi Rom Food SRL	Comert	Timișoara	19.537.701,97
11	Butan Gas International SRL	Inchiriere	Lugoj	17.336.638,24
12	Smithfield Procesare	Tratare deseuri	Timișoara	16.059.708,25
13	Bardeau Holding Romania SRL	Activități în ferme mixte	Timișoara	14.180.857,27
14	DS Smith Packaging Romania SRL	Producție	Timișoara	13.714.683,89
15	Genagricola Romania SRL	Cultivare cereale	Sannicolau Mare	13.663.054,30
16	Obrist Eastern Europe SRL	Producție industrială	Parta	12.158.617,59
17	Continental Automotive Romania SRL	Producție Industrială	Timișoara	11.733.359,40
18	Hella Romania SRL	Producție industrială	Ghiroda	9.787.497,75
19	Ingleby Romania SRL	Activități ale holdingurilor	Olosag	9.536.512,56
20	FM Romania SRL	Depozitari	Dudeștii Noi	7.344.501,79

(Sursa: Oficiul Registrul Comerțului Timiș, 2010-2012)

j. Forță de muncă (populație activă, ocupată, rata șomajului)

Rata de activitate (definită ca raport procentual între populația în vârstă de 20-64 ani și populația totală) prezintă pentru anul 2012 valoarea de 70% la nivelul Polului de creștere Timișoara (71% în municipiul Timișoara și 67% în zona de influență). Raportându-ne la aceeași perioadă, la nivel județean rata de activitate era de 73,3%, iar la nivel național, de 42,5%.

Rata oficială a șomajului prezintă pentru intervalul de analiză o tendință generală de descreștere. În municipiul Timișoara, ponderea șomerilor în populația stabilă de 18-62 de ani a fost în anul 2010 de

2,3%, iar în 2012 de 1,03%, sub media județeană de 3,7% (în anul 2010), respectiv 1,9% (în anul 2011) (tabelul 14). Ponderea șomerilor în zona de influență înregistrează valori asemănătoare celor înregistrate la nivelul municipiului Timișoara. Dacă în anul 2010, ponderea șomerilor față de populația activă varia între 3,2% (Bucovăț) și 4% (Șag), în anul 2012 ponderea șomerilor nu depășește 2,1% (Bucovăț) și 1,8% (Șag).

Ponderea scăzută a șomerilor înregistrați față de totalul populației active se datorează atât dezvoltării economice care a dus la crearea de locuri de muncă, dar și existenței unei grupe de populație, în special în mediul rural, neînregistrată ca fiind în căutarea unui loc de muncă. Această grupă de populație poate constitui o rezervă importantă de forță de muncă pentru polul de creștere Timișoara.

Numărul șomerilor înregistrați în municipiul Timișoara și comunele situate în arealul de influență în perioada anul 2012 a fost de 2734, din care 2227 (2145 femei) în municipiu și 507 în comune.

Tabelul nr. 14 Ponderea șomerilor în populația stabilă de 20-64 de ani în perioada 2010-2012

	2010	2011	2012
Polul de creștere Timișoara	2,4%	1,12%	1,12%
Timișoara	2,3%	1,03%	1,03%
Arealul de influență	2,5%	1,2%	1,2%

Distribuția salariaților pe ramuri de activitate la nivelul Polului de creștere Timișoara

În perioada 2010-2012, numărul salariaților la nivelul Polului de creștere Timișoara a crescut cu 7,7%, înregistrându-se o dinamică sensibil mai accentuată în municipiul Timișoara (7,74%), față de arealul de influență (7,37%).

Sectoarele economice care au avut o contribuție semnificativă la creșterea locurilor de muncă au fost industria (de la 45.388 salariați, în anul 2010, la 53.526 salariați în anul 2012), agricultura (de la 1478 la 1727 salariați în aceeași perioadă) și construcțiile (de la 9.343 la 10.565 salariați) creșterile fiind de 11, 7% în sectorul industriei, 11,6% în agricultură, respectiv 10,3% în construcții (tabel 15, fig.19). În ceea ce privește sectorul serviciilor, creșterea numărului de salariați la nivelul Polului de creștere a fost de doar 0,92%, ușor mai ridicată în arealul de influență (1,44%), comparativ cu municipiul Timișoara (0,89%).

Tabelul nr. 15 Numărului de salariați, pe ramuri de activitate, în Polul de creștere Timișoara, în perioada 2010-2012

<i>Domeniul de activitate</i>	<i>Număr salariați</i>		
	<i>2010</i>	<i>2011</i>	<i>2012</i>
<i>Agricultură</i>			
Timișoara	889	949	1037
Arealul de influență	589	629	690
<i>Industrie</i>	45.388	52.084	53.526
Timișoara	43.792	50.288	51.688
Arealul de influență	1.596	1.796	1.838
<i>Construcții</i>	10.042	9.602	11.354
Timișoara	9.343	8.934	10.565
Arealul de influență	699	668	789

Strategia Integrată de Dezvoltare 2015-2020
Polul de Creștere Timișoara

Servicii	78.025	77.924	78.747
Timișoara	74.340	74.255	75.009
Arealul de influență	3685	3669	3738
TOTAL	134.934	141.188	145.354
Timișoara	128.364	134.426	138.300
Arealul de influență	6.570	6.762	7.054

(Sursa: Direcția județeană de Statistică Timiș – date prelucrate)

În prezent, structura numărului de salariați la nivelul Polului de creștere Timișoara este net dominată de *servicii*, care dețin 54,23 % din totalul numărului de salariați, valoare mai scăzută decât cea înregistrată la nivel național (60,05%) și superioară celei județene (53,3%) și regionale (49,2%). În cadrul serviciilor, cca 30% din salariați lucrează în comerț, sector în care veniturile salariale sunt modeste. Creșterea numărului de salariați în sectorul serviciilor, înregistrată în ultimii ani la nivelul municipiului Timișoara, este rezultatul diversificării permanente a acestora și cererii tot mai ridicate de produse și servicii în mediul urban. În comunele din arealul de influență, populația ocupată în servicii este reprezentată mai ales de angajații din comerț, învățământ și administrație.

Industria concentrează 36,86% din numărul de salariați, valoare mai ridicată decât cea de la nivel național (28%), comparabilă cu ponderea de la nivel județean (36,42%) și inferioară celei regionale (40,52%). Sectoare precum IT și software, electronică și electrotehnică și automotive au înregistrat creșteri ale numărului de angajați în ultimii ani.

Construcțiile ocupă locul al treilea ca importanță, cu o pondere de 7,82%, comparabilă cu ponderile înregistrate la nivel național (8,84%), județean (7,37%) și regional (7,37%). În schimb, ponderea numărului de salariați în *agricultură* este modestă, doar 1,09% din totalul salariaților, mai scăzută decât cele de la nivelele scalare superioare: 2,84% - la nivel județean, 2,86% - la nivel regional și 3,11%, la nivel național.

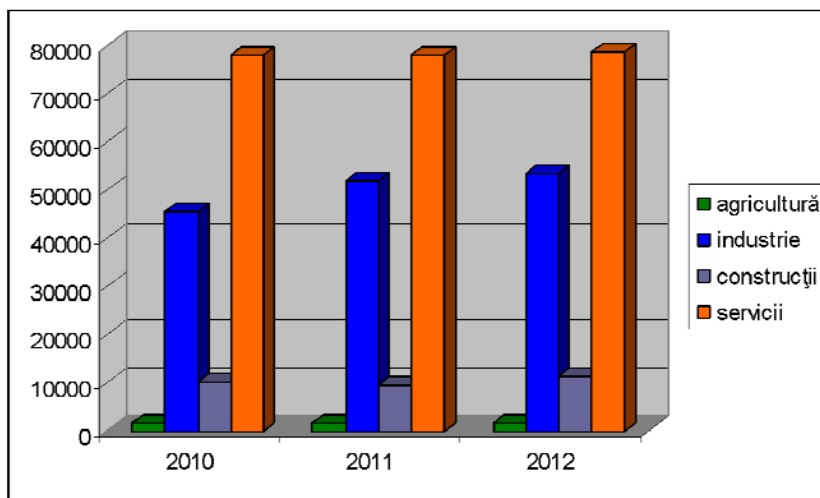


Figura nr. 19 Evoluția numărului salariaților, pe ramuri de activitate, în Polul de creștere Timișoara, în perioada 2010-2012

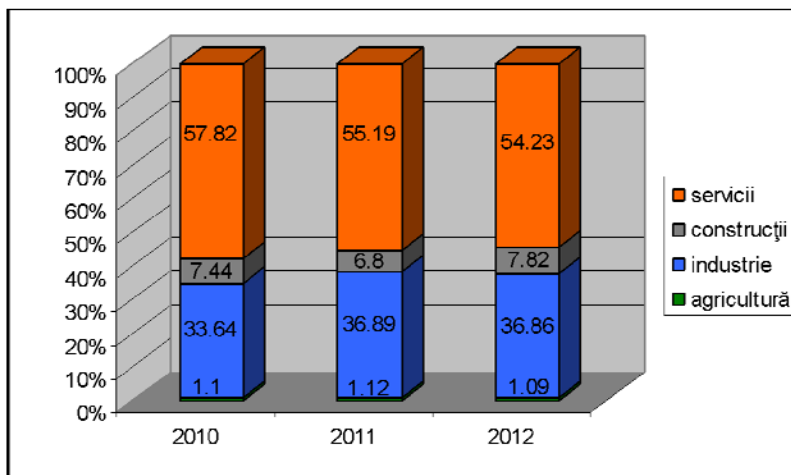


Figura nr. 20 Pondere numărului salariaților, pe ramuri de activitate, în Polul de creștere Timișoara, în perioada 2010-2012

În ceea ce privește ponderea numărului de salariați, pe sectoare de activitate, la nivelul Polului de creștere, pe medii (urban și rural), observăm că se înregistrează valori asemănătoare. Astfel, în anul 2012, atât municipiul Timișoara, cât și arealul său de influență se remarcă prin preponderența salariaților în servicii (54,2% în Timișoara și 52,9% în arealul de influență) (fig. 21). Între comunele cu valori ridicate ale ponderii salariaților în servicii se remarcă : Ghiroda (67,9%), Dumbrăvița (59,1%) și Giroc (53,6%). De evidențiat faptul că, ponderea salariaților din industrie, în zona rurală, rămâne semnificativă (26,1%), cu un număr ridicat de angajați în acest sector remarcându-se comunele Șag (36,8%), Giarmata (29,5%), Becicherecu Mic (28,2%) și Săcălaz (27,1%). În ultimii ani, sectorul construcțiilor a înregistrat creșteri importante în mediul rural (11,2% din salariați în anul 2012), ca urmare a dinamicii ridicate a construcțiilor, mai ales a celor rezidențiale.

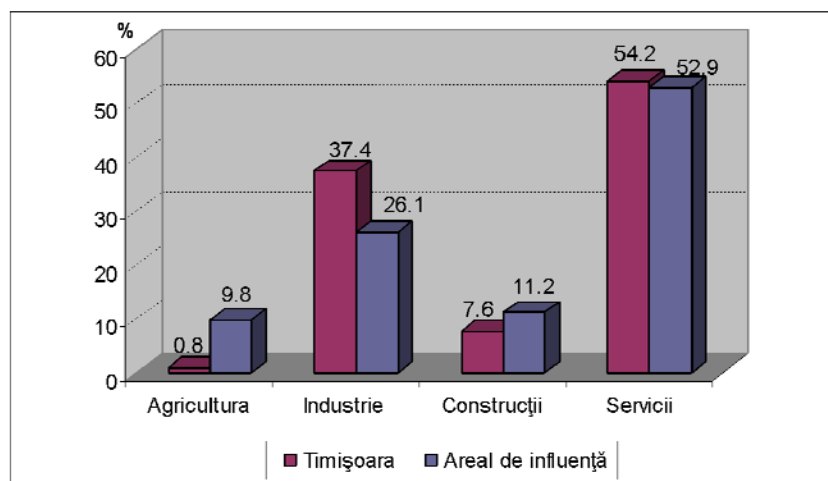


Figura nr. 21 Pondere salariaților, pe ramuri de activitate, în Polul de creștere Timișoara (2012)

Productivitatea muncii a avut o evoluție liniară în perioada 2010-2012, ușor în creștere de la 118 mii lei/persoană, la 151 mii lei/persoană. Creșterea productivității muncii se datorează creșterii gradului de înzestrare tehnică a muncii (în cazul industriei, serviciilor și agriculturii) sau a creșterii randamentului activelor imobilizate (în construcții).

Strategia Integrată de Dezvoltare 2015-2020
Polul de Creștere Timișoara

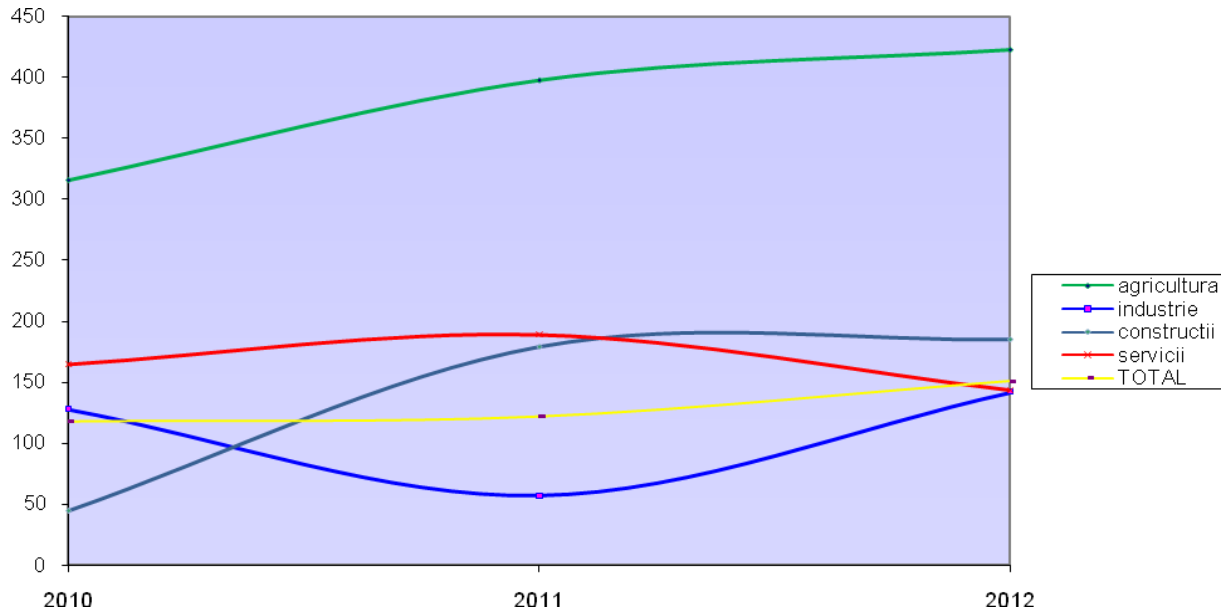


Figura nr. 22 Evoluția productivității muncii pe ramuri de activitate (mii lei/persoană)

2.3. Infrastructură tehnică și de transport

2.3.1 Căile de comunicații (rutiere, feroviare, aeriene, navale, echipamente specifice)

Transporturile reprezintă un sector vital pentru economia europeană. Noua politică a Uniunii Europene privind infrastructura a instituit o rețea europeană de transport solidă în toate cele 28 de state membre, cu scopul de a promova creșterea economică și competitivitatea. Această rețea facilitează legătura între estul și vestul continentului și constituie coloana vertebrală a transporturilor în cadrul pieței unice a Europei contribuind la înlăturarea blocajelor, la modernizarea infrastructurii și la eficientizarea operațiunilor transfrontaliere de transport pentru călătorii și întreprinderile din întreaga Uniune Europeană.

O inovație majoră a noilor orientări privind dezvoltarea rețelei europene de transport (TEN-T) este crearea a nouă coridoare majore de transport. Acestea au rolul de a contribui la dezvoltarea rețelei centrale. Fiecare coridor trebuie să includă trei moduri de transport, trei state membre și două secțiuni transfrontaliere. Noua rețea TEN-T centrală va fi susținută de o rețea globală de rute la nivel regional și național, destinate să alimenteze rețeaua centrală. Scopul este ca treptat, până în 2050, cea mai mare parte a cetățenilor și întreprinderilor din Europa să se afle la cel mult 30 minute distanță, ca timp de deplasare, de această rețea globală. În esență, rețeaua TEN-T este o rețea de transport multimodală, facilitând în mod substanțial trecerea călătorilor și a mărfurilor de la transportul rutier la cel feroviar și la alte moduri de transport.

La nivel regional și național, ceea ce numim rețeaua globală va reprezenta un afluent al rețelei centrale. Această rețea globală este parte integrantă din politica TEN-T. Noile orientări TEN-T merg mult mai departe decât în trecut în privința specificării de cerințe, incluzând și rețeaua globală, astfel încât, în timp – până în 2050 – părți mari din rețeaua globală să fie unite din punctul de vedere al unor standarde pe deplin interoperabile și eficiente pentru transportul feroviar, autoturisme electrice etc.

Rețeaua TEN-T este compusă din 2 mari categorii și anume rețea de bază (core) și rețea extinsă (comprehensive). Infrastructura Regiunii Vest este unică în România, din perspectiva prezenței culoarelor europene TEN-T: Rin – Dunăre și Orient/ Mediterana de Est.

Coridorul Orient/Mediterana de Est conectează porturile germane Bremen, Hamburg și Rostock prin Republica Cehă și Slovacia, cu o ramificație prin Austria, mai departe prin Ungaria, prin portul românesc Constanța, portul bulgar Burgas, cu o legătură către Turcia, până la porturile grecești Salonic și Piure, cu o legătură prin „Autostrada Mării” spre Cipru. El cuprinde căi ferate, căi rutiere, aeroporturi, porturi, terminale feroviar-rutiere și căile navigabile interioare ale râului Elba. Principalul sector cu trafic îngreunat este calea ferată Timișoara – Craiova - Sofia.

Coridorul Rin – Dunăre, conectează Strasbourg și Mannheim prin intermediul a două axe paralele din sudul Germaniei, una de-a lungul râului Main și al Dunării, iar cealaltă prin Stuttgart și München, cu o ramificație spre Praga și Zilina, până la frontiera slovaco-ucraineană, prin Austria, Slovacia și Ungaria, până la porturile românești Constanța și Galați. El cuprinde căi ferate, căi rutiere, aeroporturi, porturi, terminale feroviar-rutiere și sistemul de căi navigabile interioare ale râului Main, canalul Main-Dunăre, întregul curs al Dunării în aval de Kelheim și râul Sava. Proiectele principale elimină sectoarele cu trafic îngreunat de-a lungul navigabile interioare și al căilor ferate Stuttgart – Ulm și München – Freilassing.

Datorită poziționării municipiului Timișoara de-a lungul celor 2 coridoare europene și a 2 drumuri europene, există premiza unei bune accesibilități a regiunii față de principalele capitale europene. Cu toate acestea, nivelul de accesibilitate al regiunii este redus față de cel întâlnit în

UE, întrucât multe din sectoarele de cale ferată și drumuri rutiere care fac parte din coridoare sunt în construcție sau nu întrunesc standardele necesare pentru deplasarea în condiții de siguranță cu viteze ridicate.

Pentru modul rutier, rețeaua TEN-T de bază se suprapune traseului autostrăzii A1: București – Pitești – Sibiu – Timișoara – Nădlac, care constituie o importantă axă de transport regională în contextul în care odată cu terminarea acesteia va fi asigurată o mai bună conectivitate atât cu capitala București, cât și cu Europa Centrală, prin Ungaria. Autostrada A1, este în prezent în construcție. Sectorul de autostradă Timișoara – Arad a fost dat în folosință în cursul anului 2012, iar sectoarele Timișoara – Lugoj, Nădlac – Arad și Lugoj – Deva – Sibiu sunt în faza de construcție. De asemenea, municipiul Timișoara este traversat de două drumuri europene, unul principal E70 Serbia (Moravița)- Timișoara – Craiova- București și unul secundar E671 Arad – Timișoara (fig. 23 și 24).

Pentru modul de transport feroviar, rețeaua TEN-T de bază se suprapune magistralei principale 900 Timișoara – Băile Herculane, a magistralei secundare 217 Timișoara – Arad, cât și a magistralei secundare 922 Timișoara – Moravița.

Pentru modul de transport aeroportuar, Aeroportul Timișoara face parte din rețeaua de bază TEN-T, legătura cu aeroportul fiind asigurată de DJ 609D.

De asemenea municipiul Timișoara, alături de București, este menționat ca centru nodal pe rețeaua de bază. Totodată, municipiul Timișoara, alături de București și Craiova, este terminal rutier – cale ferată pe rețeaua de bază, în timp ce Brașov, Cluj Napoca, Turda și Suceava apar ca terminale rutier – cale ferată pe rețeaua extinsă.

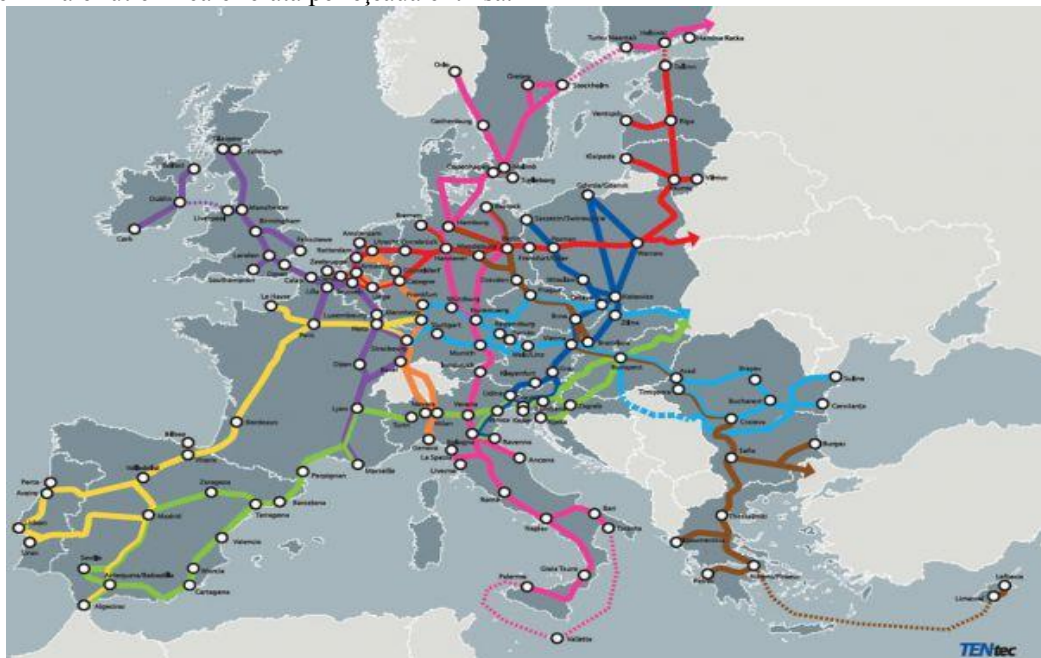


Figura nr. 23. Coridoarele TEN-T de bază din Uniunea Europeană



Figura nr. 24. Coridoarele europene care traversează teritoriul României

a. Sistemul rutier

Polul de creștere Timișoara dispune de o rețea densă de căi rutiere, formată din drumuri europene, naționale, județene și comunale. Teritoriul municipiului Timișoara este traversat de doua drumuri europene importante:

- drumul european E70 (DN 6 și DN 59) care traversează zece țări, din Spania până în Georgia, intră în țară dinspre Serbia și face legătura cu sudul țării și cu capitala București;
- drumul european E671 (DN 69), care străbate vestul țării, de la nord la sud, trecând prin Timișoara, asigurând legătura cu Ungaria, respectiv Europa Centrală.

Întrucât Timișoara nu are o centură ocolitoare, cele două drumuri europene străbat municipiul Timișoara și introduc în traficul local disconfort și aglomerări suplimentare prin traficul greu de tranzit.

Rețeaua de drumuri a județului Timiș, spre deosebire de județele din interiorul țării deservește atât traficul intern cât și importante fluxuri de trafic internațional. Configurația rețelei de drumuri naționale este radială având în centru municipiul Timișoara, principalul pol de dezvoltare al județului și al regiunii de vest. Rețeaua de drumuri secundare se suprapune pe suportul drumurilor naționale asigurând relațiile de trafic local către orașele, comunele și satele din județ.

La nivelul anului 2011, conform Planului de amenajare a teritoriului județului Timiș, rețeaua de drumuri publice avea o lungime de 2930 km, situând județul Timiș între primele locuri în țară în ierarhia lungimii drumurilor publice, cu o densitate de 33,7 km/100 km². Lungimea totală a drumurilor publice din zona polului este de 393,86 km, cu o densitate de 36,81 km/100 km², peste media județului. Lungimea drumurilor naționale în zona Polului de creștere este de 98,27 km, a celor județene de 107,49 km iar a celor comunale de 189,1 km Ele sunt repartizate pe mai multe sectoare și segmente. (v. anexa Inf. 1, 2, 3)

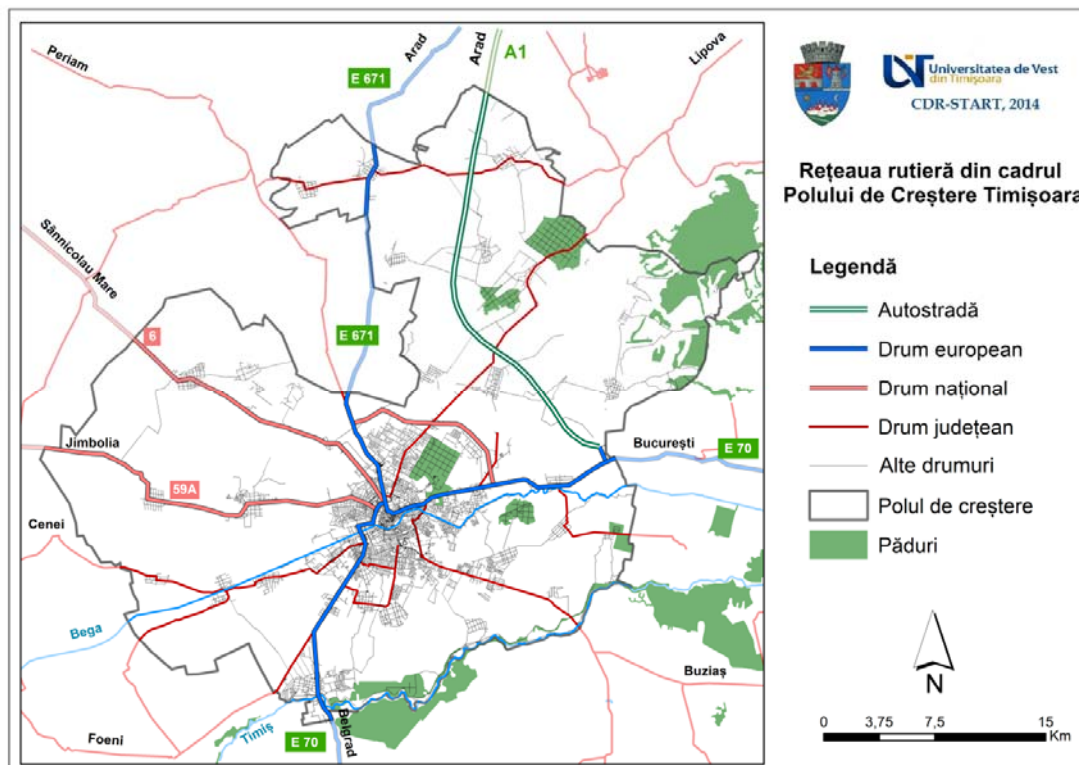


Figura nr. 24 Rețeaua rutiera din cadrul Polului de crestere Timisoara

Această concentrare de drumuri în municipiul Timișoara și în zona Polului de creștere nu are numai efecte benefice prin legăturile pe care le asigură, ci generează și numeroase efecte negative. Astfel:

- lipsa centurii de ocolire a municipiului Timișoara face ca traficul greu, cu valori ridicate, care tranzitează orașul să pătrundă pe arterele de circulație, creându-se uneori ambuteiaje în trafic;
- lipsa unui management al traficului rutier privind sistematizarea rutieră din Timișoara face ca, la orele de vârf, pe principalele bulevarde și în intersecții să se circuleze bară la bară, neexistând posibilitatea descărcării traficului pe alte artere;
- starea carosabilului pe unele străzi este degradată, impunându-se lucrări de refacere totală a acestora, iar marcajele rutiere să fie făcute cu materiale rezistente;
- numărul crescut al lucrărilor de reabilitare face ca traficul să fie deviat pe străzi laterale care nu pot prelua numărul mare de autovehicule, fapt pentru care se impune lărgirea acestora și crearea de parcuri laterale;
- lipsa parcarilor pentru autovehicule face ca uneori traficul rutier să se blocheze datorită opririlor sau staționărilor neregulate;
- aglomerația la intrarea/ieșirea din oraș la ore de vârf, cauzată de lățimea insuficientă a benzilor de circulație;
- existența celor două bariere care separă nordul de sudul orașului: calea ferată și canalul Bega (trecuri la nivel cu calea ferată, insuficiente poduri peste Bega), precum și porțiuni de drum cu capacități de circulație neadecvate, unde circulația se face în coloană, îngreunând traficul.

Integrarea României în Uniunea Europeană are efecte și asupra circulației rutiere prin creșterea volumului traficului, atât pe arterele care converg spre frontiera cu Ungaria, cât și cu cele care converg spre Serbia, ca urmare a ridicării obligativității vizelor pentru cetățenii români. Astfel au crescut și valorile de trafic privind transporturile de persoane și mărfuri. Evoluția traficului

este influențată de gradul (indicele de motorizare), definit ca numărul de autoturisme raportat la mia de locuitori.

Pentru Polul de creștere la nivelul anului 2011, indicele de motorizare a fost de 306,64%, mult peste media națională și aceea a județului Timiș. Media națională a indicelui de motorizare a fost de cca. 202%, iar pentru județul Timiș de cca. 251,06%. Pentru municipiul Timișoara la nivelul anului 2011, indicele de motorizare a fost de 325,69 %, iar această valoare nu include și mașinile care sunt achiziționate în leasing și circulă în județul Timiș, deoarece firmele de leasing au sediul în București sau în județul Ilfov. În țările industriale dezvoltate din Uniunea Europeană indicele de motorizare tinde să se stabilizeze la valori cuprinse între 500-600 autoturisme la o mie de locuitori. În baza datelor statistice privind evoluția indicelui de motorizare până în anul 2010 și ținând seama și de ratele de achiziție a autoturismelor, se estimează că până în anul 2045, Timișoara va atinge indicele de motorizare din țările dezvoltate ale Uniunii Europene.

Traficul rutier a înregistrat o creștere medie de 2,3% pe an în intervalul 1990-2000 și de 3,7% pe an din 2000 până în prezent. Conform CESTRIN se estimează că traficul rutier va crește cu o rată similară, ajungând la o medie pe rețea de 5917 vehicule fizice MZA în 2015. Dintre drumurile de ieșire din Timișoara, care străbat zona de influență a acestuia, cele mai mari valori ale traficului rutier se înregistrează pe DN 69 la ieșirea spre Arad (14.219 autovehicule media zilnică anuală - MZA), pe DN 6, la ieșirea din Timișoara spre Ghiroda (13.847 de autovehicule MZA), 11.479 autovehicule MZA la ieșirea spre Șag și 6.860 MZA la ieșirea spre Jimbolia (conform datelor de la recesământul general de circulație 2010, preluate din Studiul de Fundamentare Căi majore de circulație în județul Timiș).

Referitor la starea tehnică a drumurilor, putem aprecia că la nivelul rețelei de drumuri naționale starea este corespunzătoare, conform anexei nr. 1 a DRDP Timișoara. Din totalul de drumuri corespunzătoare Polului de creștere, 93,87 km sunt drumuri naționale, 107,49 km drumuri județene și 189,1 km drumuri comunale (58 km drumuri modernizate și 131 km drumuri pietruite și de pământ).

Lungimea totală a străzilor Municipiului Timișoara este de 655 km:

- 2,65 km – străzi de categoria I (magistrale care asigură preluarea fluxurilor majore ale orașului pe direcția drumului național ce traversează orașul sau pe direcția principală de legătură cu acest acces): 100% modernizate;
- 56,8 km – străzi de categoria II (de legătură, care asigură circulația în zonele funcționale și de locuit): 96,4% modernizate;
- 540,15 km – străzi de categoria III (colectoare, care preiau fluxurile de trafic din zonele funcționale și le dirijează spre străzile de legătură sau magistrale): 64,8% modernizate;
- 55,4 km – străzi de categoria IV (de folosință locală, care asigură accesul la locuințe și pentru servicii curente sau ocazionale, în zonele cu trafic foarte redus): 47,35% modernizate.

Străzile de categoria a III a și a IV a, rămase nemodernizate sunt, fie străzi de pământ fie străzi cu împietruiri simple. Străzile neasfaltate, existente în municipiu în anul 2012, au o lungime de 24,27 km.

Pentru asigurarea integrării Polului de creștere Timișoara într-o rețea fluentă de axe de comunicație sunt necesare demersuri pentru modernizarea actualelor căi de comunicație care fac legătura cu celelalte zone ale României, precum și cu punctele de frontieră din imediata proximitate, reabilitarea și modernizarea întregii rețele de drumuri județene și comunale. Îmbunătățirea legăturilor cu rețelele europene, precum și cu rețelele naționale/regionale, va conduce la creșterea productivității industriei și serviciilor din România, la crearea de locuri de

muncă, la creșterea economică mai mare și la standarde de viață mai ridicate. Propunerile pentru modernizarea infrastructurii rutiere trebuie să armonizeze strategiile, proiectele și viziuni le de dezvoltare cuprinse în documentațiile aprobate la nivel național, regional, județean și local.

Obiectivele de dezvoltare în cazul sistemului de transport rutier, care să contribuie la promovarea unui transport durabil, flexibil și sigur, sunt (tab. 23):

- construirea de autostrăzi care traversează județul Timiș precum și a infrastructurii adiacente;
- dezvoltarea capacității de transport rutier (drumuri expres la rețeaua de autostrăzi, variante de ocolirea a localităților supuse traficului de tranzit intens, sporirea capacității de circulație a drumurilor, îmbunătățirea stării tehnice și de viabilitate a rețelei rutiere, reabilitarea și modernizarea străzilor urbane);
- dezvoltarea rețelei de transport în zona metropolitană;
- modernizarea și dezvoltarea transportului intermodal în vederea fluidizării traficului de mărfuri care tranzitează polul de creștere;
- închiderea inelelor de drumuri, realizarea de noduri denivelate și poduri peste Bega;
- legătura rețelei urbane cu rețeaua regională și europeană;
- sistem coerent de parcaje și trafic staționar;
- dezvoltarea unui sistem de control adaptiv al traficului integrat cu sistemul de management al transportului public.

Direcția Regională Drumuri și Poduri Timișoara are următoarele proiectele de investiții și intervenții pentru anii 2014-2020:

Tabelul nr. 23 Proiecte de investiții ale Direcției Regionale de Drumuri și Poduri Timișoara (2014-2020)

Nr. crt.	DN	Denumirea investiției
1	6	Sporire capacitate de circulație pe DN 6 km 546+534 - 548+677
2	6	Sporire capacitate de trafic pe DN 6 km 560+140 - 564+382
3	6	Sporire capacitate de trafic pe DN 6 km 565+000 - 566+233
4	6	Amenajare intersecție DN 6 km 560+060 cu inelul IV Timișoara
5		Variantă de ocolire a Municipiului Timișoara între DN 69 - DN 6 - DN 59A - strada Polonă (DJ 591)
6		Varianta sud de ocolire a Municipiului Timișoara
7		Drum de legătură cu autostrada A1 tronson Timișoara - Arad în nod rutier suplimentar situat între km 498 - 499
8		Drum de legătură cu autostrada A1 tronson Timișoara - Arad în nodul rutier de la km 494+236 Remetea Mare
9	59	Consolidare pod pe DN 59 km 16+835 la Șag
10	6	Pasaj denivelat peste CF pe DN 6 km 564+718 la Timișoara
11	6	Pasaj denivelat peste CF pe DN 6 km 566+950 la Becicherecu Mic

b. Sistemul feroviar. Transportul feroviar

Județul Timiș are cea mai veche și cea mai densă rețea de căi ferate din România, având 91,9 km cale ferată/1000 km² de teritoriu (față de 47,9 km/1000 km², media națională). Pe cuprinsul județului Timiș, calea ferată însumează 1069 km de linie simplă din care 795,231 reprezintă linie curentă (între stații), iar pe 186 de km calea ferată este electrificată. Conform datelor furnizate de CN de Căi Ferate CFR SA, în cadrul polului de creștere sunt 6 stații, 4 halte deschise pentru traficul de călători cu vânzător de bilete, 5 halte deschise pentru traficul de călători fără vânzător

de bilete. Municipiul Timișoara, cu cele 4 stații feroviare Timișoara Nord, Timișoara Est, Timișoara Sud și Timișoara Vest, este cel mai important nod de cale ferată din partea de vest a țării.

Din municipiul Timișoara se ramifică 9 linii de cale ferată: magistrala 900 (București – Craiova – Timișoara), linia principală 310 (Timișoara – Arad – Oradea) și alte 7 direcții secundare. Legăturile feroviare internaționale se asigură prin tronsoanele: Timișoara – Arad – Curtici (spre Budapesta – Ungaria), Timișoara – Jimbolia (spre Kikinda – Serbia), Timișoara – Stamora Moravița (spre Belgrad – Serbia). Magistrala 900 (București – Craiova – Timișoara), face parte din coridorul IV pan-european (fig. 5). În prezent nu există o legătură directă cu Ungaria de pe teritoriul județului Timiș. Numărul mediu zilnic al trenurilor de călători care sosesc și se expediază în/din stațiile CF din Timișoara și cele 14 comune din cadrul Polului de Creștere este de 388. Cel mai important centru de formare a traficului feroviar este stația Timișoara Nord cu un trafic de 191 de trenuri pe zi (fig 27).

În ultimii ani, se constată o continuă degradare a infrastructurii feroviare pe liniile secundare, iar drept consecință, scăderea continuă a traficului de călători. Sunt puternic afectate șinele și traversele, podurile și podețele, fiind necesare lucrări urgente de modernizare pe unele trasee. De altfel, pe aceste rute se circulă cu viteze comerciale foarte mici (sub 40 km/h) și cu garnituri de tren foarte vechi și uzate (tab. 24). O parte din liniile secundare, nerentabile au fost închiriate de către operatorul privat SC Regiotrans SRL Brașov, pentru transportul suburban.

Tabelul nr. 24 Viteza comercială pe rutele feroviare din cadrul Polului de creștere Timișoara (2014)

Nr. crt.	Segmentul feroviar	Viteza efectivă (km/h)*
1.	Timișoara – Lugoj	47,2
2.	Timișoara – Buziaș	36,6
3.	Timișoara – Jebel	38,9
4.	Timișoara – Cruceni	34,2
5.	Timișoara – Jimbolia	48,8
7.	Timișoara - Lovrin	28,8

*) Viteza calculată pentru trenurile de tip regio (personale)

În ceea ce privește evoluția recentă a numărului de călători, situația trebuie analizată diferențiat (fig. 25). În timp ce la CFR numărul de călători a scăzut constant de la an la an, Regiotrans Brașov deși în 2011 a înregistrat o scădere a numărului de călători față de 2010, în 2012 a înregistrat o creștere semnificativă a numărului de călători. Conform datelor furnizate de SN de Transport Feroviar de Călători Timișoara și SC Regiotrans SRL Brașov, în decursul unei zile în stațiile CF din Timișoara, au sosit și s-au expediat în medie 160 de trenuri în anul 2010, 172 trenuri în 2011 și 183 trenuri în anul 2012, ceea ce denotă că Timișoara reprezintă un important nod feroviar. Numărul călătorilor sosiți/expediați din stațiile CF din zona Polului de creștere a scăzut în ultimii trei ani în toate stațiile CFR Călători cu excepția celor operate de SC Regiotrans SRL Brașov (v. tab. 25).

Strategia Integrată de Dezvoltare 2015-2020
Polul de Creștere Timișoara

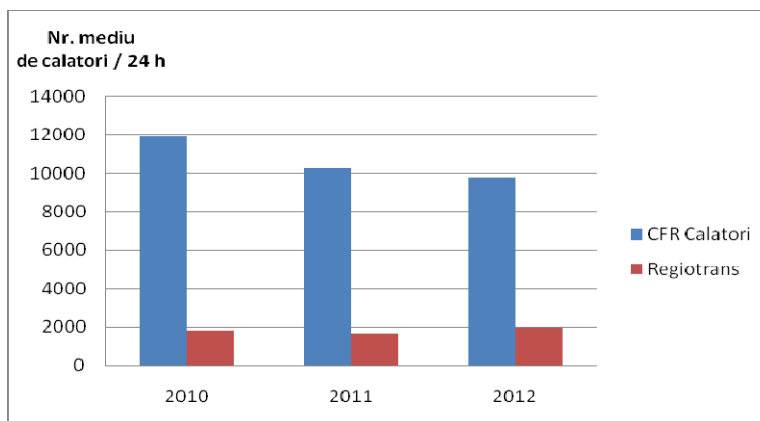


Figura nr. 25 Evoluția numărului mediu de călători în stațiile CF din zona Polului de creștere Timișoara

Stațiile Giarmata și Pișchia, aflate pe secția Timișoara Est – Radna, aparțin de operatorul privat Regiotrans începând din data de 10.02.2012, iar stațiile Pescarețu Mic (care deservește localitatea Becicherecu Mic) și Dudeștii Noi, aflate pe secția Timișoara Nord – Biled – Cenad aparțin operatorului Regiotrans din 01.11.2009.

Tabelul nr. 25 Numărul călătorilor sosiți/expediați din stațiile CF din zona Polului de creștere Timișoara

Stații CF/ Operator		Călători sosiți / expediați		
		2010	2011	2012
Timișoara	CFR	4.209.506	3.637.086	3.508.354
	Regiotrans	654.334	589.088	669.783
	Total	4.863.840	4.226.174	4.178.137
Ghiroda	CFR	554	528	396
Giarmata	CFR	46.992	36.636	2.806
	Regiotrans	-	-	23.600
	Total	46.992	36.636	26.406
Giroc	CFR	1.058	1.008	960
Orțișoara	CFR	64.412	57.098	53.684
Pișchia	CFR	634	604	48
Remetea Mare	CFR	2.420	1.902	1.898
Săcălaz	CFR	16.556	16.362	11.30
Timișeni (Șag)	CFR	1.798	1.358	1.022
Dudeștii Noi	Regiotrans	8.000	10.100	8.800

Perspectiva în ceea ce privește transportul de călători pe calea ferată în România nu este optimistă nici în viitor (contrar tendințelor din spațiul european), mai cu seamă dacă se are în vedere concurența intermodală din ultimii ani dintre transportul feroviar de pasageri și acela cu mijloace auto, care este mai avantajos (ca timp de a ajunge la destinație) și se realizează la prețuri mai reduse. Încurajarea transportului feroviar de călători (mai economic, nepoluant și mai rapid în cazul trenurilor de mare viteză) este un proces dificil în lipsa unor strategii coerente de reabilitare și modernizare a sistemului feroviar din țara noastră. Conform datelor Institutului Național de Statistică, ponderea pasagerilor care utilizează transportul feroviar a scăzut de la 16,3% în anul 2000 la 5,9% în anul 2010 (fig. 26).

Strategia Integrată de Dezvoltare 2015-2020
Polul de Creștere Timișoara

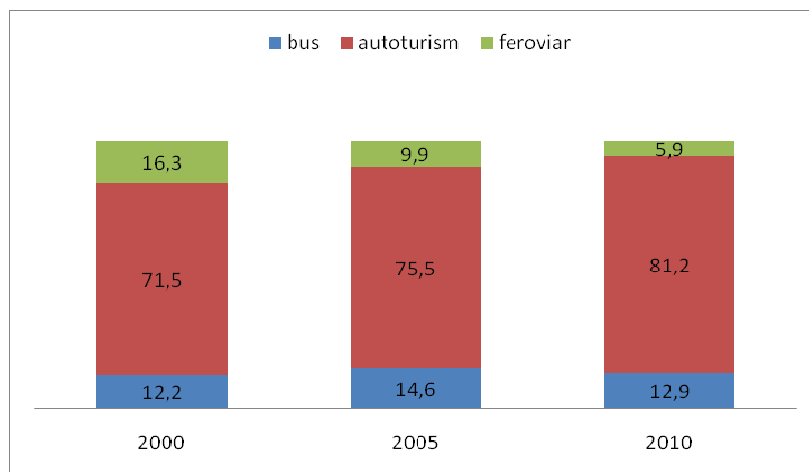


Figura nr. 26 Ponderea pasagerilor care utilizează diferite moduri de transport în România (%)

Referitor la *traficul de mărfuri* conform datelor furnizate de Centrul Zonal de Transport Marfă, din stațiile cu infrastructură de transport marfă aparținând zonei metropolitane Timișoara, respectiv Timișoara Nord, Timișoara Sud, Timișoara Est, Timișoara Vest, Timișoara CET, Semenic (Giroc), Remetea Mare, Săcălaz, au fost expediate în medie 987,32 tone/zi în anul 2011 și 2.264,98 tone/zi în anul 2012 (tab. 26).

Tabelul nr. 26 Cantitatea de marfă expedită din stațiile CFR Timișoara

Denumirea stației sau haltei	Marfă expedită(tone/zi)	
	2011	2012
Timișoara Nord	16,17	23,85
Timișoara Est	5,32	0,12
Timișoara Sud	17,23	23,49
Timișoara Vest	10,98	0,20
Timișoara CET	424,45	1364,38
Semenic (Giroc)	378,77	737,96
Remetea Mare	4,15	4,28
Săcălaz	130,25	110,70
Total	987,32	2.264,98

Disfuncționalitățile la nivelul rețelei feroviare la nivelul Polului de creștere Timișoara comportă aspecte multiple și complexe și se referă, în principal la următoarele:

- inexistența niciunei linii duble electrificate (exista doar două segmente de linie simplă electrificată: Timișoara-Lugoj și Timișoara-Arad);
- ponderea liniilor electrificate este de 14,2% din totalul lungimii rețelei feroviare din județul Timiș, cu mult sub media națională (cca 35%);
- starea tehnică necorespunzătoare atât a căii cât și a terasamentului;
- viteza comercială medie de 40 km/h, necorespunzătoare standardelor actuale;
- majoritatea stațiilor și haltelor nu au fost renovate și au dotări vechi;
- conectivitate redusă a rețelei de cale ferată cu cea rutieră; nu există soluții de amenajare a unor terminale intermodale mai ales în zona municipiului Timișoara;
- lipsa unei legături a rețelei feroviare cu Aeroportul Internațional Timișoara;
- lipsa pasajelor peste CF pe drumurile naționale;

- în municipiul Timișoara nivelul căii ferate face dificilă subtraversarea ei de către axele principale de circulație: Calea Aradului, Calea Lipovei (Sever Bocu), Str. Jiul, etc.

În vederea unei dezvoltări durabile a regiunii este recomandabil, ca transportul feroviar să se transforme, progresiv, în pilonul central pentru organizarea serviciilor de transport intermodal, atât pentru transportul de călători, cât și pentru cel de marfă. Obiectivele propuse prin Studiul "VISION TIMISOARA 2030 – suport la dezvoltarea unui concept durabil pentru infrastructura orașului Timișoara", aprobat prin Hotărârea Consiliului Local al Municipiului Timișoara nr. 484/2007, pe sectorul transport feroviar oferă soluții pentru revigorarea transportului feroviar:

- conectarea inteligentă la transportul urban, periurban și extern;
- descărcarea municipiului de transportul de persoane și de tranzit de marfă;
- contribuție la realizarea unei zone economice mobile și atractive.

Pentru atingerea acestor obiective sunt necesare mai multe măsuri și proiecte care, pe de o parte să asigure o mai bună interconectare a sistemului feroviar cu celelalte moduri de transport, iar pe de altă parte, modernizarea amplă a infrastructurilor de transport feroviar:

- ridicarea liniilor de cale ferată din Timișoara pe estacadă;
- realizarea centurii feroviare pe zona de nord a municipiului Timișoara;
- realizarea unui centru regional intermodal de transport mărfuri în zona de influență a municipiului Timișoara (în anul 2010 CJ Timiș a aprobat promovarea obiectivului de investiții *Centru intermodal regional de transport marfă Timișoara – locația Remetea Mare*);
- modernizarea trecerilor la nivel cu calea ferată;
- introducerea căilor ferate industriale din Timișoara în rețeaua de transport public de tramvaie;
- conectarea Aeroportului Internațional Timișoara de rețeaua feroviară;
- realizarea unui hub intermodal în zona Aeroportului Internațional Timișoara, atât pentru traficul de călători cât și pentru cel de marfă prin înființarea unor stații de cale ferată, separate pentru călători și marfă.

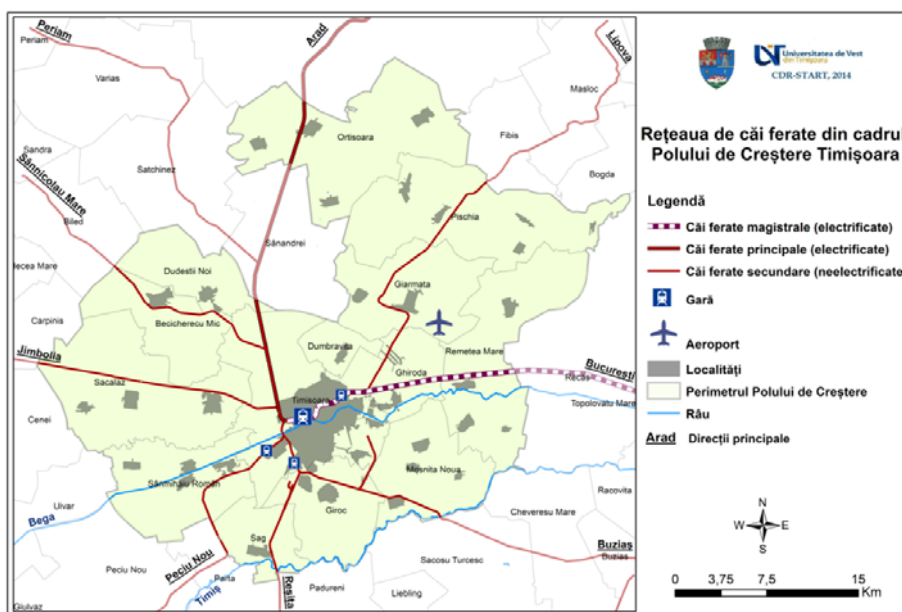


Figura nr. 27 Rețeaua de cai ferate din cadrul Polului de Creștere Timișoara

Propunerile de reabilitare a rețelei feroviare, pe raza județului Timiș, conform anexei 3 din Legea nr. 363/2006 privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național, Secțiunea I - Rețele de transport prevăd reabilitarea liniilor de cale ferată convenționale, cu viteza până la 160 km/h pe 2 trasee: Arad – Timișoara – Caransebeș – Drobeta-Turnu Severin – Strehaia – Craiova – Calafat și Timișoara – Stamora Moravița.

c. Căi aeriene. Transportul aerian

Aeroportul Internațional „Traian Vuia” Timișoara, amplasat la nord-estul municipiului, la o distanță de aproximativ 12 km de centrul orașului, a fost inaugurat în anul 1964 și a fost destinat inițial traficului intern de pasageri și de mărfuri, din 1980 devenind operațional și traficului internațional. Poziția favorabilă și condițiile naturale deosebite conferă aeroportului un potențial ridicat de dezvoltare pe plan european, fiind prima rezervă a aeroportului București–Otopeni și a celui din Belgrad (Serbia), ceea ce presupune că în cazul în care acestea se închid temporar, tot traficul acestora se transferă pe Aeroportul Timișoara. Pistele de aterizare/decolare sunt modernizate având dimensiuni de 3500x45m și permit operarea tuturor tipurilor de aeronave, fără restricții. Factorii de localizare conferă Aeroportului Internațional Timișoara un mediu prielnic de dezvoltare, Regiunea de Vest a României fiind una dintre cele mai dinamice regiuni ale țării. Aeroportul este conectat cu rețeaua de autostrăzi ce leagă orașele Szeged, Arad, Timișoara, Lugoj, Deva, Hunedoara prin culoarul IV paneuropean și oferă o gamă largă de servicii și produse care se adresează atât utilizatorilor interni, cât și celor externi. Aeroportul Internațional “Traian Vuia” Timișoara este una din principalele porți de intrare în vestul țării și este tranzitat de numeroși oameni de afaceri, investitori români și străini, care își desfășoară activitatea în zonă.



Figura nr. 28 Destinațiile Aeroportului Internațional „Traian Vuia” Timișoara

Aeroportul este accesibil atât pentru locuitorii municipiului Timișoara, fiind deservit de o linie de transport public local, cât și pentru utilizatorii din afara municipiului Timișoara, prin legătura directă la rețeaua de drumuri naționale din județ și la varianta nordică de ocolire a Municipiului Timișoara. În urma terminării lucrărilor de extindere în anul 2007, capacitatea aerogării a crescut la 800 pasageri/oră pentru cursele externe și la 500 pasageri/oră pentru cursele interne. Platformele de staționare aeronave au o capacitate de 22 poziții de parcare pentru aeronave de categorie mică și medie. Capacitatea operațională: la pistă 3500 m x 45 m; la platformă – 22 aeronave/h; la pistă – 14 aeronave/h. Facilitățile cargo cuprind un terminal cargo cu o suprafață a halei de 1250 mp, o suprafață de birouri de 200 mp, depozite etc. Terminalul dispune de depozite uscate, echipamente de prelucrare a coletăriei, echipamente speciale de prelucrare mărfuri.

Companiile românești și străine de transport aerian operează pe Aeroportul Timișoara și asigură atât curse regulate, cât și curse charter de pasageri și marfă, legând Timișoara de cele mai mari orașe din România și Europa. În prezent există curse de linie spre următoarele destinații: București, München, Dortmund, Milano, Bologna, Roma, Treviso, Verona, Londra, Barcelona, Madrid, Valencia, Paris (fig. 28).

Criza economică severă din perioada 2009-2012, manifestată prin scăderea cererii, condiții mai restrictive de creditare din partea băncilor, lipsa acută de lichidități, a afectat semnificativ mediul de afaceri, lucru care s-a răsfrânt și asupra traficului aerian. Astfel dacă în anul 2011 numărul anual de pasageri care au utilizat aeroportul a fost de 1.200.672 înregistrând o creștere de 5% față de anul 2010 (Timișoara devenind al doilea aeroport al României după București-Otopeni), în anul 2012 s-a înregistrat o scădere semnificativă a numărului de pasageri care au utilizat aeroportul la 1.039.109, respectiv o scădere de 13%, față de anul 2011. Aceiași tendință de scădere se observă și în cazul numărului total de mișcări aeronave (aterizări, decolări) operate pe aeroport, dar aceasta se datorează faptului că a crescut ponderea zborurilor cu aeronave de capacitate mai mare care transportă mai mulți pasageri. Cu toate acestea traficul de marfă înregistrează o creștere semnificativă în anul 2012 comparativ cu 2011, respectiv 20% (fig. 29-31).

Scăderea abruptă a traficului de pasageri în 2013 față de 2010 se datorează schimbării strategiei de operare a companiei aeriene Carpatair. După ce în anul 2000 pune bazele conceptului de hub aerian la Timișoara reunind un evantai de rute și destinații din România spre țările învecinate și spre multiple destinații din vestul Europei, compania Carpatair nu a mai alimentat începând din 2013 aeroportul de la Timișoara. Decizia a survenit ca urmare a schimbărilor din piața, căreia compania i se adresa (cetățenii italieni din România și republica Moldova). Astfel aeroportul de la Timișoara și-a redus numărul de destinații de la 31 în anul 2008 la 14 în anul 2013, iar numărul de pasageri s-a redus la 757.069 în anul 2013.

În ciuda acestor evoluții negative din ultimii ani, având în vedere politica națională de regionalizare, necesitatea unei mai bune integrări în spațiul Uniunii Europene, întărirea competitivității internaționale ale Regiunii de Dezvoltare Vest, precum și previziunile privind creșterea traficului de pasageri, marfă și mișcări aeronave pentru anii următori, rezultă necesitatea dezvoltării infrastructurii aeroportuare în sensul transformării aeroportului într-un hub aerian de primă importanță pentru partea de sud-est a Europei.

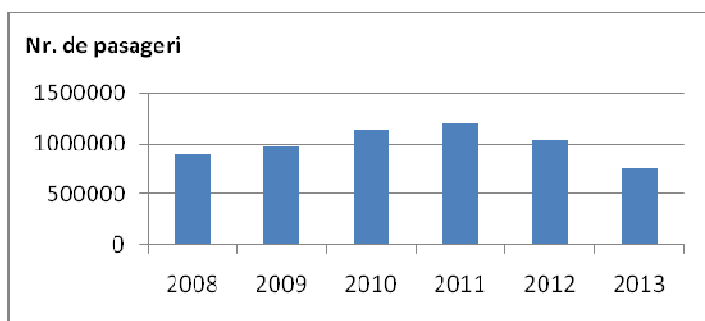


Figura nr. 29 Evoluția numărului de pasageri (2008-2013)

Strategia Integrată de Dezvoltare 2015-2020
Polul de Creștere Timișoara

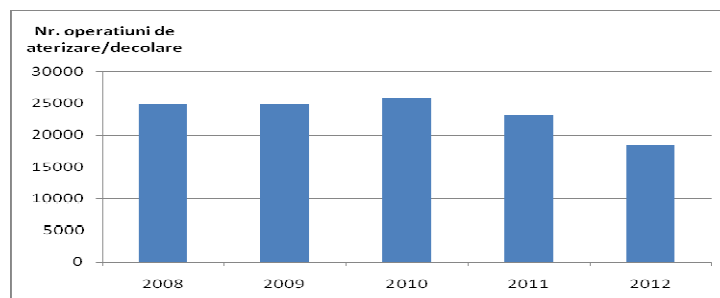


Figura nr. 30 Evoluția operațiunilor de aterizare/decolare (2008-2012)

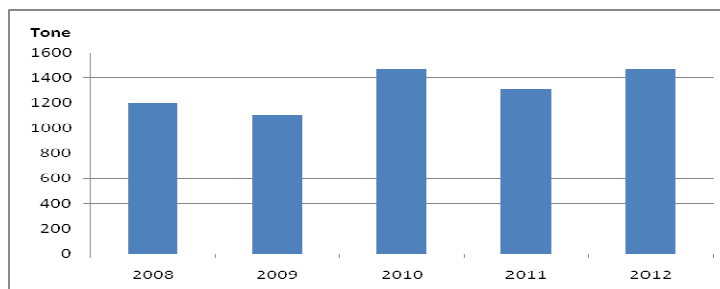


Figura nr. 31 Evoluția traficului de marfă (2008-2009)

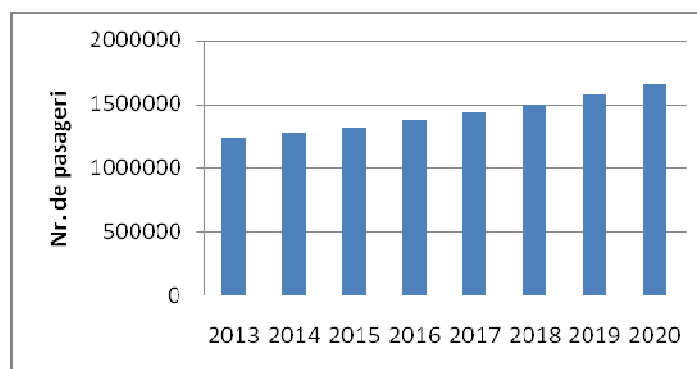


Figura nr. 32 Evoluția prognozată numărului de pasageri pentru perioada 2013-2020

Deși numărul de pasageri a scăzut în perioada 2010-2012 numărul de pasageri prognozată pentru anul 2020 (circa 1,6 milioane pasageri) nu este unul hazardat ținând cont de importanța economică crescândă a zonei în care este situat aeroportul și de dinamica activităților de afaceri din municipiul Timișoara (fig. 32).

Propunerea de dezvoltare a aeroportului este structurată în patru etape care urmăresc în principal realizarea unui centru de transport intermodal, conform „Planului de Dezvoltare a Aeroportului Internațional Traian Vuia Timișoara, 2013-2020”. Aceasta se va realiza conform planului de dezvoltare menționat mai sus, prin conectarea aeroportului de rețeaua feroviară și rutieră, amenajarea aerogării pentru legătura cu transportul CFR și transportul public urban, legătura cu rețeaua feroviară și rutieră și pentru platforma logistică (fig. 33). De asemenea se va moderniza aerogara existentă și se va construi una nouă, extinderea halei cargo, crearea conceptului de City Airport – centru business, construirea unui hotel, a unui centru expozițional, centru de conferințe, etc.

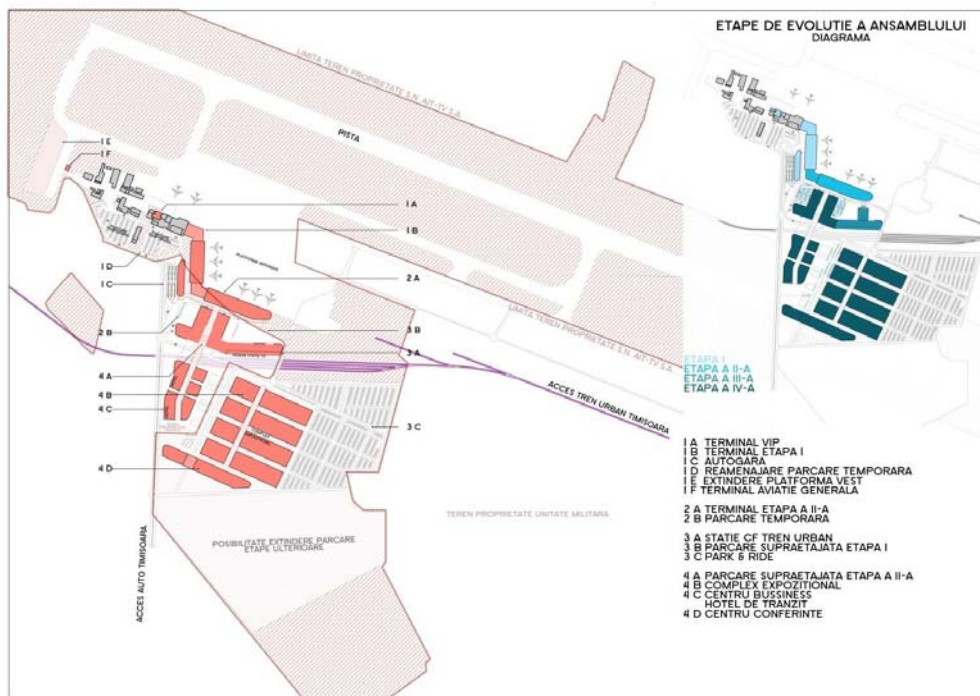


Figura nr. 33 Etapele de dezvoltare a aeroportului în perioada 2013-2020

d. Căile navigabile. Canalul Bega

Teritoriul municipiului Timișoara este străbătut de una dintre puținele căi navigabile amenajate artificial pe teritoriul României: canalul Bega. Canalul parcurge întregul oraș pe direcția SV-NE, constituind de-a lungul timpului o coloană vertebrală în jurul căreia s-a dezvoltat așezarea urbană. Canalul Bega face parte din sistemul de navigație fluvială Rhin – Main – Dunăre (coridorul de transport pan european nr. VII – Constanța - Canalul Dunăre Marea Neagră – Dunăre – Main - Rhin – Portul Rotterdam), făcând posibilă legătura între Marea Nordului și Marea Neagră. Canalul Bega navigabil este cuprins între km 118+360 (limita din amonte a municipiului Timișoara) și km 45+000 (ecluza din dreptul localității Klekk pe teritoriul Serbiei). De aici până la km 0 (materializat prin confluența cu Râul Tisa) se naviga pe vechea albie a râului Bega care a fost regularizată și amenajată. Lungimea canalului pe teritoriul românesc este de cca. 44,5 km și de 74 km pe teritoriul sârbesc (fig 34).

Pe teritoriul administrativ al municipiului Timișoara canalul Bega are o lungime de 10,6 km în profil transversal, lățimea canalului la oglinda apei fiind de 30-45 m, iar la fundul albiei de 15-20 m. Canalul Bega este primul canal navigabil construit în România. Construit inițial pentru asanarea terenurilor inundabile, a fost amenajat ulterior pentru navigație. Din 1958 transportul de mărfuri a încetat, iar din 1967 au fost retrase și navele de pasageri.



Figura nr. 34 Canalul Bega

La ora actuală, pe teritoriul românesc, canalul poate fi navigat doar de mici ambarcațiuni pe raza Municipiului Timișoara, în rest, din cauza proastei întrețineri este parțial colmatat și nu poate fi utilizat pentru traficul comercial, până la finalizarea lucrărilor de dragare și ecologizare. Având în vedere trendul ascendent de dezvoltare socio-economică a zonei, contextul geopolitic favorabil, interesul pentru o legătură navigabilă facilă cu coridorul pan-european de transport nr. VII, devine pertinentă și fezabilă ideea reluării navigației pe canalul Bega într-un viitor nu prea îndepărtat.

Legea nr. 363/2006 privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național - ANEXA 5 Direcțiile de Dezvoltare prevăzute în Planul de amenajare a teritoriului național, Secțiunea I - Rețele de transport, Rețeaua de căi navigabile interioare și porturi, prevede la pct. 1.15, lucrări de amenajare pentru Canalul Bega pe sectorul Timișoara-frontieră și amenajarea unui port nou la Timișoara. Noul port propus ar putea deservi și mici ambarcațiuni spre Belgrad sau Budapesta. Amenajarea unui port la Timișoara ar activa și o posibilă cerere de transport de mărfuri, cu atât mai mult cu cât și parcul industrial Freidorf este situat în apropierea canalului. Terenul adiacent canalului Bega și parcului Industrial Freidorf, pe latura de NV, este rezervat prin PUG- ul aprobat funcțiunii de port comercial al Timișoarei.

În perioada 2008-2011 au fost efectuate lucrări de dragare și ecologizare a canalului în zona municipiului Timișoara (Uzina de Apă Timișoara – Sânmihaiu Român) parte din proiectul „Ecologizare Canal Bega pe sectorul Timișoara frontiera Serbia”.

Pentru reluarea navigației pe canalul Bega, atât pentru transportul pasageri cât și pentru marfă, Administrația Bazinală de Apă Banat are prevăzut următoarele obiective de investiții pentru perioada 2014-2020:

- ecologizarea canalului Bega pe sectorul Timișoara – frontiera Serbia (termen 2014);
- refacerea consolidărilor malurilor în municipiul Timișoara (termen 2016);
- consolidarea și reprofilarea canalului de descărcare Bega-Timiș pe sectorul Topolovățul Mare – confluența cu râul Timiș (termen 2015);
- punerea în siguranță a nodului hidrotehnic Sânmihaiu Român (termen 2014).

Pentru valorificarea potențialului cadrului natural, atât din punct de vedere turistic, (amenajare peisagistică, zone pentru agrement), cât și din punct de vedere economic (deschiderea navigației pe Bega, transport public) municipalitatea Timișoara a dezvoltat proiectul „Reabilitarea infrastructurii publice urbane a malurilor canalului Bega”. Proiectul urmează a fi implementat pe o perioadă de 37 luni, începând cu 30.06.2012, derulându-se în cadrul Programului operațional regional, axa prioritară 1 și are ca obiective: reabilitarea căilor de comunicație pietonale, realizarea pistelor și stațiilor de biciclete, amenajarea peisagistică a malurilor, mobilarea urbană. Totodată se intenționează și construirea de rampe de acces și stații vaporetto pentru reluarea transportului pe apă. Transportul public de pasageri pe canalul Bega ar asigura legătura dintre estul și vestul orașului ocolind traficul aglomerat din centrul orașului (fig 35).

Potențialul turistic al Canalului Bega este și în atenția Consiliului Județean Timiș care are în lucru studii de fezabilitate pentru amenajarea Pistei de cicloturism în zona cooperării transfrontaliere România – Ungaria și pentru valorificarea potențialului turistic transfrontalier, incluzând piste de cicloturism de-a lungul râului Bega, în aval de Timișoara.

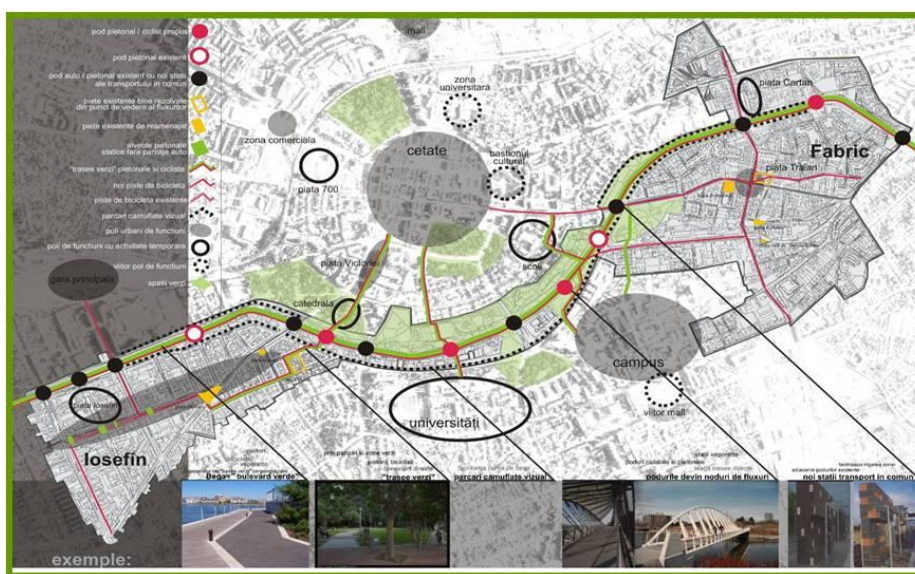


Figura nr. 35 Planul proiectului de amenajare a stațiilor de vaporetto pe canalul Bega

2.3.2. Transportul public

Transportul public reprezintă cheia unei deplasări fluente în interiorul orașului, precum și un factor important în asigurarea unei mobilități urbane corespunzătoare. În tot mai multe orașe europene apar în ultimii ani preocupări consistente pentru modernizarea transportului public într-un context urban general marcat de creșterea numărului de automobile particulare, fapt care duce la frecvente blocaje în trafic și la creșterea poluării atmosferice. Timișoara are o importantă experiență în acest domeniu, fiind primul oraș din actualul spațiu românesc cu tramvai electric (1899) și primul din România care a beneficiat de o linie de troleibuz (1949). Infrastructura transportului public timișorean este una din cele mai mari din țară, Timișoara deținând în prezent cea mai mare lungime a rețelei de tramvai din România, după Capitală (fig. 36).

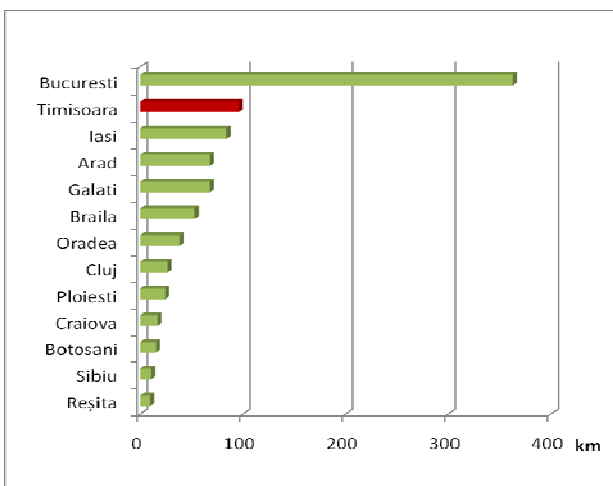


Figura nr. 36 Lungimea simplă a liniei de tramvai în orașele României (2012)

Timișoara deține, în prezent, o rețea dezvoltată de linii de transport în comun, dispunând de trasee care deservesc toate cartierele orașului (fig. 39). Cu toate acestea, transportul în comun se intersectează cu circulația grea, centura ocolitoare nefiind finalizată, ceea ce produce deseori aglomerări de trafic pe porțiuni foarte încărcate și staționări pe trasee, mai ales în centrul orașului, acestea ducând la o viteză mică de circulație (în medie circa 10 km/oră). Transportul în comun deservește majoritatea populației, transportul electric fiind majoritar în mod tradițional și concentrat înspre centrul municipiului. Nu există cartiere sau zone de locuințe fără acces la rețeaua de transport public a municipiului, distanța maximă de acces fiind de circa 1 km.

În ultimii ani a fost derulat unul dintre cele mai ambițioase proiecte de modernizare a liniei de tramvai, din istoria Timișoarei. În cadrul acestei lucrări, în perioada 1995-2008 au fost modernizați 39,91 km (50% din rețeaua de tramvai a orașului), lucrările incluzând și înlocuirea întregii infrastructuri tehnice (apă-canal, gaze naturale, căi rutiere, parcaje, zone verzi) în suprafața rutieră adiacentă. La data respectivă a fost cel mai amplu program de reabilitare a infrastructurii de tramvai din România. Din punct de vedere tehnic pentru prima dată în țară s-a folosit sistemul de prindere și suspensie a șinei cu sistem elastic continuu (ISOLast) pentru diminuarea șocurilor și a zgomotului rezultat din circulație. În 2008 s-a pus în funcțiune obiectivul: „Sistem integrat de eficientizare a încasărilor și cheltuielilor la R.A.T.”, cu cele 2 componente importante: *sistemul automat de taxare și sistemul de monitorizare a vehiculelor*.

Demararea procesului de înnoire a parcului de mijloace de transport a parcurs mai multe etape. Astfel în anul 2005 au fost achiziționate 55 de autobuze noi marca Mercedes Citaro, în anul 2008 – 50 de troleibuze Irisbus Skoda, iar în 2010 – 30 de autobuze articulate Mercedes Benz Conecto G care sunt folosite pe traseele cele mai aglomerate. Practic, parcul de autobuze și troleibuze este înnoit în totalitate asigurând condiții bune pentru transportul pasagerilor. Într-o stare mai puțin corespunzătoare se află parcul de tramvaie format din unități second-hand achiziționate din Germania, vechi de 40 de ani, care nu mai pot asigura confortul cerut de un transport civilizat. Deocamdată se caută soluții pentru modernizarea parcului de tramvaie, una dintre acestea degajându-se deja: reabilitarea parcului existent la firmele de profil de țară de la Arad și Pașacani.

În anul 2012 parcul de mijloace de transport număra 113 autobuze, 50 troleibuze și 93 tramvaie. Transportul public de persoane se realizează în prezent pe 33 linii, totalizând un traseu de 406,7 km și având 381 stații amenajate: 18 linii de troleibuz cu un traseu ce totalizează 233,59 km; 64,45 km reprezintă traseul a 7 linii de troleibuz și 108,66 km reprezintă traseul a 8 linii de

tramvai. Recesiunea economică și disfuncționalitățile menționate (viteza mică de transport, starea necorespunzătoare a tramvaielor) au condus la o scădere sensibilă a numărului de pasageri transportați (fig. 37) de la 140.615 în anul 2010 la 74.448 în anul 2012 (cu aproape 47%).

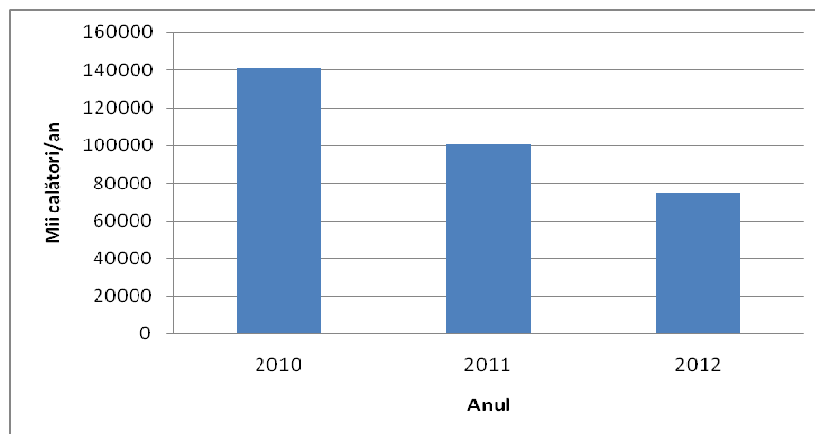


Figura nr. 37 Evoluția numărului de pasageri transportați (2010-2012)

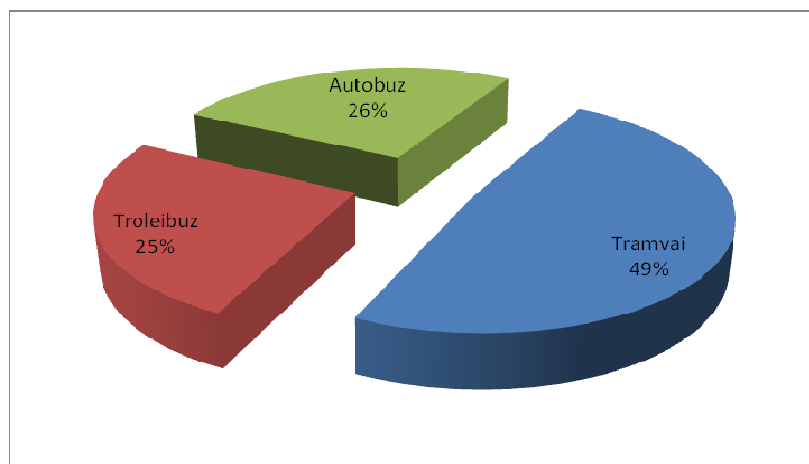


Figura nr. 38 Structura pasagerilor transportați în anul 2012

Structura pasagerilor transportați (fig. 38) indică faptul că aproape jumătate din aceștia utilizează tramvaiul, fapt datorat, desigur, densității superioare a liniilor de tramvai, dar care, în același timp, reclamă ameliorarea urgentă a calității tramvaielor care nu mai corespund din punctul de vedere al confortului și siguranței călătorului.

În ceea ce privește transportul public din cadrul Polului de creștere Timișoara, principalul operator de transport interurban este Asociația Societatea Metropolitană de Transport Timișoara. Prin această asociație s-a realizat extinderea rețelei de autobuz, astfel că în anul 2012 au funcționat 4 linii metropolitane de transport cu o lungime a traseelor de 101,43 km, în regim de 43 curse/zi și parcurgându-se zilnic 974 km, astfel: linia M30 Timișoara – Ghiroda, linia M35 Timișoara – Giarmata Vii, linia M36 Timișoara- Utvin – Sânmihaiu German, linia M44 Timișoara - Becicherecu Mic.

În anul 2013 au funcționat 5 linii metropolitane cu o lungime a traseelor de 133,11 km și 55 de curse pe zi: M30 Timișoara – Ghiroda și retur, M35 Timișoara – Giarmata Vii și retur, M36 Timișoara – Utvin – Sânmihaiu Român- Sânmihaiu German și retur, M 44 Timișoara -

Becicherecu Mic și retur și M45 Timișoara – Dumbrăvița și retur (înființată în anul 2013). Începând din ianuarie 2014 funcționează încă o linie metropolitană M43 care circulă pe ruta Timișoara - Sacalaz - Beregsau Mare - Beregsau Mic și retur (7 curse pe zi).

Pentru comunele Becicherecu Mic, Dumbrăvița, Ghiroda, Săcălaz, Sânmihaiu Român necesarul de transport public este acoperit de Asociația Societatea Metropolitană de Transport Timișoara. Girocul este deservit de către SC Giroceana – 20 curse /zi, Remetea Mare, Giarmata și Dudeștii Noi de către Autotim – 5 curse/zi, respectiv 8 curse/zi, Moșnița Nouă și Șag de către Superimposer – 20 curse/zi, Orțișoara de către AutoGenn – 11 curse/zi. Comuna Pișchia are doar 2 curse/zi iar comuna Bucovăț este singura care nu beneficiază de transport public regulat.

Pentru funcționarea integrată a Timișoarei cu localitățile din jur, pentru asigurarea accesibilității tuturor localităților și creșterea gradului de mobilitate în trafic al cetățenilor, municipiul Timișoara a dezvoltat și dezvoltă în continuare, proiecte de infrastructură în scopul extinderii infrastructurii de transport, a extinderii și modernizării sistemului de transport public în comun către comunele din jur, aflate în expansiune, precum și în scopul îmbunătățirii legăturilor între zonele limitrofe sau defavorizate cu zonele bine dezvoltate. În acest context, există demersuri înaintate pentru prelungirea a două linii de troleibuz în spațiul Polului de creștere spre comunele Dumbrăvița și Ghiroda. Un proiect important cuprins în noul Plan urbanistic general al municipiului Timișoara se referă la realizarea unei conexiuni directe între Gara de Nord și Aeroportul Internațional „Traian Vuia” prin ducerea în subteran a căii ferate care traversează orașul și punerea în circulație a unui tren metropolitan care să preia fluxul de pasageri între cei doi poli de atracție ai orașului.

Proiectele derulate sunt în conformitate cu obiectivele propuse prin Studiului "*VISION TIMISOARA 2030 - suport la dezvoltarea unui concept durabil pentru infrastructura orașului Timișoara*", aprobat prin Hotărârea Consiliului Local al Municipiului Timișoara nr. 484/2007, respectiv:

- dezvoltarea infrastructurii transportului public pentru asigurarea mobilității și accesibilității până în zonele centrale ale municipiului;
- realizarea infrastructurii transportului periurban pentru deservirea necesităților de deplasare din zona metropolitană;
- conectarea inteligentă a transportului urban, periurban și extern;
- integrarea sistemului de management al transportului public la sistemul general de control al traficului urban.

Pentru atingerea acestor obiective, în sectorul transportului public s-a stabilit următorul program de acțiune ([v. Planul de mobilitate urbană durabilă a municipiului Timișoara - PMUD](#)):

- extinderea liniilor de tramvai;
- extinderea rețelei de troleibuz;
- extinderea rețelei de autobuz;
- amenajarea sistemului park and ride,
- amenajarea de autogări;
- valorificarea potențialului de trafic naval pe canalul Bega.

În data de 1 iunie 2009 și-a început activitatea Asociația Societatea Metropolitană de Transport Timișoara, prima autoritate de transport metropolitan din România. Municipiul Timișoara este membru fondator alături de Remetea Mare, Ghiroda și Moșnița Nouă. Această inițiativă reprezintă „primul pas către o zonă metropolitană în care să existe toate utilitățile”.

Proiecte depuse pentru accesarea fondurilor structurale nerambursabile prin Programul Operațional Regional și aflate în evaluare: „Reabilitare linii tramvai și modernizare trame

stradale pe Str. Ștefan cel Mare din Municipiul Timișoara”, “Extindere rețea troleibuz Dumbrăvița (Accesibilizarea zonei prin extinderea rețelei de troleibuze Timișoara – Dumbrăvița)”, “Extindere rețea troleibuz Ghiroda (Accesibilizarea zonei prin extinderea rețelei de troleibuze Timișoara – Ghiroda)”.

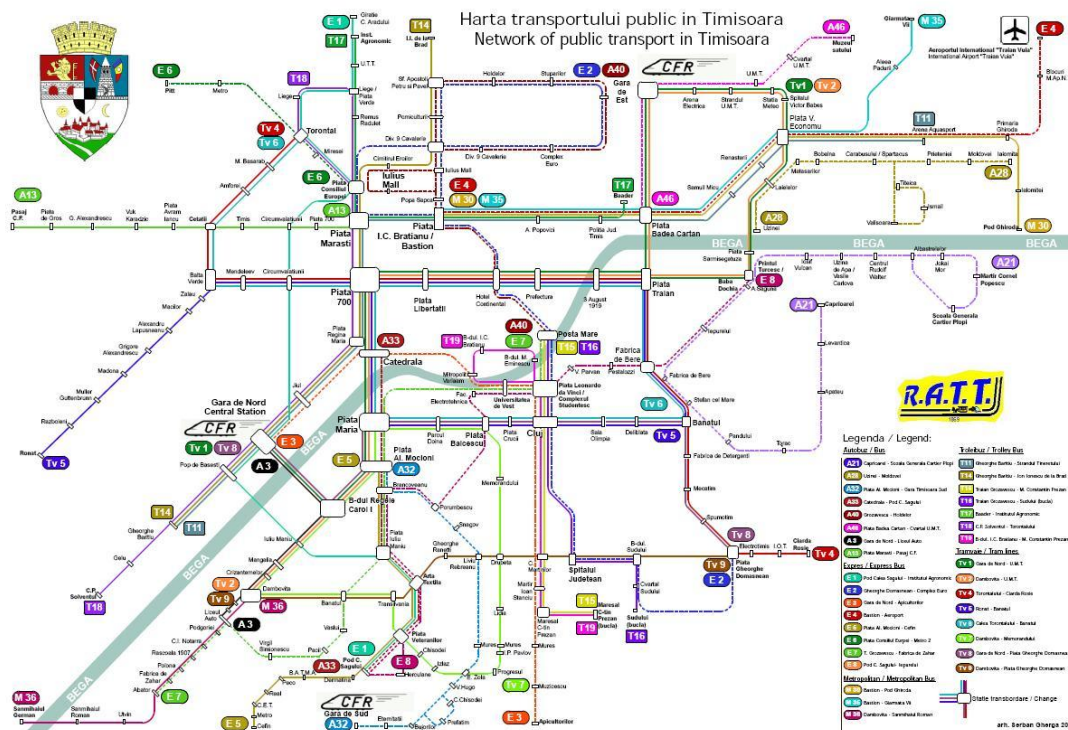


Figura nr. 39 Rețeaua de transport public din municipiul Timișoara

2.3.3. Echipare tehnico-edilitară (alimentarea cu apă, canalizare, rețele de alimentare cu gaze naturale, energie electrică, termoficare, telefonie, internet, consumatori etc.)

a. Alimentarea cu apă și canalizarea

Prin HCL 38/13.02.2007, Regia autonomă Apă - Canal Aquatim Timișoara s-a transformat în societate comercială pe acțiuni, iar în vederea înființării Operatorului Regional pentru serviciile publice de alimentare cu apă și de canalizare, municipiul Timișoara s-a asociat cu județul Timiș, orașul Deta, orașul Jimbolia și alte 26 de localități de pe raza județului Timiș, luând ființă în acest mod Asociația de Dezvoltare Intercomunitară Timiș. Această asociație a fost înființată în scopul realizării proiectelor de dezvoltare a infrastructurii aferente serviciilor de alimentare cu apă și canalizare.

În februarie 2010, a fost semnat contractul de delegare a gestiunii serviciilor de alimentare cu apă și de canalizare între Asociația de Dezvoltare Intercomunitară Apă - Canal Timiș și Aquatim S.A., prin care societatea a devenit operatorul serviciilor de alimentare cu apă și de canalizare pentru 64 de localități din județul Timiș.

Serviciile de alimentare cu apă potabilă în Municipiului Timișoara sunt asigurate de către SC Aquatim SA, din două surse:

- sursă de adâncime (35%) %- captată din straturile aflate la 120-200 m adâncime;

- sursă de suprafață (65%) râul Bega, care poate asigura creșterea necesarului de apă în municipiu.

Apa industrială – din sursa de suprafață râul Bega – este asigurată de Uzina nr. 3 și este distribuită consumatorilor printr-o rețea separată de cea potabilă, rețea care are o lungime de 36,5 km. Rețeaua este dezvoltată numai în parte de nord și sud-vest a municipiului și are mari disponibilități în privința satisfacerii unor consumuri suplimentare de apă industrială în municipiul Timișoara

Din punct de vedere al calității apei la sursa de suprafață apare o problemă în perioadele cu precipitații abundente căzute în bazinul superior al râurilor Bega și Timiș crește turbiditatea apei, fenomen care are implicații asupra costului de tratare a acesteia pentru potabilizare. Tratarea apei din sursa subterană se realizează în două stații care au o capacitate de 600 l/s, respectiv 20 l/s, iar a apei din sursa de suprafață, tot în două stații care au o capacitate totală de 2280 l/s.

Rețeaua de distribuție este inelar-radială și are o lungime totală de 623,7 km. Rețeaua de distribuție a apei este realizată însă în proporție de cca. 30% din materiale neconforme cu normele europene. Structura actuală a rețelei este: oțel - 41%, fontă – 29,84%, fontă ductilă - 2,49%, azbociment – 4,97%, PEHD- 1,49%, poliester armat cu fibră HOBAS - 0,19%, beton comprimat -15,92, PVC -3,27, necesitând în viitor lucrări costisitoare de înlocuire. Principala problemă a rețelei la ora actuală este starea avansată de uzură prin corodare a tronșoarelor din oțel.

Contorizarea apei distribuite este în proporție de 100% fapt care ca efect volumul scăzut al pierderilor pe rețea. Procesul de tratare apei a fost, în parte automatizat, fapt care permite controlul permanent al parametrilor de proces în vederea încadrării în prevederile legii nr. 458/2002 privind calitatea apei potabile. În municipiul Timișoara serviciile de alimentare cu apă potabilă sunt asigurate pentru 99% din totalul populației.

Consumul de apă potabilă la nivelul municipiului în anul 2010 a fost de 20.623.137 mc, din care: consumul populației reprezintă 14.201.687 mc, consumul agenților economici 4.126.103 mc și consumul instituțiilor 2.295.347 mc, în anul 2011 consumul de apă potabilă a fost de 21.623.100 mc, din care: consumul populației reprezintă 13.829.492 mc, consumul agenților economici 5.601.368 mc și consumul instituțiilor 2.192.240mc. În anul 2012, consumul de apă a fost de 21.288.496 mc, din care: consumul populației reprezintă 13.634.543 mc, consumul agenților economici 5.500.776 mc și consumul instituțiilor 2.153.177 mc.

Consumul total de apă al orașului a fost în 2012 de 191 litri apă/locuitor/zi, ceea ce situează Municipiul Timișoara în parte inferioară a bazei de date TRACE (fig. 40). Din acest punct de vedere Timișoara are o performanță mai bună decât alte orașe din regiune, inclusiv Sofia, Budapesta sau Craiova, dar consumul de apă este mai ridicat decât în alți poli de creștere din România, cum ar fi Cluj Napoca sau Ploiești. Cu toate acestea, în ceea ce privește consumul de apă exclusiv în sectorul rezidențial, municipiul are performanțe destul de bune, înregistrând în 2012 un consum de 12 litri/locuitor/zi. Această cifră reprezintă un consum de trei ori mai mic decât acum două decenii.

Strategia Integrată de Dezvoltare 2015-2020
Polul de Creștere Timișoara

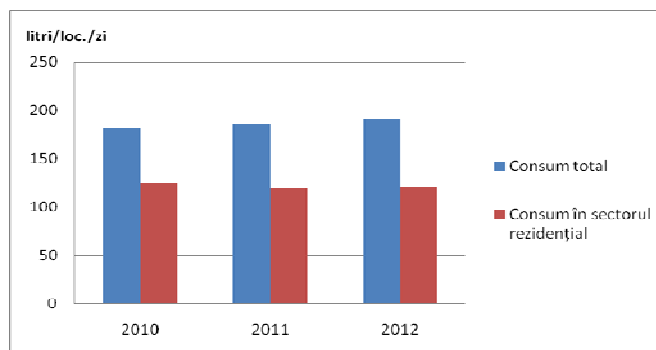


Figura nr. 40 Evoluția consumului total de apă în municipiul Timișoara (2010-2012)

Principala sursă de apă pentru comunele din arealul de influență al municipiului Timișoara o reprezintă apa subterană. Apa este extrasă din straturile acvifere inferioare nepoluate folosind puțuri care au între 125-200 metri adâncime.

În ceea ce privește alimentarea cu apă în comunele din zona Polului de creștere situația este următoarea:

- comune în care au rețea de alimentare cu apă peste 70% din gospodării: 5 comune (Becicherecu Mic, Dudeștii Noi, Dumbrăvița, Orțișoara, Giroc)
- comune în care au rețea de alimentare cu apă 35-70% din gospodării: 3 comune (Ghiroda, Moșnița Nouă, Săcălaz);
- comune în care au rețea de alimentare cu apă sub 35% din gospodării: 6 comune (Pischia, Remetea Mare, Sânmihaiu Român, Șag, Bucovăț, Giarmata);

Lungimea rețelei de apă în municipiul Timișoara este de 623,7 km și deservește un număr de 23.891 gospodării.

Lungimea de distribuție în comunele polului de creștere este de 405,30 km și deservește un număr de 10.578 gospodării din totalul de 24.086 (din datele pe care le deținem, deoarece comunele Bucovăț și Giarmata nu au furnizat date). Toate comunele din polul de creștere beneficiază de rețea de alimentare cu apă. Comuna Sânmihaiu Român are rețea de apă dar este nepotabilă. Situația se va reglementa datorită investițiilor din POS 1 și ca urmare Sânmihaiu Român și Utvin vor fi alimentate de la Timișoara ([Anexa Inf. 4](#)).

b. Sistemul de canalizare al municipiului Timișoara, de tip unitar, deține o rețea de colectare și de transport a apelor uzate și pluviale însumând 537,4 km lungime. Sistemul este compus din canale de serviciu, colectoare secundare și patru colectoare principale Nord (2) și Sud (2) care descarcă apele uzate și cele pluviale în Stația de Epurare. Rețeaua de canalizare a municipiului deservește și satele Chișoda, Ghiroda, Dumbrăvița, Giroc, Moșnița Nouă, Moșnița Veche și Uivar.

Sistemul de canalizare de tip unitar prezintă problemele specifice unui astfel de sistem, cu ape industriale netratate sau parțial tratate și cu încărcare hidraulică mare în timpul ploilor torențiale. Rețeaua de canalizare pentru apele uzate și pluviale este insuficient dezvoltată în zona periferică a orașului, iar în zonele unde nu există rețele subterane de canalizare, apele pluviale sunt colectate prin rigole și șanțuri deschise. Astfel de zone sunt cartierele periferice ale Timișoarei și comunele periurbane. Apele pluviale colectate de șanțuri și rigole sunt conduse în sistemul de desecare, aflat în exploatarea ANIF Timișoara.

Stația de epurare a fost pusă în funcțiune în anul 1912 cu o capacitate de 570 l/s, funcționând cu o treaptă mecanică. În anul 1968 a fost modernizată și extinsă ajungând la capacitatea de 1000

l/s. În perioada 1979-1981 s-a mărit capacitatea treptei mecanice cu 1000 l/s și s-a realizat treapta de epurare biologică pentru un debit de 2000 l/s. În paralel cu instalațiile de epurare s-au realizat două stații de pompare pentru ape pluviale, prevăzute cu un deversor. La ora actuală capacitatea instalată a celor două stații de pompare ape pluviale, care refulează apa direct în Bega este de 20.000 l/s. Între anii 1987-1994 s-a construit o extindere a treptei de epurare mecanică pentru un debit de 1500 l/s. Stația de epurare a fost complet modernizată printr-un proiect finanțat prin programul ISPA al Uniunii Europene. În cadrul programului de investiții pentru modernizarea stației a fost reabilitată treapta mecanică de epurare și s-au construit două linii noi – una de tratare biologică și terțiară a apei uzate (pentru eliminarea azotului și fosforului) și una pentru tratarea nămolului. Din fondurile alocate pentru stația de epurare s-a construit și o clădire nouă pentru laboratorul de control calitate al Aquatim. Practic, Timișoara dispune acum de o stație nouă de epurare, cu o capacitate maximă de preluare a apei uzate de 3.000 l/s, care poate deservi 440.000 locuitori și corespunde cerințelor de mediu atât din legislația europeană cât și din cea românească.

Serviciul de canalizare este asigurat pentru 96% din totalul populației urbane.

În mediul rural canalizarea apelor uzate se face în sistem unitar. Din datele puse la dispoziție de către AQUATIM și primăriei, situația canalizării se prezintă astfel:

- comune care au rețea de canalizare între 35-70% din gospodăria - 2 comune (Dumbrăvița, Giroc);
- comune care au rețea de canalizare sub 35% din gospodăria - 5 comune (Ghiroda, Dudeștii Noi, Giarmata, Orțișoara, Moșnița Nouă - are canal colector, dar fără nici un racord);
- comune care nu au rețea de canalizare – 7 comune (Becicherecu Mic, Bucovăț, Pișchia, Remetea Mare, Săcălaz, Sânmihaiu Român, Șag).

Localitățile rurale care au canalizare și nu sunt conectate la canalizarea municipiului Timișoara au fose septice sau stații de epurare. Lungimea rețelei de canalizare în municipiul Timișoara este de 537,4 km, lungimea rețelei de canalizare în comunele din polul de creștere este de 160 km. Un număr de 7 comune nu au rețea de canalizare.

Pentru reducerea disparităților de confort dintre Timișoara și zonele de influență și pentru asigurarea accesului localităților la sistemele centralizate de alimentare cu apă potabilă, de colectare și tratare a apelor uzate, Aquatim derulează un proiect de investiții cu fonduri nerambursabile, prin POS Mediu 2007-2013, în valoare de 118,87 mil. de euro (509.635.639 lei) pentru extinderea și modernizarea infrastructurii de alimentare cu apă și canalizare pentru județul Timiș.

Prin proiect se vor extinde și reabilita 200 km rețele de canalizare, 100 km rețele de apă și se vor construi 7 stații de epurare a apei uzate, respectiv 3 stații de tratare a apei potabile, în 12 localități din județ. Pentru Timișoara au fost alocate fonduri de peste 27mil. Euro, pentru extinderea a 4,74 km și înlocuirea a 4,73 km din rețeaua de apă ; extinderea a 15,85 km și înlocuirea a 12,16 km din sistemul de canalizare modernizarea unei stații de pompare a apei uzate și realizarea unui sistem de deshidratare a nămolului.

Pentru perioada 2014-2020, investiții pentru alimentări cu apă și canalizare sunt prevăzute în Master Planul actualizat în 2012. Revizuirea și actualizarea Master Planului a fost necesară pentru pregătirea portofoliului de proiecte care vor fi finanțate prin POS Mediu 2014-2020.

c. Alimentarea cu energie electrică

Municipiul Timișoara și zona învecinată este alimentată cu energie electrică din sistemul energetic național (SEN), sursele de bază fiind Centrala Hidroelectrică „Porțile de Fier” și Centrala Termoelectrică Mintia.

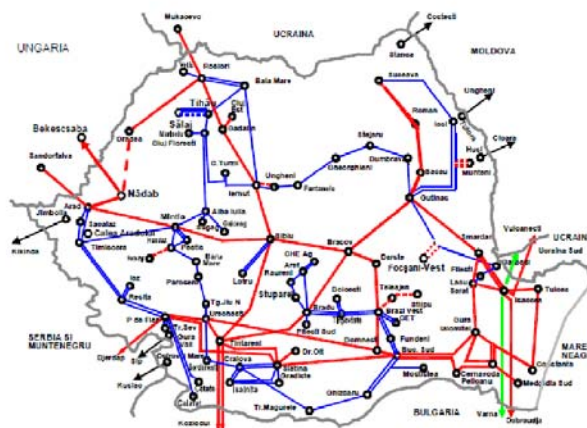
Rețeaua de transport a energiei electrice

Transportul energiei electrice se realizează de către SC Transelectrica SA, ST Timișoara prin intermediul liniilor de 220 kV: Timișoara – Mintia, Timișoara – Săcălăz, Timișoara – Arad și Timișoara – Reșița. Liniile de 220 kv (LEA 220 kV) au o lungime totală de 55, 4 km și sunt distribuite în cadrul Polului de creștere Timișoara după cum urmează:

- Timișoara (stația Săcălăz) – Arad (lungime în cadrul Polului de creștere Timișoara: 29,6 km)
- Racord Săcălăz – (3,6 km)
- Timișoara (stația Moșnița) – CTE Mintia (12,2 km)
- Timișoara (stația Moșnița) – Reșița (6,99 km)

Rețelele electrice de transport (inclusiv rețeaua de interconexiune LEA 110kV) sunt în stare tehnică corespunzătoare.

Stații de transformare 220kV/110 kV sunt exploatate de SC Transelectrica SA, ST Timișoara. Alimentarea cu energie electrică a Polului din sistemul energetic național, se face prin stațiile de sistem 220/110kV (Timișoara 2x200 MVA, Săcălăz 1x200 MVA), teritoriul Polului de creștere Timișoara fiind acoperit în totalitate.



LEGENDA:

- LEA 110 kV : —
- LEA 220 kV : — (***** : funcționează la 110 kV)
- LEA 400 kV : — (- - - : funcționează la 220 kV; LEA 400kV Nadab - Oradea în curs de finalizare)
- LEA 750 kV : —

Figura nr. 41 Rețeaua electrică de distribuție a energiei electrice din România

Teritoriul Polului de creștere este străbătut de linii de 110 kV, linii care fac parte din SEN și sunt exploatate de către SC Enel Distribuție Banat SA.(fig. 41)

A) linii electrice de 110 kV ce străbat Polul de creștere:

- Arad – Timișoara;
- Timișoara – Giulvăz;
- Timișoara – Orțișoara;
- Timișoara – Deta;
- Timișoara – Oțelu Roșu.

B) stații de transformare de 110 kV:

Stațiile de 110 kV din Municipiul Timișoara sunt: Azur (65MVA), Bucovina (25 MVA), Cetate (51MVA), Dumbrăvița (65 MVA), Fratelia (115 MVA), Freidorf (41 MVA), IMT (32 MVA), Musicescu (25 MVA), Pădurea Verde (50 MVA), Venus (25 MVA), Victoria (80 MVA),

Solventul (80 MVA) și CTE Sud (32 MVA). Dintre acestea stațiile de transformare Azur, IMT, Freidorf și CTE Sud alimentează aproape în exclusivitate platformele industriale. În afară de aceste stații din municipiul Timișoara pe teritoriul polului mai există o stație de transformare la Orțișoara (16 MVA).

C) linii de distribuție de medie tensiune

Distribuția energiei electrice pe medie tensiune se realizează prin rețelele de repartitie publică, exploatate de către SC Enel Distribuție Banat SA. În Timișoara distribuția pe partea de medie tensiune se face astfel:

- la 10 kV prin intermediul a 140 posturi de transformare și a 293 km de linii subterane în cablu;
- la 20 kV prin intermediul a 670 posturi de transformare și a 437 km de linii subterane în cablu și 133,28 km linii aeriene.

Dintre cele 810 posturi de transformare, un număr de 115 sunt posturi aeriene, 11 sunt posturi în construcție subterană, 124 sunt posturi înglobate în construcții existente, 557 sunt posturi independente în cabină de zid și 3 sunt PT la subsol. Puterea instalată în aceste posturi de transformare este de cca. 477 MVA. La acestea se adaugă 115 posturi de transformare în proprietatea terților cu o putere instalată de 160 MVA.

Configurație rețelei electrice aeriene de medie tensiune (20 kV) este "buclată" cu funcționare radială. Fiecare LEA 20 kV are capetele sprijinite cel puțin pe două stații de transformare, cu separatoare din loc în loc pe tronsoane ale liniei, pentru a putea scoate de sub tensiune rapid un tronson defect prin deschiderea acestora, restul liniei putând fi repus în funcțiune.

D) linii de distribuție de joasă tensiune

Rețeaua de distribuție de joasă tensiune este preponderent subterană, în mediu urban în zona centrală și în zonele de blocuri de locuințe. În restul zonelor este de tip aerian. Rețelele aeriene totalizează 617 km (din care 392 km sunt executate cu conductor izolat torsodat, restul fiind rețele clasice), iar rețelele subterane însumează 944 km. Posturile de transformare care alimentează rețelele de joasă tensiune sunt preponderent aerian în mediul rural. În mediul urban majoritare sunt posturile în cabină de zidărie sau incluse în construcții, ele asigurând alimentarea consumatorilor industriali, terțiari sau casnici.

Rețeaua de distribuție de joasă tensiune este preponderent subterană, în mediu urban în zona centrală și în zonele de blocuri de locuințe. În restul zonelor este de tip aerian. Posturile de transformare care alimentează rețelele de joasă tensiune sunt preponderent aerian în mediul rural. În mediul urban majoritare sunt posturile în cabină de zidărie sau incluse în construcții, ele asigurând alimentarea consumatorilor industriali, terțiari sau casnici.

Sunt două tipuri de posturi de transformare, din punctul de vedere al consumatorilor pe care îi deservesc: posturi de transformare de rețea, la care sunt racordați consumatori casnici, din sectorul terțiar, iluminatul public și posturi de transformare de abonat care deservesc unități economice, spitale, baze sportive, grupuri școlare, etc.

E) indicatorii energetici

La nivelul Municipiului Timișoara, indicatorii energetici sunt următorii:

- densitatea liniilor electrice de medie tensiune: 6,68 km/kmp;
- densitatea liniilor electrice de joasă tensiune: 12,08 km/kmp;
- lungimea liniilor de medie tensiune raportată la numărul de posturi de transformare – 1,07 km/post;
- lungimea liniilor de joasă tensiune raportată la numărul de posturi de transformare – 1,93 km/post;

La nivelul județului Timiș (sursa Planul de amenajare a teritoriului Județului Timiș volumul 6):

- densitatea liniilor electrice aeriene de medie tensiune: 0,44 km/kmp
- densitatea liniilor electrice aeriene de joasă tensiune: 0,37 km/kmp

- lungimea liniilor de medie tensiune raportată la numărul de posturi de transformare – 1,80 km/post
- lungimea liniilor de joasă tensiune raportată la numărul de posturi de transformare – 1,84 km/post.

F) indicatorii de performanță pentru serviciul de distribuție a energiei electrice

Analiza calității serviciului de distribuție a energiei electrice se face pe baza indicatorilor de performanță definiți de „Standardul de performanță pentru serviciul de distribuție a energiei electrice”, aprobat prin Ordinul Președintelui ANRE nr. 28/30.08.2007.

Indicatorii de calitate analizați în cadrul raportului se referă la activitățile specifice de distribuție la toate nivelurile de tensiune, de la 400/230 V, respectiv joasă tensiune, medie tensiune, până la 110kV inclusiv - înaltă tensiune, având în vedere că rețelele de distribuție funcționează în această gamă de tensiuni și pentru toate categoriile de consumatori din mediul urban sau rural.

Indicatorii de performanță asigură o cuantificare a calității serviciului de distribuție prestat și se referă la:

- continuitatea în alimentare;
- calitatea tehnică a energiei electrice;
- calitatea comercială a serviciului de distribuție.

În anul 2012, numărul total de utilizatori racordați la rețelele electrice din patrimoniul operatorului de distribuție (OD) Enel Banat a fost de 863.037 (comparativ 855.379 în anul 2011, 848.642 în anul 2010). Numărul de utilizatori pe cele șase categorii sunt: urban IT - 18, urban MT - 824, urban JT- 530.560, rural IT- 27, rural MT- 988, rural JT- 330.620. (Sursa: Raportul ANRE privind realizarea indicatorilor de performanță pentru serviciul de distribuție a energiei electrice 2012)

Din examinarea acestor date se constată că numărul de utilizatori la înaltă tensiune (IT), respectiv la medie tensiune (MT) este foarte mic, neglijabil chiar, față de numărul de utilizatori la joasă tensiune (JT).

Consumul de energie electrică pe raza Municipiului Timișoara pentru anul 2012 a fost de 1.537.369,4 MWh, acest consum fiind repartizat pe categorii de consumatori, astfel: 1.062.724 MWh agenți economici și 474.645,4 MWh consumatori casnici. Consumul de energie electrică pe raza Municipiului Timișoara pentru anul 2013 a fost de 1.505.210,6 MWh, acest consum fiind repartizat pe categorii de consumatori, astfel: 1.043.090,1 MWh agenți economici și 462.120,5 MWh consumatori casnici. Consumul specific total de energie electrică în anul 2013 a fost de 4.955,6 kWh/locuitor/an, iar cel înregistrat în sectorul casnic este de 1521,45 kWh/locuitor/an. Consumul specific de energie electrică în sectorul casnic a scăzut cu cca. 2% în anul 2013 față de anul 2012 (fig. 42).

Gradul de electrificare al municipiului Timișoara este de 100%. Gradul de electrificare al județului Timiș este de 99,6%, mult mai mare decât media pe țară care este de 96,8%. Gospodăriile neracordate la rețea provin din comunele care necesită lucrări de extindere la rețelele electrice existente. (sursa: Planul de amenajare a teritoriului Județului Timiș volumul 6)

În ultimii ani în instalațiile electrice din municipiul Timișoara s-au executat o serie de lucrări de modernizare, precum și o serie de injecții de putere, dintre care cele mai importante sunt: trecerea la 20 kV a rețelelor, trecerea în telecontrol a posturilor de transformare. Volumul actual de rețele electrice acoperă în mare parte necesitățile Polului de creștere, în viitorii ani fiind necesare un număr limitat de lucrări.

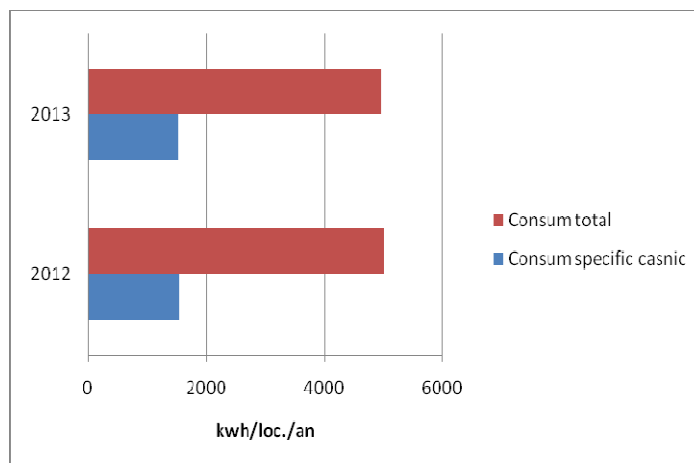


Figura nr. 42 Consumul de energie electrică în municipiul Timișoara

Dezvoltarea economică și socială pe termen lung necesită o politică energetică echilibrată. Tehnologiile informatice și de comunicație au un rol important în ceea ce privește îmbunătățirea eficienței pe întreg lanțul producție – transport – distribuție – consum al energiei. Aceste tehnologii oferă potențialul pentru o trecere la procese și servicii cu consum redus de resurse, economii de energie, rețele de transport și distribuție inteligente și mai eficiente.

În Planul de perspectivă 2010- 2014, orientativ 2019 al Transelectrica SA sunt propuse:

- LEA 400 kV Reșița – Timișoara, Reșița - Săcălaz, realizată pe traseul liniei de 220 kV existente;
- Linie 400 kV Timișoara - Arad, realizată prin trecerea la 400 kV a liniei de 220 kV existente, secționată pentru racordarea LEA 400 kV racord Săcălaz;
- Linie 400 kV nouă racord Săcălaz, construită pe actualul traseu al liniei de 220 kV existentă, cu intrare ieșire în LEA 400 kV Timișoara – Arad;

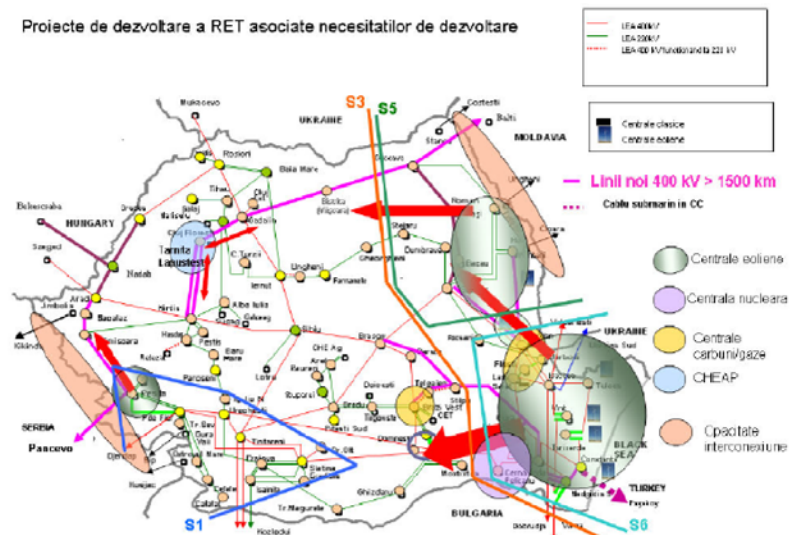


Figura nr. 43 Proiecte de dezvoltare a RET asociate necesităților de dezvoltare

În cadrul strategiei de dezvoltare durabilă obiectivele companiilor de transport și distribuție a energiei electrice sunt:

- alimentarea tuturor clienților în condiții de calitate și siguranță;

- reducerea pierderilor de energie în rețelele de distribuție;
- minimizarea costurilor de exploatare și mentenanță;
- finalizarea electrificării rurale;

Transelectrica SA prin Sucursala Transport Timișoara va promova proiectul de trecere la 400 kV a axului Porțile de Fier – Reșița – Timișoara – Săcălaz – Arad și va reabilita rețelele electrice de înaltă tensiune (110 și 220 kV).

Enel Distribuție Banat S.A. în anii următori intenționează trecerea la 20 kV a rețelei de distribuție de 10 kV, modernizarea rețelelor de medie tensiune subterane, modernizarea posturilor de transformare. Prin programul de investiții se urmărește în primul rând scăderea duratei de nealimentare a consumatorilor, respectiv a indicatorului SAIDI și reducerea frecvenței întreruperilor, respectiv indicatorul SAIFI.

e. Iluminatul public

Lumina fie naturală, fie cea artificială este cea componentă a vieții fără de care existența și evoluția omului nu ar fi posibilă. În lipsa luminii naturale, continuarea activității oamenilor este facilitată de existența iluminatului artificial atât în interiorul clădirilor, cât și în exteriorul lor. În tehnica iluminatului, un loc aparte îl ocupa iluminatul public datorită implicațiilor pe care le are în viața citadină.

Iluminatul public, corespunzător realizat, are efecte benefice atât în ceea ce privește siguranța și securitatea cetățenilor localității, cât și sub aspect economic. Siguranța cetățenilor implică reducerea numărului de accidente de circulație pe timpul nopții, acest lucru fiind demonstrat prin studii realizate de specialiști din diferite țări, de-a lungul timpului.

Tot din aceste studii rezultă că securitatea cetățenilor unei localități este mai mare, în locurile în care iluminatul public este realizat corespunzător (întineric favorizând infracționalitatea).

Într-un oraș modern, prin punerea în valoare a ansamblurilor arhitecturale folosind tehnica iluminatului, se pot constitui puncte de atracție pentru numeroși vizitatori, contribuindu-se astfel, la dezvoltarea turismului.

Până în anul 1989, în iluminatul urban din România, soluțiile lumino-tehnice adoptate pentru arterele de circulație erau tipizate, fără un control calitativ și cantitativ al acestora, iar sistemele de iluminat decorativ, practic, nu existau.

După anul 1989, poziția pe care o ocupa iluminatul artificial în viața socială, spirituală și economică a țării a fost reconsiderată, făcându-se remarcată o mai mare preocupare a autorităților locale și centrale față de acest domeniu. Cu toate acestea, realizarea iluminatului public în localitățile țării nu se ridică încă la nivelul standardelor internaționale.

Serviciul de iluminat public cuprinde iluminatul stradal-rutier, iluminatul stradal-pietonal, iluminatul arhitectural, iluminatul ornamental și iluminatul ornamental-festiv. Sistemele de iluminat public constituie un ansamblu tehnologic și funcțional, alcătuit din construcții, instalații și echipamente specifice, care cuprinde:

- rețele electrice de joasă tensiune supraterane sau subterane, destinate iluminatului public;
- stâlpi de susținere a rețelei, respectiv a corpurilor de iluminat, destinați exclusiv iluminatului public;
- posturi de transformare și cutii de distribuție aeriene, terane sau subterane, destinate exclusiv iluminatului public;
- echipamente de comandă, automatizare, măsurare și control;

- corpuri de iluminat, console și accesorii.

Iluminatul public are implicații directe în protecția mediului prin mai mulți factori:

- prin utilizarea eficientă a energiei (reducerea consumurilor nejustificate – utilizarea de echipamente performante cu consumuri reduse de energie).
- prin utilizarea echipamentelor cu componente reciclabile (ex.: excluderea utilizării surselor cu vapori de mercur).
- reducerea poluării luminoase prin orientarea aparatelor de iluminat spre suprafața căii de circulație (aparatele de iluminat nu pot fi utilizate pe post de “reflectoare”).

Din punct de vedere social și instituțional, realizarea unui iluminat public de calitate se reflectă în:

- creșterea gradului de civilizație, a confortului și a calității vieții;
- creșterea gradului de securitate individuală și colectivă în cadrul comunităților locale;
- asigurarea siguranței circulației rutiere și pietonale;
- realizarea unei infrastructuri edilitare moderne;
- funcționarea și exploatarea în condiții de siguranță, rentabilitate și eficiență economico-financiară;
- crearea unei personalități urbane atât pe timpul zilei cât și pe timpul nopții, va aduce, cu siguranță mari beneficii în sfera serviciilor, și, de ce nu, bucuria și mândria de a trăi într-un oraș civilizat așa cum locuitorii s-au dorit întotdeauna.

În privința iluminatului public, Timișoara deține importante premii la nivel european și național. Astfel, la 15 decembrie 1882 Primăria încheie un contract de concesiune cu societatea Anglo-Austrian Bruch Electrical Comanz Ltd. pentru iluminarea electrică a străzilor, iar la 12 noiembrie 1884 s-au pus în funcțiune pe străzile Timișoarei 731 de lămpi de iluminat incandescente cu filament de cărbune, în lungime de 59 de kilometri, Timișoara devenind astfel *primul oraș din Europa cu străzile iluminate electric*.

Sistemul de iluminat public din Timișoara este administrat de două companii private: Elba administrează iluminatul public din partea de nord a municipiului față de Canalul Bega iar AEM se ocupă de administrarea iluminatului public din partea de sud a municipiului față de Canalul Bega. Cele două companii au contracte de concesiune pe o perioadă de 10 ani, începând din 2005. de asemenea sunt responsabile și de extinderea serviciilor de iluminat în municipiu și de asigurarea iluminatului festiv de sărbători.

În prezent în Timișoara există 24.124 de stâlpi de iluminat. În ultimi ani au fost demarate o serie de lucrări de extindere și de modernizare a iluminatului public. Lucrările de extindere au fost executate în zonele rezidențiale ale municipiului. La ora actuală sistemul de iluminat acoperă 624,55 km de străzi, ceea ce reprezintă 93% din străzile orașului. Cele două companii au înlocuit 99% din becurile pe bază de mercur cu unele moderne, mai eficiente, cu vapori de sodiu.

Drept urmare eficiența sistemului de iluminat public a crescut cu 30%, dar acest lucru nu a dus la realizarea nici unei economii de curent electric pentru că s-a extins zona de acoperire a sistemului de iluminat public.

În 2012 consumul de energie electrică pentru iluminat public a fost de aproximativ 13.576.873 kWh. Primăria Municipiului Timișoara cumpără energie electrică pentru iluminatul public de la Enel.

Cu un consum de 563 kWh pe stâlp de iluminat, Timișoara are o situație mai bună decât alte orașe din regiune, inclusiv Banja Luka, Sarajevo, dar se afla în urma altor poli de creștere din România, precum Craiova, Cluj Napoca și Brașov. (Sursa Raport TRACE – Îmbunătățirea

eficienței energetice în Timișoara, România). Iluminatul stradal începe automat la ora 17:30 iarna și 21:30 vara și de obicei, rămâne activ până dimineața (ora 07:00).

La ora actuală, Timișoara implementează un sistem de reglare a intensității luminii printr-un program pilot pe Bd. Republicii care are în vedere reducerea intensității luminii cu 30% pe timpul nopții, între orele 01:00 și 05:00. În Timișoara, de asemenea, se testează un sistem avansat în cadrul unui program pilot în partea de nord a orașului, unde 54 de stâlpi au fost echipați cu becuri cu LED. Becuri cu LED-uri au fost instalate și în Parcul Rozelor, Piața Sinaia precum și pe câteva clădiri din oraș. În viitorul apropiat sistemul de iluminat bazat pe LED-uri va fi extins și pe malurile Canalului Bega. Cu toate avantajele acestui tip de iluminat, respectiv: eficiență (economia de energie depășește frecvent 50% față de sursele tradiționale), emisia direcțională a luminii, durata de viață ridicată, sunt mult mai rezistente la variații de temperatură, vibrații și șocuri mecanice, fiind deci mai fiabile decât cele tradiționale, aprindere instantanee, totuși, sistemul de iluminat cu LED-uri nu a fost extins la toți stâlpii de iluminat din oraș, pentru că acest sistem necesită servicii speciale de întreținere și costuri ridicate. De asemenea nici un oraș din țară nu folosește integral acest tip de iluminat, deci nu există o experiență directă cu privire la modul cum funcționează efectiv acest sistem.

O atenție deosebită se acordă în ultimul timp iluminatului arhitectural, menit a pune în valoare principalele monumente de arhitectură din centrul orașului. Deja, beneficiază de acest tip de iluminat clădirile Primăriei, Politehniciei, cea a Palatului Baroc, precum și Catedrala Mitropolitană, Domul romano-catolic, Opera Română etc. urmând a se continua acest demers și cu alte clădiri reprezentative din punct de vedere arhitectural ale orașului (fig. 44).



Figura nr. 44 Clădirea Politehniciei iluminată arhitectural

Analiza datelor referitoare la stadiul actual al sistemului de iluminat public al polului de Creștere Timișoara, coroborat cu cerințele stipulate în legislația actuală privind indicatorii de calitate, arată necesitatea, dar și posibilitatea efectuării unor acțiuni ample de reabilitare, modernizare și extindere a sistemului de iluminat public în scopul realizării unui Serviciu de iluminat public performant atât din punct de vedere tehnic, cât și din punct de vedere economic (Anexa Inf. 5).

Prețul energiei electrice ca factor extern, conform previziunilor actuale are tendințe accentuate de creștere și se impune modernizarea și reabilitarea sistemului de iluminat prin montarea de aparate de generație nouă cu LED, eficiente din punct de vedere energetic, în conformitate cu cerințelor

CIE (International Commission on Illumination) și ale legislației în vigoare, precum și implementarea de soluții tehnice pentru eficientizarea din punct de vedere energetic a sistemului de iluminat public, cum ar fi: sistemul de control și monitorizare a sistemului de iluminat public, sisteme independente de iluminat cu panouri fotovoltaice, etc.

Tendința mondială este de renunțare la sursele de lumină clasice, mai puțin eficiente energetic și promovarea surselor de lumină performante, categorie din care fac parte LED-urile. Legislația europeană prevede înlocuirea până în 2017 a surselor de iluminat cu incandescență și descărcare în gaze.

Potrivit *Planului de acțiune privind energia durabilă (PAED)*, elaborat în 2010, în Timișoara se are în vedere instalarea de celule fotovoltaice și panouri solare, care să genereze o parte din energia necesară sistemului de iluminat public.

f. Alimentarea cu energie termică

Serviciile de producere și distribuție a energiei termice și a apei calde menajere în sistem centralizat sunt asigurate, pentru municipiul Timișoara, de către S.C. Colterm S.A., companie locală de termoficare cu centralele CET Timișoara Centru și CET Timișoara Sud. S.C. Colterm S.A. Timișoara asigură producția, transportul, transformarea, distribuția și furnizarea energiei termice pentru circa 72.000 de apartamente din care peste 5700 apartamente prin centrala de cogenerare Freidorf.

Producția energiei termice se realizează în trei centrale electrice de termoficare (CET Centru, CET Sud, CET Freidorf), 18 centrale termice de cartier și 114 puncte termice. În CET Centru și CET Sud, producția de energie termică se realizează prin intermediul a 7 cazane de apă fierbinte și a 6 cazane de abur. De asemenea în CET Sud se produce și energie electrică, în cogenerare, cu ajutorul unor turbine în contrapresiune. În CET Freidorf s-au montat, pe lângă cazanele de apă caldă existente, două motoare termice cu aprindere prin scânteie, care produc energie electrică și termică în cogenerare. În centralele de cartier, energia termică se produce cu ajutorul cazanelor de apă caldă, instalate în fiecare centrală.

Combustibilii utilizați pentru producerea energiei termice sunt gazele naturale (atât în CET-uri, cât și în centralele de cartier), păcura (în CET Centru) și cărbunele (în CET Sud). Puterea actuală instalată în centralele electrice de termoficare aparținând SC COLTERM SA (CT Centru, CET Sud, CET Freidorf) este de 897,6 MWt și 19,7 MWe, iar în centralele termice de cartier CT puterea instalată este de 64,5 MWt. Din puterea totală instalată 46 % este produsă în centrale pe cărbune (lignit cu suport gaze naturale), iar 54% este produsă în centrale pe hidrocarburi (fig. 45).

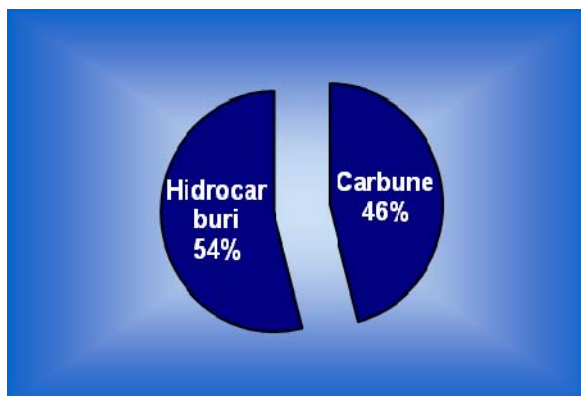


Figura nr. 45 Ponderea combustibililor utilizați pentru producerea energiei termice

Transportul energiei termice se realizează prin intermediul rețelei de transport a apei fierbinți, care face legătura între CET Centru, CET Sud și punctele de transformare. Rețeaua de transport este alcătuită din două fire (tur și retur), cu diametre cuprinse între 65 și 1000 mm și are o lungime totală de cca. 73 km. Transformarea energiei termice, adică transferul căldurii de la agentul primar din conductele de transport (apă fierbinte), la agentul secundar din conductele de distribuție (apă caldă de consum și încălzire) precum și adaptarea parametrilor agentului termic conform nevoilor consumatorilor se fac în 114 puncte termice (puncte de transformare). În afara acestora, mai există un număr de 24 puncte termice aparținând unor agenți economici și 2 stații termice, care preiau căldură din rețeaua de transport a apei fierbinți. Transferul căldurii din rețeaua de transport în cea de distribuție se face prin intermediul schimbătoarelor de căldură cu care sunt dotate punctele termice. Acestea servesc fie producerii de apă caldă de consum, fie producerii de agent termic secundar pentru încălzire.

Distribuția energiei termice se face prin rețeaua de distribuție, care face legătura între punctele termice și consumatori, și este alcătuită în general din 4 fire (încălzire tur și retur, apă caldă de consum, și recirculare apă caldă de consum). Lungimea totală (geografică) a rețelei de distribuție secundare din Timișoara este de 310 km. În prezent, cca. 65% din rețeaua de distribuție este reabilitată. Colterm prestează și serviciul de furnizare a energiei termice, asigurând contractarea, măsurarea, facturarea și încasarea contravalorii acesteia.

Unul din cei mai importanți indicatori tehnico-economici care definesc activitatea de asigurare a alimentării cu energie termică a unei localități este pierderea tehnologică de căldură în activitățile de transport și distribuție ale energiei termice. Această pierdere tehnologică este inevitabilă, mărimea ei depinzând de starea tehnică a acestor rețele. Pierderile din rețeaua de distribuție includ și pierderile de transformare și furnizare a energiei termice.

Prima măsură pe care a luat-o SC COLTERM pentru micșorarea pierderilor tehnologice de căldură a fost contorizarea energiei termice, pentru a putea stabili exact mărimea și localizarea acestor pierderi, care, înainte de a se realiza contorizarea, se calculau prin utilizarea unor metode statistice și unor modele termodinamice, mai mult sau mai puțin exacte.

Astfel s-au montat contoare de energie termică la plecarea din centrale, la intrarea în toate punctele termice și la bransamentele tuturor consumatorilor finali. Ca urmare, prin scăderea sumei energiilor înregistrate de contoarele de energie termică montate la intrarea în punctele termice din energia înregistrată de contoarele de la plecarea din centrale se determină pierderea tehnologică de căldură din rețelele de transport ale agentului termic, iar prin scăderea din energia intrată într-un punct termic a energiei facturate consumatorilor finali arondați respectivului punct, se determină pierderea tehnologică aferentă transformării, distribuției și furnizării energiei termice.

În afară de cunoașterea mai precisă a pierderilor tehnologice de căldură, contorizarea a mai avut și alte efecte benefice, printre care se pot enumera :

- posibilitatea îmbunătățirii echilibrării hidraulice în rețelele de transport și distribuție;
- consumatorul plătește exact energia pe care o consumă;
- consumatorul își poate regla consumul de energie după posibilitățile de plată;
- evitarea risipei de energie termică, prin posibilitatea consumatorului de a-și urmări și gospodări consumurile de energie, reducându-și astfel consumurile inutile.

Procesul de contorizare totală a energiei termice a fost încheiat, practic, în anul 2001, Timișoara fiind primul oraș din țară care a realizat acest deziderat. Pierderile de căldură din rețele se compun din pierderile masice de agent termic, datorate neetanșeităților și din pierderile prin radiație, datorate diferenței de temperatură dintre agentul termic și mediul ambiant. Pierderile masice se

măsoară permanent la CET-uri precum și la cele 117 de puncte termice și centrale termice de cartier.

S.C. Colterm a acționat în tot lanțul transport - transformare-distribuție – furnizare pentru reducerea acestor pierderi, principalele măsuri luate fiind următoarele:

- în rețeaua de transport s-au înlocuit cca. 25% din conductele cu izolație clasică, și anume cele aflate în cea mai precară stare din punct de vedere tehnic, cu conducte preizolate, care au o durată de viață mult mai mare, datorită protecției superioare;
- depistarea zonelor cu pierderi semnificative de agent termic, și realizarea reparațiilor necesare;
- înlocuirea armăturilor de izolare vechi, uzate fizic și moral, cu armături moderne, care asigură eficient izolarea zonelor cu defect, astfel încât se evită pierderile inutile de agent termic la intervenții;
- refacerea izolațiilor termice degradate de pe traseele aeriene de conducte din rețeaua de transport.
- lucrări de investiții pentru tratarea apei în centrale, astfel încât agentul termic se încadrează din punct de vedere fizico-chimic în normativele de exploatare, evitându-se astfel depunerile și coroziunile conductelor dinspre interior.

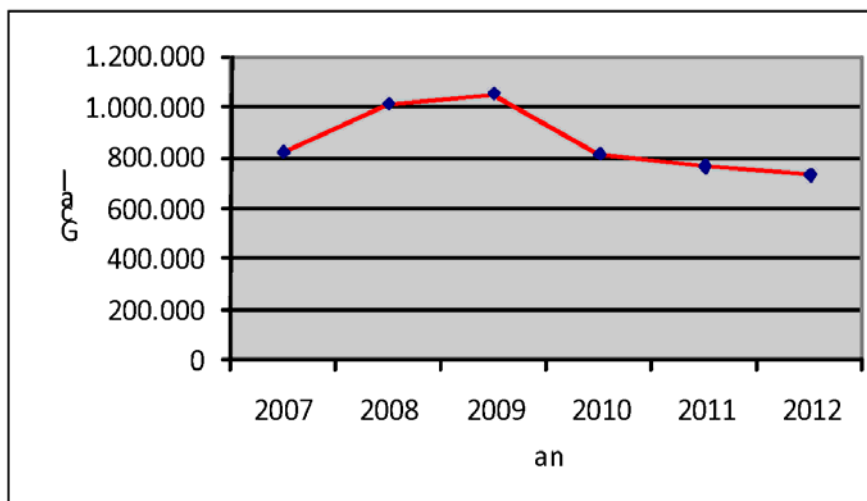


Figura nr. 46 Evoluția energiei termice livrate în municipiul Timișoara

- în punctele termice s-au înlocuit cca. 88% din schimbătoarele de căldură clasice, cu țevi în manta, cu schimbătoare moderne, cu plăci de oțel inoxidabil, ceea ce a dus la creșterea eficienței transferului de căldură;

- izolarea schimbătoarelor de căldură și a conductelor din punctele termice, micșorând astfel pierderile de căldură la transformarea energiei termice.

- toate punctele termice sunt dotate cu sisteme de îmbunătățire a calității fizico-chimice a agentului termic secundar, iar toate centralele termice de cartier sunt dotate suplimentar cu instalații automatizate de tratare a agentului termic.

- în rețeaua de distribuție s-au înlocuit cca. 64% din conductele cu izolație clasică cu conducte preizolate, micșorându-se astfel pierderile tehnologice de agent termic și căldură.

Aceste măsuri s-au realizat gradat, an de an, începând cu primii ani de după 1990, și continuă și azi, ele neputându-se finaliza într-un termen scurt, din cauza eforturilor investiționale foarte mari necesare, dar și a volumului mare de lucrări care trebuie realizate fără opriri de lungă durată ale alimentării cu căldură a consumatorilor. Trebuie menționat aici că pierderile de căldură, mai exact

cele prin radiație, care în general se exprimă în procente din căldura livrată la gardul centralelor, depind nu numai de starea tehnică a echipamentelor, ci și de mărimea consumului de energie termică. Este evident că, din punct de vedere cantitativ, la menținerea rețelelor la o temperatură dată, necesară funcționării normale a consumatorilor, pierderea de căldură prin radiație va fi aceeași într-un an sau altul, dacă starea tehnică a rețelelor nu se schimbă, la aceleași temperaturi ale rețelei și aceleași temperaturi exterioare (tab. 29).

Tabelul nr. 29 Evoluția costurilor de producere și a prețurilor de livrare a energiei termice

Tipul de cost (lei/Gcal)	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Cost producere	244,76	264,55	288,55	288,91	323,08	323,08
Preț de facturare pentru populație	147,84	147,84	187,00	252,17	252,17	252,17

Probleme grave au apărut în alimentarea cu energie termică în sistem centralizat datorită lipsei de întreținere în timp a rețelelor de transport a energiei termice, a lipsei conductelor de recirculare a apei calde în interiorul condominiilor, imposibilitatea contorizării individuale. Toți acești factori au dus la parametrii scăzuți ai agentului termic la consumatori, față de cei necesari stabiliți și astfel, în timp, au dus la creșterea nemulțumirii consumatorilor, care odată cu creșterea prețului gigacaloriei au determinat o serie de debranșări ale acestora.

Tendința de scădere a energiei termice consumate în sistem centralizat din ultimii ani se datorează debranșărilor. Avantajele utilizării gazelor naturale au condus, în timp, la debranșarea abonaților de la sistemul de alimentare centralizată cu energie termică.

În ultimi ani s-au debranșat de la sistemul de termoficare un număr mare de consumatori casnici. Astfel dacă în anul 2009 erau racordate la sistemul de termoficare un număr de 88.124 locuințe, la sfârșitul anului 2012 mai erau racordate la sistemul de termoficare 73.602 locuințe (fig. 48).

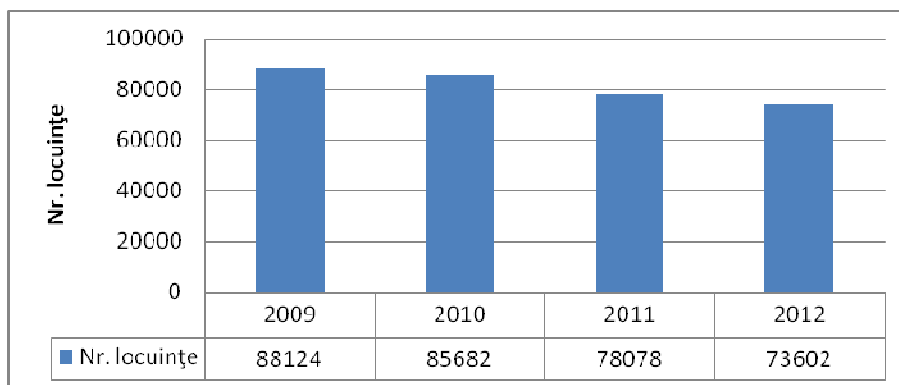


Figura nr. 47 Evoluția numărului de locuințe racordate la sistemul de termoficare

Prin urmare, unul dintre obiectivele prioritare ale Primăriei Municipiului Timișoara a fost crearea unei noi strategii de termoficare a orașului nostru, în vederea scăderii costurilor de producție și reducerii pierderilor în rețelele de termoficare (vezi PAED).

Pentru aceasta în prezent în municipiul Timișoara se desfășoară 3 proiecte:

1. "Retehnologizarea sistemului centralizat de termoficare din Municipiul Timișoara, în vederea conformării la normele de Protecția Mediului privind emisiile poluante în aer și pentru creșterea eficienței în alimentarea cu căldură urbană" prin Programului Operațional Structural

Mediu – Axa prioritară 3 – Sector Termoficare pentru re tehnologizarea sistemului centralizat de termoficare. Acesta are următoarele obiectivele specifice: Introducerea celor mai Bune Tehnologii Disponibile (BAT), în scopul reducerii emisiilor de SO₂, NO_x și de pulberi de la sistemul de încălzire urbană; Introducerea măsurilor de eficiență energetică, în scopul reducerii emisiilor de CO₂; Asigurarea accesului la serviciile publice de furnizare a energiei termice pentru toate categoriile de consumatori; Îmbunătățirea fiabilității sistemelor de încălzire și de alimentare cu apă caldă.

2. *Valorificarea energetică a deșeurilor municipale și producerea de energie electrică și termică.* În acest scop Primăria Municipiului Timișoara a realizat și aprobat Studiul de Fezabilitate pentru „Valorificarea energetică a combustibilului alternativ obținut din deșeuri municipale (DMS) prin conceperea unei instalații adecvate și integrarea acesteia în cadrul CET Sud Timișoara”. Prin realizarea acestei instalații se înlocuiește gazul metan cu un combustibil secundar rezultat din deșeuri, ajungând la o economie de gaz metan de 16 milioane mc/an ceea ce înseamnă o scădere anuală a costurilor cu combustibilul de 16.000.000 lei. Prețul la căldura produsă la gardul centralei scade cu 5% pentru cantitatea anuală livrată. Investiția se ridică la 60 milioane euro și va fi realizată prin credit furnizor de către o societate la care Consiliul Local Timișoara și SC Colterm SA dețin 70% din acțiuni.

Continuarea planului de strategie privind promovare noului sistem, intitulat “Contorizarea pe orizontală – sistemul care îți oferă siguranță și independență”. Elaborarea unei campanii de conștientizare a populației privind avantajele sistemului de contorizare individuală comparative cu celelalte surse alternative de încălzire.

3. Continuarea planului de strategie privind promovare noului sistem, intitulat “*Contorizarea pe orizontală – sistemul care îți oferă siguranță și independență*”. Elaborarea unei campanii de conștientizare a populației privind avantajele sistemului de contorizare individuală comparative cu celelalte surse alternative de încălzire.

În cadrul polului de creștere nu mai sunt localități care să beneficieze de servicii de producere și distribuție a energiei termice și a apei calde menajere în sistem centralizat

g. Alimentarea cu gaze naturale

Județul Timiș beneficiază de alimentare cu gaze naturale din mai multe surse: gaze naturale din conductele magistrale ce traversează județul venind din Podișul Transilvaniei spre județul Arad, aflate în administrarea SNTGN TRANSGAZ SA; gaze de sondă asociate din parcurile situate în partea de nord-vest a județului; gaze de sondă libere din parcurile situate în partea de central-sud-vestică a județului.

Centrele de exploatare a resurselor energetice din județ sunt:

- petrol și gaze naturale la Șandra, Dudeștii Vechi, Lovrin, Teremia Mare, Variaș, Calacea;
- gaze naturale la Deta, Buziaș, Sânnicoalu Mare, Peciu Nou.

În județul Timiș sunt 1209 sonde. Gazele naturale sunt utilizare atât pentru încălzirea spațiilor de locuit, social culturale, industriale cât și pentru procese tehnologice în industrie. Alimentarea cu gaze naturale a municipiului Timișoara se face printr-o rețea de repartiție de medie presiune conectată la trei stații de reglare – măsurare – predare, amplasate pe Calea Moșniței, pe Calea Lipovei și la Fabrica de Zahăr. De la rețeaua de repartiție de medie presiune sunt alimentate stațiile de reglare-măsurare ale marilor consumatori și stațiile de reglare-măsurare de sector. În prezent, în municipiul Timișoara, funcționează 28 stații de reglare-măsurare industriale și de sector.

Rețeaua de repartitie medie presiune se compune din cinci inele principale - un inel care cuprinde partea centrală a orașului, al doilea care cuprinde partea vestică a orașului, al treilea care cuprinde partea de nord a orașului, al patrulea care cuprinde partea estică a orașului și al cincilea care cuprinde partea de sud. De la aceste inele pornesc diferite ramificații la care sunt racordate stațiile marilor consumatori sau de sector.

CET Sud este alimentată printr-o ramură separată care primește gaze direct de la SRMP – Calea Moșniței și ocolește orașul prin sud. Prin realizarea acestei ramuri, a apărut posibilitatea creării a încă unui inel de medie presiune, prin conectarea acestei rețele cu cea care alimentează I.M.C. de pe strada Bujorilor.

Zona Timișoara dispune de un sistem de distribuție cu două trepte de presiune: presiune medie preponderent pentru agenți economici și instituții, și, presiune redusă pentru gospodării individuale și asociații de locatari. În municipiul Timișoara, conductele subterane de repartitie și de distribuție sunt amplasate, în general, în teren public, în zone verzi, trotuare, alei pietonale și în porțiuni carosabile. Consumatorii sunt racordați la rețele de distribuție prin intermediul bransamentelor și posturilor de reglare-măsurare.

Din totalul celor 14 comune din arealul de influență al municipiului Timișoara, un număr de 10 beneficiază de alimentare cu gaze naturale. Serviciile de distribuție a gazelor naturale sunt asigurate, pentru Municipiul Timișoara, Giroc, Dumbrăvița, Ghiroda, Moșnița Nouă, de către S.C. E.ON Gaz România S.A., pentru Remetea Mare, Giarmata, Șag, Săcălaz, Orțișoara de către SC GAZ VEST SA Arad iar pentru Sânmihaiu Român de către SC Timgaz SA.

Cantitatea de gaze naturale distribuită, după destinație, în localitățile polului de creștere (mii mc) a evaluat de la 180.451 mii mc în anul 2002 la 259.991 mii mc în anul 2011 ([Anexa Inf. 6](#))

Din volumul total de gaze naturale distribuită în județul Timiș în anul 2002, 83% aparținea Polului de creștere Timișoara, ponderea ajungând la 85% în anul 2011. Ponderea volumului de gaze naturale consumat în municipiul Timișoara, a scăzut de la 81% din volumul total de gaze naturale distribuit în județ în anul 2002 la 71% în anul 2011 ([fig. 48](#)).

În anul 2011 (față de 2002) volumul total de gaz distribuit a crescut cu 44%, iar volumul de gaz distribuit pentru consumul casnic cu 42%. Aceasta creștere a consumului de gaze naturale pentru uz casnic se datorează în principal creșterii consumului casnic și utilizării acestuia pentru încălzirea locuințelor, prepararea centralizată a apei calde de consum menajer, prepararea hranei, micșorarea numărului de puncte de foc ([fig. 49](#)).

Randamentele cele mai ridicate la producerea căldurii și la transport se realizează în centralele termice moderne, funcționând pe gaze naturale (sau cu combustibil lichid de calitate corespunzătoare) amplasate în interiorul clădirilor care se încălzesc, sau realizate pentru un număr mic de clădiri. Prețul mai scăzut (deocamdată) al gazelor naturale au condus, în timp, nu numai la racordarea noilor consumatori, dar și la debransarea abonaților de la sistemul de alimentare centralizată cu energie termică. Creșterea consumului de gaze naturale, la fel ca în cazul oricărei resurse neregenerabile, pune problema utilizării ei cât mai rațională, în paralel cu preocupări absolut necesare pentru diversificarea surselor de energie utilizate.

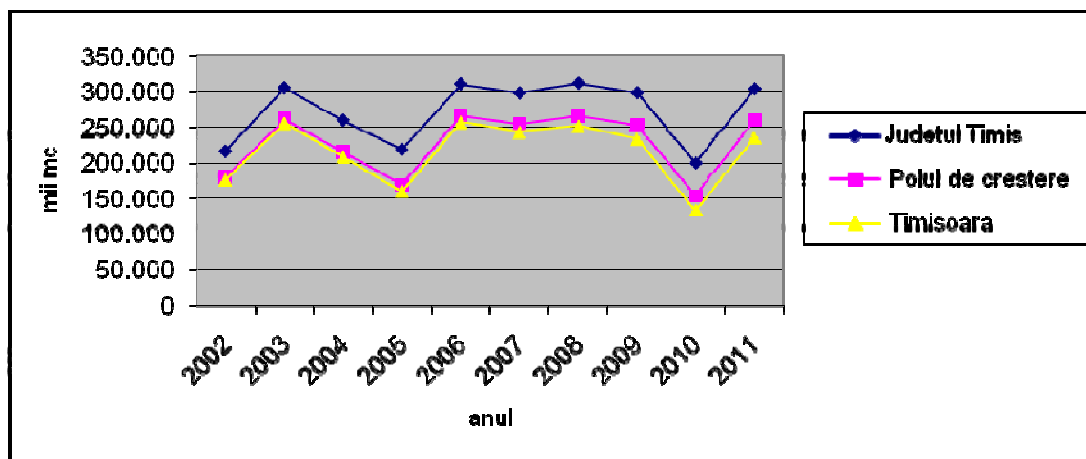


Figura nr. 48 Evoluția comparativă a volumului de gaze naturale distribuit (2002-2011)

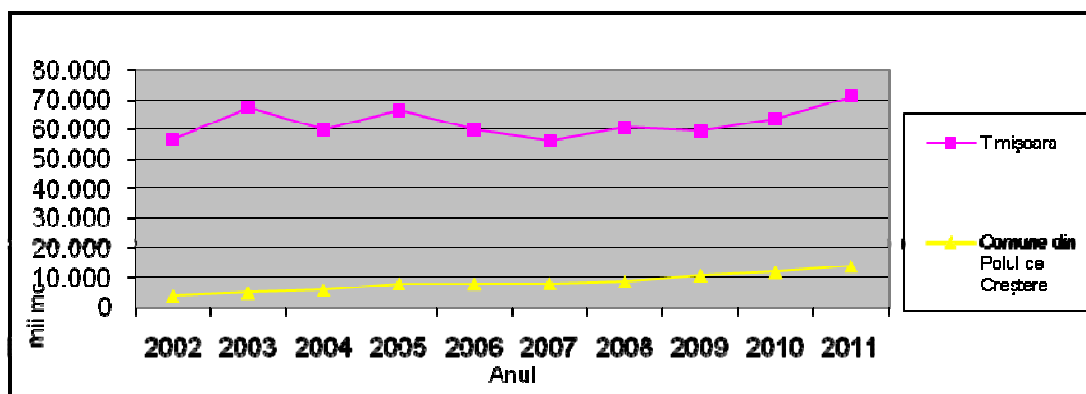


Figura nr. 49 Evoluția consumului de gaze naturale pentru uz casnic

Consumul de gaze naturale a crescut în comunele Polului de creștere Timișoara de la 3.744 mii mc în anul 2002 la 13.992 mii mc în 2011. În județul Timiș beneficiază de alimentare cu gaze naturale un număr de 25 de localități din mediul rural, dintre care 10 fac parte din polul de creștere.

Lungimea totală a rețelelor de distribuție a gazelor în municipiul Timișoara și comunele din Polul de creștere a evoluat ascendent în ultimul deceniu. Dacă în anul 2002 doar trei comune beneficiau de rețele de distribuție a gazelor naturale, în anul 2012 10 comune din cele 14 ale Polului de creștere beneficiau de această facilitate (fig. 50).

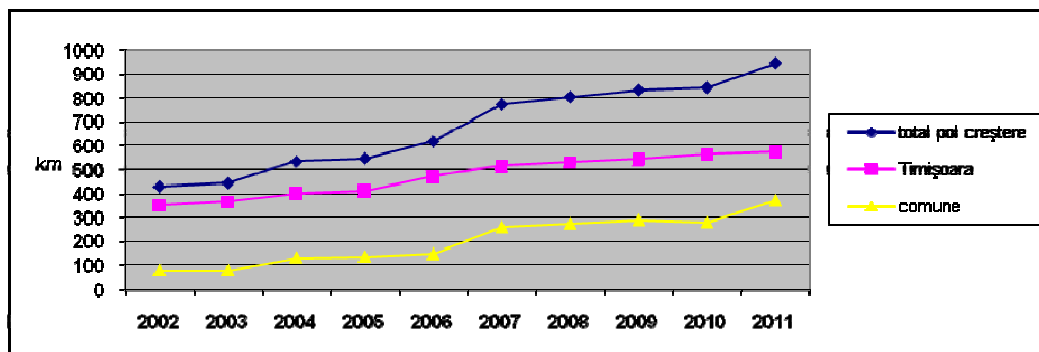


Figura nr. 50 Evoluția lungimii rețelelor de distribuție a gazelor naturale

Lungimea totală a conductelor de gaze naturale în cele zece comune la sfârșitul anului 2011 a fost de 372,6 km. Din totalul de 9832 mii mc gaze naturale distribuite, un procent de cca. 80% au fost distribuite pentru uz casnic, condițiile de locuire fiind îmbunătățite din acest punct de vedere comparativ cu anii precedenți. Volumul gazelor naturale distribuite pentru uz casnic în mediul rural s-a dublat față de anul 2002, de la 3744 mii mc la 7738 mii mc. În aceeași perioadă în Municipiul Timișoara au fost realizate lucrări de investiții ce au vizat extinderea rețelei de distribuție a gazelor naturale, serviciile de alimentare cu gaze naturale fiind asigurate în prezent în majoritatea cartierelor.

Principalele deficiențe ale alimentării cu gaze naturale în zonă sunt scăderea presiunii gazelor pe perioada de iarnă, subdimensionarea rețelelor de repartitie și distribuție datorită racordării noilor consumatori, starea precară a unor rețele din cauza vechimii acestora.

h. Telecomunicațiile

Avansul pe care telefonia fixă, mobilă, comunicațiile prin internet și serviciile conexe acestora de internet l-au înregistrat în raport cu anii precedenți, atât în județul Timiș cât și la nivel național, este indiscutabil.

Discrepanțele între mediul urban și cel rural în ceea ce privește rata de penetrare a telefoniei fixe s-au diminuat simțitor, fapt determinat în parte și de creșterea pe piață a relațiilor concurențiale între furnizorii de servicii de specialitate. Dacă în urmă cu câțiva ani companiile de telecomunicații ofereau, în marea lor majoritate, servicii într-un singur domeniu – fie în telefonia fixă, fie mobilă, fie asigurau conexiuni internet – în ultimii doi ani această politică a fost abandonată. Fenomenul este vizibil în cazul majorității prestatorilor de servicii de telecomunicații. Aceștia se implică în a oferi servicii cât mai variate clienților.

Rețeaua de cabluri în Timișoara s-a modernizat, cuprinzând preponderent rețea de cupru și fibră optică. În vederea realizării unei rețele metropolitane în municipiul Timișoara și comunele limitrofe, s-au instalat cabluri de fibră optică pentru interconectarea echipamentelor digitale de bandă largă. Odată cu apariția unui număr crescând de operatori de *telefonie fixă* (precum Atlas Telecom, RDS&RCS, UPC, Avolo Telecom, Telefonet, Axa Telecom sau World Telecom, DCS, SNR), S.C. Romtelecom S.A. – care o lungă perioadă a fost unicul prestator de servicii de telefonie în România – a depășit sfera sa tradițională de activitate și s-a îndreptat către piața de Internet și date. Marilor companii de telecomunicații care operează în județul nostru li s-a adăugat și S.C. UPC România S.A. Afiliată la Liberty Global Inc., UPC România este una dintre companiile mari de comunicații prin cablu din țară, deservind clienți din aproximativ 200 de orașe. UPC oferă servicii de telefonie fixă digitală persoanelor fizice și juridice și deține Focus Sat, companie furnizoare de servicii de televiziune digitală prin satelit.

UPC și RCS & RDS, doi mari operatori de cablu, au intrat pe piața de telefonie fixă diminuând cota deținută anterior de Romtelecom. Pentru abonații timișoreni, RCS & RDS a introdus factura unică pentru toate serviciile oferite – televiziune prin cablu, internet, telefonie fixă și mobilă. Concurența celor doi operatori a dus la extinderea rețelelor de fibră optică și astfel a pachetelor triple-pay de Internet, cablu TV și telefonie fixă. Din 2010 UPC a lansat platforma de internet în bandă largă de următoare generație, Eurodocs 3.0 – servicii broadband prin cablu coaxial, ce permite serviziteze de transfer, de până la 5 ori peste maximul oferit de tehnologia ADSL. În anul 2007, RCS&RDS a intrat agresiv pe piața telecomunicațiilor, oferind abonaților companiei și noul serviciu de telefonie mobilă DIGI mobil. Prin practicarea unor tarife mici și oferirea abonamentului unic de telefonie fixă și mobilă, RCS&RDS a obținut o cotă de piață însemnată într-o perioadă de timp relativ scurtă.

Principalii operatori de *telefonie mobilă* pentru zona Timișoarei sunt Vodafone și Orange – care își dispută permanent supremația în ceea ce privește numărul clienților. Acestora li se adaugă Cosmote, cu un număr mai mic de clienți, însă aflată în ascensiune. Orange oferă o gamă extinsă de soluții de comunicații, de la servicii de bază până la servicii integrate de voce și date fixe și mobile. Serviciile de comunicații oferite de Orange România sunt: voce, date, SMS, MMS, WAP, e-mail, GPRS, EDGE, wireless IP, WiFi, USSD etc. Vodafone România oferă un portofoliu complet de soluții de comunicare și de acces la servicii de date mobile de mare viteză, acces la e-mail și internet pe telefon. În același timp, Vodafone oferă servicii de telefonie fixă și de telefonie mobilă prin radio în standard GSM, servicii de mesagerie scurtă și multimedia (SMS/MMS) și servicii de transmisiuni de date (WAP/GPRS). Cosmote România, membră a grupului Cosmote, s-a lansat pe piața românească în decembrie 2005 și și-a asumat un plan ambițios de extindere a rețelei, câștigând titlul de operatorul cu cea mai rapidă dezvoltare din România. Compania a introdus servicii în colaborare cu Romtelecom și soluții de internet mobil competitive. Cosmote oferă acoperire pentru peste 90% din teritoriul țării. Compania este liderul în ceea ce privește portările.

Un fenomen îmbucurător este scăderea prețurilor, datorat concurenței în domeniul furnizării de conexii internet, pe piața timișoreană aceste servicii fiind oferite, pe lângă RCS&RDS, Romtelecom, UPC și de un număr de firme locale. Serviciilor menționate mai sus li se adaugă permanent altele noi (astfel firmele ce furnizează acces la internet încercând să atragă clienți) cum ar fi conexiunile dedicate numai pe fibră optică (tehnologii FTTH), adrese IP reale și alocate static (nu se schimbă la restart), canale minime garantate contractual, canal acces în rețeaua metropolitană în jur de 100 Mbps, servere metropolitane de download și jocuri, disponibilitate minimă a serviciului garantată contractual, webhosting gratuit etc.

În ceea ce privește expansiunea serviciilor legate de Web, Timișoara este primul oraș din România ai cărui locuitori beneficiază gratuit de Internet wireless, în folosul comunității. În Piața Unirii, Municipiul Timișoara împreună cu un distribuitor local de Internet au făcut posibil ca posesorii de laptopuri să se poată conecta la Internet într-un cadru relaxat. Alinierea la standardele europene constituie un efort ale cărui roade sunt evidente în domeniul telecomunicațiilor. Acesta împrumută treptat caracteristicile definitorii ale nivelului de dezvoltare atins în țările Uniunii Europene.

ANCOM - Autoritatea Națională pentru Administrare și Reglementare în Comunicații, considera 2012 un an important pentru implementarea strategiei de trecere la televiziunea digitală, actualizarea strategiei privind implementarea și dezvoltarea sistemelor BWA (Broadband Wireless Access), iar în domeniul spectrului de frecvențe, pentru definitivarea strategiei de utilizare a spectrului și elaborarea strategiei privind utilizarea benzilor de frecvențe de peste 40 GHz atribuite serviciului fix.

Anul 2013 aduce importante schimbări pentru industria telecomunicațiilor generate de adoptarea, în ultimul trimestru al anului 2012, a legii privind regimul infrastructurii rețelelor de comunicații electronice. Noul cadru legislativ aduce prevederi privind stabilirea unei proceduri transparente și nediscriminatorii de încheiere a contractelor de acces pe proprietatea publică și reglementează modul de exercitare a dreptului de acces pe o proprietate în urma încheierii unui contract și accesul la infrastructura rețelelor de comunicații electronice, inclusiv utilizarea partajată a acesteia.

Pentru a-și îndeplini atribuțiile prevăzute de această lege, Autoritatea va demara în 2013 proiecte majore precum inventarierea rețelelor publice de comunicații electronice și a elementelor de infrastructură asociate acestora, crearea unei baze de date care va include condițiile și contractele de acces pe proprietatea publică a statului sau a unităților administrativ-teritoriale precum și

elaborarea unui contract-standard de acces pe proprietatea privată în vederea instalării, întreținerii, înlocuirii sau mutării rețelelor publice de comunicații electronice sau elementelor de infrastructură. În plus, pentru a veni în sprijinul tuturor celor vizați de prevederile acestei legi, respectiv furnizorii de rețele, proprietarii și autoritățile publice, ANCOM va derula o campanie de informare cu privire la modificările majore pe care le aduce noua legislație în privința accesului pe proprietăți și a utilizării partajate a infrastructurii.

Tot în cursul anului 2013 vor fi finalizate modelele de calculație a costurilor eficiente ale furnizării serviciilor de interconectare în vederea terminării, originării și tranzitului național comutat al apelurilor la puncte fixe și terminării la puncte mobile, serviciilor auxiliare, serviciilor de backhaul pe suport Ethernet și serviciilor de linii închiriate – segmente terminale cu capacitatea de transmisie de până la și inclusiv 2 Mbps (furnizate prin intermediul rețelei de transmisiuni).

Pentru a ajuta utilizatorii finali să ia decizii informate și să obțină un maxim de beneficii pe piața concurențială de comunicații, ANCOM va finaliza în 2013 implementarea a două proiecte importante: aplicația online pentru compararea ofertelor de comunicații destinate utilizatorilor finali, finanțată din fonduri europene și aplicația online de măsurare a parametrilor tehnici de calitate a serviciilor de acces la internet.

2.3.4. Spații publice urbane, spații plantate

a. Situația spațiilor verzi în Timișoara (2006)

Suprafața spațiilor verzi a municipiului Timișoara în 2006 era de 504,84 ha inclusiv Perdeaua Forestieră de protecție în suprafață de 20 ha, înființată în partea de nord vest a municipiului Timișoara, între șoseaua Timișoara – Jimbolia și Calea Aradului, ceea ce însemna 16,03 mp/locuitor, calculată la o populație de 315.000 locuitori, cu mult sub normele Uniunii Europene (26 mp/loc.).

În ceea ce privește vegetația, erau 0,56 arbori/locuitor și o producție de oxigen exprimată la 8,8 kg O₂/locuitor. Existau numeroase. Suprafața totală a zone verzi între blocuri, precum și în aliniamentele stradale era de 324,58 ha, din care 170,9 ha în aliniamente stradale și 153,68 ha în cartierele de blocuri.

Spațiile verzi cele mai întinse ca suprafață se găsesc în cartierul Cetate, iar cele mai mici în Ghiroda Nouă. Acest fapt se datorează inclusiv modului de dezvoltare istorică a celor două cartiere. Primul reprezintă vechiul nucleu civic al orașului Timișoara, pe când cel de al doilea a apărut ca urmare a creșterii pe orizontală a orașului și înglobării localităților limitrofe.

Tabelul nr. 32 Suprafața spațiilor verzi pe cartiere

Nr. Crt	Denumire cartier	Suprafața cartierului mp	Suprafața spațiilor verzi/cartier mp	Procent %
1	CETATE	1.001.848	520.629	52
2	MEHALA	1.052.783	530.673	50
3	FABRIC	1.829.186	827.754	45
4	FREIDORF	240.438	105.237	44
5	CIARDA ROSIE	219.028	94.305	43
6	FRATELIA	455.663	176.651	39

Strategia Integrată de Dezvoltare 2015-2020
Polul de Creștere Timișoara

7	ELISABETIN	1.755.884	674.582	38
8	PLOPI	143.834	52.882	37
9	IOSEFIN	725.412	256.455	35
10	GHIRODA NOUA	145.880	46.600	32

Sursa Serviciul Spații Verzi și Locuri de Joacă – Direcția de Mediu – Primăria Municipiului Timișoara

Suprafețele ocupate de zonele industriale, comerciale, zonele periferice ale orașului în continuă extindere, canalul Bega nu sunt cuprinse în această situație.

Au fost efectuate lucrări de extindere și reamenajare a Grădinii Zoologice. În anul 2006 au fost puse bazele ariei protejate Grădina Botanică prin adoptarea H.C.L. nr. 587/2007 și a încheierii cu Agenția Regională pentru Protecția Mediului a Convenției de Custodie nr. 4076/2006.

În 2006 s-a finalizat între Calea Jimboliei și Calea Torontalului perdeaua forestieră de protecție în suprafață de 20 ha cu un număr de 19.241 arbori din speciile stejar, arțar, salcâm, tei, nuc, pin etc. Extinderea perdelei forestiere până la Calea Aradului, va aduce municipiului o nouă barieră împotriva poluării grosiere cu pulberi în suspensie și pulberi sedimentabile purtate de vântul ce bate dinspre Câmpia Banatului. Prezența a 50,70 ha pădure în apropierea orașului va influența pozitiv flora și fauna și va constitui o nouă oază de recreere.

Ca urmare a unor reduceri substanțiale a suprafeței parcurilor în România, prin OUG nr. 114/2007 s-au luat măsuri pentru interzicerea desființării zonelor verzi din orașe, ordonanța menționând faptul că „autoritățile administrației publice locale au obligația de a asigura din terenul intravilan o suprafață de spațiu verde de minimum 20 m²/locuitor, până la data de 31 decembrie 2010, și de minimum 26 m²/locuitor, până la data de 31 decembrie 2013 (art. II, alineatul (1))”.

Evoluția spațiilor verzi în Timișoara (2008-2013)

În conformitate cu Legea nr. 24/2007 privind reglementarea și administrarea spațiilor verzi din intravilanul localităților, ART. 10

(1) Municipiile de rang zero și unu au obligația să efectueze, până la data de 1 ianuarie 2011, auditul suprafeței, calității și accesibilității spațiilor verzi, urmat de elaborarea unei strategii și a unui plan de acțiune privind conservarea și dezvoltarea rețelei de spații verzi.

(2) Strategia privind conservarea și dezvoltarea rețelei de spații verzi are în vedere distribuția echilibrată a acestora în raport cu specificul unității teritoriale de referință, precum și crearea de spații verzi prin transformarea terenurilor neproductive, a altor categorii de terenuri și prin aplicarea de metode alternative.

Timișoara a elaborat „Strategia dezvoltării spațiilor verzi a Municipiului Timișoara 2010-2020” aprobată prin Hotărârea Consiliului Local al Municipiului Timișoara nr. 62/2012.

În anul 1986 a fost amenajată Grădina Botanică din Timișoara. Pentru înființarea unei grădini botanice în România, în acea perioadă, era necesar un decret guvernamental, act pe care Timișoara nu ar fi primit-o niciodată. Pentru evitarea acestei situații, edilii Timișoarei de la acea vreme, i-au dat numele de Parcul Botanic. În corespondența și Cataloagele de schimburi de semințe cu grădini botanice din țară și din lume era menționată Grădina Botanică din Timișoara și nu Parcul Botanic.

Conform HCL nr. 493/18.12.2007 privind „Lista cu denumirile unor parcuri, scuaruri și locuri de joacă pentru copii, din Municipiul Timișoara” Parcul Botanic a fost denumit Grădina Botanică.

Până în anul 2009, Parcul Botanic Timișoara a avut statut de rezervație științifică botanică. Statutul de arie protejată a fost retras conform HCJ nr. 69/2009.

În perioada 2008-2013 s-au amenajat pe terenuri virane și s-au modernizat 23 de parcuri și scuaruri.

S-a început cu modernizarea Parcului Adolescenților, sponsorizat de către PETROM prin Programul „Parcurile Viitorului”, din cartierul Giroc. Modernizarea a constat în redesenarea aleilor, amenajarea unui lac artificial cu jocuri de apă, amenajarea unui teren de minifotbal, amplasarea mai multor echipamente de joacă la locul de joacă, instalarea unui sistem de irigare performant, plantarea de material dendrologic valoros din punct de vedere estetic etc.

De asemenea, s-au amenajat pe foste terenuri virane sau foste rampe de gunoi clandestine, mai multe parcuri și scuaruri: Parcul Uzinei, Parcul Zurich, Scuarul de pe strada Macilor, Scuarul de pe Bulevardul Cetății, Scuarul de pe strada Pompiliu Ștefu, Scuarul din Steaua, Scuarul Arcidava, Scuarul Cugir și Scuarul cu loc de joacă de pe strada Intrarea Iorgovanului nr. 1.

S-au modernizat parcuri și scuaruri din zona centrală a municipiului dar și din celelalte cartiere: Parcul Rozelor, Parcul Poporului (Corornini), Parcul Carmen Sylva, Parcul Copiilor „Ion Creangă”, Parcul Bucovina, Parcul Bihor (Karlsruhe), Parcul Clăbucet, Parcul Soarelui, Scuarul Arhanghelii Mihail și Gavril, Scuarul Păun Pincio, Scuarul Dacia, Scuarul Vidraru și Scuarul Piața Eforie.

Toate parcurile și scuarurile au fost dotate cu sisteme de irigare computerizate, materialul dendrologic plantat este format din specii adaptate climatului submediteranean al Polului de creștere Timișoara.

Parcul Rozelor a fost modernizat prin finanțare nerambursabilă prin Programul Operațional Regional Regio 2007-2013 – AXA 1. Prin lucrările de modernizare s-a îmbogățit colecția de trandafiri cu 900 de soiuri și varietăți, existând la această dată în colecție peste 1100 de soiuri, au fost înlocuite pergolele cu unele identice din lemn pluristratificat, s-au montat bănci și coșuri de gunoi cu design corespunzător stilului parcului, s-a instalat un sistem de irigare prin aspersie și prin picurare, s-au montat corpuri de iluminat fotovoltaice, s-au placat aleile din interiorul colecției cu piatră naturală, iar cele accidentale carosabile au fost amenajate cu pavele și s-a refăcut gardul împrejmuitor.

Pe lângă aceste modernizări și amenajări de parcuri și scuaruri, s-a mai plantat material dendrologic, în special arbori, pe aliniamentele stradale și în careurile de blocuri:

Tabelul nr. 33 Specii dendrologice și floristice plantate în perioada 2000-2012 în Municipiul Timișoara

Nr. Crt.	PLANTĂRI	2007	2008	2009	2010	2011	2012
1	Arbori	1143	15480	6561	1345	2409	1501
2	Arbuști	1788	17026	21893	4461	4711	7322
3	Gard viu	1040	72382	71400	70509	65201	86810
4	Trandafiri	2552	8475	16054	13395	2071	1508

Sursa : Serviciul Spații Verzi și Locuri de Joacă – Direcția de Mediu – Primăria Municipiului Timișoara

În afară de plantările din aliniamentele stradale și din careurile de blocuri, în fiecare an s-a repartizat material dendrologic (arbori, arbuști, gard viu și trandafiri) la asociațiile de proprietari, școli și grădinițe.

Anual s-au defrișat arborii care prezentau pericol de prăbușire, arbori bolnavi din punct de vedere fitosanitar sau uscați, s-au efectuat tăieri de corecție la arborii a căror coroană afecta gospodăria aeriană și s-au efectuat tăieri de reducere a coroanei și de regenerare în special la plopii ce prezentau pericol de prăbușire aflați pe domeniul public. Durata de viață a unui plop este de 30-40 de ani, plopii din Timișoara depășesc această vârstă, devenind periculoși.

Tabelul nr. 34 Defrișări de arbori

Nr. Crt.	DEFRIȘĂRI	2007	2008	2009	2010	2011	2012
1	Arbori (nr.)	907	3513	880	1280	1434	1484

Sursa : Serviciul Spații Verzi și Locuri de Joacă – Direcția de Mediu – Primăria Municipiului Timișoara

Suprafața de spații verzi a municipiului Timișoara în 2013 este de 477,51 ha inclusiv Perdeaua Forestieră de protecție în suprafață de 26 ha ale Primăriei Municipiului Timișoara (18 ha amplasate în partea de NV, între Calea Torontalului și strada Ovidiu Balea și 8 ha în zona Ciarda Roșie) și 7 ha ale Universității de Științe Agricole și Medicină Veterinară a Banatului, la care se adaugă cele 722 ha ale Pădurii Verzi (din care în proprietatea municipiului Timișoara 50,70 ha), ceea ce înseamnă **37,57 mp/locuitor**, calculată la o populație de 319.279 locuitori, peste normele Uniunii Europene (26 mp/loc.).

Tabelul nr. 35 Situația comparativă pe categorii de spații verzi între anul 2007 și 2013

Tipuri	Suprafață (ha)		Mp/loc	
	2007	2013	2007 315.000 locuitori	2013 319.279 locuitori
Parcuri	87,59	92,21	2,78	2,89
Scuaruri	12,97	16,35	0,42	0,52
Spații verzi zone stradale și blocuri	328,58	335,95	10,44	10,53
Perdea forestieră	25,00	33,00	0,80	1,04
Pădurea Verde	50,70	722	1,61	22,62
TOTAL	504,84	1199,51	16,05	37,60

Sursa : Serviciul Spații Verzi și Locuri de Joacă – Direcția de Mediu – Primăria Municipiului Timișoara

Odată cu elaborarea Strategiei privind Schimbările Climatice, la finele anului 2009, s-au stabilit o serie de măsuri realizabile pe termen mediu și lung privind combaterea și adaptarea la efectele Schimbărilor Climatice. Prezentăm mai jos – sectorial – principalele măsuri:

Sector spații verzi

1. Implementarea conceptului și tehnologiei de realizare a acoperișurilor și zidurilor verzi, la actualele clădiri sau la noile construcții, dictate prin documentațiile de urbanism
2. Creșterea suprafețelor de spații verzi la nivelul municipiului Timișoara pentru atingerea țintei de 26 m²/locuitor
3. Mărirea suprafeței perdelei forestiere de protecție, completarea acesteia pe partea de S-E a municipiului și îmbunătățirea compoziției dendrologice (genofondului)

4. Transformarea Pădurii Verzi (partea vis a vis de Clinica de Cardiologie) în Pădure – Parc și loc de recreere prin amenajarea accesului pietonal, velo și realizarea unui traseu ecologic
5. Plantarea în aliniamentele stradale a unor specii de arbori rezistente la noxe și secetă

În anul 2010 a fost elaborat studiul de fundamentare „Cadrul natural și peisagistic al municipiului Timișoara”, aprobat prin HCL nr. 124/2010. Studiul a fost realizat pe baza studiilor de cercetare, lucrări științifice și colaborări cu lumea academică a orașului ce s-au desfășurat pe parcursul a mai multor ani, dar și cu întâlniri și schimburi de idei cu parteneri din străinătate. Cu date și informații în premieră, cu propuneri și idei novatoare „Cadrul natural și peisagistic al municipiului Timișoara” depășește cadrul unui studiu de fundamentare, fiind un document valoros, o bază de date științifice utilă pentru toți „actorii” și nu numai, implicați în procesul dezvoltării durabile a Polului de Creștere Timișoara.

Un an mai târziu a fost întocmită „Strategia dezvoltării spațiilor verzi a municipiului Timișoara 2010 2020” aprobată prin HCL nr. 62/2012, prin care se reglementează amenajarea spațiilor verzi de pe aliniamentele stradale, în funcție de lățimea spațiului verde:

- lățimea spațiului verde de 0,40 – 1,00 m: se va planta cu plante anuale, perene și arbuști. Pe spațiile cu lățimea de 0,40 m, de asemenea se vor planta cu arbori cu balot, cu coroană formată la înălțimea care să nu incomodeze gospodăria aeriană, distanța dintre arbori de 4 m. Între arbori se vor planta arbuști pentru gard viu formându-se astfel o perdea de protecție ce oprește praful și gazele de eșapament, unde lățimea o permite se vor planta și plante floricole anuale și perene.
- la amenajarea străzilor se va renunța la amenajarea de spațiu verde cu lățimea mai mică de 1,00 m, urmând ca noua amenajare să prezinte alveole pentru plantări de arbori din 4 în 4 m cu dimensiunile 120/120/100 cm. Se vor amenaja „insule” de spațiu verde cu lățimea de 3,00-4,00 m în care se va planta un grup de arbori cu arbuști aranjați piramidal, creând un joc de forme și culori.
- lățimea spațiului verde de 1,00 – 3,00 m: se va planta cu arbori cu balot, cu coroană formată la înălțimea care să nu incomodeze gospodăria aeriană înspre șosea, distanța dintre arbori de 4 m. În plan secund se vor planta arbuști pentru gard viu, iar înspre trotuar se vor planta și plante floricole anuale și perene sau trandafiri de talie mare. O astfel de amenajare va aranja vegetația în trepte: arbori – arbuști – plante floricole.

Conform OUG nr. 114/2007 pentru modificarea și completarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 195/2005 privind protecția mediului, art. II alin. (1) “Autoritățile administrației publice locale au obligația de a asigura din terenul intravilan o suprafață de spațiu verde de minimum 20 mp/locuitor, până la data de 31 decembrie 2010, și de minimum 26 mp/locuitor, până la data de 31 decembrie 2013.”

În afară de Municipiul Timișoara, doar Comuna Dudeștii Noi are suprafața de spații verzi de 26,13 mp/locuitor, conform prevederilor OUG nr. 114/2007.

Din nefericire o situație corectă și actuală privind situația spațiilor verzi din localitățile Polului de creștere Timișoara există doar pentru municipiu.

În calculul suprafeței spațiilor verzi dintr-o localitate intră: parcurile, scuarurile, aliniamentele stradale, perdelele de protecție forestieră, păduri-parc, ce se găsesc pe teritoriul administrativ al localității (Fig. 51 și Anexa Eco 1). În calculul suprafeței spațiilor verzi nu intră terenurile agricole, pășunile, pajiștile sau orice altă formă de teren aflată în circuitul agricol.

Chiar dacă nu sunt date exacte privind suprafața spațiilor verzi de la comunele din Polul de creștere Timișoara, trebuie ținut cont de faptul că sunt localități amplasate la șes, având un spațiu verde generos de la trotuar și până la șosea, de o parte și de alta a șoselei, cu o lățime ce variază de la 10 m la 15 m (pe o parte) pe strada principală și până la 6 m pe străzile secundare. Spațiile verzi din comune nu sunt reprezentate de parcuri sau scuaruri, acestea existând de regulă în fața sau în spatele bisericilor.

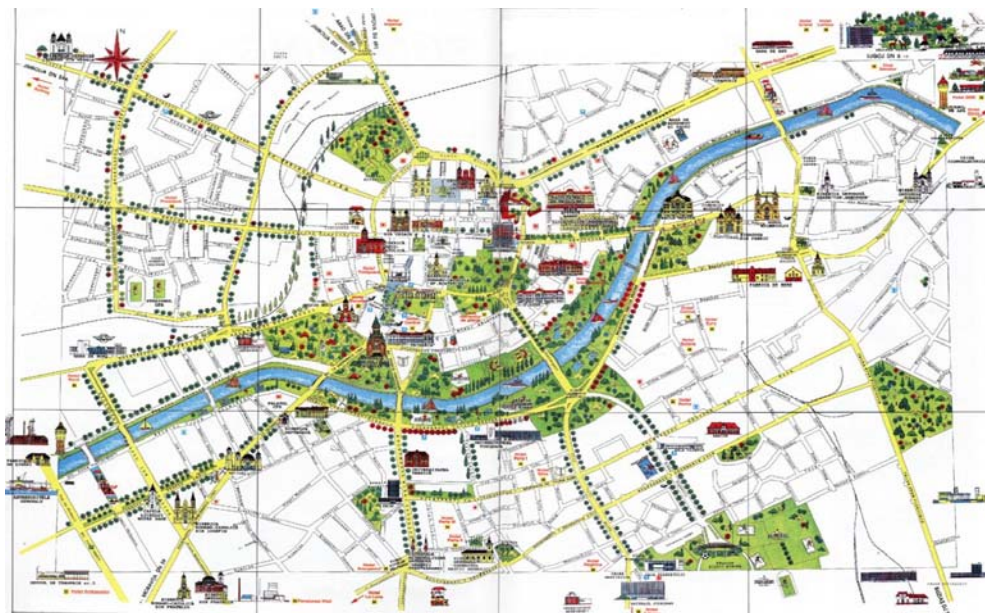


Figura nr. 51 Parcurile istorice din Timișoara

2.4. Infrastructura socială și locuințele

2.4.1 Infrastructuri pentru educație, sănătate și asistență socială

A. ÎNVĂȚĂMÂNTUL

Educația se înscrie între serviciile bine reprezentate în arealul polului de creștere. În deplină corelație cu conținutul social al arealului PCT și cu tradiția, învățământul preuniversitar se desfășoară în limba română în proporție de 94,62%, dar și în limbile maghiară - în proporție de 1,48%, germană - în proporție de 3,38% - și în limba sârbă - în proporție de 0,52%. Predomină învățământul de stat, învățământul privat fiind modest reprezentat, concentrând doar 7,06% din totalul populației școlare. Situația este, însă, diferențiată la nivelul ciclurilor de învățământ: astfel, în unități private învață 8,52% din totalul elevilor preșcolari, 0,97% din totalul elevilor din clasele I-VIII, respectiv 6,36% din cel al liceenilor, dar și 51,86% din elevii școlilor postliceale, ceea ce relevă capacitatea învățământului particular de a răspunde mai bine nevoilor de calificare definite de cererea de pe piața muncii.

Municipiul Timișoara dispune de 134 de unități școlare. În condițiile în care mai sunt clase cu program după-amiază și se continuă aplicarea organizării clasei zero în cadrul unităților de învățământ, spațiile nu sunt corespunzătoare ca număr, atât în raport cu necesitățile prezente, cât și cu cele de perspectivă.

Tabelul nr. 36 Indicatori ai învățământului preuniversitar în Municipiul Timișoara, pentru anul școlar 2013/2014

Forma de învățământ	Nr. unități școlare	Nr. elevi/preșcolari	Nr. cadre didactice
Învățământ preșcolar de stat	51	7.814	548
Învățământ preșcolar particular	15	727	63
Învățământ primar și gimnazial de stat	18	19.703	1.347
Învățământ primar și gimnazial particular	3	192	20
Învățământ liceal de stat	32	15.814	1.124
Învățământ liceal particular	5	1.074	59
Învățământ postliceal de stat	- *	1.452	- *
Învățământ postliceal particular	4	1.564	37
Învățământ profesional	- *	342	- *
Învățământ special	6	1.750	458
Total învățământ de stat	107	46.875	3.477
Total învățământ particular	27	3.557	179
TOTAL	134	50.432	3.656

* învățământul profesional și cel postliceal se organizează în unitățile școlare liceale

Sursa: Inspectoratul Școlar Județean Timiș

Indicatorul mediu privind numărul de copii corespunzător unui cadru didactic ilustrează o situație bună, în context național, pentru învățământul organizat în Municipiul Timișoara, fiind de 14,34 copii/cadru didactic, inferior mediei naționale, de 15,02 copii/cadru didactic, însă superior indicatorului Uniunii Europene, de 12,4 copii/cadru didactic.

Valorile sunt ușor diferite, în funcție de ciclul de învățământ (tabelul 37).

Tabelul nr. 37 Numărul de copii per cadru didactic (2013)

Ciclul de învățământ	Municipiul Timișoara	România	Uniunea Europeană
preșcolar	13,97	16,57	14,1
primar și gimnazial	14,55	14,10	11,3
liceal și profesional	14,56	14,57	12,7
total învățământ preuniversitar	14,34	15,02	12,4

Sursa datelor: INSSE, Eurostat - date calculate

Învățământul liceal din Municipiul Timișoara școlarizează 64,41% din totalul liceenilor din județul Timiș și oferă întreaga paletă de filiere: teoretică, vocațională și tehnologică, fiind foarte diversificat și în privința profilelor (real, uman, tehnic, servicii, resurse naturale și protecția mediului, sportiv, teologic, muzică, coregrafie, teatru, arte vizuale, pedagogic).

Cea mai mare pondere o deține filiera tehnologică - 53,53% din numărul liceenilor, în anul școlar 2013-2014, urmată de filiera teoretică - 35,45% din liceeni, în vreme ce filiera vocațională are o reprezentare modestă, deținând 11,12% din numărul liceenilor.

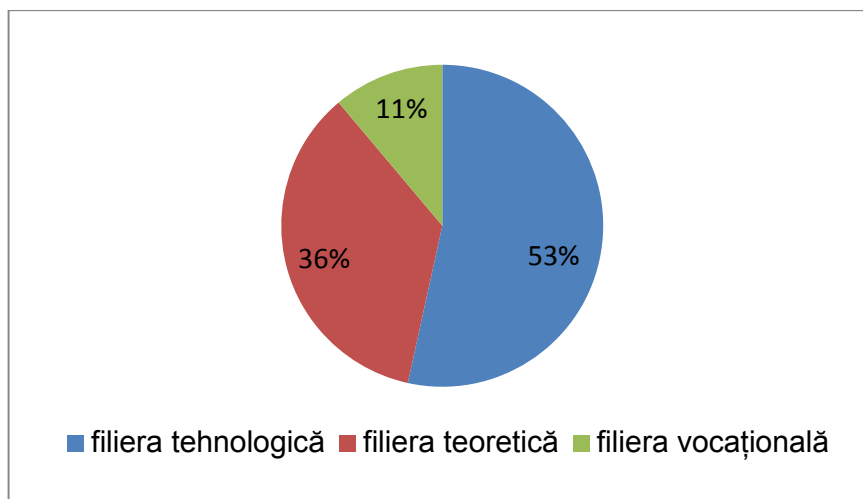


Figura nr. 52 Structura pe filiere a elevilor înscriși la liceele din Municipiul Timișoara, în anul școlar 2013-2014

La nivel de profile, se observă o predominare a profilului tehnic, ce deține 32,49% din elevii înscriși la liceu în anul 2013-2014, urmat de profilul real (19,94%), profilul uman (15,52%) și cel de servicii (13,85%).

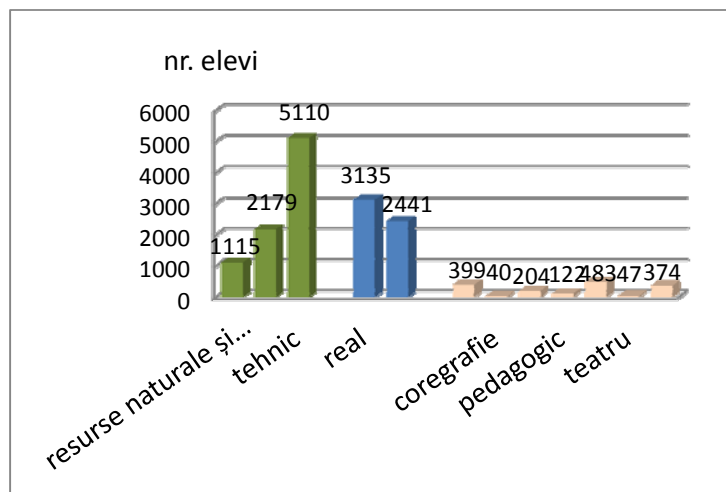


Figura nr. 53 Structura pe profile a elevilor înscriși în liceele din Municipiul Timișoara, în anul școlar 2013-2014

La nivelul domeniilor, ierarhia relevă preponderența domeniului matematică-informatică, urmat de filologie și mecanică (fig. 54).

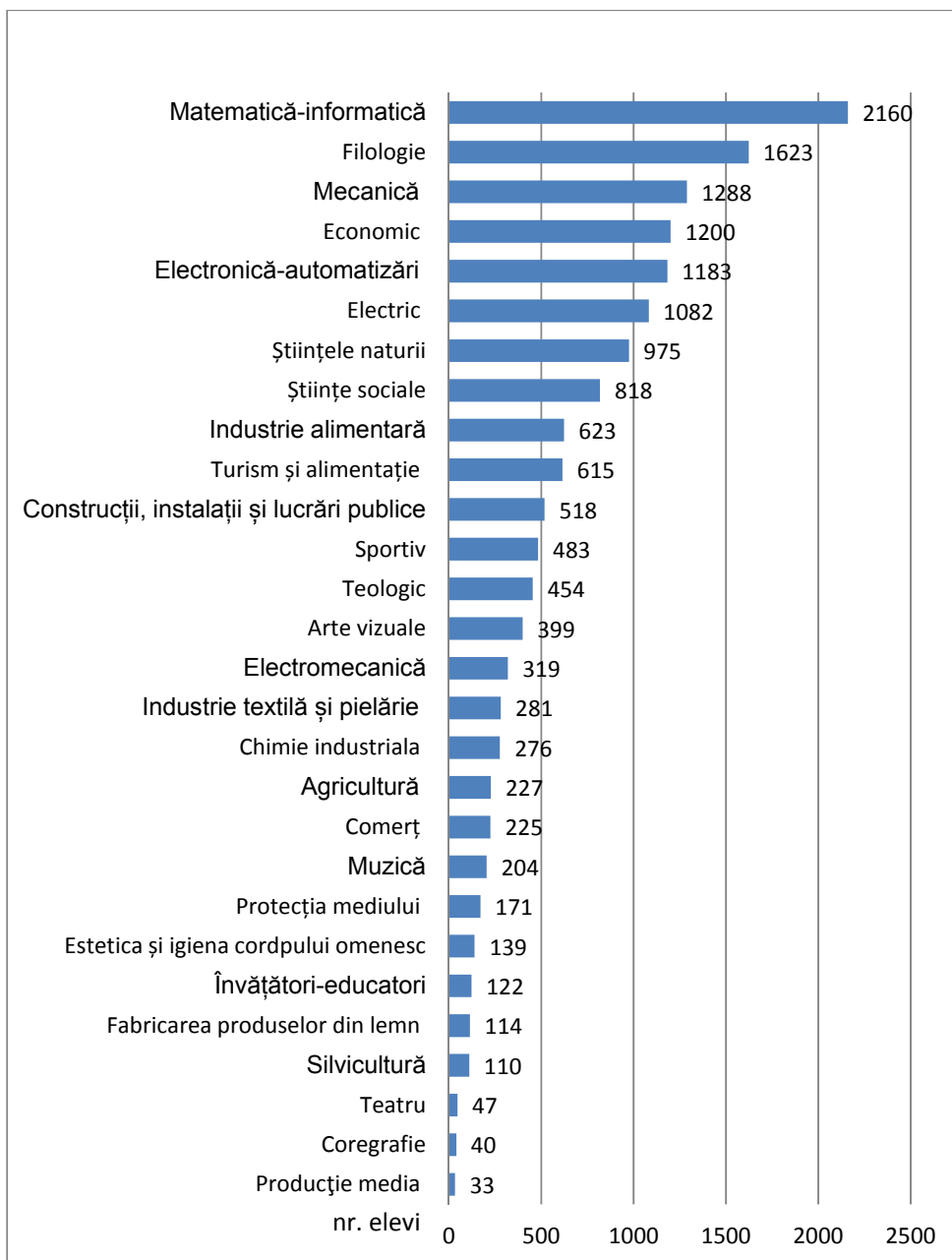


Figura nr. 54 Ierarhia domeniilor/specializărilor elevilor înscriși în liceele din Municipiul Timișoara, în anul școlar 2013-2014

Planul de școlarizare pentru toate aceste filiere și profile e stabilește în urma unei dezbateri a mai multor parteneri sociali ¹ - Inspectoratul Școlar Județean, autoritățile locale, reprezentanții

1

CLDPS - Comitetul Local de Dezvoltare a Parteneriatului Social, care actualizează anual Planul Local de Acțiune pentru Învățământ. Cadrul de referință pentru prognoza ofertei de formare îl constituie mecanismul regional de planificare a formării profesionale, prin documentul PRAI – Plan Regional de Acțiune pentru Învățământ. Acest document este gestionat de către CRIO Vest – Consorțiul Regional pentru Învățământ și Ocupare

Strategia Integrată de Dezvoltare 2015-2020
Polul de Creștere Timișoara

părinților, ai agenților economici - cu scopul asigurării corelației dintre învățământul liceal și evoluția mediului economic, respectiv a pregătirii resurselor umane corespunzătoare.

Pe raza Municipiului Timișoara se organizează, de asemenea:

- învățământul profesional pe următoarele domenii: electronică și automatizări; turism și alimentație; construcții, instalații și lucrări publice; electric; industrie alimentară; industrie textilă și pielărie;
- învățământul de maiștri, pentru domeniile: energetic și transporturi;
- învățământ postliceal, pentru domeniile: agricultură; electronică și automatizări; economic; informatică; transporturi; turism și alimentație.

Zona de influență a Municipiului Timișoara deține o rețea dezvoltată de unități de învățământ.

Tabelul nr. 38 Rețeaua școlară, populația școlară și personalul didactic din comunele zonei de influență a Municipiului Timișoara (2012/2013)

Comuna	Nivelul	Unități de învățământ	Nr. copii	Nr. cadre didactice	Nr. elevi/cadru didactic
BECICHERECU MIC	preșcolar	1	69	5	13,8
	primar	1	104	5	20,8
	gimnazial	1	111	12	9,25
BUCOVĂȚ	preșcolar	1	47	2	23,5
	primar		102	10	8,5
	gimnazial				
DUDEȘTII NOI	preșcolar	1	80	5	16
	primar		187	5	37,4
	gimnazial		131	11	11,91
DUMBRĂVIȚA	preșcolar	3	264	18	14,67
	primar	1	450	33	13,64
	gimnazial	1			
GIARMATA	preșcolar	1	151	8	18,88
	primar		452	36	12,56
	gimnazial				
GIROC	preșcolar	2	446	25	17,84
	primar	2	358	25	14,32
	gimnazial	2			
	liceal	1	21	13	1,62
GHIRODA	preșcolar	4	149	8	18,63
	primar	2	127	7	18,15
	gimnazial	1	80	14	5,72
MOȘNIȚA NOUĂ	preșcolar	1	189	12	15,75
	primar		338	41	8,25
	gimnazial				
ORȚIȘOARA	preșcolar	4	149	7	21,29
	primar	4	233	11	21,19
	gimnazial	1	188	19	14,21
	liceu	1	82		
PIȘCHIA	preșcolar	1	96	5	19,2

Strategia Integrată de Dezvoltare 2015-2020
Polul de Creștere Timișoara

	primar		236	23	10,26
	gimnazial				
REMETEA MARE	preșcolar	2	77	4	19,25
	primar	2	95	6	15,84
	gimnazial	1	107	9	11,89
SĂCĂLAZ	preșcolar	3	205	5	41
	primar	3	337	15	22,47
	gimnazial	3	278	35	7,95
ȘÎNMIHAIU ROMÂN	preșcolar	3	152	6	25,34
	primar	1	229	12	19,09
	gimnazial	2	175	15	11,67
ȘAG	preșcolar	1	80	5	16
	primar				
	gimnazial	1	170	16	10,63
TOTAL		59	6.142	447	13,74

Sursa datelor: Primăriile comunelor din zona de influență a Municipiului Timișoara, Direcția Regională de Statistică, date prelucrate

Numărul mediu de elevi corespunzător unui cadru didactic este, în zona de influență a Municipiului Timișoara, de 13,74 elevi/cadru, mai mic cu 4% în comparație cu valoarea corespunzătoare orașului, respectiv cu 8% față de cea de la nivel național, însă mai mare cu 12% mai mare decât la nivel european.

Situație este, însă, foarte nuanțată în funcție de ciclurile de învățământ și diferită de la o comună la alta (fig. 55, 56, 57).

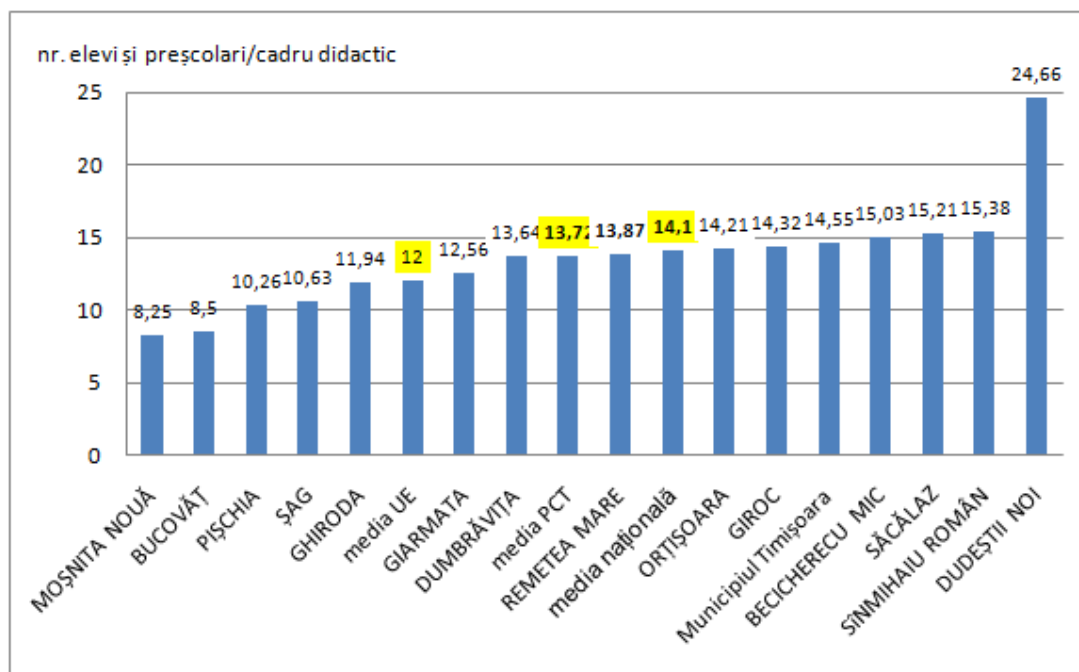


Figura nr. 55 Numărul mediu de elevi și preșcolari per cadru didactic în localitățile componente ale Polului de creștere Timișoara, raportat la media națională și cea europeană (2013)

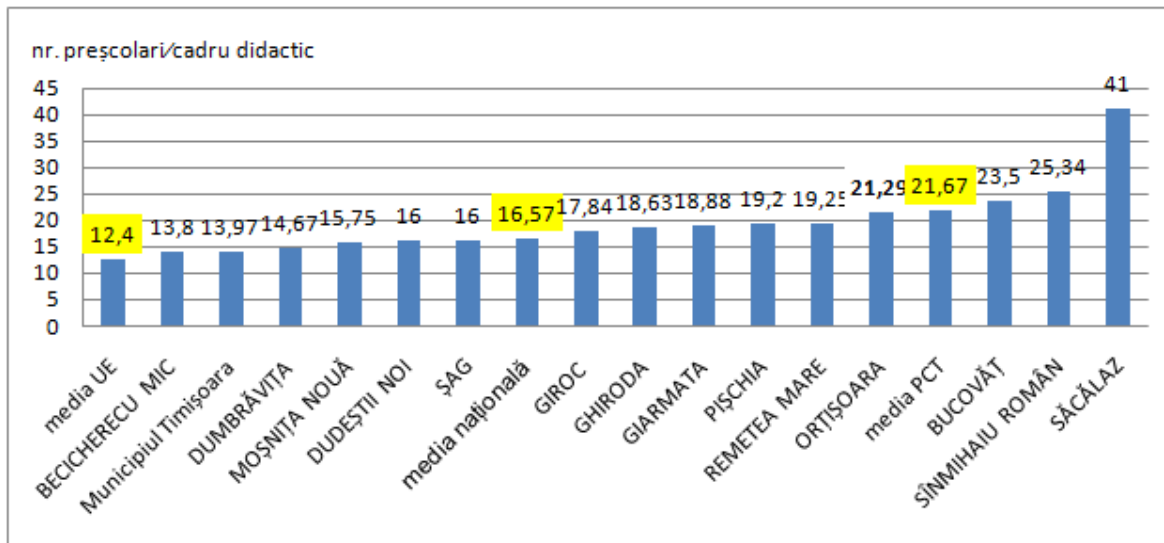


Figura nr. 56 Numărul mediu de preșcolari per cadru didactic în localitățile componente ale Polului de Creștere Timișoara, raportat la media națională și cea europeană (2013)

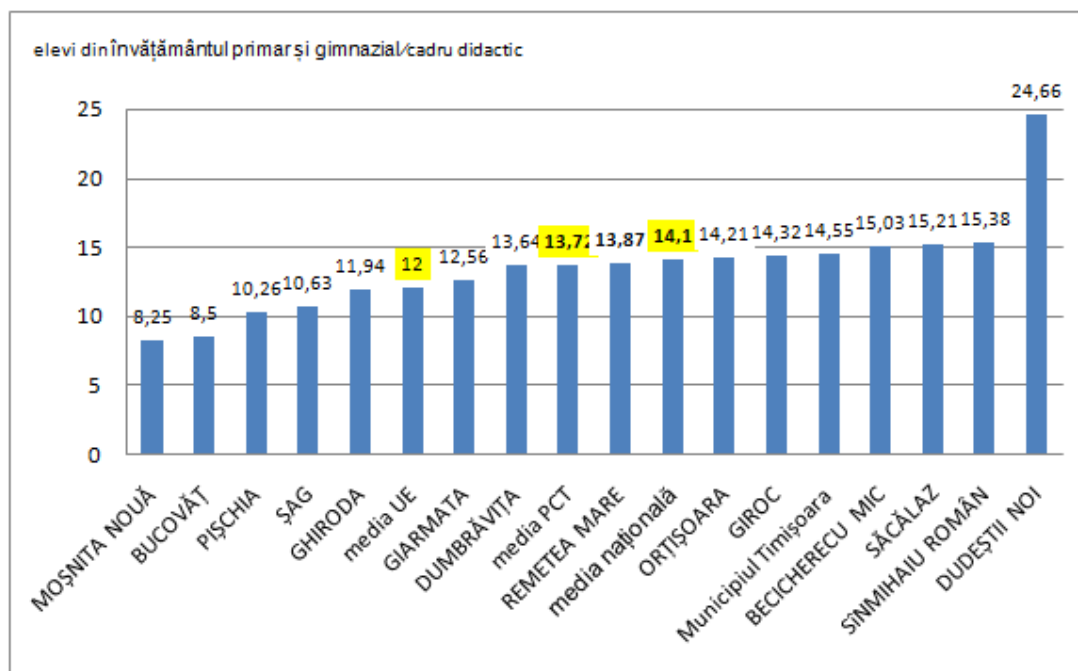


Figura nr. 57 Numărul mediu de elevi din învățământul primar și gimnazial per cadru didactic, în localitățile componente ale Polului de Creștere Timișoara, raportat la media națională și cea europeană (2013)

Analiza numărului mediu de elevi per cadru didactic, de la nivel de comune, evidențiază valori ridicate în două situații:

- în comunele din apropierea orașului, care au înregistrat un flux important de familii tinere cu copii mici, ceea ce a determinat creșterea presiunii asupra unităților de învățământ; în funcție de data mai recentă sau mai îndepărtată a vârfului de intensitate a fluxului demografic, presiunea se resimte asupra învățământului preșcolar (Săcălaz - cu 41 preșcolari per cadru

didactic, Sînmihaiu Român – cu 25,34 preșcolari/cadru didactic), respectiv asupra învățământului primar (Dudeștii Noi – cu 37,4 elevi/cadru didactic).

- în comunele situate la distanțe mai mari de oraș și care înregistrează deficit de personal calificat, în contextul restructurării și constrângerilor financiare cu care se confruntă sistemul de învățământ, trecut recent în administrarea autorităților locale (Bucovăț - 23.5 preșcolari/cadru didactic; Remetea Mare – 19,25 preșcolari/cadru didactic).

Analiza încărcăturii de elevi per cadru didactic, **pe cicluri de învățământ** evidențiază, pentru comunele din zona de influență a Municipiului Timișoara, situația critică a învățământului preșcolar.

Astfel, numărul mediu de preșcolari per cadru didactic este de 21,67: mai mare cu cca. 20% față de oraș, cu 30%, față de nivelul național, respectiv cu 42% mai mare față de nivelul european.

Marea majoritate a comunelor (92%) prezintă un număr de preșcolari per cadru didactic mai mare decât cel corespunzător orașului, iar în 61% din comune numărul de preșcolari per cadru didactic este mai mare decât cel de la nivel național.

Valori superioare mediei Polului de creștere Timișoara sunt corelate – așa cum s-a explicat mai sus - fie cu fluxuri demografice recente de familii tinere cu copii mici, fie cu situația de deficit și restructurare a sistemului.

Învățământul primar și cel gimnazial se află într-o situație mai favorabilă, întrucât înregistrează un număr de 12,88 elevi per cadru didactic, cu 16% mai mic în raport cu orașul și 8% mai mic în raport cu nivelul național, fiind cu doar 7% mai mare față de nivelul european.

În general, se constată că pe măsură ce vârsta școlară crește, efectivele de elevi din comune scad (cu rare excepții) (**Tabelul 38**), ca rezultat cumulat a trei categorii de factori:

- o dinamică naturală atenuată în ultimul interval;
- fluxurile demografice de dată recentă se repercutază mai puțin la generațiile școlare avansate;
- o parte din elevii de vârstă școlară mai mare sunt înscriși la școlile din oraș, fapt ce se explică prin *neîncrederea* părinților fie în nivelul de pregătire al cadrelor didactice din comunele periurbane, fie în gradul de dotare a unor școli, respectiv în calitatea mediului educogen în ansamblu.

Gradul de dotare și starea fizică a unităților de învățământ sunt foarte diferențiate la nivelul PCT.

În Municipiul Timișoara, numărul mediu de computere per elev este de 11,33, toate computerele fiind conectate la internet. 92,53% din școli dețin laboratoare de fizică, 83,58%, laboratoare de chimie și 85,07%, laboratoare de biologie. Toate unitățile de învățământ au bibliotecă.

În unitățile școlare din zona de influență a Municipiului Timișoara, numărul mediu de elevi per computer este de 9,90; toate computerele sunt conectate la internet. Dotarea în privința laboratoarelor de științe este deficitară. Astfel, doar 25% din școli dețin laboratoare de fizică, chimie și biologie. 51,73% din unitățile școlare au bibliotecă.

20 de clădiri ale unităților de învățământ din Municipiul Timișoara necesită reparații (19,6% din total), o situație similară cu cea din comunele zonei de influență, unde 6 din unități (20% din total) necesită reparații (Dudeștii Noi, Moșnița Nouă, Albina, Orțișoara, Remetea mare, Șag), 3 necesită extinderi pentru laboratoare și clasa zero (Șag, Remetea Mare, Bucovăț).

Învățământul organizat în ansamblul Polului de creștere Timișoara se caracterizează prin *pluralism*, 2,4% din numărul de elevi ai orașului Timișoara beneficiază de sisteme de pedagogie alternativă, cum sunt: Waldorf, Step by Step, Freinet, Montessori.

Atenția față de nevoile beneficiarilor – elevi și părinți - se concretizează în organizarea de programe de sprijin de tipul *Școală după școală* sau de tipul *before school*, pentru circa 3,5% din elevii orașului, iar interesul pentru alinierea la nivelul european se concretizează în derularea de programe educaționale internaționale: 34, la nivelul anului 2013.

Polul de creștere Timișoara deține licee și școli ce exercită o atracție care depășește aria polului de creștere, urmare a rezultatelor foarte bune obținute în mod constant la concursurile școlare naționale și internaționale. În același timp, rezultatele modeste, cu rate de promovabilitate sub media națională, obținute în ultimii ani la examenele naționale atestă riscul unei polarizări a calității învățământului, o mare parte din elevi având rezultate slabe și submediocre la învățătură.

Abandonul școlar este la un nivel insignifiant pe ansamblul unităților școlare, cu o rată de 0,65% din totalul elevilor înscriși în anul școlar 2013-2014 (raportat la media națională de 17%). 24 de școli înregistrează rate subunitare de abandon școlar, doar două școli prezintă valori de peste 10%.

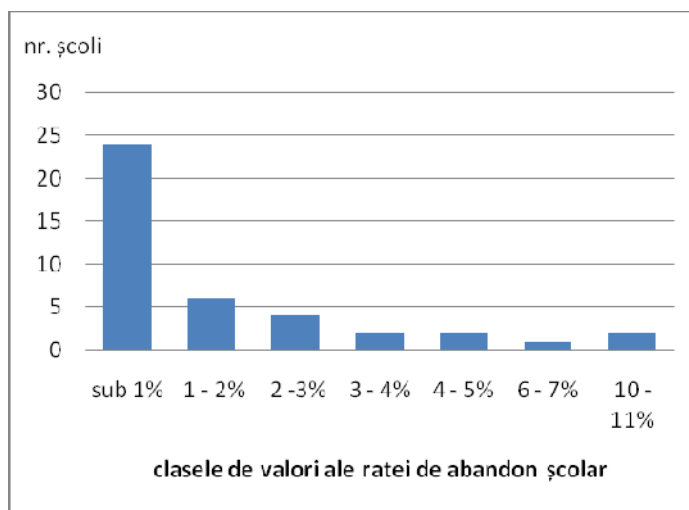


Figura nr. 58 Distribuția pe intervale a școlilor PCT, după valorile ratei de abandon școlar în anul 2013-2014

Învățământul universitar reprezintă un domeniu definitoriu al Municipiului Timișoara, al 4-lea centru universitar din România, ca număr de studenți.

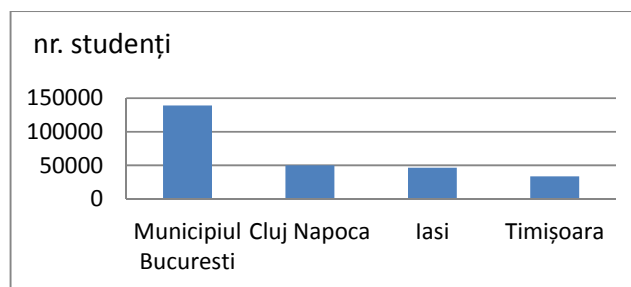


Figura nr. 59 Poziția Municipiului Timișoara în cadrul celor mai mari centre universitare ale țării (2012) (sura datelor: INSSE)

Timișoara și-a menținut poziția în ierarhia centrelor universitare naționale în ultimii 20 de ani, cunoscând o evoluție similară celorlalte centre și aproape dublându-și numărul de studenți.

Începând cu anul 2007, toate centrele universitare au cunoscut o reducere însemnata a numărului de studenți, ca impact cumulat al evoluției demografice, concurenței centrelor universitare europene și situației economico-sociale dificile.

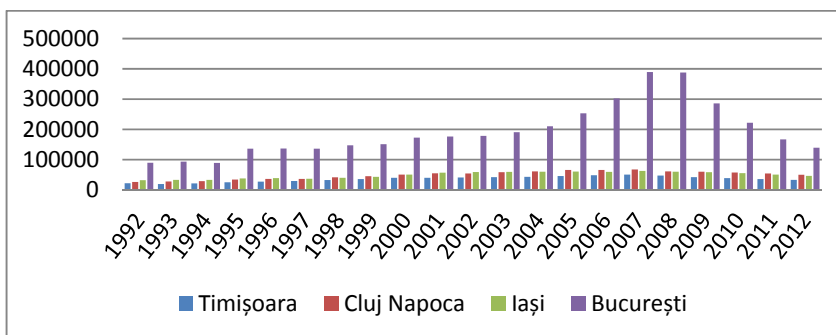


Figura nr. 60 Evoluția numărului de studenți din Timișoara, în context național
(sursa datelor: INSSE)

În Timișoara funcționează 8 instituții de învățământ superior, din care 4 de stat și 4 private.

Tabelul nr. 39 Unitățile de învățământ superior din Municipiul Timișoara în anul universitar 2013/2014

Nr. crt.	Denumirea Universității	Forma de învățământ stat/particular	Număr facultăți	Număr total studenți	% din nr. total de studenți	Număr cadre didactice
1.	Universitatea „Politehnica” din Timișoara	stat	10	12.591	29,71 %	683
2.	Universitatea de Vest din Timișoara	stat	11	14.853	35,05 %	706
3.	Universitatea de Medicină și Farmacie „Victor Babeș”	stat	3	6.675	15,75 %	688
4.	USAMVB „Regele Mihai I al României”	stat	6	4.997	11,79 %	328
5.	Universitatea „Mihai Eminescu”	particular	2	117	0,28 %	12
6.	Universitatea „Tibiscus”	particular	5	1.242	2,94 %	69
7.	Universitatea „Ioan Slavici”	particular	2	1.373	3,24 %	54
8.	Universitatea Creștină „Dimitrie Cantemir” - Facultatea de Management Turistic și Comercial	particular	1	526	1,24 %	13
	TOTAL	-	40	42.374	100 %	2.553

Sursa: date furnizate de instituțiile de învățământ superior

Conform clasificării universităților, realizate de Asociația Universităților Europene, pe baza datelor raportate de instituțiile de învățământ superior acreditate din sistemul național de învățământ, Timișoara deține:

- o universitate de *cercetare avansată și educație*: Universitatea „Politehnica” din Timișoara;
- 3 universități de *educație și cercetare științifică*: Universitatea de Vest din Timișoara, Universitatea de Medicină și Farmacie „Victor Babeș” și Universitatea de Științe Agricole și Medicină Veterinară a Banatului „Regele Mihai I al României”;
- două universități *centrate pe educație*: Universitatea „Tibiscus” și Universitatea „Mihai Eminescu”.

Cele 40 de facultăți din cadrul universităților timișorene au profile foarte diversificate și organizează programe de studii pentru toate ciclurile de învățământ superior – licență, master, doctorat, respectiv postdoctorat.

Se depune un efort continuu pentru corelarea ofertei educaționale universitare cu cererea pieței muncii, avansul domeniilor oferite, potențialii beneficiari și competitorii internaționali.

Starea spațiilor de învățământ din universități, a celor de cazare a studenților și gradul de dotare în general au cunoscut îmbunătățiri importante în intervalul 2009 – 2014, fiind în prezent corespunzătoare în majoritatea cazurilor. Se înregistrează încă un deficit de computere și starea de uzură avansată a unor echipamente, în condițiile financiare dificile ale ultimilor ani, în care valoarea reală a alocației bugetare per student a scăzut la jumătate.

Bibliotecile universitare oferă un volum important de carte de specialitate și număr crescut de abonamente la publicațiile internaționale. Biblioteca Centrală Universitară „Eugen Todoran” este una din cele mai moderne biblioteci universitare din țară, drept urmare concentrează un număr mare de cititori din întreg spațiul universitar timișorean și nu numai. Clădirea nouă a bibliotecii Universitatea „Politehnica” din Timișoara este aproape de finalizare.

Strategiile bibliotecilor trebuie să țină cont de evoluțiile recente ale practicilor studenților constând în preferința pentru publicațiile de specialitate internaționale, consultarea on line a bibliografiei în spațiul bibliotecii – unde este asigurat accesul liber la baze de date internaționale, respectiv accesul liber la raft.

Căminele studențești dețin majoritatea dotări moderne: internet, cablu TV, instalații de supraveghere și control al accesului cămine, spații pentru pregătit hrana și săli de lectură. De asemenea, există spații destinate pentru activități sociale, culturale și sportive ale studenților. Exceptând Universitatea „Politehnica” din Timișoara și Universitatea de Științe Agricole și Medicină Veterinară a Banatului „Regele Mihai I al României”, celelalte universități înregistrează un deficit important de spații de cazare.

Potențialul ridicat de pregătire profesională pe care îl oferă universitățile, datorită calității cadrelor didactice și a colaborărilor permanente cu alte instituții din țară și din străinătate, eprezintă o garanție a perpetuării atractivității centrului universitar timișorean la nivel regional și național.

B. SĂNĂTATEA

Infrastructuri pentru sănătate

Polul de creștere Timișoara dispune de o rețea extinsă și complexă de unități sanitare publice și private.

Municipiul Timișoara, în virtutea rolului său de centru de polarizare regională, concentrează cea mai importantă parte a dotărilor pentru sănătate nu doar la nivelul PCT, ci și la nivelul județului (peste 70%) și chiar al regiunii (peste 30%).

Din evidențele Direcției de Sănătate Publică Timiș, rezultă că în Timișoara funcționează la ora actuală 13 spitale, dintre care 7 spitale publice și 6 private, acoperind o paletă largă de specialități și patologii și asigurând o capacitate totală de 4.030 paturi.

Tabelul nr. 40 Tipologia și clasificarea spitalelor din Municipiul Timișoara (2013)

Denumirea spitalului	Subordonare	Profilul	Categoria ²	Capacitate
Spitalul Clinic Județean de Urgență	Ministerul Sănătății	general	I	1.174 paturi
Spitalul Clinic Municipal de Urgență	Primăria Municipiului Timișoara	general	II cu plan de conformare aprobat	1.082 paturi
Spitalul Militar de Urgență „Dr. Victor Popescu”	Ministerul Apărării Naționale	general	III	175 paturi
Spitalul Clinic Universitar CFR Timișoara	Ministerul Transporturilor	general	V	212 paturi
SC Medicor Clinics SRL	privat	general	V	8 paturi
Institutul de Boli Cardiovasculare	Ministerul Sănătății	monospecialitate – boli cardiovasculare	I M	220 paturi
Spitalul Clinic de Boli Infecțioase și Pneumoftiziologie „Victor Babeș”	Primăria Municipiului Timișoara	specific	II M	295 paturi
Spitalul Clinic de Urgență pentru Copii „Louis Turcanu”	Primăria Municipiului Timișoara	pediatrie	II M	613 paturi
SC Centrul de Oncologie „Oncohelp” SRL	privat	oncologie medicală și hematologie	II M	68 paturi

2

Clasificarea spitalelor în funcție de competență s-a făcut pe baza metodologiei și a criteriilor minime obligatorii prevăzute în Ordinul nr. 323/ 2011 al Ministrului Sănătății, referitoare la: structura organizatorică, serviciile medicale spitalicești și/ sau ambulatorii furnizate, încadrarea cu personal de specialitate medico – sanitar, continuitatea asistenței medicale, gradul de dotare cu aparatură și echipamente medicale etc. Această clasificare este utilizată pentru stabilirea protocoalelor de transfer interspitalicesc pentru cazurile necritice, pentru planificarea dezvoltării rețelei spitalicești în concordanță cu necesitățile populației, pentru elaborarea propunerilor de modelare a finanțării spitalelor, pe nivele de competență și performanță, și pentru planificarea achizițiilor de aparatură medicală.

Strategia Integrată de Dezvoltare 2015-2020
Polul de Creștere Timișoara

SC Athena SRL	privat	obstetrică – ginecologie, bancă de celule stem	IV	128 paturi
Centrul de Îngrijiri Paleative „Casa Milostivirii Divine” Caritas	privat	fundatie – îngrijiri terminale paleative	V	10 paturi
SC Spitalul „Brol Medical Center” SRL	privat	Chirurgie plastică și reparatorie	V	12 paturi
SC Materna Care SRL	privat	obstetrică – ginecologie, fertilizare în vitro, neonatologie și pediatrie	V	33 paturi
Total capacitate spitalizare				4.030

Sursa datelor: Direcția de Sănătate Publică a Județului Timiș

Activitatea de acordare a îngrijirilor de urgență este asigurată de Centrul Regional de Urgență Timișoara, respectiv de Unitatea Funcțională Regională de Urgență Timișoara, care asociază patru din spitalele orașului: Spitalul Clinic Județean de Urgență Timișoara; structurile implicate în asigurarea asistenței medicale de urgență și terapie intensivă din cadrul Spitalului Clinic de Urgență pentru Copii „Louis Turcanu” Timișoara; Structurile implicate în asigurarea asistenței medicale de urgență și terapie intensivă în chirurgie toracică, chirurgie orală și maxilo-facială din cadrul Spitalului Clinic Municipal de Urgență Timișoara; Structurile implicate în asigurarea asistenței medicale de urgență și terapie intensivă în cardiologie și chirurgie cardiovasculară din cadrul Institutului de Boli Cardiovasculare Timișoara.

Numărul actual de paturi în spitale asigură un indicator de 13,26 paturi la 1.000 de locuitori, ceea ce evidențiază o situație foarte bună în raport cu indicele regional, care este de 6,9 paturi la 1.000 loc., cel național (6,12 paturi la 1.000 locuitori), respectiv european (4,95 paturi la 1.000 loc)³.

Calitatea serviciilor medicale asigurate în spitalele publice nu satisface încă standardele europene. Insuficiența fondurilor pentru medicamente și echipamente medicale periclitizează calitatea serviciilor medicale prestate în spitalele din România și implicit în spitalele din Timișoara. Calitatea precară a clădirilor și instalațiilor (multe dintre ele în stadii avansate de degradare), respectiv dispersarea secțiilor în întreg orașul (ca în cazul Spitalului Municipal Timișoara) reprezintă o problemă mai generală a spitalelor din municipiul Timișoara. Cu toate că în ultima perioadă s-au derulat proiecte de reabilitare a unor spații din cadrul spitalelor, deseori acestea au rămas punctuale sau au vizat doar exteriorul (eficiența energetică).

Ratele de utilizare a paturilor de spital în Timișoara variază între 213 zile/an (58%) (Institutul de Boli Cardiovasculare Timișoara) și 302,35 zile/an (85%) Spitalul Clinic de Urgență pentru copii „Louis Turcanu”, această ultimă valoare fiind superioară mediei europene, de 73%⁴, fapt ce relevă o dată în plus starea de sănătate mai precară a populației infantile din cadrul PCT și regiunii, în raport cu situația de la nivelul regiunilor dezvoltate ale Uniunii Europene.

Infrastructura de sănătate cu adresabilitate supralocală, existentă pe raza municipiului Timișoara, în anul 2013, mai include: 7 ambulatorii de specialitate integrate spitalelor (4 publice și 2

³ http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/health/health_care

⁴ http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/health/health_care/data/database

private); 3 servicii de ambulanță (1 public și 2 private); 503 cabinete stomatologice; 138 cabinete de specialitate; 8 cabinete de expertiză medicală și 25 cabinete de recuperare a capacității de muncă, 1 dispensar sportiv; 66 farmacii și 15 depozite farmaceutice. La acestea se adaugă unitățile destinate în principiu populației locale – cabinete de medicină de familie (231), dispensare școlare și studențești (50)⁵.

La nivelul zonei de influență a municipiului Timișoara se observă prezența doar a unei infrastructuri de sănătate minime în fiecare comună, evidențiindu-se un real deficit în acest domeniu.

Tabelul nr. 41 Infrastructura de sănătate corespunzătoare zonei de influență a Municipiului Timișoara (2012)

Comuna	Nr. și tip cabinete	Nr. cadre medicale	Populație stabilă în la 1 ianuarie 2012	Nr. medici la 1.000 locuitori
GIROC	- 4 cabinete medicină de familie - 4 cabinete stomatologice - 2 cabinete medicale în grădinițe - 2 cabinete medicale în școli - 4 farmacii	- 4 medici de familie - 4 medici stomatologi - 4 medici - 13 asistente medicale - 8 farmaciști	7.484	1,6
DUDEȘTII NOI	- 2 cabinete medicale - 2 farmacii	- 2 medici de familie - 3 asistente medicale - 2 farmaciste	2.890	0,69
DUMBRĂVIȚA	- 1 dispensar uman - 3 cabinete stomatologice - 3 farmacii	- 2 medici de familie - 3 medici stomatologi - 2 asistente medicale - 6 farmaciști	5.555	0,90
GHIRODA	- 6 cabinete medicale - 3 farmacii	- 6 medici de familie - 3 medici stomatologi - 8 asistente medicale - 3 farmaciști	5.802	1,55
BECICHERECU MIC	- 2 cabinete medicină de familie - 1 cabinet stomatologic - 2 farmacii	- 2 medici de familie - 2 medici stomatologi - 4 asistente medicale - 2 farmaciști	2.834	1,41
REMETEA MARE	- 2 cabinete medicale - 2 cabinete stomatologice - 1 farmacie	- 1 farmacist - 1 asistentă medicală	2.174	1,83
ȘAG	- 2 cabinete medicină de familie - 1 cabinet stomatologic	- 2 medici medicină generală - 1 medic stomatolog	2.976	1,008

⁵ În anul 2013, față de anul 2012, a crescut numărul de: cabinete stomatologice, cabinete de medicină de familie, cabinete de specialitate și farmacii, care funcționează pe raza municipiului Timișoara.

Strategia Integrată de Dezvoltare 2015-2020
Polul de Creștere Timișoara

	- 1 farmacie	- 2 asistente medicale - 1 farmacist		
SÎNMIHAIU ROMÂN	- 4 cabinete medicină de familie - 2 cabinete stomatologice - 2 farmacii	- 3 medici medicină de familie - 2 medici stomatologi - 3 asistente medicale - 2 farmaciști	6.065	0,82
SĂCĂLAZ	- 3 cabinete medicină generală - 4 cabinete stomatologice - 4 farmacii	- 3 medici de familie - 6 medici stomatologi - 1 asistentă medicală - 2 farmaciști	7.651	1,17
ORȚIȘOARA	- 3 cabinete medicină de familie - 1 cabinet stomatologic - 3 farmacii	- 3 medici medicină de familie - 2 asistente medicale	4.337	0,69
GIARMATA	- 2 cabinete medicale de specialitate - 3 cabinete medicale de familie - 1 cabinet stomatologic - 1 farmacie	- 8 medici (4 medici de familie) - 1 medic stomatolog - 2 farmaciști - 10 asistente medicale	6.456	1,39
MOȘNIȚA NOUĂ	- 3 cabinete medicale familie - 2 cabinete stomatologice - 2 farmacii	- 4 medici (3 medici de familie) - 2 medici stomatologi - 4 farmaciști - 8 asistente medicale	5.423	1,1
PIȘCHIA	- 2 cabinete medicale de specialitate - 2 cabinete medicale de familie - 2 cabinete stomatologice - 1 farmacie	- 5 medici (3 medici de familie) - 2 medici stomatologi - 2 farmaciști - 6 asistente medicale	2.958	2,3
BUCOVĂȚ	- 1 cabinet medical de familie	- 1 medic de familie - 1 asistentă medicală	1.530	0,65

Sursa datelor: Primăriile comunelor din zona de influență, Direcția Regională de Statistică Timiș, date prelucrate

Personalul medical

Personalul medical care își desfășoară activitatea în Timișoara înregistrează o evoluție constant pozitivă. Astfel, se constată o creștere a numărului cadrelor medicale cu pregătire superioară de la 1.562 în 2006 la 1.754 în 2007 și respectiv 2.546, în 2012. Dintre aceștia, 1.776 sunt medici de specialitate alta decât medicina de familie, 247 sunt medici de familie, iar 523 sunt medici stomatologi. Adăugând medicii rezidenți (1253), obținem un număr total de 3.799 de medici.

Rezultă, pentru Municipiul Timișoara, o rată extrem de favorabilă, de 12,5 medici la 1.000 de locuitori, de peste 5 ori mai mare față de media națională (2,39 medici la 1.000 locuitori), respectiv de aproape 4 ori mai mare față de media europeană (3,28 medici la 1.000 locuitori), situație caracteristică, de altfel, tuturor orașelor mari din România, care concentrează medicii aflați în rezidențiat sau în curs de specializare.

Numărul cadrelor medicale cu pregătire medie a înregistrat o evoluție oscilantă. Astfel, față de 2.550 cadre medii, în 2007, s-a ajuns la 1.760, în 2011, ca urmare a restructurărilor din sistem din perioada 2009 – 2012, inițiindu-se un ușor reviriment în anul 2012, când se consemnează 1.772 cadre medicale medii.

Zona de influență imediată a Municipiului Timișoara prezintă indici mai puțini favorabili privind personalul medical: doar 1,22 medici la 1.000 de locuitori, cu mult sub rata națională sau europeană și de cca. 10 ori mai puțin decât în Municipiul Timișoara.

Proximitatea municipiului Timișoara, cu oferta sa excedentară de cadre medicale, rezolvă parțial această situație, însă, comunele se află în situații diverse de conexiune cu municipiul, astfel încât accesul populației la consultul de specialitate este inegal și rămâne deficitar.

Analiza cauzelor principale de îmbolnăvire, respectiv de deces este importantă din perspectiva fundamentării politicilor de dezvoltare a serviciilor de sănătate.

Astfel, pentru populația PC Timișoara, primul loc în grupa afecțiunilor cronice îl ocupă bolile hipertensive, urmate de cardiopatie ischemică, diabet zaharat, tumori maligne, boli pulmonare cronice obstructive etc. (conform Starea economică și socială a Municipiului Timișoara 2013). Aceeași ierarhie o regăsim și în ce privește cauzele de deces, ceea ce subliniază o dată în plus necesitatea unor măsuri menite să reducă incidența patologiilor menționate mai sus.

C. ASISTENȚA SOCIALĂ

Activitatea de asistență socială se desfășoară în baza Legii nr. 292/2011 – legea asistenței sociale și a altor acte normative specifice și are ca drept rezultat acordarea de beneficii și de servicii sociale.

În conformitate cu Legea 292/2011, serviciile sociale se acordă la nivelul comunităților locale, pentru a răspunde cât mai adecvat nevoilor sociale identificate, tipologiei potențialilor beneficiari și condițiilor particulare în care aceștia se află. Beneficiile de asistență socială se acordă persoanelor sau familiilor aflate în dificultate și ale căror venituri sunt insuficiente pentru acoperirea nevoilor minime de viață și în vederea favorizării incluziunii sociale și asigurării unei vieți autonome.

În Municipiul Timișoara, asistența socială este asigurată în cea mai mare parte prin intermediul **Direcției de Asistență Socială Comunitară Timișoara**, serviciu public de asistență socială, aflat în subordinea Consiliului Local al Municipiului Timișoara. Obiectul de activitate al Direcției de Asistență Socială Comunitară Timișoara îl constituie realizarea măsurilor, la nivel local, pentru a răspunde nevoilor individuale, familiale și de grup, în vederea prevenirii și depășirii unor situații de dificultate, vulnerabilitate sau dependență pentru prezervarea autonomiei și protecția persoanei, pentru prevenirea marginalizării și excluziunii sociale, pentru promovarea incluziunii sociale și în scopul creșterii calității vieții.

În cadrul Direcției de Asistență Socială Comunitară Timișoara, funcționează 6 servicii și compartimente: 3 fără personalitate juridică, 3, cu personalitate juridică, după cum urmează:

I. Serviciul Centrul de zi pentru copii cu dizabilități „Podul Lung” este un serviciu fără personalitate juridică. Principalele activități desfășurate în cadrul Centrului de zi, au fost următoarele: consiliere psihologică, informare și consiliere socială, asistență psihopedagogică.

Se organizează atât activități pe grupe, cât și individual. Activitățile pe grupe au drept ca scop stimularea, îmbunătățirea și consolidarea abilităților și disponibilităților cognitive, psihomotorii, afectiv-relaționale și social-adaptative. Terapiile individuale includ logopedie, kinetoterapie,

ergoterapie, psihomotricitate, artterapie, meloterapie, calculatoare, club de ludoterapie, club de calculatoare, club de povești, învățare curriculară.

II. Serviciul pentru protecția socială a persoanelor vârstnice este un serviciu fără personalitate juridică, care se adresează persoanelor vârstnice cu domiciliul în municipiul Timișoara și oferă servicii sociale acreditate, alternative instituționalizării acestora, în cămine sau centre rezidențiale de îngrijire și asistență.

Acest serviciu include 2 compartimente:

● **Compartimentul Centre de Zi**, ce cuprinde 3 centre, dintre care unul pentru persoane cu Alzheimer și un club al pensionarilor, în care se desfășoară:

- activități pentru menținerea sau readaptarea capacităților fizice și intelectuale;
- activități pentru resocializare; îndrumare și consiliere psihologică și socială;
- servicii de kinetoterapie;
- consultații și îndrumare medicală.

● **Compartimentul de Îngrijire la Domiciliu**, care asigură:

- ajutor pentru activitățile de bază ale vieții zilnice: igienă corporală, îmbrăcare și dezbrăcare, igiena eliminărilor, hrănire și hidratare, mobilizare și transfer, deplasarea în interior, comunicare;

- ajutor pentru activități instrumentale ale vieții zilnice: prepararea hranei sau livrarea acesteia, efectuarea de cumpărături, activități de menaj, însoțirea în mijloacele de transport, facilitarea deplasării în exterior, companie, activități de administrare și gestionare a bunurilor;

- consiliere și informare în vederea internării în instituții de protecție socială;

- evaluare și intervenție în cazul părților implicate în contractele de întreținere și îngrijirea persoanelor vârstnice.

III. Compartimentul de evaluare și intervenție socială, care desfășoară următoarele tipuri de activități:

- acordarea de servicii de informare și consiliere socială;

- realizarea de anchete sociale, la solicitarea Comisiei de Expertiză a Capacității de Muncă, de pe lângă Casa Județeană de Pensii Timiș, pentru persoanele care solicită pensionarea pe caz de invaliditate;

- evaluarea organizațiilor neguvernamentale, furnizoare de servicii, sociale care solicită, pentru activitățile desfășurate, susținere financiară parțială din fondurile Consiliului Local al Municipiului Timișoara, precum și monitorizarea organizațiilor care au obținut această finanțare;

- întreprinderea demersurilor necesare, evaluarea cazurilor și înaintarea de propuneri de acordare a ajutorului de urgență conform Legii nr. 416/2001 cu modificările și completările ulterioare;

- participarea la acțiunea de combatere a cerșetoriei și de identificare și consiliere socială a persoanelor fără adăpost care se află în municipiul Timișoara.

IV. Serviciul pentru Protecția Copilului și Familiei, care are personalitate juridică, având ca obiect principal de activitate aplicarea Legii nr. 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului și a Ordinului nr. 219/15.06.2006 privind activitățile de identificare, intervenție și monitorizare a copiilor care sunt lipsiți de îngrijirea părinților pe perioada în care aceștia se află la muncă în străinătate.

Obiective acestui serviciu sunt următoarele:

- sprijină și asistă părinții pentru a face față dificultăților psihosociale care afectează relațiile familiale, pentru dezvoltarea competențelor parentale, pentru prevenirea separării copilului de familia sa și sprijină copiii atunci când apar probleme în dezvoltarea acestora;

- desfășoară activități de îndrumare și sensibilizare privind problematica copilului și familiei;

- promovează serviciile oferite și stabilește relații de colaborare cu instituții, organizații și alte grupuri de suport comunitar.

În cadrul acestui serviciu funcționează Centrul de zi „Sf. Nicolae” și Centrul de Consiliere și Sprijin pentru Părinți și Copii, principalele activități desfășurate fiind:

- furnizarea de servicii sociale pe problematica copilului aflat în pericolul de separare de familia sa, precum și monitorizarea copiilor după reintegrarea lor în familie;
- asigurarea de consiliere psihologică beneficiarilor centrului;
- asigurarea de consiliere și sprijin pentru părinții ai căror copii sunt integrați în programele centrului;
- asigurarea unui program educațional adecvat vârstei, nevoilor, potențialului de dezvoltare și particularităților copiilor;
- depistarea precoce a situațiilor de risc care pot determina separarea copilului de familia sa.

V. Serviciul pentru Protecția Persoanelor cu Handicap este o structură cu personalitate juridică, având drept obiect de activitate al acordarea de servicii sociale menite să asigure prevenirea, limitarea sau înlăturarea efectelor temporare sau permanente ale situațiilor de risc, identificate la persoane încadrate în grad de handicap grav, cu domiciliul sau reședința în municipiul Timișoara.

Activitățile specifice acestui serviciu sunt următoarele:

- întreveneri cu beneficiarii, în scopul informării acestora asupra drepturilor și obligațiilor ce le revin;
- întocmirea de programe individualizate de îngrijire;
- anchete sociale regulate, la domiciliul beneficiarilor, pentru verificarea, monitorizarea asistenților personali;
- anchete sociale la solicitarea persoanelor încadrate în grad de handicap grav, a reprezentanților legali ai acestora, respectiv a Comisiei de Evaluare a Persoanelor Adulte cu Handicap, necesare la evaluarea complexă și la admiterea în centre rezidențiale a persoanelor încadrate în grad de handicap;

VI. Căminul pentru Persoane Vârstnice, cu personalitate juridică, al cărui obiectul de activitate îl constituie îmbunătățirea calității vieții persoanelor vârstnice și socializarea lor, conform Legii nr. 17/2000 privind asistența socială acordată persoanelor vârstnice, actualizată. Căminul pentru Persoane Vârstnice Timișoara oferă servicii sociale de tip rezidențial pentru îngrijire permanentă sau temporară.

Persoanelor vârstnice internate le sunt asigurate următoarele servicii de specialitate:

- servicii sociale, care constau în: ajutor pentru menaj, consiliere administrativă, activități de prevenire a marginalizării sociale și de reintegrare socială în raport cu capacitatea psihoafectivă;
- servicii socio-medicale, urmărindu-se: asigurarea unor programe de ergoterapie, ajutor pentru menținerea sau readaptarea capacităților fizice ori intelectuale, sprijin pentru realizarea igienei corporale;
- servicii medicale, cum ar fi: consultații și tratamente la cabinetul medical în instituții medicale de profil sau la patul persoanei, dacă aceasta este imobilizată, servicii de îngrijire-infirmerie, administrare medicamente.

Direcția de Asistență Socială Comunitară Timișoara a participat, în calitate de partener sau membru în echipa de implementare a mai multor proiecte cu finanțare europeană, prin care se vizează reabilitarea, modernizarea, extinderea Centrului de zi pentru copiii cu dizabilități Podu Lung, a Serviciului pentru Protecția Copilului și Familiei Timișoara, respectiv înființarea unui Centru social de zi pentru persoanele în dificultate, cursuri de calificare-recalificare a mamelor care revin din concediul pentru creștere copilului în vârstă de până la 2/3 ani și definirea de indicatori de bunăstare.

O altă structură importantă din domeniul asistenței sociale este **Cantina de Ajutor Social**, unitate publică de asistență socială, cu personalitate juridică și care funcționează în subordinea Consiliului Local al Municipiului Timișoara, constituită în baza Legii nr. 208/1997, acreditată, din anul 2010 și pentru un nou serviciu social destinat persoanelor fără adăpost: „*Cantina Socială cu Centru de Urgență pentru Persoane fără Adăpost*”.

Cantina de Ajutor Social are următoarele atribuții generale:

- ▶ Prestarea de servicii sociale gratuite sau contra cost persoanelor aflate în situații economico-sociale deosebite, prin pregătirea și asigurarea hranei (prânzul și cina), în limita alocației de 8,50 lei / zi / persoană, hrană distribuindu-se o dată pe zi. Servirea hranei la Cantina de Ajutor Social, conform Legii nr. 208/1997, se acordă pe bază de cerere și acte doveditoare privind veniturile membrilor familiei și alte acte necesare în funcție de specificul fiecărui caz.
- ▶ Consilierea și informarea beneficiarilor dar și îndrumarea spre alte instituții abilitate în rezolvarea problemelor solicitate.
- ▶ Anchete sociale la domiciliul abonaților, în vederea evaluării cazurilor noi și a reevaluării cazurilor vechi o dată la 6 luni sau ori de câte ori se impune.
- ▶ asigurarea de hrană și ceai fierbinte pentru persoanele fără adăpost de pe raza municipiului Timișoara; acestora li s-au asigurat și servicii sociale de consiliere, fiecărei persoane i s-a întocmit o fișă de evaluare inițială, care cuprinde: istoricul cazului, datele de identificare, soluționarea și îndrumarea în vederea întocmirii actelor de identitate, îndrumarea acestora spre serviciile medicale asigurate de spitalele din Municipiul Timișoara, contactarea eventualelor familii și ale autorităților locale din județele de proveniență ale acestora, consiliere și sprijin în vederea integrării sociale etc.

Cantina de Ajutor Social a oferit servicii sau a colaborat în diverse acțiuni sociale cu următoarele instituții și structuri: Direcția de Asistență Socială Comunitară Timișoara, Serviciul Centru de zi pentru copiii cu dizabilități Podul Lung, Direcția de Asistență Socială Comunitară Timișoara - Serviciul pentru Protecția Copilului și Familie, Fundația Timișoara '89, Fundația Chosen „Casa Olarului”, Fundația Scop, Centru de Zi Efata, Societatea „Speranța”, Organizația „Salvați Copiii”.

De asemenea, Cantina de Ajutor Social Timișoara a colaborat cu următoarele instituții: Poliția Locală Timișoara, Direcția de Asistență Socială Comunitară, Serviciul de Ajutor Maltez în România, Penitenciarul Timișoara, Serviciul de Probațiune de pe lângă Tribunalul Timiș, Mitropolia Banatului – Fundația Filantropia, Asociația EURED.

În data de 1 aprilie 2013 a fost semnată cererea de finanțare a proiectului „Reabilitarea, modernizarea, dezvoltarea și echiparea Cantinei de Ajutor Social Timișoara pentru dezvoltarea unui Centru Social de Urgență pentru Persoane fără Adăpost”. Acest proiect face parte din Programul Operațional regional 2007-2013, Axa prioritară 1 „Sprijinirea dezvoltării durabile a orașelor – poli urbani de creștere”, Domeniul de intervenție 1.1 „Planuri integrate de dezvoltare urbană”, Sub-domeniul: Poli de creștere.

Dezvoltarea centrului social de urgență în cadrul Cantinei de Ajutor Social Timișoara va facilita accesul persoanelor defavorizate la o infrastructură socială în măsură să asigure servicii de găzduire în timpul nopții și servicii de consiliere și suport specializat, de servicii medicale și suport psihologic, de condiții pentru asigurarea igienei personale, inclusiv servirea hranei în timpul zilei, în municipiul Timișoara, în județul Timiș și în regiunea de vest. Prin reabilitarea, modernizarea, dezvoltarea și dotarea cu echipamente și aparatură necesară la standarde europene, centrul social pentru persoane fără adăpost va asigura acordarea de noi servicii sociale, oferind astfel beneficiarilor posibilitatea unui trai decent și șansa de a se integra în comunitate.

În anul 2013, 29.819 persoane au beneficiat de activitatea acestor structuri aflate în subordinea Consiliului Local al Municipiului Timișoara:

- ▶ Informare și consiliere socială pentru persoane aflate în situație de criză - 534 beneficiari;
- ▶ Centre de zi pentru persoane vârstnice – 85 de beneficiari;

- ▶ Îngrijire la domiciliu pentru persoane vârstnice – 68 beneficiari;
- ▶ Centru de zi pentru copii cu dizabilități – 50 beneficiari;
- ▶ Consiliere și sprijin pentru părinți și copii – 28 beneficiari;
- ▶ Centru de zi pentru copii provenind din familii defavorizate – 33 beneficiari ;
- ▶ Cămin pentru persoane vârstnice - nr. mediu 72 beneficiari;
- ▶ Informare și consiliere pentru persoane încadrate în grad de handicap - au fost întocmite 666 rapoarte de întrevvedere cu beneficiarii;
- ▶ Îngrijire la domiciliu pentru persoanele cu handicap grav: asistenți personali - 584, elaborarea planului individualizat de îngrijire a persoanelor cu handicap grav - 264, monitorizarea activității de îngrijire desfășurată de către asistentul personal conform planului individualizat de îngrijire - 485.
- ▶ Ajutorul social, conform Legii nr. 416/2001 privind venitul minim garantat, cu modificările și completările ulterioare - 216 familii sau persoane singure în plată;
- ▶ Ajutorul de înmormântare, stabilit conform Legii nr. 416/2001 privind venitul minim garantat, cu modificările și completările ulterioare și a Hotărârii Consiliului Local al Municipiului Timișoara nr. 453/2006 – 8 cazuri;
- ▶ Ajutorul de urgență, acordat conform Legii 416/2001 privind venitul minim garantat cu modificările și completările ulterioare – 10 beneficiari;
- ▶ Alocația pentru susținerea familiei, conform Legii nr. 277/2010, cu modificările și completările ulterioare – 181 de familii;
- ▶ Ajutorul de încălzire a locuințelor cu gaze naturale, conform OUG nr. 70/2011 privind măsurile de protecție socială în perioada sezonului rece, cu modificările și completările ulterioare – 819 ajutoare aprobate;
- ▶ Ajutorul pentru încălzirea locuinței cu combustibili solizi sau petrolieri pentru familiile și persoanele singure, altele decât cele beneficiare de ajutor social conform Legii nr. 416/2001 – 275 ajutoare aprobate;
- ▶ Ajutorul pentru încălzirea locuinței cu combustibili solizi sau petrolieri pentru familiile și persoanele singure, beneficiare de ajutor social conform Legii nr. 416/2001 – 134 de beneficiari;
- ▶ Ajutorul pentru încălzirea locuinței cu energie termică furnizată în sistem centralizat, conform O.U.G. nr. 70/2011 privind măsurile de protecție socială în perioada sezonului rece, cu modificările și completările ulterioare – 6.554 de beneficiari;
- ▶ Ajutorul pentru încălzirea locuinței cu energie electrică, conform O.U.G. nr. 70/2011 privind măsurile de protecție socială în perioada sezonului rece, cu modificările și completările ulterioare – 53 ajutoare aprobate;
- ▶ Indemnizația lunară a persoanei cu handicap, conform Legii nr. 448/2006, modificată și republicată, privind protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu handicap – 1.221 de beneficiari;
- ▶ Indemnizații acordate persoanelor cu handicap grav pentru concediul de odihnă al asistenților personali - 539 de beneficiari;
- ▶ Produse alimentare conform prevederilor Planului anual european de distribuție ajutoare alimentare – PEAD 2013, către beneficiarii prevăzuți în H.G. nr. 600/2009. În cadrul programului PEAD - 2013 s-au distribuit 419 tone de produse alimentare către 17.800 de beneficiari.
- ▶ Porții zilnice de hrană furnizate de Cantina de ajutor social: în medie 555 lunar.

La nivelul Municipiului Timișoara, își desfășoară activitatea și o serie de organizații neguvernamentale care activează în domeniul social. Principalii **furnizori privați de servicii sociale** acreditați din Municipiul Timișoara sunt:

- *Federația Caritas a Diecezei Timișoara* – servicii de îngrijire la domiciliu, adăpost pentru persoanele fără domiciliu, consiliere și asistență pentru persoane cu handicap, adăpost pentru femei victime ale violenței domestice, centre de zi pentru copii.

- *Serviciul de Ajutor Maltez* - servicii de îngrijire la domiciliu, cămin de bătrâni și cantină socială.
- *Fundația „Chosen” România* – servicii pentru asistarea tinerilor care au împlinit vârsta de 18 ani, centre de zi și rezidențiale pentru copii care provin din familii cu dificultăți materiale.
- *Fundația „Timișoara '89”* – informare și consiliere pentru persoanele aflate în dificultate, fără adăpost, sprijin material.
- *Societatea Română „Speranța”* – servicii pentru familii cu persoane cu handicap mintal aflate în dificultate.
- *Fundația Casa Speranței* – servicii pentru copii în dificultate.
- *Fundația Rudolf Walter* – reinserție socio-profesională pentru tinerii proveniți din Centrele de Plasament, suport și asistență pentru familiile și copii aflați în dificultate.
- *Asociația Evanghelică și de Caritate „Isus Speranța României”* – servicii pentru tinerii dezinstituționalizați, cantină socială mobilă, sprijin pentru copii în familia naturală, lărgită, sau de plasament.
- *Fundația Serviciilor Sociale „Bethany”* – activități de voluntariat (stimulare și socializare) care se adresează copiilor Spitalului Clinic de Urgență pentru Copii „Louis Turcanu”.
- *Asociația Femeilor Țigănci „Pentru Copiii Noștri”* - informare și consiliere pentru familiile de etnie rromă.
- *Fundația „Pentru Voi”* - oferă servicii pentru adulți cu dizabilități intelectuale.
- *Asociația Mana* - informare, consiliere pentru copii ai străzii.
- *Asociația „Casa Faenza”*, în cadrul căreia funcționează Centrul Comunitar pentru Copii Autiști Timișoara, este o organizație neguvernamentală de protecție specială a copiilor cu sindrom autist, fără scop patrimonial. Asociația are ca obiectiv abilitarea și integrarea socială a copiilor cu sindrom autist, accentuându-se importanța intervenției precoce.

Structurile din cadrul și respectiv din subordinea Consiliului Local al Municipiului Timișoara colaborează în mod frecvent cu aceste organizații, precum și cu alte instituții, cum sunt: Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului Timiș, Direcția de Evidență a Persoanelor, Universitatea de Vest, Facultatea de Sociologie și Psihologie, secția Asistență Socială, Poliția Municipiului Timișoara, Serviciul de Ambulanță Timiș.

În concluzie, serviciile sociale în Timișoara a înregistrat o evoluție ascendentă, concretizată prin:

- existența unui număr destul de mare de furnizori de servicii sociale, publici și privați, care permit crearea unei rețele de colaborare, care vine în beneficiul clientului;
- dezvoltarea de parteneriate între furnizorii de servicii sociale, pentru a se adapta nevoilor și pe așteptărilor beneficiarului;
- dezvoltarea capacității administrației publice, la nivel local, de a accesa fonduri structurale europene, de a elabora și implementa proiecte cu caracter social;
- crearea unui cadru unitar de organizare și dezvoltare a serviciilor sociale, prin elaborarea legislației și metodologiilor specifice.

În comunele din zona de influență a Municipiului Timișoara, asistența socială se realizează prin structurile administrației publice locale, care – în conformitate cu prevederile Legii 292 din anul 2011, "identifică, evaluează nevoile sociale, individuale, familiale și de grup și elaborează planuri de intervenție pentru prevenirea, combaterea și soluționarea situațiilor deficitare". În cele mai multe cazuri, aceste compartimente din cadrul primăriilor administrează cererile depuse în vederea obținerii de beneficii sociale acordate prin structuri supralocale, conform legii, din bugetul central, respectiv evaluează și monitorizează eligibilitatea în cazul cererilor de beneficii sociale din bugetul local.

Numărul persoanelor care au beneficiat de consiliere, suport, respectiv beneficii și servicii sociale este foarte variabil la nivelul comunelor din zona de influență a Municipiului Timișoara.

Tabelul nr. 42 Indicatori ai activității de asistență socială desfășurate la nivelul comunelor zonei de influență a Municipiului Timișoara (2013)

Comunele din PCT	nr. beneficiari asistență și suport/ anchete sociale	ajutoare și indemnizații sociale	
		cereri	beneficiari
BECICHERECU MIC		18	18
BUCOVĂȚ			
DUDEȘȚII NOI	350	700	950
DUMBRĂVIȚA	150	576	576
GHIRODA		76	76
GIARMATA			
GIROC	148	480	480
MOȘNIȚA NOUĂ			
ORȚIȘOARA		375	375
PIȘCHIA			
REMETEA MARE		31	31
SĂCĂLAZ		1.200	3.600
ȘAG		12	12
ȘÎNMIHAIU ROMÂN		272	417
TOTAL		3.740	6.535

Sursa datelor: Primăriile comunelor

Comunele din zona de influență a Municipiului prezintă o capacitate redusă de asistență socială. Doar *două*, din cele 14 comune care fac parte din PCT oferă servicii sociale:

- comuna Dumbrăvița a realizat, în colaborare cu administrația comunei Szentes, din Ungaria, proiectul HELP, de supraveghere permanentă la domiciliu (proiectul HURO 1001/030/2.4.2), care se adresează persoanelor de vârstă a treia;

- comuna Săcălaz, în care funcționează un Centru de asistență medicală comunitară.

O singură comună – Dudeștii Noi – a externalizat prestarea de servicii sociale, către un furnizor privat – Federația Caritas a Diecezei Timișoara.

2.4.2 Fondul de locuințe și calitatea locuirii

Fondul de locuințe reprezintă o componentă importantă a sistemului urban, condiționând calitatea vieții, imaginea urbană și perpetuarea caracterului de pol endodinamic al PCT.

În Municipiul Timișoara, spațiul destinat locuirii a cunoscut, după anul 1989, o evoluție continuu ascendentă, cu o intensitate ușor diminuată în anii crizei economice.

Tabelul nr. 43 Evoluția spațiului destinat locuirii, în Municipiul Timișoara, în intervalul 2007 – 2012

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Locuințe existente – total (la 31 XII)	128.462	128.998	129.545	129.968	130.314	130.635
- în proprietate publică	6.382	6.382	6.462	6.411	6.412	6.373
- în proprietate privată	122.080	122.616	123.083	123.557	123.902	124.262

Întocmit:

100

Strategia Integrată de Dezvoltare 2015-2020
Polul de Creștere Timișoara

Suprafața locuibilă - total (m ²)	5.214.779	5.266.552	5.329.890	5.374.247	5.405.510	5.434.611
- proprietate publică	203.151	203.151	206.697	206.360	206.509	204.753
- proprietate privată	5.011.628	5.063.401	5.123.193	5.167.887	5.199.001	5.229.858

Sursa: INS Timiș

Se remarcă o creștere a numărului de locuințe cu 1,7% și o rată superioară, de 4,22%, în cazul suprafeței locuibile, ceea ce evidențiază rolul preponderent pe care locuințele individuale îl dețin în această evoluție.

Tendința de evoluție se menține, așa cum relevă numărul de autorizații de construcție eliberate, respectiv solicitările de PUZ și PUD.

Majoritate covârșitoare a locuințelor din Municipiul Timișoara sunt deținute în proprietate privată. Primăria Municipiului deține în proprietate sau administrare sub 5% din fondul total locativ. Reducerea acestui procent, de la 19,5% în anul 1989, se datorează retrocedării imobilelor către foștii proprietari sau vânzării locuințelor către foștii chiriași

Numărul total de locuințe aflate în administrarea Primăriei Municipiului Timișoara a scăzut de la 2.348 locuințe în anul 2009 la 2.177 locuințe în anul 2011.

Indicatorii sociali ai locuirii – care oferă o primă imagine asupra confortului locuirii – au avut, de asemenea, o evoluție ascendentă, însă aproape nesemnificativă.

Tabelul nr. 44 Evoluția indicilor sociali și sociologici ai spațiului destinat locuirii în Municipiul Timișoara

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Nr. de locuințe/1000 locuitori	417,97	413,31	415,06	417,33	423,70	426,00
Supr. medie locuibilă / locuință (mp)	40,59	40,83	41,14	41,35	41,48	41,61
Supr. medie locuibilă / locuință prop. privată	41,05	41,29	41,62	41,82	41,96	42,088
Supr. medie locuibilă / locuință prop. publică	31,83	31,83	31,99	32,19	32,20	32,129
Supr. medie locuibilă / persoană (mp)	16,97	16,87	17,07	17,26	17,58	17,022
Densitatea locuitor/locuință	2,39	2,42	2,41	2,40	2,37	2,44

Sursa: INS Timiș

Suprafața medie pe locuință (în prezent, de 41,6 mp), respectiv suprafața medie locuibilă / persoană (17,02 mp) rămân sub nivelul național (20,5 mp/persoană) și cel european (cu 30,7 mp/persoană), rezultat al ponderii însemnate a cartierelor cu imobile colective construite în timpul regimului comunist, caracterizate prin indici sociologici ai locuirii extrem de deficitari.

Echiparea tehnico-edilitară a clădirilor destinate locuirii este favorabilă în privința racordării la rețeaua de apă (99%), respectiv la rețeaua de furnizare a energiei electrice (99,5%) și mai puțin corespunzătoare în privința racordării la rețeaua de canalizare (96%) sau a încălzirii centrale (80,2% dețin încălzire centrală prin termoficare sau centrale termice proprii).

Majoritatea imobilelor destinate locuirii oferă un confort deficitar, cca. 60% din cauza vechimii, cca. 40% fiind imobile colective construite în regimul comunist.

Astfel, principalele aspecte negative constatate referitor la confortul locuirii în Timișoara sunt:

- o stare avansată de uzură, necesitând lucrări de reparații, refuncționalizări și modernizări;
- calitate necorespunzătoare a izolațiilor termice, fonice și hidrofuge;
- fațade degradate, care, în timp, generează degradarea majoră a construcțiilor în ansamblu;
- starea degradată a instalațiilor tehnico-edilitare;
- subdimensionarea spațiului interior (ca număr de camere și suprafață locuibilă) și compartimentarea defectuoasă a unor locuințe;

Reabilitarea termică a înregistrat evoluții pozitive, dar modeste, în perioada 2009-2011, întrucât administrația locală a municipiului Timișoara, prin programul local multianual privind creșterea performanței energetice a blocurilor de locuințe, în condițiile Ordonanței de Urgență nr. 18/2009, a monitorizat lucrările de intervenție pentru reabilitarea termică la 61 de imobile a căror valoare se ridică la 23.294.300 lei și prin care s-a obținut o creștere considerabilă a performanței energetice la aceste imobile. Datorită faptului că acest program depinde de alocările bugetare (50% din costuri sunt alocate de la bugetul de stat și 30% din bugetul local, asociațiile de proprietari suportând doar 20% din costuri), fondurile alocate fiind insuficiente, rezultatele sunt prea puțin vizibile, în raport cu necesitățile.

Problemele acoperișurilor și-au găsit parțial rezolvare prin mansardarea blocurilor, acolo unde structura a permis, costul lucrărilor fiind suportat de dezvoltator în schimbul spațiului obținut prin mansardare.

Din perspectiva accesului la utilități și servicii, ca o componentă însemnată a calității locuirii, respectiv a organizării spațiului, cartierele prezintă probleme specifice:

- insuficiența echipare a unor cartiere cu dotări de învățământ (ex: cartierele Ion Ionescu de la Brad, Kuncz, zone periferice), sanitare, piețe agro-alimentare (zonele Mehala, Ronăț, Blașcovici, Mircea cel Bătrân, Fratelia) sau spații verzi (calea Șagului, Aradului, Circumavalațiunii etc.);
- existența unor funcțiuni incompatibile cu locuirea dispersate în zona teritoriului locuit (ex. unități industriale în zonele UMT, Buziașului etc.);
- existența unor grupări de locuințe în imediata vecinătate a unităților de producție (ex: blocurile de locuințe de pe platforma industrială Freidorf sau la UMT), aceste funcțiuni stânjenindu-se reciproc;
- amplasarea Zonei industriale U.M.T. între zona de locuit din nord și zona verde de agrement de la Pădurea Verde și Muzeul Satului; întreruperea oricărei comunicări între aceste zone și incompatibilitatea industriei cu funcțiunile învecinate;
- stare avansată de degradare pînă la pericol de prăbușire, în care se află numeroase clădiri din cartierele istorice; clădirile au nevoie de măsuri speciale de reabilitare, care să amelioreze confortul locatarilor, dar care să nu compromită caracterul istoric al acestora. În ciuda numeroaselor demersuri întreprinse de municipalitate, se impune încă găsirea unei soluții pentru asigurarea fondurilor necesare executării lucrărilor de reabilitare atât a clădirilor, cât și a spațiilor publice din centrul istoric al municipiului.

Zona de influență a Municipiului Timișoara a cunoscut, în intervalul analizat – 2007-2012, o creștere foarte accentuată a numărului de locuințe și spațiului destinat locuirii, creștere ce reprezintă 75% din evoluția rezidențială pe întreg Polul de creștere.

Tabelul nr. 45 Evoluția spațiului destinat locuirii în zona de influență a Municipiului Timișoara, în intervalul 2006 - 2012

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Număr total de locuințe	18335	19276	20587	21642	22594	23836	24870
- în proprietate publică	830	783	502	500	496	489	487
- în proprietate privată	17505	18493	20085	21142	22098	23347	24383
Suprafață locuibilă (m ²)	970747	1075519	1241199	1354563	1454374	1585385	1693931
- în proprietate publică	36055	32676	23545	23481	23411	23143	22993
- în proprietate privată	934692	1042843	1217654	1331082	1430963	1562242	1670938

Sursa datelor: INSSE, date calculate

Numărul de locuințe a crescut cu 29%⁶, iar suprafața locuibilă cu 57%⁷, ceea ce reliefează rolul covârșitor deținut, în această evoluție, de construcția de locuințe individuale cu suprafață locuibilă mare.

În consecință, suprafața medie a locuinței a crescut cu 27%, fiind în prezent de 68,12 mp, iar suprafața medie locuibilă pe persoană a crescut cu 33%, fiind în prezent de 26 mp (Tab. 46), valori superioare indicilor specifici orașului⁸ și nivelului național, dar inferioare nivelului mediu european.

Tabelul nr. 46 Evoluția indicatorilor sociali și sociologici ai locuirii în zona de influență a Municipiului Timișoara, în intervalul 2006 - 2012

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Nr. de locuințe/1000 locuitori	368,25	375,57	386,67	387,65	388,82	388,85	387,78
Supr. medie locuibilă / locuință (mp)	52,95	55,8	60,29	62,59	64,37	66,52	68,12
Supr. medie locuibilă / locuință prop. privată	53,40	56,4	60,63	62,96	64,76	66,92	68,53
Supr. medie locuibilă / locuință prop. publică	43,44	41,74	46,91	46,97	47,2	47,33	47,22
Supr. medie locuibilă / persoană (mp)	19,5	20,32	22,87	23,85	24,63	25,49	26,06
Densitatea locuitor/locuință	2,72	2,67	2,59	2,58	2,58	2,58	2,58

Sursa datelor: INSSE, date calculate

În schimb, numărul de locuințe la 1.000 de locuitori (387,78) și numărul mediu de persoane per locuință (2,58) sunt mai puțin favorabili în zona de influență, în raport cu Municipiul (426 locuințe la 100 locuitori, respectiv 2,44 persoane /locuință), situație ce se explică, pe de o parte, prin preponderența mare a familiilor tinere cu copii, în cadrul fluxului de persoane care și-au construit case în comunele din zona de influență, iar pe de altă parte, prin existența, în cazul orașului, a unui număr de locuințe rămase neutilizate (în urma emigrării pentru muncă sau schimbării domiciliului).

⁶ o rată de 4 ori mai mare decât cea specifică Municipiului Timișoara, în același interval.

⁷ o rată de 13 ori mai mare față de cea înregistrată în Municipiul Timișoara, în același interval.

⁸ suprafața locuibilă/locuință este, în zona de influență, cu 26,51 mp (63,71%) mai mare decât în oraș, iar suprafața locuibilă / locuitor este cu 9,06 mp (53,12%) mai mare decât în Municipiul Timișoara.

Strategia Integrată de Dezvoltare 2015-2020
Polul de Creștere Timișoara

Situația este diferențiată la nivelul comunelor, atât în privința ritmul și intensitatea dinamicii rezidențiale, cât și a indicilor locuirii.

Astfel, cea mai intensă dinamică au înregistrat-o comunele situate la cea mai mică distanță de oraș, bine conectate la transportul și serviciile urbane: Dumbrăvița, Giroc, Moșnița Nouă, Sînmihaiu Român.

Tabelul nr. 47 Evoluția numărului de locuințe terminate în Polul de Creștere Timișoara

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
TIMIȘOARA	338	636	719	547	421	414	413
BECICHERECU MIC	:	4	4	2	3	4	2
BUCOVĂȚ	:	:	6	9	3	11	14
DUDEȘTII NOI	1	6	7	19	6	19	18
DUMBRĂVIȚA	207	257	373	294	305	332	217
GHIRODA	77	22	117	45	118	97	48
GIARMATA	:	9	22	20	36	44	43
GIROC	67	310	339	326	144	317	287
MOSNIȚA NOUĂ	48	83	88	136	116	157	177
ORȚIȘOARA	7	8	10	17	22	13	12
PIȘCHIA	1	:	2	12	5	6	3
REMETEA MARE	8	22	28	2	2	19	7
SĂCĂLAZ	:	44	133	55	66	74	78
ȘAG	14	32	45	47	38	39	45
SÎNMIHAIU ROMÂN	73	186	187	99	105	127	109
Total zonă de influență	503	983	1.361	1.083	969	1.259	1.060
Total PCT	841	1.619	2.080	1.630	1.390	1.673	1.473

Sursa datelor: INSSE

În strânsă legătură cu dinamica rezidențială, dar și cu caracteristicile morfostructurale și demografice, comunele prezintă valori diferențiate ale indicilor sociali și sociologici ai locuirii.

În general, valori ale indicilor mai favorabili în raport cu media zonei de influență prezintă comunele care au înregistrat cea mai intensă dinamică rezidențială.

Tabelul nr. 48 Indicatori sociali și sociologici ai locuirii în comunele din zona de influență a Municipiului Timișoara (2012)

Comuna	Nr. locuințe/ 1.000 locuitori	Suprafața medie locuibilă/ locuință	Suprafața medie locuibilă/ locuință propr. privată	Suprafața medie locuibilă /locuință propr. publică	Suprafața medie locuibilă/ pers.	Densitatea - nr.loc./ locuință
GIROC	441,88	77,55	77,67	31,75	34,27	2,27
DUDEȘTII NOI	296,89	30,06	29,70	39,68	8,93	3,37
DUMBRĂVIȚA	574,08	114,86	114,95	39,25	65,94	1,75
GHIRODA	390,39	65,58	65,84	36,4	25,61	2,57
BECICHERECU MIC	297,11	71	71,35	30	21,10	3,37
REMETEA	508,74	47,29	47,34	26,67	24,06	1,97

Întocmit:

104

Strategia Integrată de Dezvoltare 2015-2020
Polul de Creștere Timișoara

MARE						
ȘAG	378,7	66,39	69,28	25,76	25,14	2,64
SÎNMIHAIU ROMÂN	384,18	60,48	60,73	38,5	23,24	2,61
SĂCĂLAZ	322,31	59,02	58,99	61,23	19,03	3,11
ORTIȘOARA	380,68	48,7	48,6	54,25	18,54	2,63
GIARMATA	280,83	60,97	61,43	55,27	17,13	3,56
MOȘNIȚA NOUĂ	420,99	67,45	67,47	35	28,4	2,38
PIȘCHIA	393,51	48,12	47,49	54,46	18,94	2,55
BUCOVĂȚ	306,54	48,22	48,22	-	14,78	3,27
TOTAL	387,78	68,12	68,53	47,22	26,42	2,58

98,05% din locuințele situate în zona de influență sunt deținute în proprietate privată, numărul locuințelor în proprietate publică s-a redus la jumătate în intervalul analizat, ca urmare a cumpărării lor de către locatari.

Principalele probleme privind locuirea sunt legate de:

- vechimea mare a unui număr însemnat din clădirile de locuit, ceea ce pune probleme de eficiență energetică și securitate;
- deservirea prin funcții și utilități (inclusiv spații verzi, locuri de joacă pentru copii, magazine) și prin rețele tehnico-edilitară este variabilă, la nivelul comunelor (așa cum reiese din subcapitolul privind echiparea tehnico-edilitară⁹);
- densificare intensă, în condițiile în care evoluția spațiului locativ s-a realizat neplanificat, situație care afectează calitatea peisajului și face dificilă remediarea problemelor privind deservirea și accesul.

2.4.3. Zonele defavorizate din municipiul Timișoara

Municipiul Timișoara și zona sa de influență sunt permanent supuse unor procese economice și sociale în continuă schimbare din care rezultă noi și serioase provocări pentru domeniul urbanistic. Diferite zone urbane sunt caracterizate prin mari discrepanțe în ceea ce privește condițiile economice, structurile sociale, caracteristicile urbanistice, resursele culturale și premisele pentru protecția eficientă a mediului. Existența unor cartiere defavorizate are efecte negative asupra atractivității și potențialului competitiv al unui oraș în ansamblul lui și poate duce la destabilizarea acestuia.

Din aceste motive este important să se identifice atât zonele urbane competitive, cât și cele defavorizate, să se analizeze punctele tari și cele slabe pentru a se putea defini mai apoi obiective durabile de dezvoltare și a se putea stabili strategii optime de implementare. În acest sens, trebuie luată în considerare importanța relaționării și corelării dintre fiecare sector în parte și implicarea din timp a actorilor locali în procesul de analizare a problemelor și al găsirii de soluții adecvate.

⁹ Astfel, în comunele Becicherecu Mic, Dudeștii Noi, Dumbrăvița, Orțișoara, Giroc sunt deservite de rețeaua de alimentare cu apă peste 70% din locuințe, în comunele Ghiroda, Moșnița Nouă, Săcălaz, proporțiile variază între 35% și 70%, iar în comunele Pișchia, Remetea Mare, Sânmihaiu Român, Șag, Bucovăț, Giarmata – sub 35%.

7 comune nu au rețea de canalizare Becicherecu Mic, Bucovăț, Pișchia, Remetea Mare, Săcălaz, Sânmihaiu Român, Șag, 5 comune au rețele de canalizare care deservesc între 0% și 35% din gospodării ; în două comune - Dumbrăvița, Giroc – rețelele deservesc între 35% și 75% din locuințe.

Din totalul celor 14 comune din arealul de influență al municipiului Timișoara, un număr de 10 beneficiază de alimentare cu gaze naturale: Dumbrăvița, Giarmata, Giroc, Ghiroda, Moșnița Nouă, Orțișoara, Remetea Mare, Săcălaz Sânmihaiu Român și Șag.

Un cartier defavorizat este un teritoriu urban afectat de o concentrare mare de probleme sociale, economice, de transport, culturale, de mediu, de securitate, ori care țin de planificarea urbană și spațiile locuibile. Astfel, având în vedere multitudinea de probleme cu care se confruntă cartierele defavorizate, factorul-cheie pentru succesul unei intervenții de reabilitare constă în a merge dincolo de abordarea unisectorială sau segmentată și în a adopta o abordare integrată.

În 2013, pe baza unui chestionar complex, Primăria Municipiului Timișoara a identificat 6 tipuri de zone defavorizate în cadrul orașului:

1. **Zone de tip ghetou cu blocuri:** Bd. Dâmbovița (între străzile Barac, Banatului și Vulturilor); Calea Șagului (Str. Frunzei – Muzicescu – Islaz); Fabric (Str. M. Kogălniceanu – Lorena – S. Bărnăușu – S. Micu); Fratelia (Str. Bujorilor – Steaua – Islaz); Blașcovici (Str. Bârzava – Dunărea – Lisabona – Măslinului); Bd. 16 Decembrie – Fabrica „Kandia” (Str. Brâncoveanu – Iuliu Maniu – D. Bojincă); Strada Polonă; Calea Buziașului (Strada Cerna); Zona „Constructorul” (Complexul Studențesc); Acestea se caracterizează de regulă prin blocuri de locuințe de proastă calitate, construite înainte de 1990 pentru muncitorii din fostele întreprinderi socialiste sau foste cămine de nefamiliști sau blocuri cu apartamente cu confort redus. Apartamentele sunt în proprietatea primăriei sau în proprietate privată.
2. **Zone de tip ghetou în foste colonii muncitorești:** Calea Buziașului (Calea Buziașului – Piața Gen. Domășnean – Venus – Recoltei); Calea Aradului Est (Str. Gr. T. Popa – Calea Sever Bocu – Liniștei – Leandruului); Zona UMT (Str. Imbroane – Măcin – Dobrogea – Babadag); Spl. N. Titulescu (Str. Barițiu – Gelu – Gării); Spre deosebire de cele anterioare în aceste tipuri de zone nu predomină blocurile dar precaritatea condițiilor de locuire este la fel de mare.
3. **Zone de tip mahala cu case:** arealul Pieței Traian (Str. Ștefan cel Mare – I. Neculce – Dacilor – I. Vulcan – Ecaterina Teodoroiu); Zona Ghirodei (Str. Mătsarilor – Calea Dorobanților - Ștrandului); zona Ronaț (Str. Cireșului, Păstorilor, Liliacului); zona Iosefin-Ciarda Roșie (Str. I. B. Deleanu – Crizantemelor – J. N. Preyer – I. Maniu); Acest tip de zone defavorizate sunt situate în cartiere periferice vechi, care s-au extins după 1990 cu comunități sărace. Comunitățile ocupă teritorii întinse și, în general, predomină casele sărăcicioase alături de care au fost ridicate cocioabe/ adăposturi improvizate. În multe cazuri, aceste zone includ comunități tradiționale de romi, vorbitori de limba romani.
4. **Zone tip mahala cu locuințe improvizate:** Colonia I. Slavici (la capătul cartierului Plopi); zona Kuncz (Str. Subuleasa, Aviatorilor, Torac, Poiana Mărului); zona Soarelui, cartierul Lipovei (Str. I. Ionescu de la Brad), Calea Buziașului (zona „Optica”), cartierul Mehala (Str. Grigore Alexandrescu). Acest tip de zone sunt localizate la periferiile orașului, care s-au extins după 1990 cu comunități foarte sărace. Locuințele sunt de foarte proastă calitate fiind, în principal, cocioabe/ adăposturi improvizate și sunt amplasate haotic, una lângă alta, cu foarte puțin spațiu între ele. De obicei sunt situate în apropierea unui râu, pe linii de tren dezafectate sau în apropierea gropilor de gunoi.
5. **Zone de locuințe sociale modernizate** (Str. Polonă). Dezvoltarea acestei zone a fost făcută prin proiecte integrate, care au presupus investiții ridicate în clădiri și infrastructură și o serie de intervenții sociale. Sunt constituite din blocuri sau case nou construite, blocuri sau alte tipuri de clădiri renovate, containere pentru locuit.
6. **Zone de locuințe sociale sau clădiri ocupate abuziv în zone istorice:** zona Pieței Traian (Str. Ștefan cel Mare – Odobescu – I. Mihalache). În acest areale domină casele naționalizate în perioada comunistă, aflate în prezent într-un stadiu avansat de degradare. O problemă

specifică a acestor zone se leagă de restituirea fostelor case naționalizate; actualii locatari ai acestor zone riscând să fie evacuați din casele retrocedate foștilor proprietari.

În toate aceste zone defavorizate probleme sociale identificate sunt numeroase dar ele se referă în principal la următoarele aspecte: supra-aglomerarea spațiului de locuit, condiții proaste de locuire, lipsa sau accesul redus la infrastructurile de utilități, venituri reduse, poziții marginale și vulnerabile pe piața muncii, educație formală scăzută sau deloc în rândul adulților, rate ridicate ale abandonului școlar, părăsire timpurie a școlii, absenteism școlar în rândul copiilor.

Succesul acțiunilor pentru sprijinirea zonelor urbane aflate în dificultate, se bazează, în mare parte, pe mobilizarea cunoștințelor persoanelor și a capacității lor de organizare și coordonare a obiectivelor comune împărtășite. Astfel, renovarea cartierelor defavorizate și animarea acestora implică concentrarea nu doar pe aspectele structurale externe, a căror importanță este evidentă, ci și pe aspectele imateriale ale dezvoltării. De altfel, dezvoltarea locală se bazează, în principal, pe resursele umane, a căror capacitate de inovare trebuie uneori organizată și pusă în valoare. Tocmai din acest motiv, primele acțiuni ale politicii europene pentru sprijinirea zonelor urbane aflate în dificultate au fost tentative de a compensa deficitele cumulate ale serviciilor și infrastructurii, determinate de abandonul treptat al centrelor orașelor și pauperizarea cartierelor periferice.

Această categorie de operațiuni poate, cu siguranță, să dețină și în prezent un rol economic important în ceea ce privește efectele asupra ofertei, pentru a răspunde șocurilor externe și noilor imperative ale cererii și tehnologiei. Totuși, dezvoltarea locală, în special dezvoltarea cartierelor defavorizate, depinde, în mare măsură, de implicarea cetățenilor și a factorilor locali în programele, proiectele de reabilitare și activitățile micro-antreprenoriale. Prin urmare, este evident faptul că politicile publice trebuie să se axeze pe integrarea acestor niveluri de activitate, prin stimularea inițiativelor locale, întrucât oportunitățile socio-economice și de mediu pot fi mai bine identificate de către actorii de la fața locului.

Pentru ca aceste politici să fie eficiente, este esențial ca ele să fie înțelese și împărtășite de către rezidenți și actorii locali. Stimularea activităților de cartier în anumite zone neglijate din marile orașe și în cartierele periferice reprezintă, prin urmare un obiectiv important care poate rezolva cel puțin parțial o mare parte a problemelor din cartierele urbane defavorizate din Timișoara.

Zonele defavorizate din zona de influență a Polului de creștere Timișoara

Planul Integrat de Dezvoltare a Polului de creștere Timișoara (PCT) trebuie să aibă în vedere atenuarea acțiunii localizate a factorilor restricivi ai dezvoltării, întrucât aceștia pot afecta atractivitatea, dinamismul și valorificarea la maximum a potențialului economic și social al PCT.

Este nevoie, așadar, de identificarea zonelor defavorizate din zona de influență a PCT, cu scopul unei abordări diferențiate a acestora pentru minimizarea impactului lor negativ la nivelul funcționării PCT.

Zonele defavorizate sunt areale caracterizate prin indicatori economici, sociali și de calitate a vieții inferioari mediilor PCT, care se explică prin efectul cumulat în timp al localizării periferice în raport cu axele de acces direct și rapid către Municipiul Timișoara și al funcționării dependente de orașul centru, care a exercitat o atracție constantă asupra principalilor (f)actori ai dezvoltării.

Astfel, zonele defavorizate se află în situație deficitară în privința accesibilității, resurselor umane, dinamismului economic, deservirii educaționale și sanitare, respectiv dotării tehnico-edilitare.

Accesibilitatea este dificilă pentru localitățile conectate prin drumuri comunale, cum sunt: Becicherecu Mic, Bazoș, Cerneteaz, Ianova, Covaci, Urseni, Moșnița Veche, Seceani, Calacea, Murani, Cornești, Bencecu de Sus, Bencecu de Jos, Sălciua Nouă, Beregsău Mic, Bobda, Pădureni

Inexistența unui sistem de transport public conceput pentru deservirea tuturor localităților PCT condiționează deplasările populației de deținerea unui autoturism proprietate personală, inclusiv pentru localitățile conectate la rețeaua feroviară, în condițiile în care transportul feroviar este în declin (urmare a degradării calității infrastructurii, vitezei medii mici de deplasare a garniturilor și – în multe cazuri – distanțelor mari dintre gări și localități).

Accesibilitatea deficitară a acestor localități a avut rolul determinant în inducerea evoluțiilor negative în mai multe aspecte cheie pentru dezvoltarea acestor localități, concretizate în valori defavorabile ale indicatorilor social-economici, calculați la nivel de comună.

Astfel, din punct de vedere **demografic**, resurse umane modeste prezintă, la ora actuală, o serie de localități cu populații mai mici de 1000 de locuitori:

- populație sub 100 locuitori: Rudicica (79 locuitori), Sălciua Nouă (49 locuitori);
- populație între 100 și 500 locuitori: Bazoșu Nou (283 locuitori), Albina (396 locuitori), Bencecu de Jos (396 locuitori),
- populația între 500 și 1000 locuitori: Cornești (588 locuitori), Seceani (590 locuitori), Murani (646 locuitori), Călacea (723 locuitori), Ianova (807 locuitori), Bencecu de Sus (844 locuitori), Beregsău Mic (861 locuitori), Sânmihaiu German (865 locuitori).

Resursele demografice deficitare ale acestor localități au un impact negativ asupra *dinamicilor demografice* evaluate, însă, la nivel de comună.

Astfel, se explică valorile mici ale *natalității* înregistrate în comunele Pișchia (6,7 ‰) sau Becicherecu Mic (7,6 ‰), valorile mari ale *mortalității* din comunele Șag (14,7 ‰) și Remetea Mare (15,3 ‰), respectiv valorile reduse ale bilanțului demografic din comunele Șag (-5,9‰), Remetea Mare (-5,4 ‰), Pișchia (-5 ‰), Bucovăț (-3,6 ‰), Becicherecu Mic (-2,8‰).

În mod similar, este afectată *greutatea specifică a grupei de vârstă active* (între 20 și 64 de ani), care, în anul 2013, prezenta valori este mai scăzute la nivelul comunelor Pișchia, Orțișoara, Sânmihaiu Român și Moșnița Nouă (vezi pag. 16, infradoc).

Dinamismul **economic** este, la rândul, său mai modest, ca urmare a nivelului redus al antreprenoriatului în câteva din localitățile comunelor din zona de influență, ceea ce determină valori scăzute ale densității IMM-urilor la 1000 de locuitori calculate la nivel de comună (pentru anul 2013): Bucovăț (3,33), Pișchia (3,44), Giarmata (3,59), Sânmihaiu Român (3,56), Dudeștii Noi (4,15), Orțișoara (4,18).

Involuția populației a determinat *destructurarea* sau *restrângerea serviciilor educaționale și de sănătate*.

Astfel, există:

- sate care *nu dețin niciun tip de infrastructură de învățământ*: Bazoșu Nou (comuna Bucovăț), Giarmata Vii (comuna Ghiroda), Rudicica (comuna Moșnița Nouă), Sălciua Nouă (comuna Pișchia);

- sate care dețin doar *grădinițe* și acestea cu program normal: Albina (comuna Moșnița Nouă);

- sate care dețin doar *școli primare și grădinițe*: Cerneteaz (comuna Giarmata), Moșnița Veche (comuna Moșnița Nouă), Călacea, Cornești, Seceani – comuna Orțișoara, Ianova – comuna Remetea Mare, Beregsău Mic – comuna Săcălaz, Sânmihaiu German – comuna Sânmihaiu Român; cu excepția grădiniței din Moșnița Veche, toate celelalte sunt grădinițe cu program normal.

De remarcat este și faptul că școlile gimnaziale din localitățile Becicherecu Mic, Bucovăț, Dudeștii Noi, Moșnița Nouă, Urseni, Bencecu de Sus, Remetea Mare, Săcălaz, Beregsău Mare, Sânmihaiu Român și Utvin nu dețin niciun fel de laborator.

Un real deficit în domeniul **serviciilor de sănătate** se înregistrează în localitățile: Albina, Rudicica – comuna Moșnița Nouă, Seceani – comuna Orțișoara, Bencecu de Jos, Bencecu de Sus și Sălciua - comuna Pișchia, Beregsău Mare – comuna Săcălaz, în care nu există cabinet de medicină de familie.

Calitatea locuirii este modestă, ca urmare a unei slabe *dotări tehnico-edilitare*.

Astfel, alimentarea cu apă este asigurată pentru mai puțin de 30% din gospodăriile comunelor: Pișchia, Remetea Mare, Sânmihaiu Român, Șag, Bucovăț, Giarmata.

Nu există rețele de canalizare în satele comunelor: Becicherecu Mic, Bucovăț, Pișchia, Remetea Mare, Săcălaz, Șag, Sânmihaiu Român

Nu beneficiază de alimentare cu gaz localitățile din comunele Bucovăț, Becicherecu Mic, Dudeștii Noi, Pișchia, iar în comunele Moșnița Nouă, Săcălaz, Sânmihaiu Român distribuția este de dată recentă și nu este extinsă la toate localitățile componente.

2.5. Patrimoniul cultural și natural și turismul (**echipamente culturale, rezervații naturale, arii protejate, monumente istorice, infrastructură și servicii pentru turism, vizitatori etc.**)

Prin moștenirea culturală și prin diversitatea ofertei culturale actuale, Timișoara a fost și este cel mai puternic centru cultural din vestul României, fiind recunoscută pe plan internațional pentru manifestările culturale de calitate pe care le oferă. În municipiul Timișoara există un număr de 9 teatre, instituții muzicale și 85 biblioteci. Viața culturală deosebit de activă a Timișoarei poate fi apreciată și prin frecvența organizării de festivaluri și manifestări, însă majoritatea acestora sunt mediatizate și recunoscute doar pe plan local. Pot fi amintite: Zilele Cetății, Timișoara-Mica Vienă, Festivalul Inimilor, Ziua Timișoarei, Ruga Timișoarei, Festivalul Berii, Festivalul Vinului, Concertul din Peștera Românești, Bega Bulevard, Zilele cartierelor etc.

2.5.1. Patrimoniul cultural imobil și mobil

Orașul deține un fond arhitectural valoros, mai mult de 14.500 de clădiri istorice, fiind cel mai amplu patrimoniu de monumente istorice din România. Majoritatea ansamblurilor arhitecturale datează din secolele XVIII – XIX, identificându-se trei cartiere istorice importante: Cetate,

Iosefin și Fabric. Principala caracteristică a acestor zone o reprezintă procentul ridicat al clădirilor istorice valoroase. Din păcate însă, un procent extrem de mic (mai puțin de 10%) din construcțiile istorice sunt reabilite, parțial sau în întregime.

Istoria Cetății Timișoara (prima atestare istorică documentară datează din anul 1266) se îmbină cu oferta culturală (în fiecare lună în Timișoara se organizează cel puțin un eveniment cultural major, există un număr mare de muzee, teatre, săli de cultură și galerii de artă) și cu posibilitățile de agrement (renumele de oraș al florilor și al parcurilor vine de la numărul mare de parcuri și de la faptul că orașul poate fi traversat trecând dintr-un parc în altul), la care se adaugă o serie de pionierate tehnice (în anul 1857 s-a introdus iluminatul public pe gaz, în 1884 Timișoara a devenit primul oraș din Europa cu străzile iluminate electric, în 1899 s-a pus în funcțiune tramvaiul electric etc.).

Municipiul Timișoara deține un important element de patrimoniu imobil – Cetatea «Bastionul», structură fortificată medievală – zidită într-un spațiu geografic semilacustru – unicat din acest punct de vedere, reprezentativă la nivel național și internațional – una dintre cele mai importante patru cetăți ale Imperiului Habsburgic - al cărei potențial este însă subutilizat. Bastionul Terezia din Cetatea medievală a Timișoarei (singurul care s-a păstrat până astăzi) se încadrează în fortificațiile de tip Vauban și a fost reabilitat în perioada 2008-2011 prin proiectul "Reabilitarea și revitalizarea fortificației Cetății Timișoara - Bastionul Theresia" în cadrul Programului Phare 2004 -2006.

În urma celor mai ample cercetări arheologice din istoria orașului, prilejuite de reabilitarea prin fonduri europene a zonei istorice, s-au identificat valoroase vestigii arheologice medievale care, prin restaurare, conservare și o prezentare adecvată, vor intra într-un circuit turistic tematic, ridicând astfel gradul de atractivitate turistică a Timișoarei.

Timișoara are o moștenire vastă de monumente istorice, arealul de protecție arhitecturală fiind totodată cel mai mare din țară. Ansamblul de clădiri din centrul orașului, Cetate, și cele din cartierele Iosefin și Fabric sunt considerate monumente istorice.

Datorită unei tradiții bine încheiate de planificare urbanistică modernă, ce a început încă din secolul al XVIII-lea, cartierul Cetate, amplasat în vechea Cetate, a fost reconstruit, cu piețe și străzi drepte. Construcțiile erau bine aliniate, iar clădirile de la colțurile străzilor trebuiau să aibă elemente arhitecturale în plus. Predominant a fost stilul baroc, de influență vieneză, care a adus Timișoarei numele de „Mica Viena”.

Structura urbanistică a Timișoarei a suferit un proces amplu de modernizare la sfârșitul secolului al XIX-lea prin remodelarea și introducerea stilurilor Art Nouveau, Secession și Eclectic. Acest lucru a fost posibil datorită arhitectului șef al orașului, din acea perioadă, László Székely, care a transformat mai multe clădiri, cum ar fi: Abatorul Comunal, Liceul Piarist, Statuia Sfânta Maria din Piața Maria, Palatul Dauerbach, Fabrica de Ciorapi, Uzina de apă (1910), Palatul Neuhausz, Banca Generală Maghiară de Credit (Piața Libertății), Biserica ortodoxă română din Fabric, Camera de Comerț și Industrie, în clădiri monumentale.

Dintre cartierele timișorene, Fabric și Iosefin sunt cele care mențin încă vie dovada atâtor etnii prezente de-a lungul timpului în oraș și care le-au ridicat. Clădirile sunt foarte bogat ornate, păstrând astfel influența șvabilor bănățeni, care aveau case mari cu front stradal, frumos împodobite și cu spații verzi în fața caselor.

Odată cu trecerea sub administrație românească a Timișoarei, au început construcțiile având stilul arhitectural tradițional românesc, cum ar fi Catedrala Mitropolitană, apoi în perioada interbelică se construiesc și noi cartiere de vile în jurul centrului, unde se resimte influența stilului modern

interbelic, a stilului brâncovenesc sau chiar francez.

De asemenea, în perioada interbelică apar clădiri construite în stil neo-românesc sau cubist. Clădiri precum: Institutul de Medicină și căminul, Palatul Ciobanu, Casa de Cultură a Studenților, Liceul Comercial (actuala clădire a Primăriei Timișoara), Școala Politehnică - cu căminele și cantina etc.

Predominant este și stilul baroc de influență vieneză, ce caracterizează clădiri precum: Domul romano-catolic, Palatul Guvernatorilor, Primăria Veche, Palatul Episcopal din str. Rodnei, Palatul Mercy, casele din frontul de nord al Pieței Unirii. Monumentele Sf. Treime din Piața Unirii și Sf. Maria din Piața Libertății au fost sculptate la Viena și transportate pe canalul navigabil Bega.

La mijlocul sec. XIX majoritatea construcțiilor realizate au fost în stil neo-clasic, dar se face simțită și prezența curentelor de factură romantică. Activitatea de construcții civile cunoaște un mare avânt, astfel se fac remarcate stilurile arhitectonice ale anilor 1900. Clădirile rămase fac parte din zestrea cea mai valoroasă a orașului: imobilele din str. 3 August 1919, clădirile din Piața Plevnei, Camera de Comerț din Piața Victoriei, Palatul Dauerbach, aripa veche a Hotelului Timișoara, Clădirea Băilor Neptun, Liceul Piarist, clădirea Regionalei CFR, etc.

Amplul patrimoniu compus din valoroase bunuri mobile și imobile, conferă un farmec aparte orașului, sporindu-i atractivitatea, atât din punct de vedere cultural, cât și turistic.

Datorită evoluției parcurse de Municipiul Timișoara, cele peste 14.500 de clădiri istorice reflectă întreaga evoluție a arhitecturii europene din secolul al XVIII-lea și până în prezent. Este documentată ca într-un adevărat „muzeu în aer liber“ evoluția tururilor stilurilor arhitecturale europene, de la baroc până la arhitectura „stilului internațional“ și „cubist“ al perioadei interbelice. Salba de parcuri din jurul Begăi, de o valoare peisagistică unică, încorporează acest prețios muzeu în aer liber.

Având în vedere valoarea deosebită a zonelor istorice ale Timișoarei atât pe plan național, cât și pe plan european și internațional, a fost imperios necesară reglementarea exactă a condițiilor de intervenție asupra clădirilor (și a parcelelor și ansamblurilor) din zonele istorice în vederea menținerii caracterului istoric și evitării alterării/pierderii acestui patrimoniu cultural unic în România. La baza acestor reglementări stă o analiză aprofundată, fundamentată pe studiul arhivelor istorice, care este prezentată în Studiul de Fundamentare Istorică “Zone construite protejate – Timișoara 2011” elaborat de către Direcția Dezvoltare din cadrul Primăriei Municipiului Timișoara în conformitate cu Ordinul nr. 562/2003 al Ministerului Transporturilor, Construcțiilor și Turismului pentru aprobarea Reglementării Tehnice “Metodologie de elaborare și conținutul cadru al documentațiilor de urbanism pentru zone construite protejate (PUZ)” și aprobat prin Hotărârea Consiliului Local nr. 208/31.05.2011.

Patrimoniul cultural mobil al Polului de Creștere Timișoara este de o mare varietate și bogăție. Din punct de vedere tipologic, distingem bunuri arheologice, istorico-documentare, cu valoare artistică, etnografică, științifică sau tehnică, iar muzeele, bibliotecile, casele memoriale sau colecțiile particulare adăpostesc, conservă și le pun în valoare prin expoziții tematice permanente sau temporare în cadrul circuitelor muzeistice.

2.5.2. Infrastructura culturală

Oferta culturală a municipiului Timișoara este una variată, în municipiu funcționând un număr de aproximativ 40 instituții culturale, peste 15 galerii de artă, 3 cinematografe, 85 biblioteci și 7 muzee, precum și numeroase asociații culturale care animă viața orașului.

Principalele instituții, ce definesc conținutul vieții culturale timișorene, sunt:

- 1) Opera Națională Română Timișoara, înființată în 1946, cu o capacitate de 600 de locuri, dezvoltă un repertoriu liric clasic, adresându-se unui public specializat. Prin turneele realizate an de an în străinătate, ea devine un purtător al imaginii culturale a orașului Timișoara.
 - 2) Filarmonica „Banatul” Timișoara, înființată în 1947, instituție culturală de prestigiu, cu o capacitate de 1000 de locuri, continuatoare a tradiției muzicale locale, devine un mesager al culturii timișorene utilizând, în acest demers, limbajul comun al muzicii. Acțiuni precum: Festivalul „Timișoara Muzicală”, Concursul Internațional de Flaut, Săptămâna Muzicii Sacre, sunt câteva mărturii ale dimensiunii ofertei culturale a acestei instituții.
 - 3) Teatrul Național „Mihai Eminescu” Timișoara, creat în 1947, cu o capacitate de 600 de locuri-Sala Mare, 250 locuri - Sala 2 și 40 locuri – Sala Studio 5, a devenit un punct de reper în viața culturală locală, prin repertoriul bogat și prin numele sonore care au activat pe scena sa. Această instituție se bucură de o rată ridicată a participării locuitorilor la oferta culturală pusă la dispoziție, prin Festivalul Dramaturgiei Românești Teatrul creează un spațiu de afirmare a valorilor dramaturgiei românești, oferind publicului posibilitatea cunoașterii și încurajării creației dramaturgice românești și internaționale.
 - 4) Teatrul de Stat „Csiky Gergely” din Timișoara, fondat în 1953, ca formă de exprimare a culturii minorității maghiare, oferind accesul neîngrădit la cultură al acestui segment de populație. Teatrul Maghiar de Stat a devenit o instituție din ce în ce mai dinamică, adresându-se și populației de limbă română, cu o trupă de actori tot mai performantă.
 - 5) Teatrul German de Stat Timișoara, funcționează sub forma actuală din 1953, fiind continuatorul tradiției teatrale în limba germană. Oferta sa culturală cunoscută pe plan local, zonal și internațional, este menită a satisface nevoile culturale nu numai ale minorității germane dar și ale multor iubitori ai culturii și civilizației germane.
- Ultimele trei instituții enumerate mai sus formează un ansamblu cultural unic în Estul Europei ce demonstrează apartenența spațiului cultural timișorean la valorile culturii și civilizației europene.
- 6) Teatrul pentru Copii și Tineret „Merlin” - fostul Teatru de Păpuși - înființat în 1949, aduce zâmbetul pe buzele și în sufletele celor mai mici spectatori. Teatrul se bucură de un public potențial ridicat, care trebuie atras spre actul cultural, crescut și educat în dragoste pentru frumos.
 - 7) Centrul de Cultură și Artă al Județului Timiș a fost înființat la 1 ianuarie 2000, în ideea realizării unui program coerent de cercetare și valorificare prin diferite mijloace, a culturii populare. Centrul a structurat pe trei departamente fostele instituții de sine stătătoare:
 - 8) Ansamblul Banatul, înființat în anul 1970 și reînființat în 1992, pune în valoare zestrea folclorică a Banatului prin ținuta artistică și autenticitatea spectacolelor sale.
 - 9) Centrul Județean de Conservare și Valorificare a Tradiției și Creației Populare Timiș, instituție înființată în 1957, a preluat și continuat preocupările de cunoaștere, cercetare și valorificare a culturii și artei populare din acest spațiu, inițiate de Institutul Social Banat-Crișana. Realizarea unei bănci de date (filme, benzi magnetice, documente, fotografii) a unor spectacole de înaltă ținută artistică, a publicațiilor de specialitate și a revistelor trimestriale „Timisensis”, „Lada cu zestre”, sunt direcțiile majore de acțiune a acestei instituții culturale în Timișoara și în întreg județul Timiș.
 - 10) Școala Populară de Artă, apărută în 1962, poate fi considerată ca o continuare a tradiției de învățământ adresată unor persoane de vârste și profesii diferite. Procesul de învățământ este structurat pe 4 secții: muzicală (vocală, instrumentală), artă plastică, actorie, coregrafie.
 - 11) Biblioteca Județeană Timiș s-a dezvoltat pe fondul publicației a „Bibliotecii publice cu caracter științific a orașului Timișoara”, înființată în 1904. Biblioteca Județeană, prin sfera ei,

pune la dispoziția cititorilor, pe lângă cartea apărută recent, ce poate acoperi multiple exigențe ale cititorilor; colecții specializate apărute în spațiul central-european și balcanic în sec. XVIII - XIX; carte de patrimoniu în ediții rare apărută în sec. XV - XIX. Biblioteca deservește în primul rând cititorii orașului Timișoara, dar veghează și asupra activității bibliotecilor publice comunale și orașenești din județ. În condițiile actuale, când prețul cărții face din ea un produs cultural greu accesibil pentru anumite categorii sociale, Biblioteca cunoaște o creștere constantă a numărului cititorilor, fiind cea mai frecventată instituție culturală a orașului Timișoara.

De menționat sunt și Biblioteca Academiei Române, bibliotecile universităților din Timișoara, bibliotecile școlare, precum și bibliotecile instituțiilor de cult, ale diferitelor asociații și organizații, întreprinderi, etc.

12) Muzeul Banatului, dezvoltat după înființarea în 1872 a „Societății de Istorie și Arheologie”, reprezintă un reper bine definit în viața culturală a orașului Timișoara și o instituție culturală de tradiție. Prin secțiile sale: de Artă, de Științe ale Naturii, de Etnografie, de Istorie, această instituție oferă vizitatorilor posibilitatea lărgirii orizontului de cunoaștere a realității trecute a acestei zone, iar oamenilor de știință un cadru organizat de cercetare și publicare a rezultatelor muncii lor. În prezent, Muzeul Banatului se află în renovare.

13) Din 1 ianuarie 2006, Secția de Artă a Muzeului Banatului s-a transformat în Muzeul de Artă, instituție găzduită de Palatul Vechii Prefecturi, denumit și Palatul Baroc, unul dintre cele mai valoroase monumente istorice ale Timișoarei. Muzeul deține colecții diverse: artă bănățeană veche, pictură bănățeană sec. XIX, artă decorativă, colecția Baba, artă europeană, artă contemporană și altele.

14) Muzeul de Transport Public “Corneliu Miklosi” Timișoara – Clădirea a fost o hală de reparații din 1935. Colecția muzeală cuprinde mai multe tipuri de vagoare (de la cele cu tracțiune cabalină la cele de tip electroputere), tramvaie, troleibuze, autobuze dar și diferite utilaje tehnice sau manuale.

15) Colecția muzeală a Mitropoliei Ortodoxe a Sârbe Timișoara – colecția muzeală este adăpostită în Palatul Episcopal, construit între 1745-1748, pe timpul lui Gheorghe Popovici, episcop de Timișoara, pe locul vechiului palat. Colecția de obiecte de cult cuprinde icoane pe lemn și pânză de la biserici și mănăstiri ortodoxe sârbe, portrete de episcopi ortodocși sârbi, cărți vechi și argintărie, prezentate cronologic în șase săli de expoziție.

16) Colecția muzeală a Mitropoliei Ortodoxe a Banatului Timișoara – Catedrala Mitropolitană Ortodoxă Timișoara, ridicată între 1936-1946, adăpostește un muzeu de artă religioasă veche ce include peste 4000 de obiecte de patrimoniu mobil: volume de carte veche bisericească, veșminte, icoane și tablouri, obiecte de cult, etc.

17) Muzeul Episcopiei Romano-Catolice Timișoara – se află în cadrul Palatului Episcopal, construit la jumătatea sec. al XVIII-lea, care a fost reședința episcopului romano-catolic. Colecția conține documente, hărți, piese de artă decorativă cu caracter religios. Colecția s-a dezvoltat ca o necesitate de salvare, centralizare, valorificare și restaurare a obiectelor bisericesti și istorice din biserică romano-catolice rămase fără credincioși sau care nu erau în siguranță.

18) Muzeul Militar Timișoara este organizat în șase săli, cinci dintre ele reflectând perioade distinct din istoria României – Decebal, Evul mediu timpuriu, Evul mediu, Mihai Viteazul, Unirea Principatelor Române și cele două războaie mondiale și sala numită Sala armelor și a ținutelor militare, cuprinzând exponate de acest gen din diferite perioade istorice. Patromoniul muzeului este format din peste 2000 de obiecte muzeale: hărți, documente de epocă, machete ale unor monumente istorice, fotografii, armament și ținute militare. Muzeul redeschis din 1996, funcționează în clădirea monument istoric, cunoscută sub denumirea de Cazinoul Militar.

19) Muzeul Satului Bănățean, s-a deschis publicului în 1971 ca secție a Muzeului Banatului din Timișoara. De la 1 ianuarie 2000 devine instituție separată. Muzeul Satului Bănățean este astăzi locul preferat de petrecere a timpului liber pentru numeroși timișoreni. Important obiectiv

turistic, care dispune de o zestre patrimonială de 52 monumente de arhitectură populară într-un spațiu generos de 17 ha, prilejuiește frecvente evenimente culturale care în zilele de vară, atrage din ce în ce mai mult populația orașului Timișoara și nu numai.

20) Muzeul Revoluției din Decembrie 1989

Muzeul Memorialul Revoluției din decembrie 1989 din Timișoara este prezentat în strategia culturală a municipiului Timișoara drept « cel mai important punct de depozitare și prezentare a informațiilor referitoare la Revoluția din Decembrie 1989 din întreaga țară ».

21) Casa de Cultură a Municipiului Timișoara ocupă un loc aparte prin oferta sa culturală. Formații artistice de amatori, precum Ansamblul Timișul, sau cele ale minorităților naționale au dus faima acestor meleaguri, câștigând un remarcabil prestigiu atât pentru activitatea lor cât și pentru orașul Timișoara. Corala „Sabin Drăgoi” și corala feminină „Carmina Dacica”, dar și formația Big Band, sunt formații reprezentative pentru mișcarea muzicală de amatori. Societățile culturale „Sabin Drăgoi” și „Bela Bartok”, grupul satiric al Cenaclului „Ridendo”, formații de muzică ușoară, de dans clasic și de societate, studioul literar și revista „Anotimpuri literare”, Asociația artiștilor plastici neprofesioniști „Romul Ladea”, Asociația artiștilor fotografi - reprezintă multiple forme de exprimare pe care, artiștii neprofesioniști, le au la dispoziție pentru afirmarea creației lor. Alături de toate acestea, activitatea Universității Populare, cu rolul ei instructiv-formativ, vine să lărgescă oferta culturală a orașului Timișoara.

Casa de Cultură a Municipiului Timișoara organizează anual primul festival internațional de folclor înscris în calendarul CIOFF sub patronaj UNESCO, „Festivalul Inimilor”. Festivalul se bucură an de an de prezența numeroaselor formații folclorice atât din Europa cât și din întreaga lume, oferind astfel publicului spectator posibilitatea cunoașterii tradițiilor folclorice ale țărilor participante.

22) În Timișoara funcționează 3 cinematografe: Cinema City se află în Iulius Mall și dispune de săli moderne și echipamente de ultimă generație, care permit inclusive proiecții 3D, celelalte cinematografe: Cinema Timiș și Cinema Studio Euroimages se află în exploatarea R.A.D.E.F. „România Film” și necesită investiții semnificative în reabilitarea și amenajarea spațiilor în care funcționează, precum și în dotarea cu echipamente noi, acestea având potențial prin poziția centrală pe care o ocupă în oraș.

23) Direcția pentru Cultură a județului Timiș are ca obiectiv principal asigurarea condițiilor de exercitare a dreptului la educație și a accesului la cultură pentru toți cetățenii județului Timiș, indiferent de apartenența religioasă, etnică sau sexuală, și în conformitate cu opțiunile lor liber exprimate. Direcția urmărește să imprime un curs reformator, de substanță, sistemului cultural și să protejeze cultura de influența nefastă a prostului gust, a kitsch-ului și non-valorii. În consecință, Direcția își propune realizarea, pe domenii, a unor programe și proiecte culturale la baza cărora stau următoarele principii enunțate de Ministerul Culturii și Cultelor: autonomia culturii și artei, prioritatea valorii, egalitatea șanselor, protejarea și promovarea identităților culturale specifice. În spațiul Direcției funcționează Galeria Pygmalion și o cafenea dedicată artiștilor și proiectelor culturale.

Alți „actori culturali”

Rolul uniunilor de creație, ca spații creative și reprezentative ale oamenilor de cultură timișoreni, este unul major. Astfel:

24) Uniunea Artiștilor Plastici din România - Filiala Timișoara, înființată la începutul anilor '50, continuatoare a tradiției „Asociației Artiștilor Plastici Bănățeni”, fondată în 1923, își îndreaptă activitatea în două direcții majore: apărarea intereselor comunității artiștilor plastici și promovarea artei plastice bănățene, prin organizarea de expoziții. Cu peste 100 de artiști plastici, având realizări notabile prin expoziții de referință în țară și în străinătate, UAP se străduiește să

facă posibilă atât promovarea creației artistice cât și dezvoltarea gustului pentru frumos a locuitorilor orașului. Timișoara ocupă azi locul doi, după București, atât din punct de vedere al numărului de artiști plastici cât și al calității operelor expuse pe simeze.

25) Uniunea Scriitorilor din România - Filiala Timișoara ia ființă în anul 1949, cu rolul de a susține și stimula viața literară din Banat. Continuând tradiția revistei „Scrisul bănățean”, în anul 1969 a apărut „Orizont”- revistă de cultură prin care scriitorii bănățeni și-au făcut simțită prezența în fenomenul literar național. Au fost publicate peste 2.500 de lucrări distinse cu peste 80 de premii naționale, făcând ca prin activitatea ei să legifereze viața literară a orașului în spațiul spiritualității românești.

26) Uniunea Compozitorilor și Muzicologilor din România - Filiala Timișoara, înființată în 1950, a fost un spațiu în care s-au manifestat personalități prestigioase care au prezentat publicului meloman opere, în primă audiție, create aici. Activitatea Uniunii este îndreptată, atât în dezvoltarea domeniului creației componistice, cât și cel al muzicologiei.

Galeriile de artă, loc de expresie a creației plastice, sunt spațiile de contact între artist, prin creația sa, și publicul cărui i se adresează. Spații publice sau private, de numele cărora se leagă permanente expoziții menite să promoveze creația plastică contemporană cum sunt: Galeria Triade, Jecza Gallery, Galeria „Helios”, Galeria „Calina”, „Popa’s”, „Axa Art”, „Dure”, „28”, Calpe Gallery, Galeria Mansarda, Galeria Primăriei Municipiului Timișoara, Galeria Pygmalion, spațiul de expunere al Consiliului Județean Timiș sunt binecunoscute în viața culturală timișoreană. Alături de aceste spații, în librării, cafenele și restaurante, artiștii beneficiază de spații de expunere, care se bucură de succes în rândul publicului tânăr.

Promovarea culturii scrise se realizează de *edituri* care au sediul central în Timișoara cum sunt „Brumar”, „Augusta”, „Hestia”, „Marineasa”, „Mirton”, „Editura de Vest”, „Excelsior”, precum și de edituri importante cu sediul în București - „Humanitas” sau în Iasi - „Polirom”. Accesul la carte se face în spații precum *librăriile* Cartea de Nisip, Cărturești, „Diverta”, „Esotera” etc.

Un alt mare grup de promotori ai culturii timișorene îl reprezintă *organizațiile neguvernamentale*, prin nume reprezentative precum: Asociația Timișoara Capitală Culturală, Fundația Interart Triade, Fundația Rubin, Asociația Noua Acropolă, Asociația Sunet Ambianță, Asociația Culturală Ariergarda, Asociația Simultan, Auăleu Teatru de Garaj și Curte, Fundația Culturală Artmedia, Societatea Culturală Banatul, Fundația pentru Tineret, Fundația „First”, Institutul Intercultural Timișoara și multe altele.

Centrul Cultural German și Institutul Francez sunt două instituții foarte active în domeniul culturii, care desfășoară anual proiecte și evenimente culturale, devenite de tradiție în orașul nostru.

Asociația Timișoara Capitală Culturală a luat ființă în anul 2011 și numără azi peste 100 de membri, asociații, fundații și instituții culturale, instituții precum: Primăria Municipiului Timișoara, Consiliul Județean Timiș, Universitatea de Vest din Timișoara, ADR, ADETIM, societăți comerciale, etc. Reprezentanții acestora, împreună cu un Consiliu Director format din 11 membri, directorul executiv și președintele, împreună cu experți locali, naționali și internaționali, vor pregăti dosarul de candidatură al Timișoarei la titlul de Capitală Europeană a Culturii în 2021.

Institutul Intercultural Timișoara, înființat în 1992, este o instituție autonomă, expresie a societății civile, cu activitate culturală, civică, științifică, care acceptă și promovează valorile și principiile Consiliului Europei. Prin programele și activitățile sale, urmărește dezvoltarea dimensiunii interculturale în domeniul educației și culturii. I.I.T. promovează, de asemenea, climatul de toleranță și de comunicare interetnică, specific climatului municipiului Timișoara și zonei Banatului.

I.I.T. dispune de un Centru de documentare, creat cu sprijinul Consiliului Europei și al Fundației Kaiser din Lichtenstein, prin care pune la dispoziția publicului peste 5.000 de volume și publicații - în limbile: română, engleză, franceză, maghiară și sârbă - din domeniile: științe sociale și politice, educație, filosofie, cultură și literatură. Acesta se constituie într-unul dintre Centrele Locale de Informare ale Centrului de Informare al Consiliului Europei.

Fundația culturală Artmedia este o agenție teatrală, care asigură, pentru publicul timișorean, o selecție a celor mai reprezentative spectacole din țară. Fundația organizează în medie 20 de spectacole, unele și pentru alte localități ale țării: Lugoj, București, Iași sau Craiova. Fundația promovează valorile naționale prin organizarea de turnee ale unor teatre de prestigiu din țară și străinătate. În colaborare cu fundația Augusta, a înființat și patronează o școală de balet destinată tinerilor și copiilor.

Societatea Culturală Banatul, înființată în 1994, are drept obiective: păstrarea, cercetarea și valorificarea civilizației tradiționale a Banatului. Societatea are prima revistă digitală de cultură pe internet, „Banat media” (<http://inter.banat.vsat.ro/banat.media/>). Societatea este inițiatore și organizatoare a mai multor manifestări culturale anuale, între care mai importante sunt „Ruga Bănățeană” și „Jocul Bănățean”.

Asociația culturală Ariergarda, fondată la 27 aprilie 2004, are ca domeniu principal de activitate cultura și media, cu ajutorul cărora membrii își propun să scoată la iveală valoarea și importanța crucială pe care o au patrimoniul istoric și cultural, arhitectura și tot ceea ce reprezintă și simbolizează orașul Timișoara. Se urmărește astfel, prin evenimente artistice, cum este Sărbătoarea străzii, prin care reprezentanții Ariergarda doresc să instituie o „comunitate stradală” de oameni conștienți că numele străzii lor are în spate istorie și că fiecare loc e plin de poveste, accentuarea necesității cât mai urgente a reabilitării și revitalizării clădirilor de patrimoniu.

Un loc aparte în peisajul cultural timișorean îl ocupă Asociația „Memorialul Revoluției”, care a îmbogățit spațiul edilitar al orașului nostru cu lucrări de artă plastică monumentală în memoria evenimentelor din Decembrie 1989. Asociația „Memorialul Revoluției 16-22 decembrie 1989”, cu sediul în Timișoara (România), a fost înființată în 26 aprilie 1990, cu scopul statutar de a cinsti memoria victimelor represiunii din timpul Revoluției române din decembrie 1989. Din 1990 și până în 1999, Asociația a realizat un complex memorial în Cimitirul Eroilor din Timișoara și 12 monumente ridicate în zonele represiunii din decembrie 1989 în orașul nostru. Prin Legea nr. 46/2000, „Memorialul Revoluției” a fost declarat obiectiv de interes național. Scopul declarat al Centrului este de a deveni un mijloc operativ de informare referitoare la evenimentele ce au dus la căderea regimului comunist din România, propunându-și să valorifice informația istorică românească circumscrisă evenimentelor anului 1989 din Europa Centrală și de Sud - Est. În spații funcționale și cu tehnici adecvate, sunt concentrate mărturiile de istorie orală pe suport celulozic, audio, video, digital. Începând de acum doi ani acest lucru se realizează în noul spațiu al Muzeului Revoluției.

Cultura deține un rol esențial în dezvoltarea unei comunități tolerante și creative, fiecare componentă a acesteia putând să-și afirme valori proprii, care, prin paleta culturală amplă și diversificată oferită, să contribuie la evoluția și vitalizarea unui mediu socio-cultural armonios. Iată de ce Consiliul Local Timișoara s-a implicat în sprijinirea unor evenimente culturale organizate de instituții, fundații și asociații culturale.

Casa de Cultură a Municipiului Timișoara funcționează sub autoritatea Consiliului Local al municipiului Timișoara. Baza activității Casei de Cultură o constituie Agenda anuală a manifestărilor culturale, ce cuprinde proiecte culturale finanțate de către Consiliul Local al municipiului Timișoara și de societăți comerciale prin acțiuni de sponsorizare.

Prin activitățile oferite pieței culturale locale și nu numai, prin manifestările culturale - artistice susținute de formațiile și colectivele artistice proprii, prin organizarea unor spectacole și concerte de reală atracție, atât pentru publicul timișorean, cât și pentru turiștii Timișoarei, Casa de Cultură a municipiului Timișoara încearcă să păstreze și să valorifice această diversitate culturală, să promoveze interculturalitatea, elemente importante și definitorii în dinamizarea vieții culturale.

În sectorul artistic, Casa de Cultură a municipiului Timișoara își structurează activitatea astfel:

- la categoria interpretare artistică - își desfășoară activitatea Ansamblul folcloric „Timișul”, Ansamblul de cântece și dansuri populare maghiare „Ezsterlanc” (maghiar), Ansamblul folcloric „ZORA” (sârbesc), Corala feminină „Carmina Dacica”, Formația de jazz-blues „Bega Blues Band”, Studioul de teatru, Formația de dans sportiv, Fanfara „Timișoara Big Band”;
- la categoria creație artistică - funcționează Cenaclul literar „Pavel Belu” și revista literară „Anotimpuri Literare” (trimestrială), Asociația Artiștilor Plastici „Romul Ladea” și Cenaclul de Satiră și Umor „Ridendo”.

Activitatea Casei de Cultură a municipiului Timișoara în anul 2013 s-a desfășurat, în principal, pe bază de programe și proiecte elaborate în concordanță cu obiectivele culturale propuse, permanent corelate cu strategiile culturale ale Primăriei municipiului Timișoara în vederea atingerii în 2021 a dezideratului de Capitală Culturală Europeană.

Casa de Cultură a municipiului Timișoara s-a impus de-a lungul timpului în peisajul cultural al municipiului de pe Bega printr-o ofertă culturală atractivă, accesibilă și diversificată, completând lista instituțiilor de profil din oraș, implicate în inițierea și derularea unor proiecte și programe ce vizează valorificarea potențialului cultural, a memoriei și identității culturale locale, stimularea participării populației și racordarea ei la valorile cultural-europene, realizând prestații cultural-artistice în beneficiul tuturor cetățenilor din localitate, fără deosebire de naționalitate, categorie socială, convingeri religioase sau opțiuni politice.

În desfășurarea activității sale, Casa de Cultură a municipiului Timișoara urmărește cu precădere:

- Identificarea permanentă a nevoilor culturale ale cetățenilor Timișoarei în vederea oferirii de produse și servicii culturale diverse, prin toate programele și proiectele oferite, în scopul menținerii și creșterii gradului de acces, interes și de participare a cetățenilor la oferta culturală a Casei de Cultură a municipiului Timișoara, precum și eficientizarea continuă a acesteia;
- Introducerea Timișoarei în circuitul cultural European prin programe și proiecte de un înalt nivel calitativ, care să corespundă standardelor europene, menite să promoveze imaginea Timișoarei peste granițele țării și să sprijine candidatura orașului la titlul de Capitală Culturală Europeană;
- Îmbunătățirea colaborării și comunicării cu toate instituțiile de profil din oraș, din țară și din străinătate, cu precădere cu orașele înfrățite cu Timișoara: Novi Sad, Graz, Szeged, Karlsruhe, Faenza, Treviso, Palermo, Mulhouse, Rueil Malmaison, Gera, Nottingham, Cernăuți, Trujillo și DaNang, în conformitate cu politica și strategia culturală a Consiliului Local și a Primăriei Timișoara;
- Punerea în valoare a patrimoniului cultural material, mobil și imobil, valorificarea multiculturalității și interculturalității – caracteristici definitorii ale zonei noastre;
- Gestionarea eficientă a mijloacelor financiare și a resurselor umane și materiale ale Casei de Cultură a municipiului Timișoara.

Majoritatea proiectelor culturale inițiate și derulate de Casa de Cultură a municipiului Timișoara

sub egida Consiliului Local și a Primăriei municipiului Timișoara, materializate în festivaluri, spectacole, concerte, evenimente culturale artistice de mare sau mai mică anvergură, s-au dovedit o reală atracție atât pentru publicul timișorean cât și pentru turiștii prezenți în municipiul nostru, bucurându-se, ca în fiecare an, de impactul scontat asupra publicului.

Parteneriatele și colaborările avute cu instituții și organizații de cultură și educație din Timișoara sau din județul Timiș, cu instituții de profil din județele limitrofe și chiar cu instituții din străinătate s-au dovedit a fi benefice atât pentru proiectele și programele desfășurate în această perioadă, cât și pentru mediul cultural, științific și educațional local. Din rândul acestor instituții amintim: Opera Națională Română din Timișoara, Centrul de Cultură și artă al județului Timiș, Centrele de cultură și artă ale orașelor Vîrșeț și Belgrad (Serbia), Teatrul Național din Timișoara, Teatrul Maghiar de Stat din Timișoara, Teatrul German de Stat din Timișoara, Filarmonica „Banatul” Timișoara, Institutul Român de Educație a Adulților de pe lângă Universitatea de Vest din Timișoara, Colegiul Național de Artă „Ion Vidu” Centrul Cultural German Timișoara, Institutul Francez Timișoara, Uniunea Artiștilor Plastici - filiala Timișoara, Uniunea Scriitorilor - filiala Timișoara etc.

Majoritatea proiectelor culturale desfășurate sub egida Casei de Cultură a municipiului Timișoara au devenit tradiționale și s-au bucurat, an de an, de un impact deosebit de favorabil din partea timișorenilor. Enumerate cronologic, aceste evenimente sunt: Târgul de Paște, manifestări de pregătire a candidaturii la titlul de Capitala Europeană a Culturii, „Tinerii decid”, promovarea atracțiilor turistice, participarea la târguri și expoziții, „Timișoara în cărți”, „Timișoara XXI”, campanii de informare, Salonul anual de artă „Romul Ladea”, Ziua Europei, Serbările Copiilor, Sărbătoarea folclorului mondial - „Festivalul Inimilor”, Ziua Timișoarei, zilele cartierelor, muzică de fanfară, Festival „Timishort”, Festivalul Dramaturgiei, „Bega Bulevard”, „Street Delivery”, Festival de Street Art și Grafitti, Festivalul de Operă și Operetă în aer liber, Tabăra anuală de creație a artiștilor plastici, Festivalul Plai, Festivalul „Blues pentru Timișoara”, Ruga Timișoarei, Concertul simfonic din Peștera Românești, Festivalul Internațional de Jazz „Jazz TM”, Gala Blues Jazz, Ziua Națională, Comemorarea Eroilor Revoluției, Târgul de Crăciun, Serbările Crăciunului, Concertul de Revelion, Revelionul Seniorilor, marcarea principalelor teme europene: „Ora pământului”, Săptămâna Mobilității Europene, Ziua Transportului Public, Ziua voluntariatului, acțiuni de implicare civică a tinerilor, acțiuni de informare, educație, voluntariat, prevenție și altele

Și în anul 2013 timișorenii au beneficiat de Târgurile de Paște și de Crăciun, proiecte culturale, care an de an au fost îmbunătățite, oferind miilor de admiratori și cumpărători surprize inedite și plăcute.

Luna decembrie a găzduit o nouă ediție a Galei Excelenței Timișorene (premierea superlativelor pe anul 2013 în cultură, artă, sport, educație, etc). Ansamblul folcloric „Timișul”, un adevărat ambasador al artei și culturii tradiționale românești, a reprezentat cu cinste Timișoara și România la Festivalurile Internaționale de Folclor unde a fost invitat.

Pe lângă manifestările ce au făcut obiectul Agendei culturale anuale, formațiile artistice ale Casei de Cultură au fost angrenate într-o multitudine de reprezentații: spectacole, concerte, expoziții, dezbateri de anvergură mai restrânsă, dar care s-au bucurat întotdeauna de aprecieri superlative din partea beneficiarilor.

În anul 2013 au fost organizate aprox. 400 de manifestări și evenimente culturale (spectacole, concerte, expoziții, saloane de artă și literatură, festivaluri, etc.), de mai mică sau mai mare amploare, de care a beneficiat marea majoritate a populației timișorene, precum și turiștii care au

vizitat municipiul de pe Bega cu aceste ocazii.

În afara tradiționalelor, de pe acum, festivaluri ale Timișoarei menționate anterior, organizate cu sprijinul Consiliului Local al Municipiului Timișoara sau/și al Consiliului Județean Timiș, orașul de pe Bega dorește să își întărească prestigiul de oraș cultural, având și întreținând o ofertă culturală tot mai bogată anual. Pe lângă evenimentele cu mai puțină notorietate și mai puțin mediatizate, cum ar fi diferite lansări de carte, multiple evenimente de mai mică anvergură, dar cu puternică receptare din partea publicului iubitor de artă, enumerăm mai jos câteva dintre festivalurile cu caracter artistic și de promovare a imaginii arhitecturale și istorice a Timișoarei care se organizează și cu sprijinul altor instituții, asociații, organizații, centre culturale, etc.

- „Pastel Urban” - tabăra de creație – Proiectul Fundației Rubin este realizat cu sprijinul Primăriei Municipiului Timișoara și a Consiliului Local Timișoara. Se vizează crearea de imagini-etalon reprezentative pentru orașul de pe Bega, imagini care surprind arhitectura și spiritul local, elemente determinante în procesul de constituire a brand-ului orașului;

- Festivalul de “Street Art FISART” 2013 - aflat la a treia ediție, care constă în realizarea de lucrări de street art de mari dimensiuni pe clădiri din Timișoara, după exemplul de succes al orașelor Philadelphia, Berlin etc. și realizarea de lucrări 3D care vizează schimbarea imaginii orașului prin artă;

- „Street Delivery” - Misiunea Street Delivery este aceea de a reinventa și de a întări rolul structural pe care spațiul public îl joacă în viața locuitorilor cetății, prin convertirea peisajului urban în spațiu viu;

- „Acces Art” - festival de workshopuri, performance, proiecții de filme, expoziții;

- sTRAdART – Introduce noi forme de creație artistică în spațiul urban: orașul interactiv, noile arhitecturi și noile peisaje urbane, arta mobilă, noile culturi urbane;

- Cafékultour – Săptămâna Cafenelelor - este un mijloc de promovare a multiculturalității și a artei contemporane. Timp de șapte zile, câteva cafenele găzduiesc proiecții de filme, concerte, seri de lectură, piese de teatru;

- Festivalul „Bega Bulevard” - organizat de Primăria Timișoara împreună cu mai mulți parteneri, autoritățile încercând astfel să atragă atenția asupra importanței canalului Bega pentru oraș;

- Sărbătoarea muzicii – organizată de Centrul Cultural Francez, celebrează muzica în primele zile de vară ale fiecărui an;

- Festivalul Filmului Francez - Festivalul Filmului Francez de Umor, în aer liber – promovarea cinematografului francez;

- “Cinecultura” – a 5-a ediție - Festival de film realizat de către lectoratele straine de la Universitatea de Vest din Timișoara. Evenimentul aduce pe marele ecran filme ce prezintă cultura din diferite părți ale lumii;

- Festivalul Plai – promovarea multiculturalității prin artă (teatru, arte plastice, carte, fotografie, film, workshop-uri pe diverse teme, forme artistice variate, mai mult sau mai puțin convenționale) și muzică;

- Festivalul Multicultural International: „Inimă de copil”;

- Festivalul Internațional de Teatru pentru Copii „Noi credem în povești!” - festival național de teatru pentru copii și tineri – editia a IX-a;

- Festivalul Internațional de Teatru pentru Copii și Tineri "Excalibur", care a ajuns la a șasea ediție.

Strategia Integrată de Dezvoltare 2015-2020
Polul de Creștere Timișoara

- Festivalul National de Teatru pentru Liceele Vocaționale;
- StudentFest 2014;
- Festivalul Studentesc de Modă „Timișoara Fashion Days”;
- Festivalul de Teatru în Limba Engleza pentru Tineri „T4T”;
- Festivalul Internațional de Teatru de Tineret de Limba Germană – tinerii au ocazia de a schimba experiențe, de a-și prezenta producțiile și de a se perfecționa în cadrul atelierelor de teatru;
- Bookfest – editia a III-a - Ediția a treia a salonului de carte s-a desfășurat sub deviza „cele mai bune cărți la cele mai bune prețuri”;
- LitVest – Festival Anual de Literatură, organizat de Biblioteca Județeană Timiș;
- Festivalul Dramaturgiei Românești - organizat în fiecare an de Teatrul Național Timișoara, cu sprijinul Ministerului Culturii, Cultelor și al Patrimoniului Național, al Institutului Cultural Român și al Consiliului Local Timișoara, evenimentul are în program workshop-uri, muzică, arte vizuale, lansări de carte, precum și concursul de dramaturgie românească;
- Festivalul de Teatru Eurothalia - Formații de teatru din diferite țări din Europa prezintă spectacole ce prilejuiesc o călătorie prin teatrul european, explorându-se astfel diferitele curente ale scenei contemporane;
- Festivalul Internațional Timișoara Muzicală, editia a 38-a - Organizat de Opera Națională Timișoara festivalul prezintă opere și operete din repertoriul universal.
- Festivalul Baroc evenimentul s-a desfășurat în următoarele locații: Piața Unirii, Piața Operei, str. Mărășești, Piața Libertății și Bastionul Theresia. Manifestarea a fost și se dorește a fi și pe parcursul edițiilor viitoare un prilej de a conștientiza moștenirea culturală bogată pe care o are orașul Timișoara;
- Zilele Muzicii Sacre – editia a XIX-a - Festivalul promovează corurile bisericești, devenind o tradiție ce precede sărbătorile de iarnă. Programul este alcătuit din lucrări corale, specifice repertoriului bisericesc.
- Timorgelfest - Zilele muzicii de orgă, editia a XIII-a - organizați din mai multe țări ale lumii prezintă publicului concerte de orgă;
- Zilele muzicale Enescu-Bartók, editia a 23-a;
- Festivalul „Art Time” – Zilele Strauss - editia a II-a;
- Gala de Blues Jazz Kamo – Cel mai longeviv festival de blues-jazz, cu participare națională și internațională a unor artiști importanți de gen, apreciat în mod deosebit de timișoreni;
- “Timișoara experimentează” - Festivalul Simultan - Proiecții video, muzică electronică experimentală, artă media contemporană cu scopul de a crea un context cultural al prezentului pe scena locală, încurajând formele noi și inovative de exprimare artistică în domeniul artei vizuale și sonore;
- Timișoara Gospel Project, datează din 2005. Nu este un cor în sensul obișnuit al cuvântului, ci o aventură muzicală. Un fel de "cantonament de gospel", o mobilizare de o săptămână, care adună oameni de toate vârstele și ocupațiile, de orice confesiune și etnie, cu sau fără experiență corală, dar având ca numitor comun “muzica în sânge” și spiritul TGP - “Talent, Generozitate, Pasiune”. Din 2007 proiectul canalizează entuziasmul coriștilor și succesul la public către o cauză umanitară;
- “Târgul Meșterilor Populari”, Muzeul Satului;

Strategia Integrată de Dezvoltare 2015-2020
Polul de Creștere Timișoara

- Festivalul-Concurs “Lada cu zestre” organizat, de asemenea, la Muzeul Satului;
- Festivalul Vinului – “VinVest”;
- Festivalul Vânătorilor Timișoara;
- Bikers Festival – a 14 ediție – include o serie de concerte, precum și tradiționala paradă a motocicliștilor;
- “Festivalul Etniilor din Banat” – a 14-a ediție - este un amalgam de tradiții ce se desfășoară la Muzeul Satului din Timișoara, unde cateva sute de oameni, aparținând diverselor etnii din Banat, își expun portul și tradițiile și întâmpină participanții cu produsele culinare specifice etniei lor;
- “Festivalul Inimilor” - ediția a XXIII-a Sărbătoarea folclorului mondial – o manifestare din calendarul UNESCO. De-a lungul timpului, au participat formații din Europa, America Latină și de Nord și Asia (România, Republica Moldova, Bulgaria, Serbia, Ucraina, Ungaria, Macedonia, Turcia, Grecia, Cipru, Italia, Germania, Olanda, Franța, Irlanda, Slovacia, Georgia, Ecuador, Costa Rica, Mexic, Tahiti, Indonezia, Tunisia, Israel, Bosnia-Herțegovina, India, SUA, Taiwan);
- Fête De La Musique – una dintre cele mai mari manifestări culturale franceze, acorda locul convenit muzicii rock, jazz, cântecului și muzicii tradiționale, alături de muzica serioasă sau savantă;
- Festival de satiră și umor la Timișoara – a doua ediție a Festivalului de satiră și umor „Pălăria bănățeană” a adunat autori de aforisme și literatură satirică din România, Serbia și Muntenegru, cu participarea unor redactori de la Times New Roman (București), a Cercului Aforistic de la Belgrad, precum și a unor autori timișoreni;
- Teszt - Festival Euroregional de Teatru – Festivalul Euroregional de Teatru, organizat de Teatrul Maghiar „Csiky Gergely”, promovează multiculturalitatea și familiarizează publicul cu cele mai noi evenimente teatrale din euroregiunea DKMT;
- Zilele Maghiarimii Bănățene “În cautarea datinilor” – editia a XIX-a – au loc acțiuni cultural-artistice și folclorice, vernisaje de expoziții și prelegeri în localitățile din județul Timiș în care trăiesc maghiari, la care participă membrii ai comunității din zona de frontieră din Serbia, Ungaria și județul Timiș;
- Zilele Culturii sârbe din Timișoara;
- Zilele Culturii Cehe din Timișoara;
- Ziua Folclorului Rom;
- Festivalul „Zilele Basarabiei” – editia a 14-a;
- Zilele Culturii Spaniole - ediția a 3-a - Manifestarea se desfășoară pe mai multe paliere: poezie, dans, muzică, film, jurnalism, literatură și gastronomie, invitând timișorenii la un mix cultural de excepție;
- Aplec Festival de Folclor și Tradiții Catalane - cel mai mare festival internațional catalan din afara Barcelonei se va organiza anul acesta(2014) la Timișoara. Vor avea loc parade tradiționale catalane cu giganți, jonglerii cu foc, turnuri umane și multe alte reperi ale tradiției catalane.
- Bienala Internațională de Arta Miniaturală – Evenimentul promovează arta miniaturală sub diverse forme de manifestare: pictură, sculptură, grafică, design, textile, ceramică;
- “Festivalul Artelor Timișorene, aflat în 2014 la prima ediție” a îmbogățit viața artistică a Timișoarei cu un nou festival care, pentru o săptămână, reunește valorile culturale și artistice ale Timișoarei, aducându-le în spații neconvenționale mai aproape de publicul larg;
- Festivalul Național de Romane, aflat, de asemenea la prima ediție, include un concurs de

interpretare și lansare de noi compoziții precum și un spectacol de gală având în recital pe unii dintre cei mai valoroși interpreți de romanțe din România;

- Concursul Internațional de Alămuri din Timișoara - Singurul concurs de interpretare la instrumente de alamă din România;
- Campionat European de Muzică de Fanfară;
- Festivalul de Dans „ROK ART” Timișoara 2014;
- Festivalul Internațional de Dans - Cel mai mare și mai amplu eveniment de gen din orașului nostru 10 zile de dans de cea mai bună calitate. Festivalul se desfășoară pe trei paliere: dans sportiv, dans contemporan și tango argentinian.

Biserici, mănăstiri și alte lăcașe de cult din Timișoara:

- Arhiepiscopia Ortodoxă Română a Timișoarei;
- Catedrala Mitropolitană „Sf. Trei Ierarhi” Timișoara (1936-1940);
- Biserica ortodoxă română „Adormirea Maicii Domnului” - Calea Aradului (2003);
- Biserica ortodoxă română „Nașterea Maicii Domnului” - Calea Lugoșului;
- Biserica ortodoxă română „Pogorârea Sfântului Duh” - Cetate (1997);
- Biserica ortodoxă română „Adormirea Maicii Domnului” - Elisabetin (1784);
- Biserica ortodoxă română „Sf. Arhimandrit Ștefan” - Calea Martirilor;
- Biserica ortodoxă română „Sf. Ilie” - Fabric (1931);
- Biserica ortodoxă română „Sfinții Împărați Constantin și Elena” - Fabric Est (1945);
- Biserica ortodoxă română „Pogorârea Sfântului Duh” - Fabric Vest;
- Biserica ortodoxă română „Sf. Apostoli Petru și Pavel” - Fratelia (1963);
- Biserica ortodoxă română „Pogorârea Sfântului Duh” - Freidorf (1975);
- Biserica ortodoxă română „Nașterea Maicii Domnului” - Iosefin (1936);
- Biserica ortodoxă română „Înălțarea Domnului” - Mehala (1937);
- Biserica ortodoxă română „Nașterea Maicii Domnului” - Pădurea Verde (1746);
- Biserica ortodoxă română „Sfinții Apostoli Petru și Pavel” - Plopi (1969);
- Biserica ortodoxă română „Adormirea Maicii Domnului” - Ronaț (1988);
- Biserica ortodoxă română „Sfinții Apostoli Petru și Pavel” - Viile Fabric (1997);
- Biserica ortodoxă română - Sinaia (1931-1936);
- Sinagoga din Cetate (1863-1865);
- Sinagoga din Fabric (1899);
- Biserica romano-catolică - Piața Bălcescu (1912-1919);
- Biserica romano-catolică - Piața Romanilor (1896-1901);
- Biserica romano-catolică - Mehala;
- Domul romano-catolic „Sf. Gheorghe” - Piața Unirii;
- Biserica greco-catolică „Nașterea Maicii Domnului”;
- Biserica reformată - Cetate (1902);
- Biserica ortodoxă sârbă - Cetate (1748);
- Biserica ortodoxă sârbă - Fabric (1745);
- Biserica ortodoxă sârbă Mehala (1786);
- Parohia ortodoxă ucraineană - Lidia;
- Biserica creștină baptistă „Maranata” - Zona Soarelui;
- Biserica baptistă independentă - Memorandumului;
- Biserica creștină adventistă de ziua a 7-a - Piața Alexandru Mocioni;
- Biserica creștină adventistă de ziua a 7-a - Independenței;
- Biserica creștină baptistă Betania - Ion Barac;
- Biserica creștină baptistă Ecclesia - Mureș;
- Biserica evanghelică luterană - Piața Ionel I.C.Brătianu;
- Biserica pentecostală ELIM - Virgil Madgearu;

- Biserica penticostală Speranța - Cernăuți;
- Centrul creștin Metanoia;
- Centrul creștin Renașterea;
- Misiunea creștină pentru Cristos pentru România;
- Parohia reformată - Centrul reformat Timișoara;;
- Parohia reformată - Cetate;
- Parohia reformată - Ciarda Roșie;
- Parohia reformată - Fratelia.

Monumente ale eroilor și opere comemorative ridicate în memoria ostașilor români și străini din Timișoara:

- Monumentul „Eroii neamului“ - Calea Șagului;
- Monumentul eroilor căzuți în Primul Război Mondial - Cartier Freidorf;
- Monumentul închinat eroilor din Al Doilea Război Mondial;
- Monumentul „Eroi ai clasei muncitoare“ - Calea Lipovei ;
- Monumentul închinat ostașilor sovietici - Cimitirul Eroilor din Calea Lipovei;
- Monumentul închinat eroilor rezistenței anticomuniste din Banat;
- Monumentul eroilor revoluționari maghiari de la 1848 - Cimitirul din Calea Șagului;
- Monumentele Eroilor Revoluției din Decembrie 1989.

Manifestări cultural-religioase din Timișoara:

- Ruga cartierului Cetate - aprilie;
- Ruga cartierului Mehala - mai;
- Ruga cartierului Calea Aradului - iunie;
- Ruga cartierului Plopi - iunie;
- Ruga cartierului Steaua - Fratelia - iunie;
- Ruga cartierului Fabric - iulie;
- Ruga cartierului Freidorf - septembrie;
- Ruga cartierului Calea Martirilor - septembrie;
- Ruga Timișoarei - septembrie.

Pilonul central al **activităților culturale din comunele arealului de influență** îl constituie Căminele Culturale, în cadrul cărora activează ansambluri de dansuri populare și formații corale. De asemenea, în aproape fiecare localitate din arealul de influență există o bibliotecă. În lista muzeelor din Polul de creștere se înscriu și două muzee situate în arealul de influență; e vorba de Muzeul „Dimitrie Țichindeal“ în Becicherecu Mic și de Muzeul Etnografic al Șvabilor în Giarmata.

În comunele din arealul de influență, un rol important în păstrarea tradițiilor și spiritualității locurilor îl au bisericile și mănăstirile, în special cele ortodoxe.

Astfel, în comuna Dumbrăvița, monumentele culturale reprezentative sunt:

- Monumentele comemorative închinat eroilor căzuți în primul și în al doilea război mondial, situate în centrul comunei, în fața Bisericii Reformate;
- Statuia lui Petofi Sandor, Grupul statuar Eminescu-Petofi(2011);
- Biserica Catolică; este un locaș reprezentativ în special prin arhitectura clădirii sale (în România există doar două biserici cu o astfel de arhitectură);
- Biserica Reformată(1903) are 111 ani vechime și este monument istoric protejat, fiind prima biserică construită în localitatea Dumbrăvița, la 2 ani de la înființare;
- Biserica Ortodoxă.

În comuna Becicherecu Mic:

- Biserica ortodoxă română, hramul bisericii fiind la data de 15 august;
- Biserica ortodoxă sârbă, hramul bisericii fiind la data de 22 mai;
- Biserica catolică, hramul bisericii fiind la data de 16 noiembrie.

Monumentele culturale reprezentative în comuna Ghiroda sunt:

Strategia Integrată de Dezvoltare 2015-2020
Polul de Creștere Timișoara

- Monumentul eroilor din Primul Război Mondial;
- Monumentul eroilor aviatori.

În comuna Dudeștii Noi, monumentul istoric cel mai reprezentativ este Biserica Romano-Catolică „Sf. Vendelin”, construită între anii 1750-1751 și clasificată în cadrul Patrimoniului Național Cultural în grupa valorică A.

Biserica romano-catolică „Sf. Iosif”, construită în anul 1730, din comuna Giarmata, precum și Biserica „Sf. Dumitru”, construită în anul 1759, din comuna Giroc, se află pe Lista monumentelor istorice, clasate fiind în grupa valorică B-monumente istorice reprezentative pentru patrimoniul cultural local.

În comuna Orțișoara, se găsesc două monumente istorice protejate: Biserica Romano-Catolică care datează din 1786 și cetatea de pământ din Seceani.

În Comuna Remetea Mare, Conacul Ambrozi, construit în anul 1820, se află pe Lista monumentelor istorice în grupa valorică A-monument istoric de valoare națională și universală.

În comuna Săcălaz, Biserica Ortodoxă din Berecsău Mare este monument istoric protejat.

În comuna Sînmihaiu Român un monument cultural reprezentativ este „Casa Baraj”, construită între anii 1912-1915, se află pe canalul Bega la ecluza din localitate și a fost declarată monument istoric conform OMCC nr. 23214/2004.

Printre principalele manifestări culturale organizate anual comunele din zona de influență se numără:

- Șezători pentru încondeierea ouălor de Paști, martie-aprilie;
- Festivalul județean al cântecului popular;
- Manifestări organizate cu ocazia Zilei Naționale a României, 1 Decembrie;
- Balul Tradițional al Strugurilor, octombrie, Dumbrăvița ;
- Festivalul Tocăniței, septembrie, Dumbrăvița;
- Zilele Dumbrăviței, septembrie;
- Festivalul interjudețean de colinde, decembrie;
- Spectacol tradițional de Crăciun, decembrie;
- Sărbătorirea hramurilor bisericilor existente în fiecare comună;
- Carnavalul Dovlecilor, noiembrie, Dudeștii Noi;
- Ziua Unirii, 24 ianuarie, Ghiroda;
- Târgul Apicol Internațional de la Ghiroda, organizat în lunile martie-aprilie;
- Cântecul Învierii, Ghiroda;
- Festivalul Folcloric „Din comoara satului”, organizat în Ghiroda în luna mai;
- Ziua Aviației, iunie, Ghiroda;
- Festivalul Vânătorilor, iulie-august, Ghiroda;
- Zilele satului Giarmata Vii, octombrie;
- Festivalul Grupurilor de Sorocari și Festivalul „Lada cu zestre”, organizate anual în Sînmihaiu Român.

Tabelul nr. 49 Instituții culturale, edificii religioase, monumente și evenimente culturale în comunele din Polul de Creștere Timișoara

COMUNA	INSTITUȚII CULTURALE	EVENIMENTE CULTURALE ȘI SPORTIVE	LĂCAȘE DE CULT	RUGA ȘI ALTE MANIFESTĂRI CULTURAL-RELIGIOASE	MONUMENTE COMEMORATIVE
BECICHERECU	- Cămin cultural;	- Dragobetele – renașterea	- Biserica Ortodoxă	- Ruga ortodoxă	- Monumentul

Întocmit:

124

Strategia Integrată de Dezvoltare 2015-2020
Polul de Creștere Timișoara

MIC	- Muzeul „Dimitrie Țichindeal“; - Biblioteca comunală.	naturii, renasterea prieteniei - Simpozion National “Dimitrie Țichindeal, trecut, prezent și viitor” ediția a VI-a; - “Lumini de Paște” – Activitate de încondeiat ouă și confecționat felicitări - Panait Istrati – 1884 – 1935 – 130 de ani de la nastere; - Liviu Rebreanu – 1885 – 1944 – 70 de ani de la moarte; - Dimitrie Țichindeal „Fabule” - 1814 – 2014 – 200 de ani de la apariție – Reeditărea volumului; - Ziua Națională a României; - Vin colindătorii.	Română Becicherecu Mic (1910); - Biserica Romano-Catolică Becicherecu Mic (1811); - Biserica Ortodoxă sârbă Becicherecu Mic (1823); - Biserica Penticostală Philadelphia Becicherecu Mic (2006); - Biserica Baptistă Becicherecu Mic (1990).	română (15 august - Sf. Maria Mare); - Ruga romano-catolică - kerwei (a doua duminică a lunii noiembrie); - Ruga ortodoxă sârbă (22 mai);	ostașilor sovietici căzuți în Al Doilea Război Mondial; - Monumentul ostașilor căzuți în cele două războaie mondiale; - Monumentul preotului și cărturarului Dimitrie Țichindeal.
BUCOVĂȚ	- Cămine culturale: Bucovăț și Bazoșu Nou; - Biblioteca comunală: Bucovăț.	- 8 Martie – Ziua Mamei; - 1 Iunie – Avram Iancu – 190 de ani de la moarte; - Lansare Monografia satului, inaugurarea muzeului precum și 600 ani de la prima atestare documentară a satului Bucovăț.	- Biserici ortodoxe române: Bucovăț (1862) și Bazoșu Nou; - Biserica baptistă Bucovăț; - Biserica adventistă Bucovăț (2002).	- Ruga și hramul bisericii în localitățile: Bucovăț (23 aprilie - Sf. Gheorghe) și Bazoșu Nou (14 octombrie - Sf. Cuvioasa Paraschiva).	
DUDEȘTII NOI	- Cămin cultural.	- Festival concurs de coregrafie “Dudeșteana” – Festival de promovarea dansului popular și a tradițiilor culturii rurale; - Carnavalul Dovlecilor; - Spectacolul “Prietenii buni” în cadrul proiectului “Săptămâna prieteniei”, iunie; - Spectacol de colinde și obiceiuri tradiționale de Craciun.	- Biserica ortodoxă română Dudeștii Noi (1971); - Biserica romano-catolică Dudeștii Noi (1750-1751).	- Ruga în localitatea Dudeștii Noi (26 octombrie - Sf. Dumitru).	- Monumentul eroilor din Primul Război Mondial.
DUMBRĂVIȚA	- Cămin cultural; - Bibliotecă.	- Zilele Dumbrăviței (septembrie); - Simpozion internațional Mihai Eminescu – S. Petofi – ed. a V – a; - Dezvelirea bustului scriitorului Ioan Slavici; - Zilele Maghiare Banatene – editia a XIX-a; - În cautarea datinilor – editia a XIX-a; - Festivalul Tocăniței; - Balul Tradițional al	- Biserica reformată Dumbrăvița (1897-1901); - Biserica romano-catolică Dumbrăvița (1985); - Biserica penticostală Dumbrăvița (1987); - Biserica Ortodoxă Română Dumbrăvița (parohie din 1927, biserică 2005).	- Ruga ortodoxă (de Rusalii); - Ruga catolică (prima duminică din octombrie).	- Monumentul eroilor din Primul și Al Doilea Război Mondial; - Bustul lui Ioan Slavici.

Întocmit:

125

Strategia Integrată de Dezvoltare 2015-2020
Polul de Creștere Timișoara

		<p>Strugurilor; - Hora inimilor; - Puntea bucuriei.</p>			
GHIRODA	<p>- Cămine culturale: Ghiroda și Giarmata Vii; - Bibliotecă: Ghiroda și Giarmata Vii.</p>	<p>- Zilele bibliotecii comunale; - Secole de ortodoxie în Banat - Cântecul Învierii editia a VII-a; - Zilele comunei; - Spațiul românesc – creator și generator de cultură, artă și istorie universală; - Ziua națională – 1 Decembrie; - Spectacol cu colinzi și obiceiuri de Crăciun; - Participarea Ansamblului folcloric “Cununa Timișului” la manifestările organizate de C.J.Timiș și localități cu populație românească din DKMT și din alte state europene (Torac, Vârșet, etc.); - Festivalul Național de cântec popular românesc „Din Comoara Satului” – concurs - editia a VI; - Festivalul Vânătorilor; - Memorialul Pavel Emilian.</p>	<p>- Biserici ortodoxe române: Ghiroda (1935) și Giarmata Vii (1939); - Biserici romano-catolice: Ghiroda (1956) și Giarmata Vii (1928); - Biserica baptistă Ghiroda (1935); - Biserici pentecostale: Ghiroda (1960), Giarmata Vii (1989).</p>	<p>- Ruga în localitățile: Ghiroda (de Rusalii) și Giarmata Vii (8 septembrie - Nașterea Maicii Domnului).</p>	<p>- Monumentul eroilor din Primul Război Mondial: Ghiroda și Giarmata Vii; - Monumentul eroilor aviatori: Ghiroda.</p>
GIARMATA	<p>- Cămine culturale: Giarmata și Cerneteaz; - Bibliotecă: Giarmata.</p>	<p>- 1 Decembrie – ziua națională; - Festivalul de Datini, Colinde și Obiceiuri de Iarnă – editia a IV-a.</p>	<p>- Biserici ortodoxe române: Giarmata și Cerneteaz (1849); - Biserica romano-catolică Giarmata (biserica veche - 1731-1732; cea nouă, 1773); - Case de rugăciuni pentecostale: Giarmata și Cerneteaz.</p>	<p>- Ruga în localitățile: Cerneteaz (9 mai) și Giarmata (8 septembrie - Nașterea Maicii Domnului).</p>	<p>- Monumentul eroilor din Primul Război Mondial: Giarmata și Cerneteaz.</p>
GIROC	<p>- Casa Națională Chișoda; - Cămin cultural Giroc; - Biblioteca comunală Giroc.</p>	<p>- Zilele comunei; - Festivalul Internațional de Folclor al Preșcolarilor-ediția a III – a; - Interferențe culturale în Banat – Parada portului</p>	<p>- Biserici ortodoxe române: Giroc (1759, prima atestare) și Chișoda (1749); - Biserici catolice: Giroc și Chișoda (1933);</p>	<p>- Ruga în localitățile: Giroc (de Sfintele Paști) și Chișoda (15 august - Adormirea Maicii Domnului); - Hramul bisericii „Sf.</p>	<p>- Monumentele eroilor din Primul Război Mondial : Giroc și Chișoda; - Monumentele eroilor din cel de-</p>

Întocmit:

126

Strategia Integrată de Dezvoltare 2015-2020
Polul de Creștere Timișoara

		<p>popular;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Spațiul românesc – creator și generator de cultură, artă și istorie universală; - Ziua națională 1 Decembrie; - Spectacol cu colinzi și obiceiuri de Crăciun; - Zilele bibliotecii comunale. 	<p>Biserici baptiste: Giroc și Chișoda;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Biserici penticostale: Giroc și Chișoda; - Mănăstirea Timișeni: Giroc; - Mănăstirea Sfânta Treime Giroc. 	<p>Mare Mucenic Dimitrie“ Giroc (26 octombrie).</p>	<p>al Doilea Război mondial: Giroc și Chișoda;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Monumentul istoric 1917-1982: Giroc; - Monument Aurel Vlaicu: Giroc; - Monument Aurel Popovici: Chișoda.
MOȘNIȚA NOUĂ	<ul style="list-style-type: none"> - Cămine culturale: Moșnița Nouă, Urseni și Albina; - Biblioteca comunală: Moșnița Nouă. 	<ul style="list-style-type: none"> - Bal de Fărșang; - Ignatul – festival de iarnă; - Festival de colinde; - „Moșnița Bike Fest” 	<ul style="list-style-type: none"> - Biserici ortodoxe române: Moșnița Nouă (1988, capelă), Urseni (1777 - cea veche, cea de azi din 1933), Moșnița Veche (1912) și Albina (1981); - Biserica romano-catolică Urseni (1868); - Biserici reformate: Moșnița Nouă și Moșnița Veche (1902); - Biserici penticostale: Moșnița Nouă și Urseni; - Biserica baptistă Moșnița Veche. 	<ul style="list-style-type: none"> - Ruga în localitățile: Moșnița Veche (de Rusalii); Moșnița Nouă (20 iulie - Sf. Ilie); Albina și Urseni (15 august - Adormirea Maicii Domnului). 	<ul style="list-style-type: none"> - Monumentul eroilor din Primul Război Mondial: Moșnița Nouă; - Monumentul eroilor din Primul și Al Doilea Război Mondial: Moșnița Veche.
ORTIȘOARA	<p>Cămine culturale: Orțișoara, Călăcea, Cornești și Seceani;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Bibliotecă: Orțișoara. 	<ul style="list-style-type: none"> - Spectacol dedicat femeilor; - Șezătoare în grai popular; - Zilele sportului pentru toți; - Ziua eroilor; - Ziua Europei; - Ziua copilului; - Săptămâna olimpică; - Concurs de pescuit; - Balul toamnei; - Zilele bibliotecii comunale; - Spectacol de colinzi. 	<ul style="list-style-type: none"> - Biserici ortodoxe române: Orțișoara, Cornești (1932), Călăcea (1812) și Seceani (1840); - Biserica romano-catolică Orțișoara (1809); - Biserica penticostală Orțișoara; - Biserica baptistă Orțișoara. 	<ul style="list-style-type: none"> - Ruga în localitățile: Călăcea (23 aprilie - Sf. Gheorghe), Cornești (15 august - Adormirea Maicii Domnului); Orțișoara (8 septembrie - Nașterea Maicii Domnului) și Seceani (14 octombrie - Sf. Cuv. Paraschiva). 	<ul style="list-style-type: none"> - Monumente ale eroilor (plăci comemorative, statui, cruci): Orțișoara, Cornești și Seceani.
PIȘCHIA	<ul style="list-style-type: none"> - Cămine culturale: Pișchia, Bencecu de Sus, Bencecu de Jos și Murani; - Biblioteca comunală: Pișchia. 	<ul style="list-style-type: none"> - Dragobetele la români – concurs, dans și bal; - Să ne cinstim eroii; - Zilele comunei Pișchia – concursuri, concursuri, spectacole școlare etc; - Ziua Națională; - Sărbătoarea Crăciunului în comuna Pișchia – spectacol de colinde și obiceiuri de Crăciun – serbarea pomului de iarnă; - Lansarea volumului de versuri în grai popular, autor Ionel Iacob Bencei. 	<ul style="list-style-type: none"> - Biserici ortodoxe române: Pișchia (1991), Bencecu de Sus (1899), Bencecu de Jos (capelă, 1976), Sălciua Nouă și Murani (1845); - Biserica romano-catolică Pișchia (1776); - Biserica catolică Bencecu de Sus (1832); - Biserici penticostale: Pișchia, Murani și Bencecu de Sus. 	<ul style="list-style-type: none"> - Ruga în localitățile: Murani (23 aprilie - Sf. Gheorghe), Pișchia (de Rusalii), Bencecu de Sus (ultima duminică din august), Bencecu de Jos (prima duminică din septembrie). 	<ul style="list-style-type: none"> - Monumentul eroilor din Primul Război Mondial: Murani; - Monumente ale eroilor din Primul și Al Doilea Război Mondial: Pișchia și Bencecu de Sus.
REMETEA MARE	<ul style="list-style-type: none"> - Cămine culturale: Remetea 	<ul style="list-style-type: none"> - “Locuri banatene în obiectiv”; 	<ul style="list-style-type: none"> - Biserici ortodoxe române: Remetea Mare 	<ul style="list-style-type: none"> - Ruga în localitățile: Ianova (prima vineri 	<ul style="list-style-type: none"> - Monumentul eroilor din Primul

Strategia Integrată de Dezvoltare 2015-2020
Polul de Creștere Timișoara

	Mare și Ianova; - Biblioteca comunală: Remetea Mare.	- Festivalul Folcloric „Busuiocul Remețean”;	(1911) și Ianova (1836); - Biserica romano-catolică Ianova (1891); - Biserica baptistă: Remetea Mare și Ianova; - Biserica penticostală: Remetea Mare.	după Sf. Paști) și Remetea Mare (15 august - Adormirea Maicii Domnului).	Război Mondial: Remetea Mare.
SĂCĂLAZ	- Cămine culturale: Săcălaz, Beregsău Mare și Beregsău Mic; - Biblioteca comunală: Săcălaz.	- Zilele Săcălazului: prima săptămână a lunii octombrie; - 1 Iunie; - Festivalul Crăciunului; - Crosul Unirii; - Ruga Școlii; - Masca veselă; - Halloween; - Festivalul Tinereții; - Festivalul Recoltei; - Olimpiada Marțișorului - Ghiocelul de argint.	- Biserici ortodoxe române: Săcălaz, Beregsău Mare (1793) și Beregsău Mic (2001); - Biserica ortodoxă sârbă Beregsău Mic (1857); - Biserica romano-catolică Săcălaz (1772); - Biserici penticostale: Săcălaz (două); - Biserici baptiste: Săcălaz și Beregsău Mare.	- Ruga în localitățile: Săcălaz (de Rusalii), Beregsău Mare (prima duminică după Paște) și Beregsău Mic (iunie);	- Monumente ale eroilor din Primul și Al Doilea Război Mondial: Beregsău Mare; - Monumente ale eroilor din primul Război Mondial: Săcălaz.
SÎNMIHAIU ROMÂN	- Cămine culturale: Sânmihaiu Român și Utvin; - Bibliotecă comunală: Sânmihaiu Român.	- Festivalul Grupurilor de Sorocari; - Festivalul „Lada cu zestre”.	- Biserici ortodoxe române: Sânmihaiu Român (1774), Utvin (1714) și Sânmihaiu German (1986); - Biserici catolice: Sânmihaiu Român și Sânmihaiu German; - Biserica penticostală Sânmihaiu Român (1958); - Biserica baptistă Utvin (1940); - Biserica penticostală Filadelfia Utvin (1960); - Biserica SILOAM Sânmihaiu German (2000).	- Ruga în localitățile: Sânmihaiu Român și Utvin (de Sf. Paști).	
ȘAG	- Casa Națională „Mihai Viteazu”: Șag; - Muzeu de etnografie: Șag; - Biblioteca comunală: Șag.	- Festivalul coral „Cântările Învierii” la Mănăstirea Timișeni Șag; - Zilele comunei: 12-16 august; - Poeți și scriitori români - Otilia Cazimir și Ion Marin Sadoveanu; - Sfintele Paști la români - Tradiții, obiceiuri, expoziții; - Mihai Eminescu 1850 - 1889, poet român; - Timișule pe malul tău - Spectacol, concurs – folclor; - Banatul Colț de Rai – Spectacol Ansamblul Banatul; - Ziua Bibliotecii - invitat Todi Vasile - scriitor	- Biserica ortodoxă română (1776, din lemn), înlocuită cu cărămidă în 1853; - Mănăstirea Timișeni (1946); - Biserica romano-catolică (1884); - Biserica penticostală (1994); - Biserica baptistă (2000).	- Zilele comunei: 12-16 august; - Ruga din localitatea Șag (15 august - Adormirea Maicii Domnului); - Hramul Mănăstirii Timișeni (29 august - Tăierea Capului Sf. Prooroc Ioan Botezătorul); - Hramul bisericii romano-catolice (27 septembrie); - Hramul școlii (26 octombrie - Sf. Dumitru).	- Monumentul soldatului necunoscut; - Monument istoric „In memoriam”; - Monumentul eroilor căzuți pentru patrie; - Două cruci de piatră și fier (1852); - Conacul lui Laurențiu Saghi (1404); - Căruța pompierilor (1937).

Întocmit:

128

Strategia Integrată de Dezvoltare 2015-2020
Polul de Creștere Timișoara

		aromân; - Ion Creangă 1837-1889; - Meșteșugurile păstrate doar în amintire – concurs; - Ziua minorităților - maghiară și germană; - Colindăm Domnului Bun; - Tabăra de creație „Icoana în suflet de copil”.			
--	--	--	--	--	--

Sursa: Fișele localităților 2013 de pe site-ul cjtimis.ro, date prelucrate

În arealul Polului de creștere Timișoara, există numeroase biblioteci (116, din care 9 biblioteci publice : Biblioteca Jedeteană Timiș și 8 biblioteci comunale) – Tabelul nr. 50, și un bogat fond de carte, accesat de un număr mare de cititori (vezi Anexa Cult. 1) ; a sporit, de asemenea, numărul vizitatorilor din muzee (vezi Anexa Cult.2).

Tabelul nr. 50 Biblioteci - județul Timiș și Polul de Creștere Timișoara

Categoriile de biblioteci	Unități Administrative Teritoriale	Anul 2008	Anul 2009	Anul 2010	Anul 2011	Anul 2012
		UM: Numar				
Total	TIMIS	378	372	355	322	299
-	MUNICIPIUL TIMISOARA	109	108	95	79	84
-	BECICHERECU MIC	2	2	2	2	2
-	BUCOVAT	:	1	1	1	1
-	DUDESTII NOI	1	2	2	2	2
-	DUMBRAVITA	3	3	2	2	2
-	GHIRODA	3	4	4	3	3
-	GIARMATA	2	2	2	2	1
-	GIROC	3	3	3	3	3
-	MOSNITA NOUA	4	5	4	4	4
-	ORTISOARA	3	1	2	2	2
-	PISCHIA	5	5	5	4	3
-	REMETEA MARE	3	3	3	3	3
-	SACALAZ	4	5	4	3	2
-	SAG	2	2	2	2	2
-	SANMIHAIU ROMAN	3	3	3	3	2
Publice	TIMIȘ	89	89	89	89	62
-	MUNICIPIUL TIMISOARA	1	1	1	1	1
-	BECICHERECU MIC	1	1	1	1	1
-	DUDESTII NOI	:	1	1	1	1

Întocmit:

129

-	DUMBRAVITA	1	1	1	1	1
-	GHIRODA	1	1	1	1	1
-	GIARMATA	1	1	1	1	:
-	GIROC	1	1	1	1	1
-	MOSNITA NOUA	1	1	1	1	1
-	ORTISOARA	1	1	1	1	1
-	PISCHIA	1	1	1	1	:
-	REMETEA MARE	1	1	1	1	1
-	SACALAZ	1	1	1	1	:
-	SAG	1	1	1	1	1
-	SÎNMIHAIU ROMAN	1	1	1	1	:

2.5.3. Patrimoniul Natural

Referitor la **rezervațiile și monumentele naturii**, trebuie amintit în primul rând Parcul Dendrologic de la Bazoș (la cca. 15 km sud-est de Timișoara, la 8 km sud de Remetea Mare), rezervație forestieră, de mare importanță științifică, pe o suprafață de 60 hectare, constituit dintr-o pădure de stejar amenajată în stil peisajer. **Parcul Dendrologic – Arboretumul de la Bazoș** este în prezent singura bază recreativă amenajată din zona periurbană a municipiului Timișoara, reprezentând în același timp un obiectiv național de importanță deosebită, datorită colecției sale de arbori și arbuști din mai multe continente. Are statut de rezervație științifică din 1954 și monument al naturii din 1988. Din 1994 este considerat arie protejată pentru ocrotirea biodiversității genofondului și ecofondului.

Zona de turism alternativ și de vânătoare Pișchia-Maşloc se situează în zona de nord a județului Timiș, cuprinzând comunele Orțișoara, Mașloc, Pișchia și Bogda. Potențialul zonei de turism alternativ de vânătoare Pișchia-Maşloc se sprijină pe existența în zonă a două amenajări turistice: Băile Calacea și Tabăra pentru tineret Bogda.

Pe lângă pescuitul sportiv posibil de practicat în zona descrisă, în lacurile și bălțile din zona Pișchia-Maşloc există și un potențial cinegetic important. Din totalul de șapte zone cinegetice ale județului Timiș, cu o suprafață de 9.814 ha, patru aparțin zonei (Pișchia, Alioș, Șarlota Mare, Șarlota-Hodoș) și totalizează 6.649 ha, adică 68% din totalul suprafeței fondului cinegetic.

De asemenea, poate fi menționată comuna Ghiroda, străbătută în partea de est de canalul Bega și cu bălțile de nuferi, oferind doritorilor de divertisment diferite modalități de recreere, cum ar fi pescuitul, plimbări cu barca, înot sau plajă cu nisip.

Barajul de la Ianova, luciu de apă de 25 ha, situat în apropiere de Remetea Mare, în urma realizării de către Primăria Remetea Mare a unui drum de acces, atrage din ce în ce mai mulți turiști dornici de recreere.

Balta Săcălăz, situată aproape de Timișoara, la ieșirea din Săcălăz pe partea dreaptă pe drumul Timișoara – Jimbolia, este ideala pentru petrecerea timpului liber, pescuit sportiv, dar și pentru turismul de afaceri. Este compusă din două bălți de 6 ha și, respectiv, 8 ha populate cu 4 tone crap, 2 tone caras și 2 tone fitofag. Bălțile sunt amenajate pentru pescuitul sportiv cu băncuțe și pontoane ce ies în larg până la limita stufului. Adâncimea celor două bălți este relativ mică, ele

fiind amenajate artificial pentru pescuit. Fundul bălților este argilos, iar malurile sunt joase. Vegetația acvatică este reprezentată prin stuf.

Pe raza comunei Sînmihaiu Român, unul dintre locurile care poate fi exploatat din punct de vedere turistic este ștrandul termal din Sînmihaiul German. În prezent acesta este concesionat către S.C. Radulov S.R.L. Modernizarea bazei materiale, inclusiv amenajarea unui bazin acoperit, care asigură funcționarea și pe timp de iarnă, corelată cu calitățile deosebite ale apei, duc la obținerea unor rezultate bune, care ar putea constitui un punct de plecare în dezvoltarea acestui loc ce se întinde pe o suprafață de 9054 mp, ca un complex de recreere și agrement la standarde europene.

De asemenea, conform Ordinului ministerului mediului și pădurilor nr. 2387/2011 pentru modificarea Ordinului ministerului mediului și dezvoltării durabile nr. 1964/2007 privind instituirea regimului de arie naturală protejată a siturilor de importanță comunitară, ca parte integrantă a rețelei ecologice europene natura 2000, în România, pe teritoriul comunei Sînmihaiu Român se regăsește 7 % din suprafața totală de 4 ha a ariei naturale protejate Saraturile Dinias' (ROSCI0390).

Fiind situată la câmpie, comuna Șag nu dispune de zone cu valoare deosebită din punct de vedere al peisajului, dar datorită situației lângă râul Timiș (albia majoră râul Timiș – natura 2000, arie protejată) și lângă pădurile Giroc și Lighed (Padureni) are potențial pentru dezvoltarea turismului de scurtă durată și agrement, în special datorită apropierii de municipiul Timișoara. Baza de agrement "Timiș-Șag" are o suprafață de 12 ha.

Alt obiectiv turistic important din Șag este mănăstirea Timișeni situată lângă pădure și la distanța mică de râul Timis. La o distanță de 3 km de localitate se găsește o mănăstire în care conviețuiesc peste 50 de maicuțe, loc de pelerinaj și rugăciune pentru credincioșii ortodocși. A fost înființată în anul 1944 și desființată ulterior de regimul comunist în 1950. A fost reînființată între anii 1967-1968, iar pictura a fost executată de Victor Jurca din Lugoj. Hramul mănăstirii este la 29 august la sărbătoare religioasă " Taierea capului SF.Ioan Botezătorul " când vin pelerini de la distanțe de zeci de kilometri să participe la slujbe religioase.

2.5.4. Infrastructura turistică

Polul de Creștere Timișoara dispune de o infrastructură turistică diversă. Există peste 129 de unități de cazare (din care 116 hoteluri, 7 hosteluri, 50 de pensiuni, 10 pensiuni agroturistice, 1 vilă turistică, 1 motel, și 1 camping internațional) însumând peste 6.613 de locuri de cazare, cu un grad de confort de la două și trei stele în mediul rural până la hoteluri de patru stele în Timișoara, însă nu există nici o unitate de cazare care să ofere condiții de cinci stele. Singura unitate de cazare de 5 stele din județ este localizată în comuna Dumbrăvița unde există o pensiune cotate la 5 stele.

În Municipiul Timișoara există peste 107 unități de cazare (din care 49 de hoteluri, 7 hosteluri, 50 de pensiuni și 1 camping internațional) însumând peste 5.547 de locuri de cazare, cu un grad de confort de la două până la patru stele.

În comunele din arealul de influență a Timișoarei, turismul a cunoscut de asemenea o dezvoltare spectaculoasă. De la 15 unități de cazare cu un număr de 661 de locuri, în anul 2008 a ajuns la 22 unități de cazare cu un număr de 1066 de locuri anul în 2013. Acest sector este cel mai bine dezvoltat în comuna Ghiroda (27%), urmată de comunele Dumbrăvița (18%), Giroc (13,6%), Moșnița Nouă, Orțișoara și Săcălaz câte 9%, iar comunele Bucovăț, Remetea Mare și Șag dețin câte 4,5 % din totalul unităților de cazare aparținând arealului de influență.

Strategia Integrată de Dezvoltare 2015-2020
Polul de Creștere Timișoara

O situație mai detaliată a structurilor de primire turistică ale Polului de Creștere Timișoara se poate vedea în tabelul de mai jos:

Tabelul nr. 51 Structuri de primire turistică în Polul de Creștere Timișoara:

	Unitatea administrativ teritorială Tipul unității de cazare	2008	2009	2010	2011	2012	2013
1	Municipiul Timișoara						
	Număr total unități cazare/locuri	64/3998	70/4059	79/4421	85/4739	102/5421	107/5547
	- hoteluri-număr/nr. locuri	32/2954	34/3015	38/3262	44/3523	49/3814	49/3830
	- Vile turistice-număr/nr. locuri	1/22	1/22	1/22	-	-	-
	- Hosteluri/Hoteluri pentru tineret -număr/nr. locuri	3/74	2/78	2/58	2/64	5/270	7/346
	- Campinguri-număr/nr. locuri	1/260	1/260	1/260	1/260	1/260	1/260
	- Pensiuni turistice -număr/nr. locuri	27/688	31/684	37/819	38/892	47/1077	50/1111
2	Comuna Becicherecu Mic						
3	Comuna Bucovăț						
	- unități de cazare-nr. total/nr. total locuri	-	-	1/14	1/14	1/14	1/14
	- Pensiuni agroturistice	-	-	1/14	1/14	1/14	1/14
4	Comuna Dudeștii Noi						
5	Comuna Dumbrăvița						
	- unități de cazare-nr. total/nr. total locuri	2/38	2/38	2/38	3/63	3/63	4/73
	- Pensiuni agroturistice	2/38	2/38	2/38	3/63	3/63	4/73
6	Comuna Ghiroda						
	- unități de cazare-nr. total/nr. total locuri	3/63	4/63	3/97	5/171	5/177	6/233
	- hoteluri-număr/nr. locuri	2/54	2/54	2/68	3/122	3/128	4/184
	- Pensiuni agroturistice	1/9	1/9	1/29	2/49	2/49	2/49
7	Comuna Garmata						
8	Comuna Giroc						
	- unități de cazare-nr. total/nr. total locuri	1/81	2/144	2/144	3/197	3/197	3/197
	- hoteluri-număr/nr. locuri	1/81	1/81	1/81	2/144	2/144	2/144
	- hoteluri apartament	-	1/63	1/63	-	-	-
	- Pensiuni agroturistice	-	-	-	1/53	1/53	1/53
9	Comuna Moșnița Nouă						
	- Unități de cazare-nr. total/nr. total locuri	-	-	1/20	2/50	2/50	2/50
	-Pensiuni agroturistice	-	-	1/20	2/50	2/50	2/50
10	Comuna Orțișoara						
	- Unități de cazare - nr. total/nr. total locuri	8/449	8/399	7/369	2/369	2/369	2/369
	- Hoteluri-număr/nr. locuri	-	-	-	-	1/311	1/311
	- Vile turistice-număr/nr. locuri	7/419	7/369	7/369	2/369	1/58	1/58
	- Moteluri	1/30	1/30	-	-	-	-
11	Comuna Pișchia						

Întocmit:

132

Strategia Integrată de Dezvoltare 2015-2020
Polul de Creștere Timișoara

12	Comuna Remetea Mare						
	- Unități de cazare-nr. total/nr. total locuri	-	-	-	1/40	1/40	1/40
	- Hoteluri-număr/nr. locuri	-	-	-	1/40	1/40	1/40
13	Comuna Săcălaz						
	- Unități de cazare-nr. total/nr. total locuri	-	2/56	2/56	2/56	2/56	2/60
	- Hoteluri-număr/nr. locuri	-	1/40	1/40	1/40	1/40	1/40
	- Pensiuni agroturistice	-	1/16	1/16	1/16	1/16	1/20
14	Comuna Sînmihaiu Român						
15	Comuna Șag						
	- Unități de cazare-nr. total/nr. total locuri	1/30	1/30	1/30	1/30	1/30	1/30
	- Moteluri	1/30	1/30	1/30	1/30	1/30	1/30
Polul de Creștere Timișoara	Total unități de cazare	79	89	98	105	122	129
	Nr. total locuri	4659	4789	5189	5729	6417	6613

Sursa: Institutul Național de Statistică, date prelucrate

Structurile de primire reprezintă elementul infrastructurii turistice direct implicate în procesul de valorificare a resurselor turistice și rentabilizare a activităților turistice.

În ceea ce privește numărul total al structurilor de cazare din Polul de Creștere pentru perioada analizată 2008-2013, se constată o creștere: 2008-79 unități și 2013-129 de unități de cazare.

Evoluția capacităților de cazare în perioada 2008-2013 a crescut într-un ritm relativ constant, ajungând în anul 2013 la 6613 locuri de cazare, din care 1066 se regăsesc în așezările rurale. Această creștere considerabilă se observă și în structura pe categorii de confort și tipuri de unități de cazare: 1 hotel de 5 stele (închis din anul 2011), 19 hoteluri și 11 pensiuni de patru stele, cele mai multe spații de cazare se înregistrează la categoria de 3 stele – 38 de hoteluri și 47 de pensiuni turistice (din care 13 pensiuni rurale), 4 hoteluri, 3 pensiuni și un camping.

Pe piața urbană a Timișoarei – în ultimii ani – s-a impus categoria de unități de cazare ieftine și care se adresează turismului de tineret, iar numărul locurilor de cazare a crescut în perioada 2008-2013 de la 74 la 346 de locuri.

Din analiza site-urilor de prezentare a informațiilor statistice, hotelurile din Polul de Creștere pe lângă funcția de bază care este cazarea oferă și o serie de servicii suplimentar: restaurant, bar, club de noapte, săli de conferință multifuncționale pentru desfășurarea de conferințe, simpozioane, SPA, Wellness, restaurant cu terasă, sală de petreceri, pizzerie etc. Remarcăm numărul mare de hoteluri care dispun de centre de conferință, unele multifuncționale, cu capacități cuprinse între 15 și 460 de locuri, aceste dotări subliniază orientarea către turismul de afaceri și conferințe.

După serviciile de cazare, infrastructura de alimentație publică este cea mai frecvent utilizată, Polul de Creștere dispune de o gamă largă de restaurante unele poziționate în incinta hotelurilor sau pensiunilor, baruri, cafenele, ceainării, pub-uri, etc.

Există în Timișoara o ofertă foarte bogată de restaurante. Varietatea restaurantelor este mare atât în ceea ce privește meniul, cât și categoriile de preț. Repartizarea pe teritoriul orașului este bună. Cele mai multe restaurante sunt concentrate în centru, dar restaurante de primă clasă pot fi

Întocmit: 133

Strategia Integrată de Dezvoltare 2015-2020
Polul de Creștere Timișoara

găsite și în locații mai îndepărtate.

Majoritatea restaurantelor au specific internațional, dar se impun tot mai mult restaurante cu specific tradițional românesc. Pe lângă acestea există restaurante cu specific italian, chinezesc, sârbesc, libanez și japonez.

Vinurile locale sunt vinurile de Recaș, ce acoperă o paletă largă de sortimente. Vinurile de Recaș au obținut în 2011 și 2012 medalii la concursuri internaționale.

Tabelul nr. 52 Circulația turistică

Sosiri ale turistilor in structuri de primire turistica pe tipuri de structuri, pe judete si localitati								
Tipuri de structuri de primire turistica		Localitati	Ani					
			Anul 2008	Anul 2009	Anul 2010	Anul 2011	Anul 2012	Anul 2013
			UM: Numar persoane					
			Numar turisti	Numar turisti	Numar turisti	Numar turisti	Numar turisti	Numar turisti
Total	Timis	Total	281801	225609	216173	260407	281232	279707
	Polul de Creștere Timișoara	Total	240792	187131	191256	230025	250652	245149
-	-	MUNICIPIUL TIMISOARA	224739	175527	176912	210879	227546	224471
-	-	BUCOVAT	:	:	207	196	272	304
-	-	DUMBRAVITA	1452	1136	1468	1770	1977	1531
-	-	GHIRODA	2979	2134	2858	5293	5585	5276
-	-	GIROC	7439	5494	5406	7423	9593	9082
-	-	MOSNITA NOUA	:	:	1338	2439	2962	2231
-	-	ORTISOARA	2492	1003	1115	957	1650	1326
-	-	REMETEA MARE	:	:	:	343	701	870
-	-	SACALAZ	:	805	1104	184	:	:
-	-	SAG	1691	1032	848	541	366	58
Hoteluri	Timis	TOTAL	228226	181785	173077	210937	217397	211133
-	-	MUNICIPIUL TIMISOARA	187983	145303	146389	177489	186215	177865
-	-	GHIRODA	2769	1080	1761	3528	3153	3188
-	-	GIROC	7439	4371	3891	5926	6499	6678
-	-	ORTISOARA	:	:	:	68	:	:
-	-	REMETEA MARE	:	:	:	343	701	870
-	-	SACALAZ	:	607	1009	136	:	:
Hoteluri pentru tineret	Timis	TOTAL	2128	:	:	:	:	:
-	-	MUNICIPIUL TIMISOARA	2128	:	:	:	:	:
Hosteluri	Timis	TOTAL	:	1899	1569	1045	5549	10991
-	-	MUNICIPIUL TIMISOARA	:	1157	1018	1045	5549	10991

Întocmit:

134

Strategia Integrată de Dezvoltare 2015-2020
Polul de Creștere Timișoara

Hoteluri apartament	Timis	TOTAL	:	1123	1515	82	:	:
-	-	GIROC	:	1123	1515	82	:	:
Moteluri	Timis	TOTAL	2670	1032	848	1663	2095	1768
-	-	ORTISOARA	979	:	:	:	:	:
-	-	SAG	1691	1032	848	541	366	58
Vile turistice	Timis	TOTAL	2965	1271	1228	985	1665	1352
-	-	MUNICIPIUL TIMISOARA	:	:	:	:	:	26
-	-	ORTISOARA	1513	1003	1115	889	1650	1326
Campinguri	Timis	TOTAL	6910	5374	3616	3772	3732	3173
-	-	MUNICIPIUL TIMISOARA	6910	5374	3616	3772	3732	3173
Tabere de elevi si prescolari	Timis	TOTAL	2299	2224	1805	1652	1636	1800
Pensiuni turistice	Timis	TOTAL	34357	29095	28216	32299	36867	38670
-	-	MUNICIPIUL TIMISOARA	27718	23693	25889	28573	32050	32416
-	-	GHIRODA	:	860	250	:	:	:
Pensiuni agroturistice	Timis	TOTAL	2246	1806	4299	7972	12291	10820
-	-	BUCOVAT	:	:	207	196	272	304
-	-	DUMBRAVITA	1452	1136	1468	1770	1977	1531
-	-	GHIRODA	210	194	847	1765	2432	2088
-	-	GIROC	:	:	:	1415	3094	2404
-	-	MOSNITA NOUA	:	:	1338	2439	2962	2231
-	-	SACALAZ	:	198	95	48	:	:
© 1998 - 2014 INSTITUTUL NATIONAL DE STATISTICA								

Evoluția numărului de turiști sosiți în intervalul de timp 2008-2013, se prezintă după cum urmează: anii 2009-2013 sunt marcați de o scădere mai accentuată datorită efectelor crizei economice și a apariției de noi unități de cazare turistică în funcțiune, iar din anul 2011 se constată o continuă creștere, astfel, în Polul de Creștere s-au înregistrat 245 149 de turiști (87,64% din totalul turiștilor sosiți în județul Timiș în anul 2013. Turiștii au ales în proporție de 76,93% ca spațiu de cazare hotelurile, acest fapt explică scopul pentru care s-au deplasat: afaceri, conferințe și evenimente.

Niveluri superioare a cunoscut indicatorul înnoptări, creșterea fiind trăsătura dominantă și urmează curba evoluției turiștilor sosiți în unitățile de cazare din Polul de Creștere. Turiștii cazați în anul 2013 au realizat 497300 de înnoptări (77,45% din totalul înnoptărilor din județul Timiș).

În ceea ce privește dinamica numărului de înnoptări, Polul de Creștere Timișoara înregistra în anul 2008 un număr de 446.601 de înnoptări pentru ca în anii următori numărul acestora să scadă, iar apoi începând cu anul 2011 să crească, ajungând la 497.300 de înnoptări (o creștere medie de 11,35%) (vezi Anexa Tur.1).

În ceea ce privește frecvența tipurilor de structuri de primire din județul Timiș în anul 2013,

Întocmit: 135

Strategia Integrată de Dezvoltare 2015-2020
Polul de Creștere Timișoara

hotelurile sunt cele mai solicitate cu 76,93% din numărul total de înnoptări. La mare distanță sunt pensiunile turistice cu 11,36 % din numărul total de înnoptări.

Dispersia în teritoriu a circulației turistice evidențiază faptul că numărul cel mai mare de turiști din Polul de Creștere Timișoara este polarizat în anul 2013 de municipiul Timișoara cu 91,55 %, urmat la diferență foarte mare de comunele din arealul de influență, de 8,43 %.

Numărul mare de turiști pentru municipiul Timișoara, comparativ cu comunele din arealul de influență, este explicabil deoarece este principalul centru polarizator al Polului de Creștere Timișoara și, de asemenea, deține și printre cele mai moderne structuri turistice.

Din punct de vedere statistic, evoluția capacității de cazare în Polul de Creștere Timișoara a fost una de tip ascendent. În privința evoluției numărului de locuri, comparativ cu anul 2008, se poate observa o creștere de 42%, pe când numărul unităților de cazare, comparativ cu aceeași perioadă, a crescut cu 63%.

Un alt indicator se referă la numărul de turiști (români și străini) cazați în structurile de primire turistică.

Evoluția numărului de turiști sosiți în intervalul de timp 2008-2013, se prezintă după cum urmează: anii 2009-2013 sunt marcați de o scădere mai accentuată datorită efectelor crizei economice și a apariției de noi unități de cazare turistică în funcțiune, iar din anul 2011 se constată o continuă creștere, astfel, în Polul de Creștere s-au înregistrat 245 149 de turiști (87,64% din totalul turiștilor sosiți în județul Timiș în anul 2013. Turiștii au ales în proporție de 76,93% ca spațiu de cazare hotelurile, acest fapt explică scopul pentru care s-au deplasat: afaceri, conferințe și evenimente.

Niveluri superioare a cunoscut indicatorul înnoptări, creșterea fiind trăsătura dominantă și urmează curba evoluției turiștilor sosiți în unitățile de cazare din Polul de Creștere. Turiștii cazați în anul 2013 au realizat 497300 de înnoptări (77,45% din totalul înnoptărilor din județul Timiș).

Tabelul nr. 53 Infrastructura de cazare și circulația turistică în Polul de Creștere Timișoara la nivelul anului 2013 - Indicatori turistici

Nr. Crt.	Unitatea administrativ teritorială	Nr. unități de cazare	Nr. locuri cazare	Nr. sosiri turiști	Nr. înnoptări turiști	Durata medie a sejurului - zile-	Indicele de utilizare a capacității de cazare %
1	Timișoara	107	5547	224.471	456.000	2,03	25,29
2	Becicherecu Mic	0	0	0	0	0	0
3	Bucovăț	1	14	304	478	1,57	9,35
4	Dudeștii Noi	0	0	0	0	0	0
5	Dumbrăvița	4	73	1531	2251	1,47	14,34
6	Ghiroda	6	233	5276	6614	1,25	9,02
7	Giarmata	0	0	0	0	0	0
8	Giroc	3	197	9082	17044	1,87	23,74
9	Moșnița Nouă	2	50	2231	3256	1,45	18,23
10	Orțișoara	2	369	1326	10382	7,82	7,05
11	Pișchia	0	0	0	0	0	0
12	Remetea Mare	1	40	870	1163	1,33	8,70
13	Săcălaz	2	60	-	-	-	0
14	Sînmihaiu Român	0	0	0	0	0	0
15	Șag	1	30	58	112	1,93	6,30
16	Total Pol de Creștere	129	6631	245149	497.300	2,02	23,14

Sursa: Institutul Național de Statistică, date prelucrate

Gradul de utilizare ca capacității de cazare, un alt indicator foarte important, reflectă eficiența și rentabilitatea economică a infrastructurii turistice de cazare, intensitatea fenomenului turistic și receptivitatea bazei tehnico-materiale existente la cererea turistică.

Indicele de utilizare a capacității de cazare din Polul de Creștere Timișoara atinge valori de 23,14%, cele mai ridicate valori se înregistrează la Timișoara (25,29%-2013) peste media națională a acestui indicator (25,13%), urmează Giroc (23,74%)-cele mai ridicate valori din mediul rural. Indicatorul se realizează și datorită unor evenimente familiale (nunți, botezuri, parastasuri, etc) care se organizează în aceste unități de cazare, urmează Moșnița Nouă (18,23%), Dumbrăvița (14,34%), Bucovăț (9,35%), Ghiroda (9,02%), iar cel mai scăzut indice se realizează la Orțișoara și Șag, ambele cu puțin peste 6%.

Capacitatea de primire vizitatori a sistemului recreativ periurban – capacitatea de primire maximă, care să se înscrie în limitele unui echilibru ecologic și ale unui confort recreativ este prezentată în tabelul de mai jos:

Tabelul nr. 54 Zone naturale pentru recreere și agrement în arealul Polului de creștere Timișoara

Nr. Crt.	Denumirea obiectivului agrement	Distanța față de oraș (km)	Suprafața (ha)	Capacitate încărcare max. cu vizitatori
1.	Pădurea Verde	0	722	15.000
2.	Pădurea Pișchia (acumulare Murani)	25	100	500
3.	Acumularea Ianova	25	200	2.000
4.	Pădurea Bistra	10	250	700
5.	Parc dendrologic Bazoș	20	60	1.000
6.	Lunca Timiș Albina	15	50	1.000
7.	Lunca Timișului Urseni-Giroc-Șag	14	300	3.000
8.	Pădurea Giroc	12	440	1.000
9.	Pădurea Lighed	23	1.600	2.000
10.	Băile Calacea	25	30	1.000
	TOTAL		3.765	27.200

Această capacitate maximă este stabilită în condițiile în care obiectivul este amenajat conform potențialului său. Dacă se scad cele două obiective cu caracter sezonier: Lunca Timișului Albina și Lunca Timișului: Urseni-Giroc-Șag, capacitatea maximă rămâne doar pentru 10700 vizitatori.

Pentru un oraș de aproximativ 400.000 de locuitori, posibilitatea recreării periurbane pentru doar 3-4% din locuitori, când media în orașele apusene este de 15-20%, este deosebit de mică. Preocuparea permanentă pentru sporirea posibilităților de recreere periurbană va trebui să fie o prioritate a municipalității.

În ceea ce privește circulația turistică care depășește capacitatea de suport a factorilor turistici, menționăm Parcul Dendrologic Bazoș. Obișnuit, în duminicile frumoase, se înregistrează 300-400 de vizitatori, dar au existat și zile cu peste 1000 de vizitatori.

Bunele practici de pe continentul european au arătat că turismul se dezvoltă mai accentuat acolo unde există următoarele condiții necesare:

- o locație interesantă sau valoroasă, cu potențial de atractivitate turistică și cu un aspect îngrijit, care să ofere experiențe pozitive;
- evenimente artistice și culturale care să anime locația și să ofere vizitatorilor experiențe atractive;
- legături de transport care să permită vizitatorilor accesul la locație și în interiorul locației;
- infrastructura necesară pentru a susține turismul;
- infrastructura anexă de suport pentru a ușura vizitarea și a mări gradul de satisfacție al vizitatorilor;
- asistență specializată din partea companiilor de turism care să ofere serviciile specifice: ghizi, rezervări, informații;
- o promovare constantă atât a locației cât și a evenimentelor.

Datorită amplasării geografice favorabile (situat la confluența dintre Orient și Occident, la intersecția fluxurilor turistice, la distanță redusă față de principalele centre culturale și destinații turistice), prin valorile sale naturale, istorice, culturale și umane, și nu în ultimul rând datorită gradului ridicat de dezvoltare economică, Timișoara are o mare capacitate de atracție a turiștilor români și străini. Oferta turistică actuală nu reține însă decât o mică parte a acestor fluxuri turistice, resimțindu-se necesitatea dezvoltării unei strategii de promovare a turismului și de extindere a ofertei turistice: tururi ale orașului sau ale cartierelor, amenajarea canalului Bega, amenajarea spațiilor verzi pentru petrecerea timpului liber, crearea de evenimente de anvergură, construirea unui parc de distracții, a unei baze nautice și pentru valorificarea apelor geotermale, de tip AquaPark; refacerea întregii zone de agrement de la Șag prin valorificarea malurilor Timișului, amenajarea mai multor locuri în zona de influență prin valorificarea „efectului de insulă”, „a efectului de margine” a pădurilor și a malurilor apelor; amenajarea și integrarea în circuite turistice tematice a vechilor unități industriale ale Timișoarei, a ecluzei de pe Bega de la Sînmihaiu German, a centralei hidroelectrice; integrarea în circuitele turistice tematice ale patrimoniului de arhitectură, transformarea municipiului și a zonei de influență într-un pol al turismului ecumenic (datorită multitudinii de confesiuni, biserici, catedrale, domuri, sinagogi, mănăstiri etc.), prin organizarea anuală și bianuală a unui eveniment de anvergură ecumenic-religios la Timișoara sau în împrejurimi (de ex. Timișoara în „Drumuri spirituale”); organizarea Festivalului „Timișoara medievală”, în cadrul Programului de vecinătate România-Serbia pentru dezvoltarea turismului transfrontalier.

În arealul Polului de creștere Timișoara există potențial pentru practicarea unor tipuri și forme diverse de turism: cultural, urban și urban de noapte, de circulație și tranzit, de afaceri; religios-ecumenic și spiritual, cicloturismul/motociclismul, balnear și de agrement, rural – ecoturism – gastronomic, vini-viticol (urval); intercultural, de vânatoare și pescuit sportiv, ludic (parcuri tematice); tematic; feroviar; nostalgic și etnic; de shopping; de sănătate (termal și balnear) cazinouri și jocuri de noroc; industrial; alternativ; de weekend; fluvial; sportiv; științific etc.

2.5.5. Tipuri și forme de turism

Turismul de afaceri – infrastructura turistică s-a adaptat cererii turistice specifice acestei forme de turism, iar investitorii trebuie să țină cont de această cerință a clienților atunci când își deschid o nouă unitate turistică din industria hotelieră.

Turismul de târguri și evenimente se poate combina cu prima formă de turism prezentată, turiștii operează la cel puțin o noapte de cazare într-o unitate hotelieră.

Turismul de tranzit – având în vedere poziția geografică în Polul de Creștere Timișoara, durata medie de ședere este de 2,0 zile.

Turismul cultural și turismul cultural urban – în Polul de Creștere Timișoara s-a concretizat prin vizitarea centrului vechi al orașului cu clădiri de patrimoniu, edificii religioase, Muzeul de Artă și Muzeul Satului Bănățean-Secția în aer liber, Parcul Botani și participarea la marile evenimente culturale, la viața urbană de noapte (pub-uri, baruri, discoteci (unele amenajate în spații industriale abandonate, cluburi de noapte etc).

Turismul medical – turiștii care practică această formă de turism vin din două motive: cosmetic și medical pentru tratament.

Alte tipuri și forme de turism practicate:

- Turismul educațional;
- Turismul de recreere și agrement;
- Turismul polivalent (mixt);
- Turismul pentru cumpărături;
- Turismul etnic de vizitare a rudelor;
- Turismul urban și urban de noapte;
- Turismul de tineret (tabere de copii și tineri);
- Turismul etnografie;
- Turismul cinegetic (de vânătoare) și pescuit sportiv;
- Turismul gastronomic, tradițional într-un spațiu geografic multiethnic;
- Turismul religios;
- Turismul pentru tratament balnear;
- Turismul curativ, de întreținere.

Integrarea unor circuite tematice din Polul de Creștere Timișoara în itinerare culturale europene

Circuite turistice tematice propuse:

- Circuitul ecumenic Timișoara, Dumbrăvița, Șag, Giroc (pentru evenimente ecumenice);
- Circuitul barocului vienez – incursiune în istoria arhitecturii baroce;
- Circuit de cicloturism – Canalul Bega (circuit transfrontalier);
- Circuit-itinerariu – cu vapor pe Canalul Bega;
- Circuit medieval – în nucleul urban vechi al Timișoarei de convergență a fluxurilor turistice;
- Circuit religios/multiconfesional – catedrale, biserici, dom, sinagogi;
- Circuitul parcurilor și al Grădinii Botanice;
- Circuitul Muzeelor;
- Chipuri din memoria orașului – pe urmele unor personalități sau oameni de seamă ai Banatului;
- Circuitul monumentelor, locurilor și al Memorialului Revoluției din Decembrie 1989;
- Drumul berii (circuit transfrontalier în DKMT);
- Circuitul vin și gastronomie: Timișoara, Bazoșu Nou- Peciu Nou (circuit transfrontalier DKMT);
- Circuitul caselor și gospodăriilor tradiționale: Giarmata-Timișoara-Moșnița Nouă – Șag, Giroc – Bazoșu Nou.

Principalele direcții pentru recreere și agrement sunt prezentate în Cartograme.

Infrastructura sportivă

În ceea ce privește alte modalități de petrecere a timpului liber prin practicarea unor activități sportive, **Timișoara** și zona de influență dispun de o infrastructură mai puțin densă și diversă, dezvoltată în principal în municipiu.

În municipiul Timișoara infrastructura pentru activități sportive se prezintă astfel:

- bazine de înot (Arena Aqua Sport, Ice Dyp Resort & SPA, centrul SPA de la hotel Do-Stil, TermalUM SPA, Ștrandul UMT, Ștrandul Primăriei-fost ICIM, Ștrandul Tineretului

- etc);
- 3 stadioane:
 - o Dan Păltinișanu – are o capacitate de 33.000 de locuri și dispune de instalație nocturnă. În prezent, se intenționează construcția unei arene moderne și a unei săli polivalente în locul acestui stadion.
 - o CFR – inaugurat în 1933, are o capacitate de 7.000 de locuri, fiind într-o stare precară. Pentru această arenă există o inițiativă de modernizare, prin amenajarea de vestiare, instalație nocturnă, pistă de atletism, etc, urmând să găzduiască cu precădere jocuri de rugby.
 - o UMT – inaugurat în 1960, cu o capacitate de 9.900 de locuri, arena este în prezent dezafectată, urmând ca pe această locație să se extindă centrul SPA din zonă, inclusiv prin construcția unui Aquapark.
 - Complexul Sportiv „Bega” Timișoara – cuprinde un bazin de înot, cu o capacitate de 60 persoane/oră și o sală de gimnastică. Bazinul de înot și sala de sport au beneficiat de reparații capitale;
 - Sala Polivalentă „Olimpia”;
 - Baza de agrement – fostul Tehnometal;
 - 6 săli de sport (unde se pot practica sporturi precum: culturism, fitness, taе bo, aerobic, kick-box , karate, autoapărare, sistem pride etc.);
 - 6 baze sportive – cu terenuri de fotbal, tenis, paintball;
 - În plus, funcționează o serie de baze sportive private, terenuri de minifotbal, săli de fitness și aerobic, etc. La acestea, se adaugă bazinele de înot din unitățile de învățământ din oraș.

În **arealul de influență**, infrastructura pentru activități sportive este mai slab dezvoltată, fiind reprezentată, în principal prin terenuri de fotbal și, într-o mai mică măsură, prin terenuri de handbal, terenuri de tenis, săli de sport/fitness etc.

Tabelul nr. 55 Număr baze sportive

Comuna	Nr. baze sportive	Comentarii
Becicherecu Mic	1	Baza Sportivă Nuova Mama Mia
Bucovăț	2	Terenuri de fotbal: Bucovăț și Bazoșu Nou
Dudeștii Noi	1	Teren de fotbal
Dumbrăvița	4	2 Terenuri de fotbal 1 Teren tenis de câmp 1 sală fitness
Ghiroda	4	2 terenuri de fotbal în Ghiroda și Giarmata Vii; 1 Baza sportivă „Codrea“ Ghiroda 1 centru SPA
Giarmata	3	- Baze sportive: Giarmata și Cerneteaz - Ștrand;
Giroc	8	- Pistă de carting – Giroc - Stadionul „Unirea“ Giroc; - Sală de fitness – Giroc - Stadionul „F.C. Chișozeana“ Chișoda; - Ansamblu sportiv „Balon cu aer cald“ Chișoda; - Clubul sportiv „Dyadora“; - Sală de fitness și teren de fotbal DAF Junior, pistă de carting Chișoda; - Sală de sport Școala cu clasele I-VIII Giroc și

Strategia Integrată de Dezvoltare 2015-2020
Polul de Creștere Timișoara

		Chișoda.
Moșnița Nouă	9	- Terenuri de fotbal: Moșnița Nouă, Moșnița Veche, Urseni și Albina; - Sală de sport: Moșnița Nouă; - Terenuri de handabal – Moșnița Nouă; - Teren de minifotbal: Moșnița Veche; - Terasa Albina; - Pescăria Urseni.
Orțișoara	1	- Teren de sport multifuncțional în localitatea Seceani.
Pișchia	4	- Teren de sport cu tribune: Pișchia, Bencecu de Sus și Murani; - Teren de sport de dimensiuni reduse, cu nocturnă Bencecu de Sus; - Teren de sport Bencecu de Jos; - Baraj artificial (pentru agrement) Pișchia.
Remetea Mare	2	- Baze sportive-terenuri de fotbal: Remetea Mare și Ianova.
Săcălaz	3	- 1 Baza Sportivă Săcălaz; - 2 săli de sport.
Sânmihaiu Român	3	- Asociația Sportivă AgroTrifan Sânmihaiu Român - teren de fotbal; - Club Sportiv Utvin - teren de fotbal; - S.C. Radulov S.R.L. Sânmihaiu German - ștrand cu apă termală.
Șag	5	- Bază sportivă (teren, tribună, vestiare); - Teren de sport cu gazon sintetic; - Teren de tenis de câmp; - Teren de sport acoperit - proprietate privată; - Bază nautică.

Sursa: Fișele localităților postate pe site-ul CJT, date prelucrate

În comuna Dumbrăvița zonele de recreere și agrement sunt întinse pe o suprafață de 1,5 ha: Parcul central, Parcul de pe strada Cloșca și Parcul de pe str. Bruxelles.

În comuna Dudeștii Noi se află unul din cele mai mari complexe de paintball din țară și cel mai mare din vestul țării - SKY Paintball, complex care dispune de două terenuri și are o suprafață totală de 5000 mp. Pe lângă terenul amenajat din Dudeștii Noi, proprietarii mai pot organiza jocuri de paintball în pădure (la 19 km de Timișoara) și oriunde în județul Timiș sau pe teritoriul României. Tot în comuna Dudeștii Noi se intenționează și construirea celui mai mare aqua park din Sud-Estul Europei, proiectul fiind conceput în anul 2010. În prezent, proiectul „Universul apei” este estimat la 18 milioane de euro și urmează a se implementa de către comuna Dudeștii Noi în parteneriat cu Consiliul Județean Timiș și cu Municipiul Timișoara.

Întregul patrimoniu cultural și natural – moștenirea identitară locală – este supus unor multiple presiuni, atât la nivel local, național, cât și internațional.

Factorilor de decizie de la toate nivelurile le revine sarcina să identifice soluția pentru conservarea și refuncționalizarea elementelor de patrimoniu cultural, astfel încât acestea să fie asumate de comunitățile locale și integrate proceselor actuale de dezvoltare social-economică, de punere în valoare turistică și integrare în spațiul perceput și reprezentat pozitiv, dar mai ales în spațiul trăit, asumat de fiecare comunitate prin frecvență cotidiană.

Întocmit:

141

2.6. Eficiența energetică

Creșterea eficienței energetice este un obiectiv prioritar pentru Polul de creștere Timișoara, care trebuie să își consolideze atât performanțele economice cât și calitatea mediului, pentru a se menține în elita aglomerațiilor urbane din România și a se integra cu succes în tendințele de dezvoltare ale Europei viitorului. De altfel, creșterea eficienței energetice constituie una din direcțiile prioritare ale Strategiei Europa 2020, subliniind multiplele implicații social-economice ale țintelor și măsurilor prevăzute în acest domeniu.

În strategia privind schimbările climatice la sectorul energetic sunt prevăzute o serie de măsuri:

1. Continuarea programului de eficientizare energetică a clădirilor la nivel local, prin planuri și programe de accesare fonduri de la nivel național
2. Scutire la plata impozitului pe clădiri în cazul unor investiții de eficientizare energetică realizate de persoanele fizice prin montarea de panouri solare/fotovoltaice sau izolare a clădirilor proprietate personal
3. Implementarea instalației de cogenerare, prin utilizarea deșeurilor de biomasă și nămol de la stația de epurare în vederea asigurării a 10 % din necesarul de agent termic și apă caldă la nivelul municipiului Timișoara
4. Reducerea pierderilor prin reabilitarea rețelelor de distribuție a agentului termic și apă caldă către zonele rezidențiale (înlocuire conducte vechi și izolarea acestora)
5. Realizarea instalațiilor de desulfurare și denoxare la unitățile mari de ardere
6. Încurajarea consumului de agent termic generat la nivel centralizat în detrimentul centralelor individuale de producere energie termică
7. Propunerea unor zone destinate dezvoltării urbane pe sistemul Green sector- Green vilage în zona habitațională individuală (PAED,2014)

O bună strategie în domeniul eficienței energetice se sprijină pe identificarea sectoarelor în care se poate acționa, pe cuprinsul întregului lanț tehnico-economic din sfera planificării, producției și consumului de energie, inclusiv în sectorul educării comportamentelor ecologice, pentru a stimula practicile de maximizare a eficienței și de valorificare durabilă a resurselor. Aceasta va avea drept consecință inducerea unei schimbări a comportamentului cetățenilor și al instituțiilor în ceea ce privește utilizarea energiei acasă, la școală, la locul de muncă și în deplasările de zi cu zi. Coroborate cu măsuri sinergice din varii domenii, inclusiv din sfera cercetării, a înnoirii tehnologice și a producțiilor curate, obiectivele fixate de municipalitate pot da rezultate foarte bune, iar Polul de creștere Timișoara se va putea înscrie în țintele fixate, de a crește eficiența energetică și a-și reduce emisiile medii de CO₂, pe locuitor, cu 20% până în anul 2020, față de anul 1990.

Prin informare și conștientizare la nivel individual, se poate ajunge la o implementare la nivel transversal pe mai multe sectoare, aici fiind vizate în principal sectoarele administrativ, educațional, rezidențial și de transport, toate cu pondere mare privind impactul la nivel local, dar cu influențe diferite din partea municipalității.

Echipa de realizare a PAED Timișoara a calculat consumurile finale de energie pentru fiecare sector și emisiile aferente de CO₂. Pentru a avea o imagine comparativă a nivelului emisilor de CO₂ la nivelul localității a fost calculată amprenta de carbon (tabelul 59). **Amprenta de carbon** este reprezentată de raportul dintre cantitatea de emisii de CO₂ produse raportat la numărul de locuitori. În cazul Municipiului Timișoara, cu o populație de 311.481 locuitori la nivelul anului 2008, amprenta de carbon exprimată prin tone CO₂/capita, la nivelul anului 2008, a fost de **4,82 tone CO₂/locuitor**.

Tabelul nr. 56 Consumurile energetice și emisiile de CO₂ în Timișoara (2008)

Sectorul/categoria	Consumul final de energie (MWh/an)	Emisiile de CO ₂ (tone/an)
CLADIRI, ECHIPAMENTE, INSTALATII ȘI INDUSTRII, din care :	3.434.116,03	1.232.860,23
Clădiri, echipamente/instalații municipale și instituționale	288.545,18	77.693,56
Clădiri, echipamente/instalații terțiare (nemunicipale)	486.653,60	212.418,97
Clădiri rezidențiale	1.806.307,85	611.138,85
Iluminatul public municipal	13.119,00	9.196,42
Industria	839.490,41	322.412,43
TRANSPORT, din care :	872.687,00	231.398,69
Parcul municipal	799,00	209,27
Transportul public	33.209,00	16.526,47
Transportul privat și comercial	838.679,00	214.662,95
ALTELE, din care	0,00	38.598,10
Gestionarea deșeurilor	0,00	30.007,10
Gestionarea apelor reziduale	0,00	8.591,00
TOTAL	4.306.803,00	1.502.857,00

(Sursa : Primăria Timișoara, PAED, 2014)

Facând o comparație cu alte municipii din România precum și cu valoarea la nivel național, municipiul Timișoara se află la un nivel mediu al emisiilor de CO₂ puțin peste valoarea la nivel național (fig. 61), listată de World Trade Bank în situația statistică la nivel global, în care România avea o amprentă de carbon de 4 tone/locuitor.

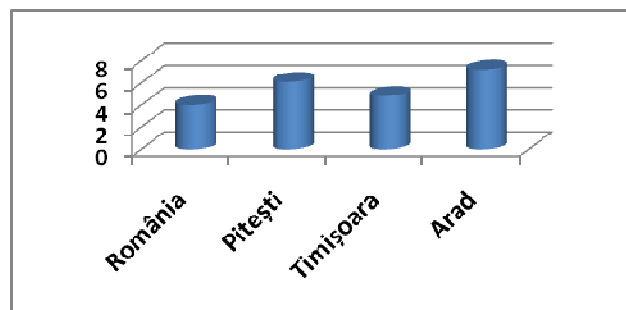


Figura nr. 61 Amprenta de carbon a unor municipii din România, în anul 2008 (tone CO₂/capita)

Analiza sectorială a evidențiat clar situația dezvoltării economice, de mediu și sociale la nivelul municipiului în anul 2008, a identificat sectoarele critice și a reprezentat o bază pentru orientarea viitoarelor acțiuni în sensul îmbunătățirii situației la nivelul sectoarelor, urmărindu-se cu preponderență definirea acțiunilor concrete de diminuare a consumului de energie orientate spre sectoarele în care a fost constatat un impact mai important.

Situația consumurilor energetice și a emisiilor de carbon, pe domenii de activitate și tipuri de consumuri/emisii este prezentată, în sinteză, mai jos.

Clădiri, echipamente și instalații municipale, terțiare și rezidențiale

Sectorul de analiză include:

- patrimoniul imobiliar public al Municipiului Timișoara¹⁰;
- clădirile, echipamentele și instalațiile din sectorul terțiar (nemunicipal), care includ clădirile publice de interes județean și național (instituții descentralizate), spații de servicii situate în special la parterul blocurilor de locuințe, destinate diferitelor tipuri de servicii: birouri, sedii și filiale ale unor instituții financiare și bancare, funcțiuni și servicii diverse, partere comerciale;
- clădirile rezidențiale private din cadrul orașului: 131 270 (cf. PAED, pp. 47-50).

Clădirile, echipamentele și instalațiile municipale, terțiare și rezidențiale realizează 54,4% din consumul de energie și 59,96% din emisiile corespunzătoare de CO₂ (cf. PAED, pp. 42-45).

Contribuția diferitelor categorii de spații la acești indicatori este diferențiată. Astfel, pe primul loc se situează *clădirile rezidențiale private*, care dețin 69,97% din consumul de energie, respectiv 67,81% din emisiile de carbon, urmate de *clădirile și echipamentele nemunicipale* – cu 18,85% din consumul de energie și 23,56% din emisiile de CO₂. Clădirilor și echipamentelor *aflate în patrimonium municipalității* le revine 11,17% din consumul de energie și 8,62% din emisiile de CO₂ (date calculate cf. PAED, pp. 42-45).

Consumul ridicat de energie din cadrul acestui sector rezultă în special din pierderile ce se înregistrează în domenii cum sunt: încălzirea, iluminatul, ventilația, condiționarea aerului și se datorează deficiențelor de termoizolație și neglijării aspectelor de eficiență energetică în cazul clădirilor istorice, locuințelor unifamiliale vechi, de tip rural, al clădirilor publice și blocurilor de locuințe construite în timpul regimului comunist (la acestea adăugându-se și dificultățile legate de prezența spațiilor de uz comun), respectiv suprafețelor mari ale locuințelor unifamiliale noi.

În acest context, în privința patrimoniului propriu, municipalitatea poate constitui un exemplu care să inspire și să determine replicare bunelor practici în ceea ce privește calitatea proiectelor, materialelor utilizate și a echipamentelor și instalațiilor utilizate pentru execuția acestora,

De asemenea, în sectorul clădirilor și echipamentelor nemunicipale, respectiv al clădirilor rezidențiale private, municipalitatea trebuie să stimuleze respectarea standardelor privind performanța energetică stabilite în Legea nr. 372/13.12.2005 prin susținerea derulării proiectelor de reabilitare și modernizare a clădirilor, respectiv intervenția în faza de proiectare și construire a clădirilor noi și definirea de instrumente fiscale de sprijin pentru persoanele care realizează investiții destinate eficientizării energetice a clădirilor și echipamentelor.

Transport

Sectorul transport rămâne sectorul responsabil de cele mai multe emisii, în principal subsectorul transport privat și comercial. Dacă în anul 2008, la nivelul acestui sector se înregistrau 231.399 tone CO₂, trendul crescător al emisiilor a crescut an de an, determinat în principal de numărul tot mai mare al autovehiculelor (v. fig. 62). Posibilitățile economice ale populației au făcut posibilă achiziția de mijloace de transport, în special în rândul familiilor care nu dețineau un astfel de

¹⁰ 100 imobile cu destinația de unități de învățământ 47 grădinițe, 25 școli generale, 28 licee și grupuri școlare, împreună cu terenul aferent acestora, 4 spitale (Spitalul Clinic Municipal de Urgență, Spitalul Clinic pentru Copii „Louis Turcanu”, Spitalul Clinic de Boli Infecțioase „Dr. V. Babeș” și Spitalul de Obstetrică – Ginecologie „Dr. D. Popescu” – cu activități derulate în mai multe imobile și clădiri, în administrarea spitalelor); Complexul Bastionul Cetății, Casa FAENZA, Căminul de bătrâni din strada I.M Klein; 13 imobile în care funcționează cabinete și dispensare medicale; 8 obiective cu destinația de ștranduri, baze sportive, baze de agrement și săli de sport; Sala CAPITOL și Grădina de Vară CAPITOL aflate în folosința Filarmonicii BANATUL Timișoara; Sala de Sport nr. 2 din Strada Robespierre nr. 2, aflat în administrarea Teatrului Național „Mihai Eminescu”; Grădina Zoologică din Timișoara; Piețe aflate în concesiune la S.C. „PIEȚE” S.A. — Piața Iosefin, Piața 700, Piața Bălcescu, Piața Soarelui și Piața Grigore Alexandrescu; 5 cimitire – Cimitirele Calea Șagului, Rusu Șirianu, Calea Buziașului, Calea Lipovei, Cimitirul din Strada Stuparilor; 2 capele (Piața 700 și strada Pietrosul) și 2 biserici (Piața Romanilor și strada Vârful cu Dor); 12 WC-uri publice, 10 poduri, 4 pasarele, 2 pasaje; bunuri de natura domeniului public care deservește transportul public (clădiri, linii de cale, etc); bunuri de natura domeniului public care asigură alimentarea cu energie termică a municipiului (centrale, puncte termice, etc).

mijloc de transport și chiar achiziția în cadrul unei familii al celui de-al doilea autoturism, preponderent second-hand, cu proveniență din vestul Europei. Autovehiculele noi au fost achiziționate în special de către companii, IMM-uri, prin sistem leasing.

În domeniul *transportului public*, datorită investițiilor din ultimii ani în achiziționarea unor mijloace de transport mai eficiente din punct de vedere al consumului energetic (troleibuze, autobuze), consumul de energie electrică și cel de motorină s-a redus constant în perioada 2008-2013: consumul de motorină s-a redus de la 1556 tone în 2008 la 1271 tone în anul 2013, iar consumul de energie electrică de la 17.649 Mwh în 2008 la 11.038 Mwh în anul 2013. În consecință, și emisiile de CO₂ au scăzut, de la 16.526 tone în anul 2008 la 11.762 tone în anul 2013.

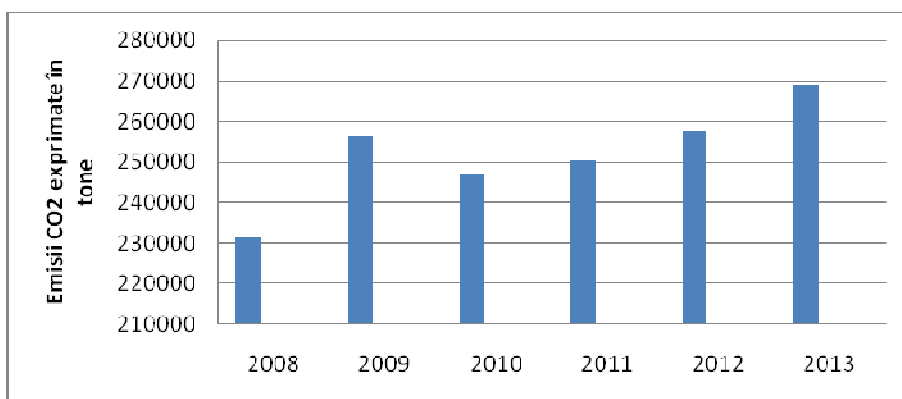


Figura nr. 62. Emisiile de CO₂ la nivelul municipiului Timișoara pentru sectorul de transport (2008-2013)

Și sectorul de transport din strategia schimbărilor climatic cuprinde mai multe măsuri:

1. Crearea de noi piste pentru biciclete (creșterea lungimii pistelor pentru biciclete până la 90 km. în următorii 3 ani) și interconectarea celor existente la nivelul municipiului și ariei metropolitane
2. Extinderea liniilor de transport public în zona metropolitană
3. Utilizarea biocombustibilului la autobuze. Implementarea cel puțin a unei linii de transport în comun dedicat unor astfel de autobuze
4. Restricționarea accesului în zona centrală a municipiului Timișoara
5. Crearea unor parcuri la limita orașului și interconectarea acestora la transportul public în oraș (Park&Ride)
6. Realizarea a 3 parcuri subterane
7. Crearea de parcuri ecologice
8. Realizare inel 4 de circulație

Iluminatul public

Întregul sistem de iluminat public din municipiul Timișoara a fost modernizat prin înlocuirea lămpilor cu vapori de mercur, cu surse de lumină cu lămpi cu descărcări în vapori de sodiu la înaltă presiune. Eficientizarea energetică a sistemului existent ridică noi provocări, bunele practici în domeniul eficienței energetice în iluminatul public al unor orașe europene demonstrând rezultate notabile în reducerea consumului de energie electrică prin implementarea tehnologiei LED de putere, a căror durată de viață este ~ 50.000 h., fiind eficiente energetic și având costuri de mentenanță minime.

La nivelul anului 2008, anul de referință, consumul de energie electrică a fost de 13.118,70 MWh, impactul asociat acestui consum cuantificat în emisii de CO₂ fiind de 9.196,2 tone.

Din analiza consumului de energie electrică în perioada 2002 – 2007 rezultă că, în anii 2003 și 2004 consumul de energie electrică a crescut, deoarece au fost executate lucrări de extindere a rețelei de iluminat public. În anii 2005, 2006 și 2007 au fost executate lucrări de modernizare a iluminatului public, lucrări care au implicat înlocuirea de corpuri învechite cu unele performante, ceea ce a dus la scăderea consumului de energie electrică.

Termoficare

Sursele de producere a energiei termice la nivelul Municipiului Timișoara sunt CET Centru, CET Sud și CET Freidorf. Cele trei CET-uri sunt în administrarea S.C. COLTERM S.A., ele funcționând interconectat.

Începând cu anul 2002, administrația publică locală a preluat gestionarea centralelor termice de producere a agentului termic primar, producerea și distribuirea energiei termice și a apei calde menajere în sistem centralizat, Consiliul Local al Municipiului Timișoara devenind acționar unic al Companiei Locale de Termoficare „COLTERM” S.A.

La nivelul anului 2013, puterea instalată în centralele electrice de termoficare aparținând S.C. „COLTERM” S.A. a fost de 897,6 MWt și 19,7 MWe, iar în centralele termice de cartier de 48,36 MWt.

Din punctul de vedere al combustibilului utilizat, CET Timișoara Sud utilizează preponderent cărbune, dar și gaze naturale și păcură, iar CET Timișoara Centru, mai ales gaze naturale.

Sistemul de distribuție a căldurii este compus din: 114 puncte termice de transformare și distribuție a căldurii și apei calde, dintre care 68 au fost reabilitate în totalitate; 14 centrale de cvartal care funcționează pe gaze naturale, cu putere termică instalată de 72,9 MWt, din care 3 au fost modernizate, prin înlocuirea totală a echipamentelor, 7 parțial modernizate și 3 incluse într-un program de rețehnologizare; 46 de stații de hidroforizare a apei reci.

Au fost reabilitate circa 20% din lungimea totală a rețelelor termice primare și circa 40% din lungimea totală a celor secundare. Pondere încă scăzută a conductelor reabilitate și modernizate face ca pierderile înregistrate în rețeaua de transport și distribuție să se ridice la 25%.

În anul 2014, 65.927 de apartamente se alimentau cu energie termică din punctele termice urbane, iar 5.732 de apartamente din centralele termice de cvartal și din centrala de cogenerare Freidorf. Raportând consumurile de căldură pentru încălzire și apă caldă menajeră realizate în anul 2011 (cel mai mic consum din ultimii 3 ani) la suprafața utilă (încălzită), rezultă un consum de cca. 244 kWh/mp/an, valoare care situează pe mediu, fondul locativ alimentat din SACET în clasa energetică C, atât din punct de vedere al consumului pentru încălzire cât și al consumului de apă caldă menajeră.

În ultimii ani, se constată o reducere a numărului abonaților casnici la sistemul de termoficare centralizat (22.434 locuințe debranșate până în 2012) și o creștere a numărului de locuințe deservite de microcentrale de apartament pe bază de gaze naturale. Ca urmare, consumul de căldură a scăzut de la peste 2 milioane Gcal, în anul 2001, la 738.154 Gcal în anul 2012.

O analiză a consumurilor energetice și emisiilor de CO₂ realizată în anul 2008, pe sectoare-cheie, la nivelul Municipiului Timișoara evidențiază că emisiile de CO₂ atribuite CET-ului pentru

producția de agent termic au fost de 72,628.34 tone/an, la un consum de energie de 243,693.43 MWh/an.

Energie din surse regenerabile

Polul de creștere Timișoara se află într-o zonă cu potențial mediu pentru valorificarea resurselor energetice regenerabile, ca urmare a faptului că nu toate tipurile principale de astfel de resurse sunt bine reprezentate în arealul său. Diferențierile sunt date de localizarea polului în spațiul structural-tectonic al acestei părți a Europei, precum și de poziția în complexul morfo-sculptural regional, cu relief predominant de câmpie și de dealuri joase. Un rol important îl joacă interacțiunea cu factorii climato-genetici regionali (radiație solară, vânturi, precipitații) și procesele hidrobiologice și pedologice locale.

Cele mai importante sunt resursele geotermale și cele solare, la care se adaugă potențialul de valorificare a biomasei de proveniență agricolă, respectiv din reciclarea deșeurilor din spațiul urban. Din punct de vedere *geotermal*, potențialul exploatabil tehnic, calculat pentru municipiul Timișoara, este cuprins între 2.312,5 MWh și 4.625 MWh, corespunzător intervalelor procentuale (15-30%) avansate ca posibil de a fi recuperate din valoarea potențialului total (PAED Timișoara, 2014), suficiente pentru a asigura încălzirea a cca 15% din clădirile orașului.

Arealul Polului de creștere Timișoara se află într-o zonă geografică cu acoperire solară bună, cu un flux anual de *energie solară* cuprins între 1.000 și 1.300 kWh/mp/an, din care se pot capta între 600 și 800 kWh/mp/an. De altfel, un număr important de gospodării particulare din arealul polului s-au dotat în ultimii ani cu panouri solare, prin care se acoperă, în funcție de anotimp și de gradul de însorire, între 100% și 20% din consumul de apă caldă al unităților respective de habitat.

De asemenea, au fost discutate sau aprobate mai multe proiecte de parcuri solare fotovoltaice de dimensiuni mici și medii, localizate în unele din comunele polului sau în vecinătatea acestuia (Buziaș, Șandra ș.a.). O atenție aparte a fost acordată promovării de proiecte de *case pasive energetice*, prin studii tehnice realizate în principal la Universitatea Politehnică din Timișoara, în comuna Dumbrăvița funcționând deja una din primele astfel de case din România.

În ceea ce privește *biomasa*, deși județul Timiș se sitează pe primul loc la nivel național în privința biomasei vegetale cu potențial energetic din resursă agricolă (1432 mii tone anual), la scara Polului de creștere Timișoara aceasta este în reducere, datorită extinderii altor tipuri de utilizări ale fondului funciar, în defavoarea spațiului agricol. Rămân însă resurse importante de valorificare, mai ales prin cumulare cu cele ale deșeurilor colectate la nivelul municipiului Timișoara, 90-100 mii tone anual, din care cantitatea de deșeuri supuse valorificării energetice a crescut de la an la an, de la 16,1 mii tone în 2010, la 28,4 mii tone în 2013, antrenând o reducere a emisiilor de CO₂ determinate de gestiunea deșeurilor, în același interval, de la 31,9 mii tone la 26,2 mii tone. În schimb, biomasa uscată, de origine forestieră, are resurse limitate, valorificabile doar în partea de NE a polului, în zona Dealurilor Lipovei și strict local în cadrul micilor zăvoaie de luncă din lungul Timișului și al Begăi.

Un potențial și realizări modeste se înregistrează în privința valorificării *resurselor eoliene*, ca urmare a predominării calmului atmosferic și a vânturilor cu viteze medii anuale moderate (4-6 m/s). În sfera *potențialului hidroenergetic*, în ciuda unor realizări tehnice de pionierat (Centrala hidroelectrică Bega-Timișoara, 1910), relieful de câmpie și scurgerea medie redusă, atât pe Bega cât și pe Timiș, nu oferă un potențial teoretic de producție încurajator (doar cca 50 mii MWh/an).

Planificare teritorială, spații verzi și vegetație forestieră

Profilul economic al Municipiului Timișoara și al majorității comunelor din polul de creștere se bazează în cea mai ales pe activitatea de producție, fapt ce a încurajat expansiunea masei urbane spre zona rurală. În acest context general, principala provocare o constituie asigurarea dezvoltării durabile a localităților polului. O politică inteligentă în ceea ce privește planificarea teritorială și urbanismul poate contribui la promovarea unui tipar mai compact de dezvoltare și la construirea unui oraș eficient energetic, ceea ce reprezintă obiective majore ale autorităților locale.

Extinderea spațiilor verzi și a vegetației forestiere din Polul de Creștere au devenit o necesitate din ce în ce mai stringentă, pe măsură ce orașul și localitățile învecinate s-au extins și s-au dezvoltat.

Spațiile verzi dau expresivitate peisajelor arhitecturale urbane, o ridicată calitate a vieții, un pitoresc aparte și au un rol important în menținerea echilibrului psihic și fizic al locuitorilor. Municipiul Timișoara are o suprafață de spații verzi de 504,84 ha (la nivelul anului 2008), ceea ce înseamnă 0,56 arbori/locuitor și o producție de oxigen de numai 8,8 kgO₂/locuitor, fapt care înclină *balanța ecologică* spre nefavorabil. Acest echilibru (balanța ecologică) are un impact asupra confortului ambiental, mai ales în Municipiul Timișoara, un oraș de câmpie, unde vegetația forestieră se menține pe suprafețe mici, în care, pe o rază de 20-30 km procentul de împădurire este de doar 2-3 %. Trebuie să mai menționăm, însă, și un fapt pozitiv, și anume vârsta arborilor : peste 85% din aceștia au potențial ridicat de supraviețuire, având vârste de până în 40 de ani (45% - 1-20 ani și 40% - 21-40 ani, în anul 2008).

De asemenea, autoritățile locale aplică experiența orașelor de succes în administrarea mediului urban, printr-o abordare inteligentă, prin elaborarea de strategii pe termen mediu și lung în domeniul protecției mediului: calitatea aerului, combaterea efectelor schimbărilor climatice, încadrarea în limitele admise a nivelului de zgomot și vibrații, spații verzi și păduri.

Pentru asigurarea unui mediu ambiental sănătos, prietenos, armonios pentru locuitorii săi și atenuarea încălzirii globale, autoritățile locale sunt puse în fața a două mari probleme: *necesitatea reducerii drastice a emisiilor de gaze cu efect de seră și necesitatea adaptării la efectele schimbărilor climatice*. Spațiile verzi și vegetația forestieră contribuie la atenuarea efectelor celor două mari probleme enunțate anterior.

Gestiunea deșeurilor

Sectorul gestionării deșeurilor este abordat detaliat în strategia de limitarea a efectelor schimbărilor climatice pentru Timișoara, unde sunt prevăzute o serie de măsuri :

1. Realizarea și punerea în funcțiune a stației de sortare a deșeurilor municipale
2. Creșterea cantității de deșeuri reciclabile colectate la nivelul sectorului rezidențial
3. Reanalizarea soluției propuse prin S.F. privind realizarea Stației de compostare a deșeurilor vegetale, în vederea captării biogazului
4. Închiderea și capsularea gropii de gunoi de la Parța – Șag și implementarea sistemului de captare a metanului; evaluarea reutilizării metanului captat;

Municipiul Timișoara a abordat inteligent politica de gestionare durabilă a deșeurilor, prin reducerea cantităților de deșeuri produse și creșterea gradului de reciclare, având ca efect reducerea de la an la an a cantității de deșeuri supuse depozitării finale.

Din anul 2006, S.C. RETIM ECOLOGIC SERVICE S.A. Timișoara a concesionat serviciile publice de salubritate din Timișoara și din alte localități din arealul polului de creștere, deservind o populație de 550000 de locuitori. Cu cei 600 de angajați și cu mijloacele de transport adecvate, RETIM colectează, reciclează și transportă deșeurile solide din aria de responsabilitate (128657,6 t deșeuri colectate în 2008).

Managementului performant al deșeurilor a fost realizat de administrația locală și cea județeană prin finalizarea unei infrastructuri moderne, performante, atingându-se obiectivele și țintele cuprinse în Planul Național de Gestionare a Deșeurilor. Astfel, noua Stație de sortare a deșeurilor din Timișoara are o platformă tehnologică cu o suprafață de 25000 mp și o capacitate de prelucrare de aproximativ 160000 tone de deșeuri, iar prin intermediul stației s-au valorificat, în afara deșeurilor reciclabile, aproximativ 45%, dintre deșeurile menajere.

Politicile de management al deșeurilor, care au fost realizate într-un mod unitar, au avut ca obiectiv general, decurgând din Strategia de Dezvoltare Durabilă a UE, îmbunătățirea calității vieții, valorificarea potențialului de inovare ecologică și protecția mediului. Începând cu anul 2005, sunt realizări de excepție: închiderea rampei de deșeuri neconforme de la Parța-Șag (1 ianuarie 2009), implementarea Sistemului integrat de gestionare a deșeurilor menajere, realizarea unui nou depozit de deșeuri ecologice, pe raza comunei Ghizela – unde anual sunt depozitate 40000 tone de gunoi; funcționalizarea unei Stații de transfer a deșeurilor în Timișoara, implementarea sistemului de colectare duală și selectivă a deșeurilor.

În anul de referință 2008, pentru o populație de 308736 de locuitori, serviciul de salubritate a încheiat 32593 de contracte, din care 24251 de contracte cu asociații de proprietari și case, 8342 cu persoane juridice și agenți economici. Ulterior, tendința a fost de reducere a masei totale de deșeuri și a emisiilor de CO₂ rezultate din gestiunea deșeurilor (de la 30.007 tone în 2009, la 25.758 tone în 2012), respectiv de creștere a ponderii deșeurilor reciclate. Totuși, cantitatea de deșeuri menajere generată la nivelul municipiului atât pe sectorul rezidențial cât și pe sectorul industrial este destul de ridicat, de cca. 2,78 mc/capita/an, din care procentul de materie organică este cuprins între 50-54 % (PAED, 2014).

Industria

Sector industrial al polului de creștere, concentrat în cea mai mare parte în Municipiul Timișoara, cu unități mari consumatoare de energie electrică (259.384,97 MWh/an, în anul 2008) și mai ales de gaze naturale (336.412MWh/an, în anul 2008) generează 20,4% (322.412,43 tone/an) din totalul emisiilor de CO₂ la nivelul polului (aici nefiind cuantificate consumurile și impactul asociat sectorului industrial aparținând companiilor EU-ETS – EU Emission Trading Scheme). La nivelul municipiului Timișoara doar 4 societăți sunt incluse în schema de comercializare a certificatelor de emisii de gaze cu efect de seră (EU ETS), ce are ca obiectiv reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră, conform angajamentelor asumate de UE în Protocolul de la Kyoto (S.C. „COLTERM” S.A.- CET Sud, S.C. „COLTERM” S.A.- CET Centru, S.C. „Continental Automotive Products” S.R.L. și S.C. „BREWRIES” S.A.).

Gradul de influență și posibilitățile de intervenție ori reglementare a autorităților publice locale în acest sector sunt relativ reduse, iar în condițiile în care acest sector este responsabil de 20,4% din emisiile de CO₂, atingerea unei ținte de reducere de 20% a emisiilor per ansamblu devine o misiune extrem de dificilă. Numeroase societăți, în special mici și mijlocii, nu au încă dezvoltat un sistem intern care să vizeze reducerea emisiilor de CO₂ și protejarea mediului, în general. Sisteme de management de mediu implementate și certificate în majoritatea cazurilor există doar la nivelul societăților comerciale mari și foarte mari.

Este important ca fiecare societate comercială din sectorul industrial să implementeze programe proprii de eficientizare energetică în vederea reducerii emisiilor de CO₂.

Comunicarea – lucrul cu cetățenii

În ceea ce privește comunicarea și lucrul cu cetățenii și părțile interesate, un rol important îl are informarea cetățenilor privind activitățile întreprinse în domeniul creșterii eficienței energetice și

al reducerii emisiilor de gaze cu efect de seră, creșterea gradului de conștientizare și asigurarea participării cetățenilor și a tuturor părților interesate la acest proces.

Indiferent de instrumentul de comunicare utilizat, aspectul esențial l-a reprezentat acela de a face posibilă *comunicarea către toți cetățenii*, cu accent pus pe o analiză comparativă a situațiilor (înainte și după implementare), sublinierea beneficiilor exprimate în economia de energie și echivalentul în bani a beneficiilor ori rezultatelor obținute.

Consumul de energie și emisiile de CO₂ cele mai mari revin sectorului privat, consumurile, respectiv emisiile fiind asociate locuințelor și locuirii, dar și transportului privat. Creșterea gradului de conștientizare și responsabilizarea cetățenilor în vederea implicării active, susținute în demersul de economisire a energiei a fost permanent în atenția autorităților publice locale, prin acțiuni specifice: informare, comunicare, educație, implicare în acțiuni locale, evenimente, etc.

Evaluarea comunicării și lucrului cu cetățenii s-a realizat prin:

- Chestionare bine definite, centralizate și evaluate în vederea monitorizării rezultatelor obținute în procesul de implementare a măsurilor adoptate în acest domeniu, cu formularea de măsuri de îmbunătățire;

- Analizarea feedback-urilor primite în urma unor evenimente organizate: ateliere de lucru, grupuri, forumuri, sesiuni de instruire, seminarii, conferințe sau campanii de informare și conștientizare a cetățenilor;

- Activitatea de comunicare a fost monitorizată permanent, fiecare activitate de comunicare și de lucru cu părțile interesate fiind subiect al măsurării impactului mediatic.

2.7. Calitatea mediului

(poluarea, colectarea și depozitarea deșeurilor, terenuri degradate, situri industriale abandonate, poluate etc.)

Calitatea aerului 2007

Prin analizarea rezultatelor obținute în activitatea de monitorizare a calității factorilor de mediu se constată că cele mai frecvente depășiri ale valorilor s-au înregistrat la pulberile în suspensie și la pulberile sedimentabile în perimetrul orașului Timișoara. Valoarea mediei anuale pentru pulberile în suspensie PM10 măsurate în centrul orașului reprezintă 120,75% din valoarea limită (care include și marja de toleranță corespunzătoare anului 2006). Valoarea mediei anuale pentru pulberile în suspensie măsurate în zona industrială Stan Vidrighin reprezintă 115,22% din concentrația maximă admisibilă conform STAS 12574-87.

Pulberile sedimentabile măsurate în zona centrală și zonele industriale ale orașului au depășit cantitatea maximă admisibilă lunară, reprezentând până la 210,12% din valoarea impusă conform STAS12574-87. Cea mai mare depășire a fost înregistrată în localitatea Șag, aflată în vecinătatea centralei termice a orașului și a deponeului de deșeuri menajere a municipiului Timișoara și reprezintă 411,59% din concentrația maximă admisibilă conform STAS 12574-87. În privința dioxidului de sulf și de azot nu au fost depășite concentrațiile medii anuale, valorile limită orare și lunare, conform Ordinului MAPM nr. 592/2002.

Monitorizarea concentrației în ozon în centrul orașului Timișoara a semnalat în 83 de puncte, valori mai mari de 120 μg/m³ - ale valorii țintă cât și ale obiectivului pe termen lung (valoarea maximă zilnică a mediilor pe 8 ore). Valorile cele mai mari s-au înregistrat în lunile de primăvară – vară. Valoarea maximă a mediilor pe 8 ore a fost înregistrată în ziua de 29 iulie și reprezintă 148,03% din valoarea țintă pentru ozon.

Principalele surse locale de poluare a aerului sunt Centrala termică a orașului SC Colterm- CET Sud, depozitul de deșeuri menajere al orașului situat la Parța, precum și traficul rutier.

Tabelul nr. 57 Calitatea aerului 2010-2012

Stația	Tip poluant	Valori maxime înregistrate			U.M.	Conc. medie anuală		
		2010	2011	2012		2010	2011	2012
TM-1 Calea Șagului	SO ₂ valori orare	123,70	45,53	24,67	μg/m ³	5,11	5,60	6,84
	SO ₂ valori zilnice	39,25	15,47	14,11	μg/m ³			
	NO ₂ valori orare	175,81	174,44	165,37	μg/m ³	37,99	35,46	23,44
	PM ₁₀ gravimetric valori medii zilnice	103,81	124,02	166,87	μg/m ³	38,67	41,87	29,85
TM-2 Piața Libertății	SO ₂ valori orare	46,61	44,68	31,62	μg/m ³	7,13	7,06	9,61
	SO ₂ valori zilnice	26,58	25,06	20,09	μg/m ³			
	NO ₂ valori orare	102,52	139,27	179,82	μg/m ³	24,78	33,10	32,09
	O ₃ valori orare	120,62	101,72	142,07	μg/m ³	31,99	26,97	31,06
	O ₃ valori pe 8 ore	116,46	95,94	113,88	μg/m ³			
	PM _{2,5} gravimetric, valori medii zilnice	68,03	56,50	58,06	μg/m ³	15,42	13,18	14,30
TM-3 Sat Carani	SO ₂ valori orare	69,40	59,76	48,77	μg/m ³	7,63	9,32	8,36
	SO ₂ valori zilnice	29,85	27,63	25,47				
	NO ₂ valori orare	70,53	65,62	45,33	μg/m ³	9,18	8,94	9,34
	O ₃ valori orare	116,07	127,85	146,28	μg/m ³	43,85	46,83	43,01
	O ₃ valori pe 8 ore	108,01	117,48	126,89	μg/m ³			
TM-4 Zona Soarelui	PM ₁₀ gravimetric, valori medii zilnice	85,22	87,85	111,30	μg/m ³	20,92	27,86	22,46
	SO ₂ valori orare	96,26	35,10	42,46	μg/m ³	7,17	7,29	7,44
	SO ₂ valori zilnice	28,70	23,35	19,72	μg/m ³			
	NO ₂ valori orare	138,49	130,08	150,56	μg/m ³	22,29	19,39	19,90
	O ₃ valori orare	146,27	114,68	170,82	μg/m ³	33,15	35,82	33,80
TM-5 Calea Aradului	O ₃ valori pe 8 ore	109,60	106,92	128,99	μg/m ³			
	SO ₂ valori orare	54,72	35,14	62,00	μg/m ³	5,67	6,11	7,14
	SO ₂ valori zilnice	25,43	19,85	38,96	μg/m ³			
	NO ₂ valori orare	155,82	153,86	187,47	μg/m ³	36,04	26,64	26,90
TM-5 Calea Aradului	PM ₁₀ gravimetric, valori medii zilnice	93,94	114,19	151,90	μg/m ³	34,28	37,16	32,13

Sursa Agenția Regională pentru Protecția Mediului Timiș

Calitatea aerului și evoluția acestuia în municipiul Timișoara, pe parcursul anilor 2010-2012, este o constantă în cadrul monitorizării de mediu de către structurile specifice de resort din cadrul Primăriei Municipiului Timișoara.

În anul 2010, deși calitatea atmosferei urbane s-a îmbunătățit în sensul că nu s-au mai înregistrat depășiri la indicatorul dioxid de sulf -SO₂, numărul depășirilor (CMA-concentrații maxime admise) la indicatorul pulberi în suspensie -PM10 a fost constant mai mare decât valorile limită impuse de Comisia Europeană. Astfel s-au înregistrat un număr total de 91 de depășiri dintre care

Întocmit:

151

51 la stația de trafic TM1 din Calea Șagului și un număr de 40 depășiri la stația de trafic TM5 din Calea Aradului.

Anul 2011 a cunoscut cele mai multe depășiri la particule în suspensie PM10, fiind înregistrate un număr total de 120 de depășiri dintre care 64 la stația de trafic TM1 din Calea Șagului și un număr de 56 depășiri la stația de trafic TM5 din Calea Aradului.

Ca urmare a acestor depășiri la indicatorul pulberi în suspensie (PM10), în perioada 2010-2011, a fost implementat „Programul integrat de gestionare a calității aerului pentru Aglomerarea Timișoara, comuna Remetea Mare și comuna Șag din județul Timiș” aprobat prin Hotărârea Consiliului Județean nr. 55/31.05.2010 și HCJ nr. 59/21.04.2011, program asumat de toate autoritățile locale implicate.

La nivelul Primăriei Municipiului Timișoara a fost constituită, la începutul anului 2011, o structură de monitorizare și evaluare a calității aerului în municipiul Timișoara formată din reprezentanți ai Primăriei Municipiului Timișoara, Poliției Locale, Agenției Regionale pentru Protecția Mediului, Gărzii Naționale de Mediu-Comisariatul Județean Timiș, Poliției Rutiere, Registrului Auto Român. Echipa operativă de monitorizare și evaluare a calității aerului a urmărit modul de realizare a măsurilor cuprinse în Programul integrat de gestionare a calității aerului în municipiul Timișoara și reactualizarea acestuia în funcție de progres, desfășurând controale tematice privind monitorizarea și evaluarea calității aerului înconjurător - controlul particulelor în suspensie PM10 la organizările de șantier, lucrări edilitar gospodărești, lucrări specifice de reparații și întreținere și activități cu potențial impact asupra calității aerului.

Ca urmare a măsurilor luate s-a constatat, în anul 2012 o evoluție vizibil favorabilă a calității aerului, înregistrându-se cel mai mic număr de depășiri la PM10.

Astfel dacă în anul 2010 s-au înregistrat un număr total de 91 depășiri, în anul 2011 un număr total de 120 depășiri, este important de remarcat faptul că în anul 2012 s-au înregistrat un număr total de 38 depășiri la indicatorul pulberi în suspensie (PM10).

Totodată în anul 2013, până la data de 15 noiembrie, s-au înregistrat un număr de 17 depășiri ceea ce reprezintă o încadrare în valorile impuse de legislația în vigoare.

Evoluția favorabilă a calității aerului la indicatorul pulberi în suspensie, considerăm că este strâns legată și de măsurile efective luate de Primăria Municipiului Timișoara în domeniul salubrității, conservării și suplimentării arealelor de spații verzi din oraș, reabilitarea și înființarea de noi parcuri și scuaruri precum și impunerea implementării la agenții economice potențial poluatori a unor tehnologii curate în procesul de producție (spre exemplu minimizarea poluării cu praf în cazul activităților de demolare, controlul periodic al unităților economice de pe marile platforme industriale – UMT, Calea Buziașului etc.).

Pentru a elimina pulberile în suspensie (PM10) adunate la rigola carosabilului operatorul de servicii publice de salubritate SC Retim Ecologic Service SA a achiziționat soluție biologică EKO Accel pentru curățarea și fixarea prafului.

Soluția EKO Accel este recomandată pentru curățarea și fixarea prafului în zone urbane sau afectate de industrii diverse, minerit, construcții etc. Soluția poate fi folosită pentru curățarea străzilor, clădirilor și a perimetrelor din incinta sau apropierea șantierelor de construcții sau industriale. Conținutul EKO Accel este în totalitate netoxic având în compoziție suspensie de alge marine. Proprietățile sale bioactive fixează hidrocarburile într-un proces metabolic.

Totodată, această soluție reduce sau chiar elimină mirosurile neplăcute sau gazele nocive (NH₃, H₂S, CH₄). Această soluție a fost folosită pentru spălarea de 2 ori/zi a principalelor artere de penetrație în municipiu, respectiv Calea Aradului și Calea Șagului în perioada iulie – octombrie 2011, reducându-se astfel numărul depășirilor indicatorilor PM10 înregistrate pe stațiile de monitorizare a calității aerului.

De asemenea, pentru reducerea pulberilor în suspensie au fost suplimentate lucrările de măturat mecanic prin introducerea în graficele de lucrări a 63 de străzi nou asfaltate sau reabilitate. În conformitate cu Legea nr. 104/15 iunie 2011 privind calitatea aerului valoarea limită zilnică pentru PM10 este de 50 $\mu\text{g}/\text{mc}$ aer și un număr maxim de 35 de depășiri pe an calendaristic iar valoarea limită anuală este de 40 $\mu\text{g}/\text{mc}$.

Calitatea apelor de suprafață și subterane 2007

Starea de calitate a apelor de suprafață din bazinul hidrografic Bega-Timiș s-a menținut în parametrii ultimilor ani, deși cantitatea precipitațiilor medii lunare a fost semnificativ crescută față de perioada 1999-2005. Se constată o capacitate redusă de epurare la stațiile care deservește activitățile din domeniul zootehniei, mineritului, industriei lemnului etc. Acest lucru conduce la deversarea în emisari a unor cantități sporite de elemente potențial poluatoare.

În anul 2006, calitatea apelor curgătoare de suprafață de pe teritoriul județului Timiș s-a prezentat în felul următor: depășirile limitelor privind calitatea apei subterane conform Legii 311/2004 s-au înregistrat în cea mai mare parte datorită complexelor zootehnice din Bazinul Hidrografic BEGA-TIMIȘ, precum și datorită câmpurilor de aspersie a apelor fenolice de la S.C. Solventul – sector Margina, care deși și-a încetat activitatea, în prezent continuă să influențeze calitatea apelor subterane.

Modificările de calitate a apei din stratul freatic sunt produse de:

- lipsa sau insuficiența rețelei de canalizare menajeră a localităților aflate în spațiul bazinului hidrografic;
- evacuările de ape uzate neepurate sau insuficient epurate provenite de la localitățile arondate bazinului hidrografic;
- infiltrațiile din canalele de desecare, canale folosite în mod accidental sau temporar pentru descărcarea apelor uzate de la vechile bataluri ale unităților zootehnice;
- depozitarea și împrăștierea pe terenurile agricole a îngrășămintelor chimice și a pesticidelor fără a ține cont de perioadele optime de administrare a acestora;
- impurificării remanente datorată fostelor evacuări de dejecții provenite de la complexele de creștere a suinelor precum și a celor de creștere a păsărilor;
- depozitări de nămoluri și gunoi menajer pe suprafețe neamenajate;
- infiltrații din câmpurile vechi de aspersie pentru apele fenolice de la S.C. SOLVENTUL sector Margina.

La nivelul anului 2006 au fost efectuate un număr de 23 controale în teren de către personalul Compartimentului Protecția Naturii Protecție Sol / Protecție Subsol din cadrul Agenției de Protecție a Mediului Timiș, constatându-se mai multe presiuni asupra siturilor protejate:

- **rezervațiile ornitologice** amenințate de activitățile antropice (pescuit, acces cu bărci, construcții de locuințe de vacanță, turism neorganizat, amenajări hidrotehnice, vânatoare, braconaj, colectări de material biologic, recoltări stuf, tăieri ilegale de vegetație lemnoasă, cosit, incendieri);
- **rezervațiile forestiere** amenințate datorită lipsei amenajărilor necesare, pierderi cauzate de boli și dăunători, turism neorganizat, depozitare necontrolată de deșeuri;
- **rezervațiile botanice** amenințate de pășunatul excesiv, recoltarea speciilor protejate din flora și fauna sălbatică, depozitare necontrolată de deșeuri;
- **rezervațiile pedologice** amenințate de pășunatul excesiv, eroziunea solului, depozitare necontrolată de deșeuri;
- **rezervație paleontologică** amenințată de eroziunea solului datorată intensificării proceselor de levigare.

Acumularea Murani - Pișchia (Mlaștinile), situată la contactul compartimentului central al Câmpiei înalte Vinga cu Câmpia joasă a Timișoarei, acumularea a fost concepută pentru a atenua undele de viitură din amonte. Factorii perturbatori sunt reprezentați de activitatea de pășunat din zonă precum și de activitățile de agrement și pescuit ce se desfășoară în zona acestei acumulări.

În pădurea Pișchia, datorită poziționării Pișchiei pe linia de falie Est-Vest, care desparte Masivul Poiana Ruscă de dealurile Lipovei, se găsesc vulcani noroioși și ape mineralizate.

Terenuri degradate prin ocuparea cu deșuri menajere sunt pe raza următoarelor localități:

- Moșnita Nouă - groapa de gunoi pe o suprafață de 8000 m², Urseni - 6000 m² și Moșnita Veche - 9000 m²;
- Săcălaz - deponu de deșuri menajere în localitatea Beregsău Mare, aflată în administrarea Primăriei Săcălaz;
- Șag - deponu de deșuri solide;
- Dudeștii Noi - groapa de gunoi (resturi alimentare, carton, hârtie, mase plastice, metal etc.) pe o suprafață de aprox. 8 ha.

Calitatea apelor de suprafață și subterane 2010-2012 **Calitatea apelor de suprafață 2010**

Corpul de apă RW5.1_B3 (BEGA - cf. Chizdia-cf. Behela) cu lungimea de 42,938 km, având tipologia RO11 a fost caracterizat de secțiunea Am.loc. Timisoara.

Evaluarea potențialului ecologic a corpului de apă

Din punct de vedere al elementelor biologice corpul de apă s-a încadrat în potențial ecologic bun. Elementele biologice evaluate au fost nevertebratele benthice.

Din punct de vedere al elementelor fizico-chimice, corpul de apă s-a încadrat în potențial ecologic bun.

Din punct de vedere al poluanților specifici, corpul de apă s-a încadrat în potențial ecologic bun.

În urma evaluării stării chimice, corpul de apă s-a încadrat în stare bună.

Corpul de apă s-a încadrat în potențialul ecologic bun.

Corpul de apă RW5.1_B4 (BEGA - cf. Behela-frontieră RO-SMR), **corp de apă artificial**, cu lungimea de 43,975 km, tipologia RO11, caracterizat de secțiunea Localitatea Otelec.

Evaluarea potențialului ecologic a corpului de apă

Din punct de vedere al elementelor biologice corpul de apă s-a încadrat în potențial ecologic moderat. Elementele biologice evaluate fiind nevertebratele benthice.

Din punct de vedere al elementelor fizico-chimice, corpul de apă s-a încadrat în potențial ecologic moderat, din cauza indicatorilor aferenți grupei, condiții de oxigenare și nutrienți.

Din punct de vedere al poluanților specifici, corpul de apă s-a încadrat în potențial ecologic bun.

În urma evaluării stării chimice, corpul de apă s-a încadrat în stare bună.

Corpul de apă s-a încadrat în potențialul ecologic moderat.

Corpul de apă RW5.1.21_B1 (Bega Veche -Beregsau, Niraj- am. cf. Valea Dosului + afluenti) cu lungimea de 63,260 km, având tipologia RO20 a fost caracterizat de secțiunea Pișchia-am.cf. valea Dosului-pod CFR.

Evaluarea potențialului ecologic a corpului de apă

Din punct de vedere al elementelor biologice corpul de apă s-a încadrat în potențial ecologic bun. Elementele biologice evaluate au fost nevertebratele benthice.

Din punct de vedere al elementelor fizico-chimice, corpul de apă s-a încadrat în potențial ecologic moderat, din cauza indicatorilor aferenți grupei nutrienți.

Din punct de vedere al poluanților specifici, corpul de apă s-a încadrat în potențial ecologic bun.

În urma evaluării stării chimice, corpul de apă s-a încadrat în stare bună.
Corpul de apă s-a încadrat în potențialul ecologic bun. Evaluarea s-a făcut luând în considerare marimea statistică percentila 50 % (la elementele fizico-chimice).

Corpul de apă RW5.1.21_B2 (Bega Veche (Beregsău, Niraj) - av. cf. Valea Dosului + afluenți) cu lungimea de 108,945 km, având tipologia RO11 a fost caracterizat de două secțiuni, Cenei și Becicherecu Mic-pod auto Biled.

Evaluarea potențialului ecologic a corpului de apă

Din punct de vedere al elementelor biologice corpul de apă s-a încadrat în potențial ecologic foarte bun. Elementele biologice evaluate au fost nevertebratele bentiche.

Din punct de vedere al elementelor fizico-chimice, corpul de apă s-a încadrat în potențial ecologic moderat, din cauza indicatorilor aferenți grupei, condiții de oxigenare și nutrienți.

Din punct de vedere al poluanților specifici, corpul de apă s-a încadrat în potențial ecologic bun.

În urma evaluării stării chimice, corpul de apă s-a încadrat în stare bună.

Corpul de apă s-a încadrat în potențialul ecologic moderat din cauza elementelor fizico-chimice.

Corpul de apă RW5.2_B7 (TIMIS - cf. Timișana-frontieră RO-SMR) cu lungimea de 86,669 km, având tipologia RO11 este caracterizat de două secțiuni, Loc. Șag și Grăniceri, tip TNMN, EIONET.

Evaluarea stării ecologice a corpului de apă

Din punct de vedere al elementelor biologice corpul de apă s-a încadrat în starea ecologică bună. Elementele biologice evaluate au fost nevertebratele bentiche încadrate în stare ecologică bună și fitoplanctonul încadrat în stare ecologică bună.

Din punct de vedere al elementelor fizico-chimice generale, corpul de apă s-a încadrat în starea bună.

Din punct de vedere al poluanților specifici, corpul de apă s-a încadrat în starea bună.

În urma evaluării stării chimice, corpul de apă s-a încadrat în stare bună.

Încadrarea corpului de apă în starea ecologică bună, este determinată de elementele biologice (nevertebrate bentiche).

Calitatea apelor subterane 2010

GW-ROBA 01-Lovrin-Vinga

În anul 2010 au fost monitorizate 15 foraje de observație: **Becicherecul Mic F4**, Călacea SF1, **Dudeștii Noi F1**, Gottlob F1, Iecea Mare F1, Iecea Mare SVF1, Lovrin F1, **Orțișoara F1**, Sânaandrei F1, Șandra F1, Satchinez F1, Sânpetru Mic F1, Teremia Mare F1, Uihei F1A, Vinga NF1.

Indicatorii ce stau la baza evaluării stării chimice a corpului de apă sunt: azotații, amoniu, clorurile, sulfații, plumbul, azotiții, fosfații și pesticidele. Pe lângă indicatorii enumerați mai sus au mai fost monitorizați și fier, mangan, calciu, magneziu, CCOMn/O2, metale.

În urma evaluării stării chimice corpul de apă GW-ROBA 01-Lovrin-Vinga se află în stare chimică bună. Punctele de monitorizare poluate considerate ca depășiri locale ale valorilor prag sunt următoarele Becicherecul Mic F4, Dudeștii Noi F1, Teremia Mare F1, Uihei F1A și Vinga NF1.

GW-ROBA02-Fibiș

În anul 2010 au fost monitorizate 13 foraje de observație: Alioș F1, Bencecu de Sus F1, Fibiș F1, Cernăteaz F1, **Giarmata F1**, Ianova F1, Izvin F1, Mașloc F1, **Pișchia F2**, Remetea Mică F1, Remetea Mică F2, Remetea Mică F3, Șuștra F1.

Indicatorii ce stau la baza evaluării stării chimice a corpului de apă sunt: azotații, amoniu, clorurile, sulfații, plumbul, azotiții, fosfații și pesticidele. Pe lângă indicatorii enumerați mai sus au mai fost monitorizați și fier, mangan, calciu, magneziu, CCOMn/O2, metale.

În urma evaluării stării chimice corpul de apă GW-ROBA02-Fibiș se află în stare chimică slabă. Mai mult de 20% din punctele de monitorizare de pe acest corp de apă prezintă depășiri ale

valorilor prag conform Ordinul MM nr. 137/2009 privind aprobarea valorilor de prag pentru corpurile de ape subterane din Romania (Anexa Apa 1).

GW-ROBA03-Timișoara

În anul 2010 au fost monitorizate 61 de foraje dintre care 56 foraje de observație și 5 foraje de control al poluării. Forajele de control al poluării au fost: Beregsăul Mare P1, Birda P2, Birda P3, Jimbolia P3, Jimbolia P4. Forajele de observație monitorizate sunt: Bobda F4, Cruceni F1, Cruceni F3, Cruceni F5, Denta F5, Dolaș F1, Foeni F1, Foeni F1A, Cenei F1, Jebel F4, **Becicherecu Mic F2, Sânmihaiu Roman F1, Sânmihaiu Roman F2, Sânmihaiu Roman F3, Sânmihaiu Roman F5**, Cebza-Ciacova F1, Cebza-Ciacova F2, Cebza-Ciacova F2A, Cebza-Ciacova F3, Cebza-Ciacova F6, Gad F1, Ghilad F1, Ghilad VF1, **Giroc F1**, Ionel F1, Ivanda-ape minerale F1A, Jebel F1, Jebel F3, Jebel F7A, Moravița F2, Moravița F4, Otelec-Pustiniș F3, Otelec-Pustiniș F5, Pădureni F1, Parța F2, Partoș SF1, Peciu Nou EF1, Platforma **experimentală Timișoara FP4**, Răuți F1, Răuți F2, Răuți F3, Răuți F6, Sănandrei F4, Stația experimentală Dinaș F7, Stația experimentală Dinaș F8, Stația experimentală Dinaș F9, Stația experimentală Dinaș F19, Stația experimentală Dinaș F34, Sânmartinu Sârbesc F1, Soca F1, Crai Nou F1, **Timișoara VF1**, Urseni F3, Urseni F5, Voiteg N F1.

Indicatorii ce stau la baza evaluării stării chimice a corpului de apă sunt: azotații, amoniu, clorurile, sulfații, plumbul, azotiții, fosfații și pesticidele. Pe lângă indicatorii enumerați mai sus au mai fost monitorizați și fier, mangan, calciu, magneziu, CCOMn/O2, metale.

În urma evaluării stării chimice corpul de apă GW-ROBA03-Timișoara se află în stare chimică slabă. Mai mult de 20% din punctele de monitorizare de pe acest corp de apă prezintă depășiri ale valorilor prag conform Ordinul MM nr. 137/2009 privind aprobarea valorilor de prag pentru corpurile de ape subterane din Romania (Anexa Apa 2).

În anul 2010 la nivelul ABA Banat, în zona de interes, au fost monitorizate următoarele surse de poluare: SC Aquatim SA Timișoara – emisar râul Bega, Aeroportul Internațional Timișoara – emisar canal desecare, SC Bau Center Vest Timișoara – emisar canal desecare, SC Coca Cola SRL Timișoara – emisar canal desecare, SC Dura Automotive SRL Timișoara – emisar canal desecare, SC Edy Internațional SRL Timișoara – emisar canal desecare, SC Flextronics SRL Timișoara - emisar canal desecare, SC Frigoglass România SRL Timișoara – emisar canal desecare, SC Intercolor SRL Timișoara – emisar canal desecare, SC Mahle SRL Timișoara - emisar canal desecare, Comuna Orțișoara – emisar Iercici, SC Simultan SRL Orțișoara – emisar Iercici, SC Smithfield Prod SRL Timișoara – emisar râul Bega și SC Uzinele Mecanice Timișoara – emisar Behela

Calitatea apelor de suprafață 2011

Corpul de apă RW5.1_B3 (BEGA - cf. Chizdia-cf. Behela) cu lungimea de 42,938 km, având tipologia RO11 a fost caracterizat de secțiunea Am.loc. Timișoara.

Evaluarea potențialului ecologic a corpului de apă

Din punct de vedere al elementelor biologice corpul de apă s-a încadrat în potențial ecologic maxim. Elementele biologice evaluate au fost nevertebratele bentice și fitobentosul încadrate în potențial ecologic maxim.

Din punct de vedere al elementelor fizico-chimice, corpul de apă s-a încadrat în potențial ecologic bun.

Din punct de vedere al poluanților specifici, corpul de apă s-a încadrat în potențial ecologic bun.

În urma evaluării stării chimice, corpul de apă s-a încadrat în stare bună.

Corpul de apă s-a încadrat în potențialul ecologic bun, datorita elementelor biologice și a elementelor fizico-chimice.

Corpul de apă RW5.1_B4 (BEGA - cf. Behela-frontieră RO-SMR), **corp de apă artificial**, cu lungimea de 43,975 km, tipologia RO11, caracterizat de secțiunea Localitatea Otelec.

Evaluarea potențialului ecologic a corpului de apă

Din punct de vedere al elementelor biologice corpul de apă s-a încadrat în potențial ecologic moderat. Elementele biologice fiind evaluate prin părerea expertului.

Din punct de vedere al elementelor fizico-chimice, corpul de apă s-a încadrat în potențial ecologic moderat, din cauza indicatorilor aferenți grupei, condiții de oxigenare și nutrienți.

Din punct de vedere al poluanților specifici, corpul de apă s-a încadrat în potențial ecologic bun.

În urma evaluării stării chimice, corpul de apă s-a încadrat în stare proastă.

Corpul de apă s-a încadrat în potențialul ecologic moderat, datorită elementelor biologice și fizico-chimice.

Corpul de apă RW5.1.21_B1 (Bega Veche -Beregsau, Niraj - am. cf. Valea Dosului + afluenți) cu lungimea de 63,260 km, având tipologia RO20 a fost caracterizat de secțiunea Pișchia-am.cf. valea Dosului-pod CFR.

Evaluarea potențialului ecologic a corpului de apă

Din punct de vedere al elementelor biologice corpul de apă s-a încadrat în potențial ecologic moderat. Elementele biologice evaluate au fost nevertebratele bentice încadrate în potențial ecologic moderat și fitobentosul încadrate în potențial ecologic bun.

Din punct de vedere al elementelor fizico-chimice, corpul de apă s-a încadrat în potențial ecologic moderat, din cauza indicatorilor aferenți condițiilor de oxigenare și grupei nutrienți.

Din punct de vedere al poluanților specifici, corpul de apă s-a încadrat în potențial ecologic bun.

În urma evaluării stării chimice, corpul de apă s-a încadrat în stare proastă.

Corpul de apă s-a încadrat în potențialul ecologic moderat, datorită elementelor biologice și fizico-chimice.

Corpul de apă RW5.1.21_B2 (Bega Veche (Beregsau, Niraj) - av. cf. Valea Dosului + afluenți) cu lungimea de 108,945 km, având tipologia RO11 a fost caracterizat de două secțiuni, Cenei și Becicherecu Mic-pod auto Biled.

Evaluarea potențialului ecologic a corpului de apă

Din punct de vedere al elementelor biologice corpul de apă s-a încadrat în potențial ecologic maxim. Elementele biologice evaluate au fost nevertebratele bentice și fitobentosul încadrate în potențial ecologic maxim.

Din punct de vedere al elementelor fizico-chimice, corpul de apă s-a încadrat în potențial ecologic moderat, din cauza indicatorilor aferenți grupei, condiții de oxigenare și nutrienți.

Din punct de vedere al poluanților specifici, corpul de apă s-a încadrat în potențial ecologic bun.

În urma evaluării stării chimice, corpul de apă s-a încadrat în stare proastă.

Corpul de apă s-a încadrat în potențialul ecologic moderat din cauza elementelor fizico-chimice.

Corpul de apă RW5.2_B7 (TIMIȘ - cf. Timișana-frontieră RO-SMR) cu lungimea de 86,669 km, având tipologia RO11 este caracterizat de două secțiuni, Loc. Șag și Grăniceri, tip TNMN, EIONET.

Evaluarea stării ecologice a corpului de apă

Din punct de vedere al elementelor biologice corpul de apă s-a încadrat în starea ecologică bună. Elementele biologice evaluate au fost nevertebratele bentice încadrate în stare ecologică foarte bună și fitoplanctonul încadrat în stare ecologică bună.

Din punct de vedere al elementelor fizico-chimice generale, corpul de apă s-a încadrat în starea bună.

Din punct de vedere al poluanților specifici, corpul de apă s-a încadrat în starea bună.

În urma evaluării stării chimice, corpul de apă s-a încadrat în stare proastă.

Încadrarea corpului de apă în starea ecologică bună, este determinată de elementele biologice și chimice.

Calitatea apelor subterane 2011 **GW-ROBA 01-Lovrin-Vinga**

În anul 2011 au fost monitorizate 26 foraje de observație: **Becicherecu Mic F4**, Biled N F1, Calacea S F1, Comloșu Mic F1, **Dudeștii Noi F1**, Gottlob E F1, Gottlob F1, Grabat F1, Iecea Mare F1, Iecea Mare SV F1, Jadani F1, Lovrin F1, Lunga (Comloșu Mare) F1, **Orțișoara F1**, Sănandrei F1, Sănandrei F4, Sănandrei N F1, Șandra F1, Sânpetru Mare F5, Satchinez F1, Teremia Mare F1, Tomnatic F1, Uihei F1, Valcani F6, Vinga N F1

Indicatorii ce stau la baza evaluării stării chimice a corpului de apă sunt: azotații, amoniu, clorurile, sulfatii, plumbul, azotiții. Pe lângă indicatorii enumerați mai sus au mai fost monitorizați și fier, mangan, calciu, magneziu, metale.

În urma evaluării stării chimice corpul de apă GW-ROBA 01-Lovrin-Vinga se află în stare chimică bună. Punctele de monitorizare poluate considerate ca depășiri locale ale valorilor prag sunt următoarele Becicherecul Mic F4, Sănandrei F4, Biled N F1.

GW-ROBA02-Fibiș

În anul 2011 au fost monitorizate 14 foraje de observație: Alioș F1, Alioș NV F1, Bencecu de Sus F1, Cerneteaz F1, Fibiș F1, Fiscut F1, **Giarmata F1**, Izvin F1, Mașloc F1, **Pișchia F2**, **Pișchia F5**, Remetea Mică F1, Remetea Mică F3, Șuștra F1. Indicatorii ce stau la baza evaluării stării chimice a corpului de apă sunt: azotații, amoniu, clorurile, sulfatii, plumbul, azotiții.

Pe lângă indicatorii enumerați mai sus au mai fost monitorizați și fier, mangan, calciu, magneziu, metale.

În urma evaluării stării chimice corpul de apă GW-ROBA02-Fibiș se află în stare chimică slabă. Mai mult de 20% din punctele de monitorizare de pe acest corp de apă prezintă depășiri ale valorilor prag conform Ordinul MM nr. 137/2009 privind aprobarea valorilor de prag pentru corpurile de ape subterane din Romania (Anexa Apa 3).

GW-ROBA03-Timișoara

În anul 2011 au fost monitorizate 73 de foraje dintre care 68 foraje de observație și 5 foraje de control al poluării: Forajele de control al poluării au fost: Beregsău Mare P1, Birda poluare P2, Jimbolia poluare P1, Jimbolia poluare P4, Platforma experimentală Timișoara FP4. iar forajele de observație au fost: **Becicherecu Mic F1**, Bobda F4, Butin F3, Biled E F1, Cărpiniș E F1, Cebza-Ciacova F5, Checea F1A, **Chisoda F1A**, Ciacova SE F1A, Cruceni F1, Cruceni F5, Dolat F1, Foeni F1, Ghilad F1, Ionel F1, Ionel F4A, Ivanda-ape minerale F1A, Jebel F1, Jebel F3, Jebel F2, Jebel F5, Jebel F6, Jebel F3A, Jebel F7A, Jimbolia F1AD, Liebling F1, Mănăstire F1, Moravița F2, Otelec-Pustiniș F7, Otelec-Pustiniș F6, Otelec-Pustiniș F2, Otelec-Pustiniș F3, Otelec-Pustiniș F5, Otelec-Pustiniș F4, Pădureni F1, Parța F2, Parța F6, Partoș S F1, Peciu Nou E F1, Petroman F1A, Pustiniș F1, Răuți F5, Săcălaz F1A, Săcălaz F5, Sănandrei F4, **Sânmihaiu Român F6A**, Stația experimentală Dinaș F1, Stația experimentală Dinaș F34, Stația experimentală Dinaș F19, Stația experimentală Dinaș F9, Dinaș F11, Dinaș F1AD, **Timișoara V F1**, Denta F5, Denta F6, Denta F7, Denta F8, Denta F8A, Denta F9, Toager F1, Urseni F3, Urseni F6, Urseni F7, Urseni F8, Urseni F5, Voiteg N F1, Utvin F1, Ivanda-ape minerale F2, Ivanda-ape minerale F3, Ivanda-ape minerale F2A, Ivanda-ape minerale F1A

Indicatorii ce stau la baza evaluării stării chimice a corpului de apă sunt: azotații, amoniu, clorurile, sulfatii, azotiții, fosfații. Pe lângă indicatorii enumerați mai sus au mai fost monitorizați și fier, mangan, calciu, magneziu, metale.

În urma evaluării stării chimice corpul de apă GW-ROBA03-Timișoara se află în stare chimică slabă. Mai mult de 20% din punctele de monitorizare de pe acest corp de apă prezintă depășiri ale valorilor prag conform Ordinul MM nr. 137/2009 privind aprobarea valorilor de prag pentru corpurile de ape subterane din Romania (Anexa Apa 4).

GW-ROBA04-Lugoj

În anul 2011 au fost monitorizate 22 de foraje dintre care 21 foraje de observație și 1 foraj de control al poluării: Forajul de control al poluării a fost Margina P1. Forajele de observație sunt: Balint F1, Bazoș F1, Bazoșu Nou F1, Caransebeș F1, Cavarani F1, Dragșina F1, Glimboca F3, Hitiaș F1, Hitiaș F4, Hitiaș F, Jabar F1, Mănăștiur F1, Margina F1, Ohaba-Forgaci F1, Ohaba-Forgaci F5, Otvești F4A, Petroasa Mare F1, **Remetea Mare F2**, Salha F1, Salha F6, Traian Vuia F1.

Indicatorii ce stau la baza evaluării stării chimice a corpului de apă sunt: azotații, amoniu, clorurile, sulfatii, plumbul, azotiții, fosfații Pe lângă indicatorii enumerați mai sus au mai fost monitorizați și fier, mangan, calciu, magneziu, metale.

În urma evaluării stării chimice corpul de apă GW-ROBA04-Lugoj se află în stare chimică bună. Punctele de monitorizare poluate considerate ca depășiri locale ale valorilor prag sunt următoarele: Salha F1 la indicatorul azotați și la fosfați.

În anul 2011 la nivelul ABA Banat, în zona de interes, au fost monitorizate următoarele surse de poluare: SC Aquatim SA Timișoara - emisar râul Bega, Aeroportul Internațional Timișoara - emisar canal desecare, SC Baumax SRL Timișoara - emisar canal desecare, SC Bau Center Vest Timișoara - emisar canal desecare, SC Coca Cola SRL Timișoara - emisar canal desecare, SC Dura Automotive SRL Timișoara - emisar canal desecare, SC Edy International SRL Timișoara - emisar canal desecare, SC Europrefabricate SRL Dumbravița - emisar canal Beregsăul Vechi, SC Flextronics SRL Timișoara - emisar canal desecare, SC Frigoglass Romania SRL Timișoara - emisar canal desecare, SC Intercolor SRL Timișoara - emisar canal desecare, SC Mahle SRL Timișoara - emisar canal desecare, Comuna Orțișoara - emisar Iercici, SC Simultan SRL Orțișoara - emisar Iercici, SC Smithfield Prod SRL Timișoara - emisar râul Bega și SC Uzinele Mecanice Timișoara - emisar Behela.

Calitatea apelor de suprafață 2012

Corpul de apă RW5.1_B3 (BEGA - cf. Chizdia-cf. Behela) cu lungimea de 42,938 km, având tipologia RO11 a fost caracterizat de secțiunea Am.loc. Timișoara.

Evaluarea potențialului ecologic a corpului de apă

Din punct de vedere al elementelor biologice corpul de apă s-a încadrat în potențial ecologic maxim. Elementele biologice evaluate au fost nevertebratele bentice și fitoplanctonul încadrate în potențial ecologic maxim.

Din punct de vedere al elementelor fizico-chimice, corpul de apă s-a încadrat în potențial ecologic bun.

Din punct de vedere al poluanților specifici, corpul de apă s-a încadrat în potențial ecologic bun.

Corpul de apă s-a încadrat în potențialul ecologic bun.

În urma evaluării stării chimice, corpul de apă s-a încadrat în stare proastă, din cauza indicatorilor: cadmiu, nichel și plumb.

Corpul de apă RW5.1_B4 (BEGA - cf. Behela-frontieră RO-SMR), **corp de apă artificial**, cu lungimea de 43,975 km, tipologia RO11, caracterizat de secțiunea Localitatea Otelec.

Evaluarea potențialului ecologic a corpului de apă

Din punct de vedere al elementelor biologice corpul de apă s-a încadrat în potențial ecologic bun. Elementele biologice evaluate au fost nevertebratele bentice încadrate în potențial ecologic bun și fitoplanctonul încadrat în potențial ecologic maxim.

Din punct de vedere al elementelor fizico-chimice, corpul de apă s-a încadrat în potențial ecologic moderat, din cauza indicatorilor aferenți grupei nutrienți.

Din punct de vedere al poluanților specifici, corpul de apă s-a încadrat în potențial ecologic bun.

Corpul de apă s-a încadrat în potențialul ecologic moderat, din cauza elementelor fizico-chimice.

În urma evaluării stării chimice, corpul de apă s-a încadrat în stare proastă, din cauza indicatorilor: cadmiu, nichel și plumb.

Corpul de apă RW5.1.21_B1 (Bega Veche -Beregsău, Niraj- am. cf. Valea Dosului + afluenți) cu lungimea de 63,260 km, având tipologia RO20 a fost caracterizat de secțiunea Pișchia-am. cf. valea Dosului-pod CFR.

Evaluarea potențialului ecologic a corpului de apă

Din punct de vedere al elementelor fizico-chimice, corpul de apă s-a încadrat în potențial ecologic moderat, din cauza indicatorilor aferenți condițiilor de oxigenare și grupei nutrienți.

Din punct de vedere al poluanților specifici, corpul de apă s-a încadrat în potențial ecologic bun.

Corpul de apă s-a încadrat în potențialul ecologic moderat, din cauza elementelor fizico-chimice.

În urma evaluării stării chimice, corpul de apă s-a încadrat în stare proastă, din cauza indicatorului plumb.

Conformarea pe tipologia RO20, se face doar pe elemente fizico-chimice.

Corpul de apă RW5.1.21_B2 (Bega Veche (Beregsău, Niraj) - av. cf. Valea Dosului + afluenți) cu lungimea de 108,945 km, având tipologia RO11 a fost caracterizat de secțiunea Cenei.

Evaluarea potențialului ecologic a corpului de apă

Din punct de vedere al elementelor biologice corpul de apă s-a încadrat în potențial ecologic bun. Elementele biologice evaluate au fost nevertebratele bentice încadrat în potențial ecologic bun și fitoplanctonul încadrat în potențial ecologic maxim.

Din punct de vedere al elementelor fizico-chimice, corpul de apă s-a încadrat în potențial ecologic moderat, din cauza indicatorilor aferenți grupei, condiții de oxigenare și nutrienți.

Din punct de vedere al poluanților specifici, corpul de apă s-a încadrat în potențial ecologic bun.

Corpul de apă s-a încadrat în potențialul ecologic moderat din cauza elementelor fizico-chimice.

În urma evaluării stării chimice, corpul de apă s-a încadrat în stare proastă, din cauza indicatorilor: cadmiu, nichel și plumb.

Corpul de apă RW5.2_B7 (TIMIȘ - cf. Timișana-frontiera RO-SMR) cu lungimea de 86,669 km, având tipologia RO11 este caracterizat de două secțiuni, Loc. Șag și Grăniceri, tip TNMN, EIONET.

Evaluarea stării ecologice a corpului de apă

Din punct de vedere al elementelor biologice corpul de apă s-a încadrat în stare ecologică foarte bună. Elementele biologice evaluate au fost nevertebratele bentice încadrate în stare ecologică foarte bună și fitoplanctonul încadrat în stare ecologică foarte bună.

Din punct de vedere al elementelor fizico-chimice generale, corpul de apă s-a încadrat în starea moderată din cauza indicatorilor aferenți grupei nutrienți.

Din punct de vedere al poluanților specifici, corpul de apă s-a încadrat în stare bună.

Încadrarea corpului de apă în starea ecologică bună, este determinată de elementele fizico-chimice. La elementele fizico-chimice s-au luat în considerare mărimile statistice percentila 90%.

În urma evaluării stării chimice, corpul de apă s-a încadrat în stare proastă din cauza indicatorului plumb.

Calitatea apelor subterane 2012

GW-ROBA 01 - Lovrin-Vinga

În anul 2012 au fost monitorizate 25 foraje de observație: **Becicherecu Mic F4**, Biled N F1, Călacea S F1, Comloșu Mic F1, **Dudeștii Noi F1**, Lenauheim F1, Gottlob F1, Grabaț F1, Iecea Mare F1, Iecea Mare SV F1, Jadani F1, Lovrin F1, Lunga (Comloșu Mare) F1, **Orțișoara F1**, Sânanndrei F1, Sânanndrei N F1, Șandra F1, Sânpetru Mare F5, Gelu F1, Satchinez F1, Teremia Mare F1, Tomnatic F1, Uihei F1, Valcani F6, Vinga SE F1 Indicatorii ce stau la baza evaluării stării chimice a corpului de apă sunt: azotații, amoniu, clorurile, sulfatii, plumbul, azotiții. Pe lângă indicatorii enumerați mai sus au mai fost monitorizați si fier, mangan, calciu, magneziu, metale.

În urma evaluării stării chimice corpul de apă GW-ROBA 01-Lovrin-Vinga se află în stare chimică slabă. Punctele de monitorizare poluate considerate ca depășiri locale ale valorilor prag sunt următoarele: Teremia Mare F1, Becicherecu Mic F4, Biled N F1, Călăcea S F1, Comloșu Mic F1, **Dudeștii Noi F1**, Lenauheim F1, Iecea Mare SV F1, Jadani F1, Lovrin F1, Sânandrei N F1, Șandra F1, Uihei F1, Valcani F6, Lunga (Comloșu Mare) F1, **Orțișoara F1**, Iecea Mare SVF1.

GW-ROBA02 - Fibiș

În anul 2012 au fost monitorizate 15 foraje de observație: Alioș F1, Alioș NV F1, Bencecu de Sus F1, Cerneteaz F1, Fibiș F1, Fiscut F1, **Giarmata F1**, Izvin F1, Mașloc F1, **Pișchia F2**, **Pișchia F5**, Remetea Mică F1, Remetea Mică F3, Șuștra F1, Indicatorii ce stau la baza evaluării stării chimice a corpului de apă sunt: azotații, amoniu, clorurile, sulfatii, plumbul, azotiții. Pe lângă indicatorii enumerați mai sus au mai fost monitorizați și fier, mangan, calciu, magneziu, metale.

În urma evaluării stării chimice corpul de apă GW-ROBA02-Fibiș află în stare chimică slabă. Mai mult de 20% din punctele de monitorizare de pe acest corp de apă prezintă depășiri ale valorilor prag conform Ordinul MM nr. 137/2009 privind aprobarea valorilor de prag pentru corpurile de ape subterane din România (Anexa Apa 5).

GW-ROBA03 -Timișoara

În anul 2012 au fost monitorizate 47 de foraje dintre care 43 foraje de observație și 4 foraje de control al poluării: Forajele de control al poluării au fost: Birda poluare P2, Jimbolia poluare P1, Jimbolia poluare P4, Platforma experimentală Timișoara FP1, iar forajele de observație au fost: **Becicherecu Mic F1**, Biled E F1, Bobda F4, Butin F2, Cărpiniș E F1, Cebza-Ciacova F3, Cebza-Ciacova F5, Cenei F1, Checea F1A, **Chișoda F1A**, Ciacova SE F1A, Cruceni F1, Cruceni F5, Dolat F1, Foeni F1, Ghilad F1, Ionel F1, Ivanda F2, Ivanda-ape minerale F1A, Jebel F3, Jebel F7A, Liebling F1, Moravița F2, Otelec-Pustiniș F5, Pădureni F1, Parța F2, Parța F6, Partoș S F1, Peciu Nou E F1, Petroman F1A, Răuți F6, **Săcălaz F1A**, **Săcălaz F5**, Sânandrei F4, **Sânmihaiu Român F6A**, Stația experimentală Dinaș F1, Stația experimentală Dinaș F9, Stația experimentală Dinaș F19, Stația experimentală Dinaș F34, **Timișoara V F1**, Toager F1, Urseni F3, Voiteg N F1

Indicatorii ce stau la baza evaluării stării chimice a corpului de apă sunt: azotații, amoniu, clorurile, sulfatii, azotiții, fosfații. Pe lângă indicatorii enumerați mai sus au mai fost monitorizați și fier, mangan, calciu, magneziu, metale.

În urma evaluării stării chimice corpul de apă GW-ROBA03-Timișoara se află în stare chimică bună. Mai mult de 20% din punctele de monitorizare de pe acest corp de apă prezintă depășiri ale valorilor prag conform Ordinul MM nr. 137/2009 privind aprobarea valorilor de prag pentru corpurile de ape subterane din România (Anexa Apa 6).

GW-ROBA04 - Lugoj

În anul 2012 au fost monitorizate 21 de foraje dintre care 20 foraje de observație și 1 foraj de control al poluării: Forajul de control al poluării a fost Margina P2. Forajele de observație sunt: Balint F1, Bazoș F1, Bazoșu Nou F1, Caransebeș F1, Cavarani F1, Drașina F1, Glimboca F3, Hitiaș F1, Hitiaș F4, Hitiaș F6, Jabăr F1, Mănăștiur F1, Margina F1, Ohaba-Forgaci F1, Ohaba-Forgaci F5, Otvești F4A, Petroasa Mare F1, **Remetea Mare F2**, Salha F1, Salha F7, Traian Vuia F1. Indicatorii ce stau la baza evaluării stării chimice a corpului de apă sunt: azotații, amoniu, clorurile, sulfatii, plumbul, azotiții, fosfații. Pe lângă indicatorii enumerați mai sus au mai fost monitorizați și fier, mangan, calciu, magneziu, metale.

În urma evaluării stării chimice corpul de apă GW-ROBA04-Lugoj se află în stare chimică bună. Punctele de monitorizare poluate considerate ca depășiri locale ale valorilor prag sunt următoarele: Salha F7 la indicatorul azotați si la fosfați, Balint F1 la indicatorul amoniu si fosfați,

Bazoșu Nou F1 la indicatorul amoniu și clor, Dragsina F1 la indicatorul amoniu și plumb, Hitiaș F4 și Traian Vuia F1 la indicatorul amoniu și Remetea Mare F2 la indicatorul azotați

În anul 2012 la nivelul ABA Banat, în zona de interes, au fost monitorizate următoarele surse de poluare: SC Aquatim SA Timișoara - emisar râul Bega, Aeroportul Internațional Timișoara - emisar canal desecare, SC Baumax SRL Timișoara - emisar canal desecare, SC Bau Center Vest Timișoara - emisar canal desecare, SC Coca Cola SRL Timișoara - emisar canal desecare, SC Dura Automotive SRL Timișoara - emisar canal desecare, SC Edy International SRL Timișoara - emisar canal desecare, SC Europrefabricate SRL Dumbrăvița - emisar canal Beregsăul Vechi, SC Flextronics SRL Timișoara - emisar canal desecare, SC Frigoglass Romania SRL Timișoara - emisar canal desecare, SC Intercolor SRL Timișoara - emisar canal desecare, SC Mahle SRL Timișoara - emisar canal desecare, Comuna Ortisoara - emisar Iercici, SC Simultan SRL Orțșoara - emisar Iercici, SC Smithfield Prod SRL Timișoara - emisar râul Bega și SC Uzinele Mecanice Timișoara - emisar Behela.

Stația de epurare a fost pusă în funcțiune în anul 1912 cu o capacitate de 570 l/s, funcționând cu o treaptă mecanică. În anul 1968 a fost modernizată și extinsă ajungând la capacitatea de 1000 l/s. În perioada 1979-1981 s-a mărit capacitatea treptei mecanice cu 1000 l/s și s-a realizat treapta de epurare biologică pentru un debit de 2000 l/s. În paralel cu instalațiile de epurare s-au realizat două stații de pompare pentru ape pluviale, prevăzute cu un deversor. La ora actuala capacitatea instalata a celor două stații de pompare ape pluviale, care refulează apa direct în Bega este de 20.000 l/s. Între anii 1987-1994 s-a construit o extindere a treptei de epurare mecanică pentru un debit de 1500 l/s. Stația de epurare a fost complet modernizată printr-un proiect finanțat prin programul ISPA al Uniunii Europene. În cadrul programului de investiții pentru modernizarea stației a fost reabilitată treapta mecanică de epurare și s-au construit două linii noi – una de tratare biologică și terțiară a apei uzate (pentru eliminarea azotului și fosforului) și una pentru tratarea nămolului. Din fondurile alocate pentru stația de epurare s-a construit și o clădire nouă pentru laboratorul de control calitate al Aquatim. Timișoara dispune acum de o stație nouă de epurare, cu o capacitate maximă de preluare a apei uzate de 3.000 l/s, care poate deservi 440.000 locuitori și corespunde cerințelor de mediu atât din legislația europeană cât și din cea românească.

În rețeaua de distribuție se prelevează și analizează săptămânal probe de apă potabilă de la 32 de puncte de control din oraș, stabilite de comun acord cu Inspectoratul de Sănătate Publică, pentru 20 parametri de calitate.

Tabelul nr. 58 Centralizator al analizelor apei potabile distribuită populației:

	2009	2010	2011	2012
Nr. analize la uzinele de apă, din care:	45.375	28.172	30.347	29.567
- Fizico-chimice	36.645	23.151	25.899	26.043
- microbiologice	9.110	5.021	4.448	3.524
Grad de încadrare în norme legale %	98,52%	99,8%	99,8%	99,6%

Sursa Administrația Bazinală de Apă Banat

În anul 2010 în rețeaua de distribuție, gradul de încadrare a parametrilor fizico-chimici ai apei potabile a fost de 96,6%, iar a parametrilor microbiologici ai apei potabile a fost de 99,6%.

În anul 2011 în rețeaua de distribuție, gradul de încadrare a parametrilor fizico-chimici ai apei potabile a fost de 98,6%, iar a parametrilor microbiologici ai apei potabile a fost de 99,8%.

În anul 2012 în rețeaua de distribuție, gradul de încadrare a parametrilor fizico-chimici ai apei potabile a fost de 98,7%, iar a parametrilor microbiologici ai apei potabile a fost de 99,8%.

Concluziile monitorizării apei pentru anii 2010, 2011 și 2012 au fost acelea că apa distribuită locuitorilor municipiului Timișoara este potabilă și se încadrează în normele legale.

Gestionarea deșeurilor

Gestionarea deșeurilor în Timișoara

În perioada februarie 2007 – decembrie 2009, în municipiul Timișoara a fost implementat sistemul de colectare duală a deșeurilor. Astfel, fiecare utilizator al serviciului de salubritate (gospodării individuale, asociații de locatari/proprietari, agenți economici, instituții publice) colectează deșeurile în 2 recipiente – unul pentru deșeurile reciclabile hârtie, carton, plastic, metal și unul pentru reziduuri menajere umede.

În luna iunie 2010, operatorul de servicii publice de salubritate S.C. Retim Ecologic Service S.A. a pus în funcțiune stația de sortare a deșeurilor menajere prevăzută cu 2 linii, o linie pentru sortarea deșeurilor reciclabile și o linie pentru sortarea deșeurilor din pubela umedă. După punerea în funcțiune a stației de sortare, operatorul de servicii publice de salubritate a încheiat contracte cu operatori autorizați pentru reciclarea/valorificarea deșeurilor reciclabile.

Pe linia de sortare a deșeurilor reciclabile se sortează manual deșeurile din pubela uscată, astfel: deșeurile din plastic, folie, hârtie/carton, metale.

Sortarea deșeurilor din pubela umedă este necesară pentru minimizarea cantității de deșeurile; deșeurile sortate din pubela umedă cu putere calorică sunt balotate și valorificate către fabricile de ciment, iar biodegradabilul se depozitează.

Municipiul Timișoara este singurul din țară care valorifică material și energetic circa 45% din deșeurile municipale.

Stația de sortare a deșeurilor reciclabile este situată pe Strada Ovidiu Cotruș, Zona CET, Calea Șagului, Timișoara. Capacitatea totală de prelucrare a stației de sortare este de cca. 160.000 t/an și are o suprafață de 9.000 mp, iar valoarea investiției a fost de cca 5,5 milioane de euro (din care 1,5 milioane fonduri nerambursabile).

În municipiul Timișoara există 4 centre de colectare pentru deșeurile de echipamente electrice și electronice, situate la următoarele adrese: Calea Torontalului nr. 94, Al. Avram Imbroane nr. 70, Calea Moșniței nr. 2, Str. Energiei nr. 3.

De asemenea, s-a implementat sistemul de colectare selectivă (duală) a deșeurilor, sistem care presupune colectarea separată a deșeurilor reciclabile de cele nereciclabile.

Deșeurile menajere colectate, transportate și depozitate au atins, în 2012, cantitatea de 78.057,1 tone, iar în anul 2011 cantitatea de 86.525,4 tone, observându-se o scădere de cca 10% față de 2011, iar în 2013, cantitatea de 80.677,6 tone.

Stația de sortare a deșeurilor municipale a fost pusă în funcțiune în luna iunie 2010 de către operatorul de servicii publice de salubritate S.C. Retim Ecologic Service S.A. prevăzută cu 2 linii: o linie pentru sortarea deșeurilor reciclabile și o linie pentru sortarea deșeurilor din pubela umedă.

- pe linia de sortare a deșeurilor reciclabile se sortează manual deșeurile din pubela uscată, astfel: deșeurile din plastic, folie, hârtie/carton, metale; acestea cad ulterior în containere aflate sub cabina de sortare, fiind apoi balotate și predate unor unități care le valorifică și cu care operatorul are contracte; cabina de sortare este dotată cu 8 posturi, câte 4 pe fiecare parte.

Capacitatea stației de sortare este de 160.000 tone/an din care:

- 65% deșeurile umede (umiditate relativă 30-40%);
- 35% deșeurile menajere uscate;

Densitatea medie este de 220-250kg/mc.

Începând cu data de 05.09.2012, deșeurile colectate de pe raza municipiului Timișoara se depozitează la depozitul de deșeurile nepericuloase din comuna Ghizela, județul Timiș.

Tabelul nr. 59 Capacitatea deponeului de la Gizela

Cell no.	Base area (m ²)	Waste net volume (m ³)	Exploitation period (years)
I*	70,156	623,000	5.0
II	70,644	1,127,075	9.0
III	70,633	1,127,075	9.0
IV	70633	1,127,075	9.0
V	69,340	1,127,075	9.0
TOTAL	351,406	5,131,300	41.0

Sursa Studiul de fezabilitate pentru sistem integrat de management al deșeurilor în județul Timiș – SC Romair SRL

Pentru colectarea sticlelor albe și/sau colorate de la populație, operatorul de servicii publice de salubritate S.C. Retim Ecologic Service S.A. a amplasat în municipiul Timișoara 47 de recipiente sub formă de clopot. Retim a montat în toată Timișoara 68 de clopote mari de culoare verde și albastră pentru colectarea selectivă.

Măsura face parte din programul dezvoltat de societatea care se ocupă de curățenia din Timișoara, un program integrat de colectare și valorificare a deșeurilor de ambalaje.

Aceste containere au fost amplasate în apropierea complexelor comerciale, în parcurile complexelor comerciale Auchan (foste Real), precum și în stațiile mijloacelor de transport în comun cu trafic intens din cartierele orașului.

Adresele unde au fost așezate containerele colorate pentru colectarea selectivă (sticlă și hârtie/carton):

- Str. Sfinții Apostoli Petru și Pavel colț cu str. Holdelor – sticlă și hârtie/carton;
- Calea Aradului colț cu str. Liege – sticlă și hârtie/carton;
- Str. Ion Inculeț colț cu str. Învățătorului – sticlă și hârtie/carton;
- Str. Bucovina – sticlă; Str. Burebista la intrarea în parc dinspre Piața Dacia – sticlă și hârtie/carton;
- Str. Gheorghe Lazăr lângă stația de troleibuz vis-a-vis de str. Timiș – sticlă și hârtie/carton;
- Str. Vasile Lucaci la Complexul Comercial – sticlă și hârtie/carton;
- Str. Henrich Heine la pompa de apă – sticlă; B-dul Gen. Ion Dragalina la acces Cantina Electromotor–sticlă și hârtie/carton;
- Str. Ciprian Porumbescu lângă gang acces str. Giurgiu – sticlă și hârtie/carton;
- Calea Șagului lângă stația de autobuz magazin Profi – sticlă și hârtie/carton;
- Calea Șagului colț cu str. Ana Ipătescu – sticlă și hârtie/carton;
- B-dul Dâmbovița colț cu str. Ana Ipătescu – sticlă și hârtie/carton;
- Calea Martirilor colț cu str. Dr. Ioan Mureșan – sticlă și hârtie/carton;
- Piața Mărăști colț cu str. Sergent Constantin Mușat – sticlă și hârtie/carton;
- Hypermarket Real I (actualmente Auchan)– Calea Aradului – sticlă;
- Hypermarket Real II (actualmente Auchan)– Calea Șagului – sticlă;
- Str. Jules Verne colț cu str. Tata Oancea – sticlă;
- Parcare stația OMV str. Craiova (lângă Casa Tineretului) – sticlă și hârtie/carton;
- Zona Steaua lângă parcul de joacă – sticlă;
- B-dul Sudului lângă parc – sticlă și hârtie/carton;
- Str. Andrei Șaguna lângă magazin Profi – sticlă și hârtie/carton;
- Calea Șagului lângă stația de autobuz magazin Profi – sticlă și hârtie/carton;

Strategia Integrată de Dezvoltare 2015-2020
Polul de Creștere Timișoara

- Calea Șagului colț cu str. Ana Ipătescu – sticlă și hârtie/carton;
- B-dul Dâmbovița colț cu str. Ana Ipătescu – sticlă și hârtie/carton;
- Calea Martirilor colț cu str. Dr. Ioan Mureșan – sticlă și hârtie/carton;
- Piața Mărăști colț cu str. Sergent Constantin Mușat – sticlă și hârtie/carton;
- Hypermarket Real I (actualmente Auchan) – Calea Aradului – sticlă;
- Hypermarket Real II (actualmente Auchan) – Calea Șagului – sticlă;
- Str. Jules Verne colț cu str. Tata Oancea – sticlă;
- Parcare stația OMV str. Craiova (lângă Casa Tineretului) – sticlă și hârtie/carton;
- Zona Steaua lângă parcul de joacă – sticlă; B-dul Sudului lângă parc – sticlă și hârtie/carton;
- Str. Andrei Șaguna lângă magazin Profi – sticlă și hârtie/carton;
- Str. Simion Bărnuțiu colț cu Str. Spitalul Nou – sticlă și hârtie/carton;
- Str. Cloșca intersecție cu str. Munteniei în stația de troleibuz – sticlă și hârtie/carton;
- Str. Plopului colț cu str. Mart. Cornel Popescu (Plopi) – sticlă;
- Str. Matei Millo colț cu C. Buziașului (Ciarda Roșie) – sticlă;
- Str. Atomului în parcare de lângă fântână (în spatele pieței) – sticlă;
- Str. Câmpului intersecție cu str. Efta Botoca – sticlă.

Tabelul nr. 60 Terenuri degradate prin ocuparea cu deșeuri menajere, industriale și cauzele degradării

Nr. crt.	Localizarea sitului contaminat	Tipul activității poluatoare	Natura sursei de poluare	Natura poluanților	Suprafața (m ²)	Observații
1.	Platforma Solventul, Timișoara, str. Gării nr. 25	industrie chimica	instalații chimice, pierderi accidentale substanțe periculoase	metale grele, uleiuri minerale	436781 m ²	sit contaminat; contaminarea solului dovedită analitic, conform Bilanțului de mediu de nivel II din 2008 este depășit pragul de intervenție pentru indicatorii Zn, Pb, Ni, Mo, As, THP (uleiuri minerale)
2.	Timișoara, platforma industrială Calea Buziașului, str. Constructorilor nr. 3 - 5	industrie chimică	instalații chimice, depozitare și manipulare substanțe chimice	solvenți, COV	134969 m ²	sit potențial contaminat; pentru apa subterană sunt depășite limitele admise de Legea 458/2002 la indicatorul CCOCr
3.	Timișoara, platforma industrială Calea Buziașului, str. Stan Vidrighin nr.3	industrie chimică	instalații chimice, depozitare și manipulare substanțe chimice	substanțe chimice organice și anorganice, uleiuri	157232 m ²	sit potențial contaminat; pentru apa subterană sunt depășite limitele admise de Legea 458/2002 la indicatorul

Întocmit:

165

						CCOCr
4.	Depozitul de cenușă și zgură Utvin, sat Utvin, comuna Sânmihaiu Român	depozit deșeuri industriale, din industria energetică	depozitare cenușă și zgura de termocentrală	metale grele, sulfati	500000 m ²	sit potențial contaminat; indicatorii pentru calitatea solului depășesc sau se apropie sensibil de pragul de alerta în incinta depozitului (metale grele)

Sursa Direcția de Mediu – Primăria Municipiului Timișoara

Gestiunea deșeurilor din zona de influență a Timișoarei

Din cele 14 comune din Polul de creștere Timișoara, în 9 colectarea deșeurilor este realizată de operatorul S.C. Retim Ecologic Service S.A. De asemenea, în aceste comune s-a implementat și colectarea selectivă, operată de aceeași societate comercială. Cele 9 comune sunt: Dudeștii Noi, Dumbrăvița, Giroc, Ghiroda, Moșnița Nouă, Remetea Mare, Sânmihaiu Român, Săcălaz și Șag. Până în anul 2009 au fost închise toate gropile de gunoi comunale. În comunele în care S.C. Retim Ecologic Service S.A. prestează servicii de salubritate deșeurile colectate sunt transportate la Depozitul ecologic Gizela.

Comuna BUCOVĂȚ

S-a închis groapa comunală în 2008.

Comuna BECICHERECU MIC

Colectarea deșeurilor – operator S.C. ECO 6 Satchinez S.R.L, gradul de acoperire 100 %.

Comuna GIARMATA

În 2008 prin Proiect Phare s-a realizat colectarea selectivă cu tot echipam (compactoare, pubele, container etc), campanii de conștientizare, mass-media, au închis groapa comunală în 2008. Serviciu propriu de salubritate.

Comuna ORȚIȘOARA

Prin Proiect Phare s-a realizat colectarea selectivă cu tot echipam (compactoare, pubele, container etc), campanii de conștientizare, mass-media, au închis groapa comunală în 2008.

Comuna PIȘCHIA

În 2008 prin Proiect Phare s-a realizat colectarea selectivă cu tot echipam (compactoare, pubele, container etc), campanii de conștientizare, mass-media, au închis groapa comunală în 2008.

HARTA DE ZGOMOT 2008-2012

În anul 2008 a fost întocmită Harta de zgomot a Municipiului Timișoara, fiind menționate măsurile obligatorii pe care primăria trebuie să le ia în vederea scăderii nivelului de zgomot de zi și de noapte, pentru a se înregistra valori sub pragurile admise.

Conform legislației în vigoare, hărțile de zgomot se actualizează din 5 în 5 ani. La actualizare se evaluează măsurile recomandate în hărțile de zgomot și luate de primării în cei cinci ani.

Măsurile care au fost luate din 2008 și până în prezent de către Primăria Municipiului Timișoara pentru reducerea zgomotului au fost următoarele:

- modernizarea bazei transportului în comun (tramvaie și autobuze mai silențioase);
- repararea în mare parte a drumurilor din municipiu;
- refacerea suprastructurii căi de rulare pentru tramvaie;
- demararea lucrărilor pentru realizarea centurii ocolitoare a municipiului;
- construirea de benzi noi pentru biciclete;
- modernizarea intersecțiilor;
- fluidizarea traficului;
- limitarea vitezelor pe anumite artere de circulație;
- introducerea sensului unic;

- pentru protejarea zonei istorice a municipiului a fost restricționat accesul autovehiculelor cu gabarit mare în zona centrală;
- încurajarea locuitorilor pentru folosirea sistemului de izolare termică și fonică tip termopan prin scutirea de impozit pentru anul în care s-a efectuat lucrarea.

În anul 2012 s-a actualizat Harta de zgomot a municipiului Timișoara, mai jos redăm, concluziile societății ENVIRO CONSULT SRL care a actualizat măsurătorile:

Harta de zgomot privind traficul rutier în regim Lzsn și în regim Ln

Conform tabelului privind valorile maxime pentru traficul rutier se evidențiază următoarele zone: Calea Torontalului, Calea Aradului, Calea Sever Bocu, Calea Dorobanților, Str. Andrei Șaguna, Calea Buziașului, B-dul Liviu Rebreanu, B-dul Dr. Iosif Bulbuca, Calea Martirilor 1989, Str. Cluj, B-dul 16 Decembrie 1989, Calea Șagului, B-dul Mihai Viteazu, B-dul Ferdinand I, B-dul General Ion Dragalina, Calea Circumvalațiunii, Str. Oituz, Str. Locotenent Ovidiu Balea, Str. Simion Bărnuțiu, Str. Divizia 9 Cavalerie, B-dul Cetății.

Expunerea populației și clădirilor la zgomotul provocat de traficul rutier în regim Lzsn și Lnoapte

Din analiza rezultatelor obținute se observă faptul că există un număr de 9.714 persoane expuse la nivel de zgomot peste limita de 70 dB pentru indicatorul Lzsn respectiv 11.734 persoane expuse la nivel de peste 60 dB pentru indicatorul Lnoapte.

Harta de zgomot privind traficul feroviar CFR în regim Lzsn și în regim Ln

Conform tabelului privind valorile maxime permise pentru traficul pe căi ferate nu se evidențiază zone cu depășiri.

Expunerea populației și clădirilor la zgomotul provocat de traficul feroviar CFR în regim Lzsn și Lnoapte

Din analiza rezultatelor obținute se observă faptul că nu există persoane expuse la nivel de zgomot peste limită.

Harta de zgomot privind trafic tramvai în regim Lzsn și în regim Ln

Conform tabelului privind valorile maxime permise pentru traficul pe căi ferate nu se evidențiază zone cu depășiri.

Expunerea populației și clădirilor la zgomotul provocat de tramvai în regim Lzsn și Lnoapte

Din analiza rezultatelor obținute se observă faptul că nu există persoane expuse la nivel de zgomot peste limita.

Harta de zgomot privind activitatea industrială în regim Lzsn și în regim Ln

Conform tabelului privind valorile maxime permise pentru industrie nu se evidențiază zone cu depășiri.

Expunerea populației și clădirilor la zgomotul provocat de industrie în regim Lzsn și Lnoapte

**Tabelul nr. 61 valorile maxim permise
pentru indicatorii L_{zsn} și L_{noapte}, conform OM MMDD nr. 152/13.02.2008**

L _{zsn} — dB(A)			L _{noapte} — dB(A)		
Coloana 1	Coloana 2	Coloana 3	Coloana 4	Coloana 5	Coloana 6
Surse de zgomot	Ținta de atins pentru valorile maxime permise pentru anul 2012	Valori maxime permise	Surse de zgomot	Ținta de atins pentru valorile maxime permise pentru anul 2012	Valori maxime permise
Străzi, drumuri și autostrăzi	65	70	Străzi, drumuri și autostrăzi	50	60
Căi ferate	65	70	Căi ferate	50	60
Aeroporturi	65	70	Aeroporturi	50	60
Zone industriale	60	65	Zone Industriale	50	55
Porturi (activități de transport feroviar și rutier din interiorul portului)	65	70	Porturi (activități de transport feroviar și rutier din interiorul portului)	50	60
Porturi (activități industriale din interiorul portului)	60	65	Porturi (activități industriale din interiorul portului)	50	55

Sursa Direcția de Mediu – Primăria Municipiului Timișoara

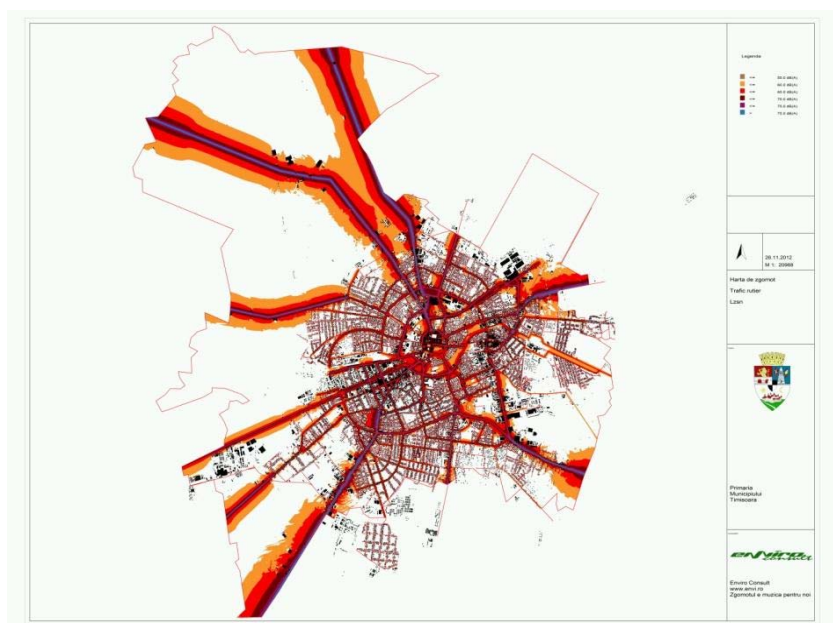


Figura nr. 64 Harta de zgomot privind traficul rutier ziua
Sursa Direcția de Mediu – Primăria Municipiului Timișoara

Din analiza rezultatelor obținute se observă faptul că nu există persoane expuse la nivel de zgomot peste limita de 65 dB pentru indicatorul Lzsn, respectiv peste 55 dB pentru indicatorul Lnoapte.

Harta de zgomot privind traficul aerian în regim Lzsn și în regim Ln

Conform tabelului privind valorile maxime permise pentru zgomotul aerian nu se evidențiază zone cu depășiri.

Aeroportul Timișoara și CET Sud au fost luate în considerare ca surse de zgomot aflate în afara aglomerației.

Aeroportul Timișoara este situat pe teritoriul comunei Ghiroda și asigură curse regulate și curse charter de pasageri și marfă care leagă Timișoara de București, Iași și Constanța și de alte destinații internaționale: München, Milano, Frankfurt, Düsseldorf, Viena, Paris, Verona, Treviso, Bergamo, Chișinău.

Expunerea populației și clădirilor la zgomotul provocat de traficul aerian în regim Lzsn și Lnoapte

Din analiza rezultatelor obținute se observă faptul că nu există persoane expuse la nivel de zgomot peste limită.

Estimarea numărului de locuințe, persoane și suprafețele la valori ale Lzsn de peste 55, 65, 75 dB pentru CFR NORD.

Suprafețele expuse indicatorului Lzsn mai mari de 55, 65 și 75 dB sunt: 0,2035 km² peste 55 dB; 0,0081 km² peste 65 dB respectiv 0 km² peste 75 dB.

Din analiza rezultatelor obținute nu s-au identificat locuințe și persoane expuse în interiorul suprafețelor mai sus menționate pentru valori ale indicatorului Lzsn mai mari de 55, 65 și 75 dB produs de stația Timișoara CFR Nord.

Drumurile și căile ferate care ies din limita administrativă sau se află în imediata sa apropiere au fost luate în considerare ca surse de zgomot.

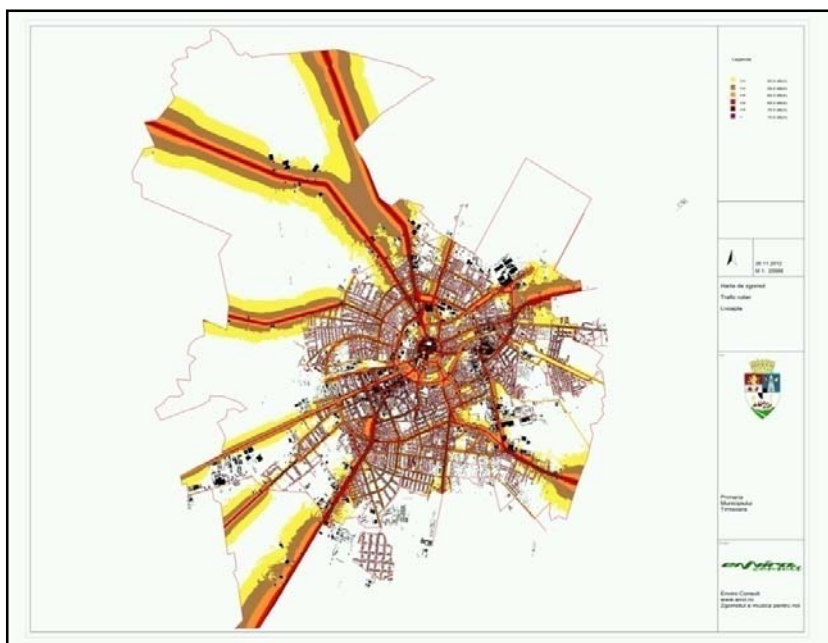


Figura nr. 65 Harta de zgomot privind traficul rutier noaptea

Sursa Direcția de Mediu – Primăria Municipiului Timișoara

Nu în ultimul rând, datorită schimbărilor climatice, au început să se adapteze și construcțiile, atât cele noi cât și cele vechi. Pentru reducerea pierderilor de căldură în atmosferă s-a început placarea clădirilor noi și existente cu polistiren și schimbarea ferestrelor vechi din

lemn cu tâmplărie de PVC. Aceste lucrări de reabilitare termică au dus în același timp la scăderea consumului de combustibil pentru încălzirea locuințelor pe timp de iarnă.

Tot în cadrul metodelor de construire prietenoase față de mediu, se încadrează și construcțiile noi, ecologice, din panouri modulare. Primele case astfel construite au apărut în perioada 1990-1995 în cartierul Lipovei, înspre Dumbrăvița (zona limitată de strada Ion Ionescu de la Brad pe latura sudică, sensul giratoriu format din străzile Ion Ionescu de la Brad cu Armoniei și cu Bulevardul Sever Bocu pe latura vestică și fostul BJATM pe latura estică).

Din anii 2000 acest tip de construcții au fost construite și în alte cartiere ale Timișoarei, dar și în localitățile limitrofe. De asemenea, s-au înființat societăți comerciale care construiesc astfel de case în Săcălaz și Dumbrăvița.

Aceste construcții au mai multe avantaje: în primul rând costul de construcție „la cheie” al unei astfel de case este cu 50-60% mai mic decât al unei case clasice din cărămidă sau beton; resturile de construcții rezultate sunt în cantități minime și nepoluante (resturi lemnoase), pe timpul sezonului rece sunt călduroase, cu pierderi minime (aproape 0) de căldură, iar în sezonul cald sunt răcoroase; de asemenea în România nu există pericolul termitelor. Aceste case sunt tratate cu substanțe antifungice, ignifuge și insecticide.

În anul 2009 Primăria Municipiului Timișoara a demarat un program de dotare cu panouri solare școlile din oraș. Singura școală la care s-au montat panouri solare a fost Școala Generală nr. 22, actualul Liceu „Grigore Moisil” Timișoara. Datorită apariției crizei financiare în 2009 nu s-a mers mai departe cu acest program. Nici piața panourilor fotovoltaice, a panourilor și plasmelor radiante nu a luat amploare din cauza crizei financiare.